

การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

นายธงชาติ วงษ์สุวรรณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF A STUDENT SUPPORT SYSTEM OF SECONDARY SCHOOLS
USING PARTICIPATORY ACTION RESEARCH

MR. THONGCHART WONGSAWAN

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Educational Administration

Department of Educational Policy, Management and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

โดย

นายธงชาติ วงษ์สุวรรณค์

สาขาวิชา

บริหารการศึกษา

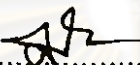
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล)

องชาติ วงษ์สุวรรณ : การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. (THE DEVELOPMENT OF A STUDENT SUPPORT
SYSTEM OF SECONDARY SCHOOLS USING PARTICIPATORY ACTION RESEARCH)
อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร.พญูทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม:
รศ.ดร.บุญมี เณรยอด, 400 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา
โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนาโดยประยุกต์ใช้
ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการที่โรงเรียนหัตถราชิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียน
วัดอินทาราม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1, 2 และ 3 ตามลำดับ ในปีการศึกษา 2551-2552
กลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง
ขั้นตอนการวิจัยมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขั้นที่ 2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขั้นที่ 3 การทดลองใช้ระบบการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 ขั้นที่ 4 การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 ขั้นที่ 5
การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 และขั้นที่ 6 การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 ในการดำเนินการวิจัยผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการในทุกขั้นตอน

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า "ระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนแบบมีส่วนร่วม" (PSSS) ประกอบด้วยระบบย่อย 4 ระบบ ได้แก่ ระบบวางแผน (Plan) ระบบปฏิบัติการ
(Act) ระบบตรวจสอบ (Observe) และระบบสะท้อนผล (Reflect) ทุกระบบมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน
คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นตรวจสอบ และขั้นสะท้อนผล

2. ผลการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม พบว่า ด้านการใช้ประโยชน์ของ
ระบบ ตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่าย ซึ่งทำให้เกิดการดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และ
แก้ไขปัญหา นักเรียน ภายใต้การมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง เป็น
ที่ยอมรับ เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของทุกฝ่าย ด้านความเหมาะสม พัฒนาระบบโดยให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
ในทุกขั้นตอน คำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก ดำเนินการด้วยความรับผิดชอบและมีจรรยาบรรณ
ด้านความถูกต้องน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับความสำคัญและจำเป็นของระบบ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ
หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจที่มี
ส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน ทางที่ดีขึ้นทั้งด้านนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง
และชุมชน ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัวมีทักษะทางสังคม และอยู่ใน
สังคมได้อย่างเป็นสุข ครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูล
พื้นฐานของนักเรียนไปใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา
โรงเรียนได้รับการยอมรับการสนับสนุน และการร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

สาขาวิชา บริหารการศึกษา.....ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2553.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

#4884679927: MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEYWORDS: STUDENT SUPPORT SYSTEM / PARTICIPATORY ACTION RESEARCH

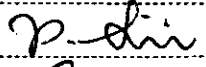

THONGCHART WONGSAWAN: THE DEVELOPMENT OF A STUDENT SUPPORT SYSTEM OF SECONDARY SCHOOLS USING PARTICIPATORY ACTION RESEARCH. THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF.PRUET SIRIBANPITAK, Ph.D. THESIS CO-ADVISOR: ASSOC.PROF.BOONMEE NENYOD, Ed.D., 400 pp.

The purpose of this research was to develop the student support system of secondary schools by action research participatory. The research method used was a research and development by applying a methodology of participatory action research, which was conducted at Wat Rachathivas School, Bangkepi School and Wat Intharam School, Educational Service Area office 1, 2 and 3 respectively during years 2008-2009. Groups involved in the research were administrators, teachers, students, and parents. Research phase has 6 steps, step 1 Study actual situation, problem, and the need of the student support system, step 2 System development assistance to students, step 3 Trial student counseling system in Cycle 1, step 4 Evaluation and improvement of counseling students in Cycle 1, step 5 Trial student counseling system in Cycle 2, and step 6 Evaluation and improvement of counseling students in Cycle 2. To conduct research, stakeholders involved in the operation at all stages.

The results were as follows.

1. The student support system which was developed in secondary schools called "The Participative Student Support System" The system composed of four subsystems; Plan, Act, Observe, and Reflect. Each subsystem also composed of four steps called Plan, Act, Observe, and Reflect.

2. The results of system implementation showed that; the system utility meet the needs of all parties, which assist to promote development and prevent problem of students. Under the participation of individuals involved in the possibility of application is acceptable, appropriate for the operation of parties. The appropriate, developed by the stakeholders involved in every step, interests of students mainly, conducted responsibly and ethically. The accuracy and reliability consist in the importance and necessity of system. Indicators and tools consistent with the implementation process of the system. Variety of tools to be fully and determining the roles of agencies and personnel that clearly. The result to all parties, all parties were satisfied with participating in the development of students, which cause changes in the way that students, teachers, parents and community. Of counseling students, students know themselves. Can adapt, have social skill and the society was very happy. Teachers use the results of operations to develop learning. School administrations use the students basic information to define guidelines for student development, programs and quality management education. School recognized the support and cooperation of parents, communities and related organization.

Field of Study : Educational Policy.....	Student's Signature
Management and Leadership..	Advisor's Signature
Academic Year : 2010.....	Co-Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้โดยได้รับความเมตตา ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่อง ต่างๆ และชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล และอาจารย์ ดร.นันทวัฒน์ เจริญกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งบุคลากรที่มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทุกท่านของโรงเรียนบางกะปิ โรงเรียนวัดราชาธิวาส และโรงเรียนวัดอินทาราม ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่พระคุณ บิดา มารดา ครู- อาจารย์ทุกท่าน

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 บริบทของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม.....	10
2.2 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	22
2.3 การพัฒนาระบบ.....	37
2.4 การประเมินเชิงปฏิบัติการ.....	41
2.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	46
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
3.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (R ₁).....	69
3.2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (D ₁).....	79
3.3 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (R ₂).....	87

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
3.4 การประเมินผลและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (D ₂).....	90
3.5 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (R ₃).....	92
3.6 การประเมินผลและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (D ₃).....	93
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
4.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (R ₁).....	97
4.2 ผลการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (D ₁).....	109
4.3 ผลการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (R ₂).....	120
4.4 ผลการประเมินผลและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (D ₂).....	159
4.5 ผลการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (R ₃).....	160
4.6 ผลการประเมินผลและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (D ₃)....	192
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	195
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	198
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	202
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	204
รายการอ้างอิง.....	206
ภาคผนวก.....	210
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและหนังสือขอความอนุเคราะห์.....	211
ภาคผนวก ข คู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	221
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบโครงร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ.....	371
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	384
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	400

สารบัญญัตราาง

ตารางที่	หน้า
1 กลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	70
2 แผนการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
3 แผนการปฏิบัติงานในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบ.....	74
4 กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ณ โรงเรียนบางกะปิ ห้องประชุมอาคารสวัสดิ์ ผลโกค วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551.....	80
5 กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ณ โรงเรียนบางกะปิ ห้องประชุมอาคารสวัสดิ์ ผลโกค วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551.....	81
6 กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ณ โรงเรียนบางกะปิ ห้องประชุมอาคารสวัสดิ์ ผลโกค วันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551.....	83
7 แผนปฏิบัติการการใช้การประเมินเชิงปฏิบัติการร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ.....	88
8 การดำเนินการประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1.....	91
9 แผนปฏิบัติการการใช้การประเมินเชิงปฏิบัติการร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ.....	93
10 การดำเนินการประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2.....	93
11 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน ของโรงเรียนวัดราชาธิวาส ปีการศึกษา 2551.....	98
12 จำนวนครูจำแนกตามฝ่าย/กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนวัดราชาธิวาส ปีการศึกษา 2551.....	98
13 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน ของโรงเรียนบางกะปิ ปีการศึกษา 2551.....	99
14 จำนวนครูจำแนกตามฝ่าย/กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนบางกะปิ ปีการศึกษา 2551.....	99
15 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน ของโรงเรียนวัดอินทาราม ปีการศึกษา 2551.....	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16 จำนวนครูจำแนกตามฝ่าย/กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนวัดอินทาราม ปีการศึกษา2551.....	100
17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดราชาธิวาส.....	102
18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบางกะปิ.....	104
19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอินทาราม.....	106
20 กำหนดการประชุมเพื่อดำเนินการวิจัย.....	120
21 มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา.....	124
22 แผนปฏิบัติการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	132
23 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ก	141
24 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ข.....	144
25 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ค.....	147
26 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ก.....	150
27 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ข.....	152
28 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ค.....	154
29 ผลการประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ในแบบประเมินประสิทธิผลของ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ก โรงเรียน ข และโรงเรียน ค.....	156
30 ผลการประเมินการทดลองใช้ระบบรอบที่ 1.....	160
31 กำหนดการประชุมเพื่อดำเนินการวิจัย.....	161
32 แผนปฏิบัติการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	162
33 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ก	171
34 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ข.....	174
35 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ค.....	177

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
36	ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ก..... 180
37	ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ข..... 182
38	ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ค..... 184
39	ผลการประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ในแบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ก โรงเรียน ข และโรงเรียน ค..... 186
40	ผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแผนปฏิบัติการ..... 190
41	ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน..... 191
42	ผลการประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน..... 192
43	ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างการพัฒนาระบบ..... 372
44	ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบในโครงสร้างการพัฒนาระบบ..... 376
45	ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ..... 378
46	ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ..... 382
47	ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ..... 383

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	9
2 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	23
3 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	27
4 ส่วนประกอบของระบบ.....	38
5 ระบบที่สมบูรณแบบ.....	40
6 การเชื่อมโยงการกระทำ การวิจัย และการมีส่วนร่วม.....	49
7 กระบวนการวิจัยแบบดั้งเดิม.....	50
8 กระบวนการวิจัยที่เป็นวงจร.....	50
9 ขั้นตอนในการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	96
10 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	112
11 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	117
12 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม.....	194

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย...และมาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการศึกษา, 2543:1) สาระในรัฐธรรมนูญดังกล่าว นำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อการปฏิรูปการศึกษาของชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสาระสำคัญที่ส่งผลต่อเด็กนักเรียน ในหมวด 1 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และในหมวด 4 มาตรา 22 (4) และ (6) ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งยังมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งเกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา (กรมสุขภาพจิต, 2546:1) ในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว โรงเรียนสามารถกระทำได้โดยใช้ “**ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยผ่านกระบวนการประกันคุณภาพทางการศึกษา เพื่อสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนจากโรงเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2546:7) สำหรับกระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 5 องค์ประกอบ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ (กรมสุขภาพจิต, 2546:11)

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันอยู่ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งถือว่าเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ทุกองค์ประกอบเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยม สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และอื่นๆ ผลจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลในทางบวกที่ทำให้ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน อย่างไรก็ตามจะส่งผลในทางลบด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดวิกฤติทางสังคม เช่น การใช้แรงงานเด็ก การลวงละเมิดทางเพศ ภัยจากสารเสพติด การแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรง ปัญหาจากความเครียด ความวิตกกังวล การแตกแยกของครอบครัวและสังคม เป็นต้น

โรงเรียนมัธยมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกโรงเรียนได้ตระหนักในปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำและดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เพื่อการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผ่านมายังขาดประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ครอบครัวของนักเรียนจำนวนมากหย่าร้าง ครอบครัวส่วนใหญ่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ นักเรียนหลายคนมาจากต่างจังหวัดและพักอาศัยอยู่กับญาติ นักเรียนหลายคนมีความเสี่ยงในเรื่องยาเสพติด และเป็นแหล่งมั่วสุมในการเล่นเกมส์และการพนัน เป็นต้น ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้าสถานศึกษา ได้ตระหนักเห็นถึงปัญหาและความสำคัญในภาระหน้าที่ จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในกระบวนการวิจัย ทั้งนี้จะนำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมใน

กระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน กล่าวคือ เริ่มต้นด้วยการกำหนดประเด็นที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง และ/หรือสร้างขึ้นมาใหม่ การวางแผนปฏิบัติ (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Act) การตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติ (Observe) และการนำผลการตรวจสอบหรือประเมินไปปรับปรุง (Reflect) ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีศึกษาในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนจำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม ทั้งสามโรงเรียนเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 1, 2 และ 3 ตามลำดับ ผู้วิจัยหวังว่าการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะทำให้สามารถดูแล และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ตรงตามสภาพปัญหา และความต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการดำเนินการดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีศึกษาในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 1, 2 และ 3 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 เขต

ผู้วิจัยคัดเลือกมาศึกษาเขตละ 1 โรงเรียน โดยโรงเรียนทั้งสามมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้บริหารและคณะครูต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และยินดีให้ความร่วมมือเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีศึกษา ผลการคัดเลือกได้โรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีศึกษาในปีการศึกษา 2551 จำนวน 3 โรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 โรงเรียนวัดราชาธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,683 คน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา 79 คน

1.2 โรงเรียนบางกะปิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 3,185 คน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา 150 คน

1.3 โรงเรียนวัดอินทาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,657 คน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา 77 คน

2. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

- 2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน
- 2.2 รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล
- 2.3 หัวหน้าระดับชั้น
- 2.4 รองหัวหน้าระดับชั้น
- 2.5 ครูแนะแนว
- 2.6 ครูที่ปรึกษา
- 2.7 นักเรียน
- 2.8 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.9 ผู้ปกครอง

3. ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยนำระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งแบ่งออกเป็นระบบย่อยๆ 4 ระบบ คือ ระบบวางแผน (Plan) ระบบปฏิบัติการ (Act) ระบบตรวจสอบ (Observe) และระบบสะท้อนผล (Reflect) ไปประยุกต์ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3รอบ คือ R₁D₁, R₂D₂ และ R₃D₃ โดยมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (R₁)

3.2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (D₁)

3.3 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (R₂)

3.4 การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (D₂)

3.5 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (R₃)

3.6 การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (D₃)

4. ระยะเวลาในการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โดยแบ่งช่วงของการพัฒนาออกเป็น 3 รอบ ดังนี้

4.1 รอบที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน 2551 ถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2551

4.2 รอบที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม 2552 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2552

4.3 รอบที่ 3 ตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม 2552 ถึงวันที่ 9 ตุลาคม 2552

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คาดว่าจะเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลและพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาด้านการเรียนรู้ และความสามารถพิเศษ ตลอดจนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนสามารถดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. โรงเรียนได้รูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ โดยมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้ อันจะทำให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา และได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร องค์กรที่เกี่ยวข้อง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และมีบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งแบ่งออกเป็นระบบย่อยๆ 4 ระบบ คือ ระบบวางแผน (Plan) ระบบปฏิบัติการ (Act) ระบบตรวจสอบ (Observe) และระบบสะท้อนผล (Reflect)

2. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้วิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนหลักดังนี้

2.1 ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ขั้นการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนยกร่างระบบ ดำเนินการยกร่างระบบ ตรวจสอบโครงร่าง ประเมินและปรับปรุงโครงร่างระบบ

2.3 ขั้นการทดลองใช้ระบบ โดยการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปสู่การปฏิบัติ ผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนเตรียมการใช้ระบบ ดำเนินการใช้ระบบ สังเกตการปฏิบัติ และสะท้อนผลการปฏิบัติจากการนำระบบไปใช้ และใช้การประเมินเชิงปฏิบัติการเข้าร่วมเพื่อเป็นกลไกควบคุมในการนำระบบไปใช้

2.4 ขั้นการประเมินและปรับปรุงระบบ ผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลังจากการทดลองใช้

ในทุกขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นจะใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการสะท้อนผลเข้าไปร่วมด้วยในทุกขั้นตอน

3. การประเมินเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การประเมินในขณะที่ครูนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ เพื่อเป็นกลไกควบคุมในการใช้ระบบ โดยเน้นการประเมินแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นเริ่มต้น เป็นการดำเนินงานเชิงระบบเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายร่วมกัน การสร้างทีม และการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมภายในในกลุ่ม หรือระหว่างกลุ่ม ในการดำเนินการประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การให้ข้อมูลป้อนกลับ และการเจรจาต่อรอง

3.2 ขั้นติดตามความก้าวหน้า เป็นการดำเนินการระหว่างการปฏิบัติงานที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย เป็นระยะติดตามความก้าวหน้า ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมสำรวจจุดแข็งและจุดอ่อนเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการดำเนินการ แล้วสร้างเกณฑ์การประเมินโดยใช้เป้าหมายที่เกี่ยวข้องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจปรับเป้าหมายและพัฒนายุทธวิธีในการเอาชนะอุปสรรคเพื่อบรรลุผลการดำเนินการในขั้นนี้ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการให้ข้อมูลป้อนกลับ

3.3 ขั้นสรุปรวม เป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบการดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ โดยเน้นการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าโดยรวม

4. ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมินประสิทธิภาพของระบบ ซึ่งกำหนดโดย Stufflebeam และคณะ (1981 อ้างอิงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545:178-180) โดยพิจารณาจากด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริง ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล และผลที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. ผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และ โรงเรียนวัดอินทาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1, 2 และ 3 ตามลำดับ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ครูแนะแนว ครูหัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

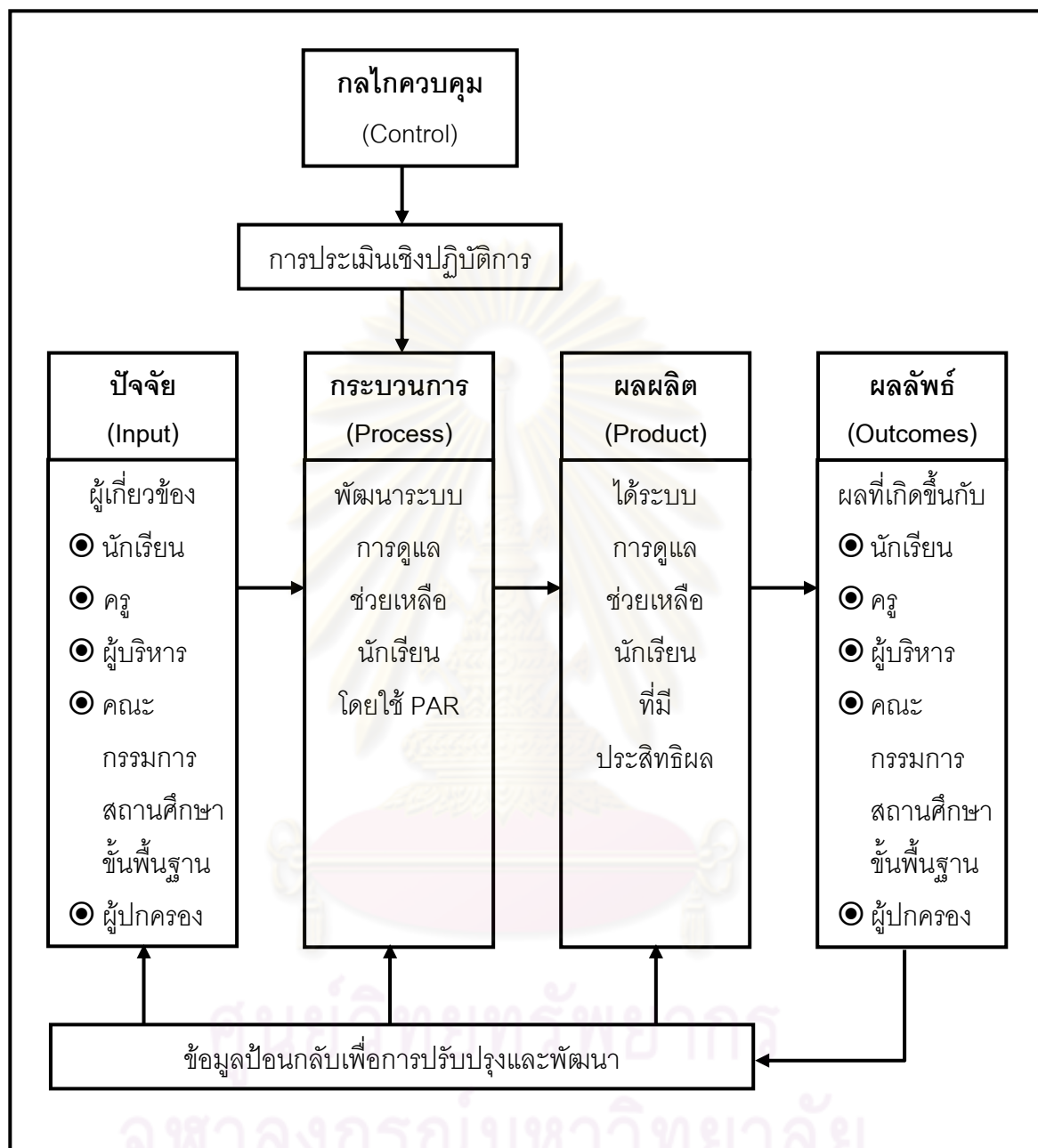
ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูที่ปรึกษา หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีส่วนได้ส่วนเสีย จึงให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ดังนั้นการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จึงมีความเหมาะสม เพราะจะทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป็นกระบวนการในการศึกษา

ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับภาระงานที่ปฏิบัติอยู่ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยผู้วิจัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบ ตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและ/หรือสร้างขึ้นมาใหม่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Act) การตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติ (Observe) และการนำผลการตรวจสอบหรือผลการประเมินไปปรับปรุง (Reflect) จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาได้ตรงตามสภาพปัญหา และความต้องการอย่างแท้จริง

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1, 2 และ 3 ตามลำดับ และจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งการประเมินเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. บริบทของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม
2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. การพัฒนาระบบ
4. การประเมินเชิงปฏิบัติการ
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม

1.1 โรงเรียนวัดราชาธิวาส

ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนราชาธิวาสในปัจจุบันตั้งอยู่ในเนื้อที่ของวัดราชาธิวาสวิหาร แบ่งเป็นสัดส่วนไม่ปะปนกับเขตสังฆาวาส มีรั้วกันโดยรอบ รวมเนื้อที่ทั้งหมด 5 ไร่ 1 งาน 56 ตารางวา มีทะเบียนบ้านเลขที่ 4 ถนนสามเสน ซอย 9 แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 โทรศัพท์ 0-2241-5525, 0-2243-2159 โทรสาร 0-2241-5999, 0-2243-2161 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ซึ่งมีเขตพื้นที่บริการ ได้แก่ เขตดุสิตทุกแขวง และเขตบางพลัด

ประวัติ

ในปี พ.ศ. 2446 ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โรงเรียนวัดราชาธิวาสวิหารขณะนั้นให้ใช้ศาลา ซึ่งอยู่ริมแม่น้ำและเป็นที่ตั้งของศาลาการเปรียญไม้สักในปัจจุบันเป็นที่เรียน ต่อมาท่านได้ทำการปฏิสังขรณ์หอสวดพระพุทธรมณต์เก่าซึ่งอยู่ท้ายเจดีย์หลังอุโบสถในปัจจุบันเพื่อเปิดใช้เป็นโรงเรียน ซึ่งแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2446 จึงนับเอาวันที่ 11 กุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นวันสถาปนาโรงเรียนตั้งแต่นั้นมา โดยเปิดทำการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งรับเฉพาะนักเรียนชาย

พ.ศ. 2475 เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เบี้ย มาลากุล) กราบทูลพลเอก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งทรงเป็นผู้จัดการมรดกของกรมหมื่น มหิศรราชหฤทัย ถึงพระราชประสงค์ของพระเจ้าอยู่หัวให้สร้างอาคารถาวรด้วยเงินมรดกของ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย (พระองค์เจ้ามั่งคดไชยันต์) พระโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวองค์ที่ 76 ในเจ้าจอมมารดาห่วง ที่ถวายไว้ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2460 ส่งเงินมรดกเพื่อ สร้างโรงเรียนจำนวน 55,480 บาท โดยทำการปรับปรุงพื้นที่และใช้ค่ารั้อถอนบ้านในบริเวณที่จะ ก่อสร้าง รวม 17 หลังเป็นเงิน 2,033 บาท ในปีนี้ได้เริ่มเปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา และตัด ระดับชั้นประถมศึกษาออกไปปีละระดับชั้น

พ.ศ. 2462 เริ่มสร้างอาคารถาวรเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2462 เสร็จเรียบร้อยแล้วได้รับ พระราชทานนามว่า “ตึกไชยันต์ 2462” เป็นตึก 2 ชั้น ยาว 50 เมตร กว้าง 10 เมตร ประกอบด้วย ไม้สักหลังคามุงกระเบื้อง หน้าตึกอยู่ที่ศตวันตกมีมุขยื่นทางทิศตะวันออกสำหรับประดิษฐาน พระพุทธรูปไสยาสน์

สำหรับพระพุทธรูปไสยาสน์ที่สร้างคู่กับตึกไชยันต์ 2462 มีฉายาพระไสยาทรงญาณหรือ พระนิพพานทรงญาณ นับเป็นพระพุทธรูปไสยาสน์ที่มีพระพุทธรูปลักษณะงดงามที่สุดในเมืองไทยองค์ หนึ่งที่ทรงคุณค่าทางโบราณวัตถุ ความงาม ความศักดิ์สิทธิ์และมีพุทธาภินิหาร ปราภฏแล้วหลาย ครั้ง สร้างในสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์โดยสมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยา นครสวรรค์วรพินิต สร้างในสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยสมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงออกแบบ พระเทพวงษา (สิน) เป็นช่างปั้นและหล่อด้วยเนื้อโลหะ ทองสำริด ขนาดขององค์พระมีความยาว 195 เซนติเมตร (77 นิ้ว) ความสูงจากฐาน 56 เซนติเมตร (22.05 นิ้ว) ทรงออกแบบและอุทิศถวายพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย ทรงเป็นต้น ราชสกุลไชยันต์ เหตุที่ทรงออกแบบสร้างพระพุทธรูปปางไสยาสน์เพราะพระองค์ประสูติในวัน อังคาร และประสงค์จะให้ เป็นพระพุทธรูปประจำตึกไชยันต์ 2462

ต่อมาได้รับบริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์จากหม่อมเจ้าหญิงสุภาวดีพัทธร ไชยันต์ในการ สร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และได้รับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ ในการก่อสร้างอาคาร เรียนเพิ่มเติมและทดแทนอาคารเก่าที่ชำรุด

พ.ศ. 2499 ก่อตั้งสมาคมนักเรียนเก่าราชาธิวาส

พ.ศ. 2516 ได้ก่อตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนวัดราชาธิวาส

พ.ศ. 2538 เริ่มเปิดรับนักเรียนหญิงเข้ามาเรียนร่วมเป็นสหศึกษาในชั้น ม.1 และ ม.4 เป็น ครั้งแรกมีนักเรียนทั้งชายและหญิงครบทุกระดับชั้นในปีการศึกษา 2540

วิสัยทัศน์

โรงเรียนวัดราชาธิวาส มุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมนำความรู้ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย

เป้าหมาย

1. นักเรียนมีคุณธรรม มีความรู้เต็มตามศักยภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
2. ครูและบุคลากร สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทำงานอย่างเป็นระบบ มุ่งคุณภาพรักและศรัทธาในวิชาชีพ
3. โรงเรียนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

พันธกิจ

1. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
2. พัฒนาครูและบุคลากรให้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง
3. พัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
4. จัดสถานศึกษาให้มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย สุขลักษณะ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ความเป็นไทย
  - 1.1 มีสัมมาคารวะ
    - 1.1.1 ไปลามาไหว้
    - 1.1.2 รู้จักกาลเทศะ
    - 1.1.3 อ่อนน้อมถ่อมตน
    - 1.1.4 ทักทายวาจาสุภาพ
  - 1.2 ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต
    - 1.2.1 ยึดหลัก 3 ห่วง ได้แก่ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน
    - 1.2.2 ยึดหลัก 2 เงื่อนไข ได้แก่ มีความรู้ มีคุณธรรม
2. รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ
  - 2.1 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
  - 2.2 มีความกตัญญู กตเวที ซื่อสัตย์ สุจริต

3. รักษาเกียรติและภาคภูมิใจในสถาบัน

3.1 รักษาเกียรติและเทิดชูชื่อเสียงของโรงเรียน

3.2 มีส่วนร่วมในกิจกรรม

3.3 เสียสละและไม่เบียดเบียนผู้อื่น

5.2 โรงเรียนบางกะปิ

ประวัติ

กระทรวงศึกษาธิการได้ตกลงขอเช่าที่ดินจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่หมู่ 3 ตำบลคลองจั่น อำเภอบางกะปิ เนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน 78 ตารางวา เป็นเงินปีละ 13,600 บาท เพื่อจัดตั้งโรงเรียนบางกะปิ โดยประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2498 เปิดสอนวันแรกเมื่อ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2498 เนื่องจากขณะที่เปิดสอนอาคารเรียนยังสร้างไม่เสร็จต้องอาศัยศาลาการเปรียญวัดศรีบุญเรืองเป็นที่เรียนชั่วคราว จนกระทั่งวันที่ 1 กรกฎาคม ปีเดียวกันจึงย้ายมาเรียน ณ สถานที่ปัจจุบัน ที่ดินบางส่วนถูกตัดออกไปทำถนน จึงเหลือเพียง 49 ไร่ 1 งาน 51 ตารางวา ซึ่งกรมสามัญศึกษารับโอนมาจากการเคหะแห่งชาติ ตามโฉนดที่ดิน เลขที่ 151721 เล่มที่ 1516 ชั้นทะเบียนราชพัสดุที่ กท. 061260

ชั้นที่เปิดสอนครั้งแรกคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียนชายหญิงรวม 81 คน ครู 3 คน มีนายสวัสดิ์ ผลโภค เป็นครูใหญ่คนแรก มีอาคารเรียน 1 หลัง บ้านพักครู 1 หลัง ห้องสุขา 3 ห้อง ปีแรกๆ ที่เปิดทำการสอนชาวบ้านยังทำนารอบๆ โรงเรียน การเดินทางยังต้องอาศัยการเดินทางเท้าไปตามคันนา ยังไม่มีถนน

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อโรงเรียน	โรงเรียนบางกะปิ
อักษรย่อ	บ.ป.
สถานที่ตั้ง	69 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ 0-2377-5870, 0-2377-6707, 0-23770312, 0-2377-2041 โทรสาร 0-2377-0312 , 0-2377-2041
พื้นที่ของโรงเรียน	49 ไร่ 1 งาน 51 ตารางวา
ผู้อุปการะโรงเรียน	สมาคมผู้ปกครองและครู และ สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนบางกะปิ

วันสถาปนาโรงเรียน

25 มีนาคม พ.ศ. 2498

ตราประจำโรงเรียน

สีประจำโรงเรียน

เครื่องหมายเสมอธรรมจักรภายในดอกโสน

เหลือง - น้ำเงิน

สีเหลือง หมายถึง ทูंगโสน

สีน้ำเงิน หมายถึง ท้องฟ้า

สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

ดอกโสน

พุทธปรัชญา

ปัญญา นรานํ รัตนํ (ปัญญาเป็นรัตนของนรชน)

ปรัชญาโรงเรียน

เด็กดีมีความรู้

ผู้บริหารโรงเรียนบางกะปิ

ผู้บริหารโรงเรียนบางกะปิ ตั้งแต่ พ.ศ. 2498 ถึงปัจจุบัน มีดังนี้

1. นายสวัสดิ์ ผลโคค พ.ศ. 2498-2511
2. นางลออศรี ชุมวรชาติ พ.ศ. 2511-2520
3. นางดุชนี แก้วกำเนิด พ.ศ. 2520
4. นางนิตยา จูทามาศ พ.ศ. 2520-2523
5. ว่าที่ ร.ต.ดร.จรัญ ไสตติพันธ์ พ.ศ. 2523-2527
6. นางจันทร์เพ็ญ เจริญผลารักษ์ พ.ศ. 2528-2531
7. นายเจริญ วงศ์พันธ์ พ.ศ. 2531-2534
8. นายบรรจบ เสริมทอง พ.ศ. 2534-2537
9. นางศิริลักษณ์ นันทพิศาล พ.ศ. 2537-2539
10. นายแคล้ว ทัศนพงษ์ พ.ศ. 2539-2543
11. นายสิทธิรักษ์ จันทร์สว่าง พ.ศ. 2543-2544
12. นายอุทัย รัตนพงศ์ พ.ศ. 2544-2545
13. ดร.สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ พ.ศ. 2545-2550
14. นายธงชาติ วงษ์สุวรรณ พ.ศ. 2550-ปัจจุบัน

ภารกิจของโรงเรียนบางกะปิ

ภารกิจของโรงเรียนบางกะปิ มี 9 ข้อ ดังนี้

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาคให้ทันต่อยุคโลกาภิวัตน์โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย
2. พัฒนาหลักสูตร และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ปัจจัยสนับสนุน และกระบวนการวิจัย
3. ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ เชี่ยวชาญในการสอน มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยแหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน
5. จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดีและภูมิใจความเป็นไทย
6. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ และมีความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์
7. สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเอง
8. พัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีให้มีคุณภาพทันสมัย มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ
9. ประสานสัมพันธ์และร่วมมือทั้งภาครัฐภาคเอกชนและชุมชนในการระดมทรัพยากรมาพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายของโรงเรียนบางกะปิ

เป้าหมายของโรงเรียนบางกะปิ มีดังนี้

1. นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม
2. นักเรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการ และเชี่ยวชาญวิชาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. นักเรียนใช้ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
4. นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจรรณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์
5. นักเรียนสามารถค้นคว้า ข่าวดสาร ข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสื่อสารและคอมพิวเตอร์

6. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
7. นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
8. นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศทางวิชาการของนักเรียน
2. เสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนในด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์
3. ปลูกฝังจิตสำนึกให้มีระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย
4. เป็นสถานศึกษาที่ให้บริการแก่ชุมชน
5. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการศึกษา

ยุทธศาสตร์

โรงเรียนบางกะปิ กำหนดยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของกับโรงเรียน
2. เสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม สุขภาพพลานามัยสมบูรณ์โดยการประสานสัมพันธ์ระหว่าง ครู ผู้ปกครอง และชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด
3. สนับสนุนส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับประสบการณ์วิชาชีพ และเป็นพื้นฐานแนวทางการประกอบอาชีพ สามารถหารายได้ระหว่างเรียนโดยความร่วมมือจากชุมชน
4. ส่งเสริม สนับสนุน บุคลากร และจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยสรรหาความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ
5. พัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา
6. ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษา และบริการอื่นๆของชุมชน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

โรงเรียนบางกะปิ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ดังนี้

1. มีวินัยในตนเอง
2. มีคุณธรรมพื้นฐานในการดำรงชีวิต
3. บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
4. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่รับผิดชอบ
5. ปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย

นโยบายการดำเนินงานโรงเรียนบางกะปิ

นโยบายการดำเนินงานโรงเรียนบางกะปิ ในปีการศึกษา 2549-2553 มีดังนี้

1. จัดระบบการบริหารและการจัดการอย่างโปร่งใส โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีให้ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุน ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ หลักสูตร การวัดผลประเมินผล มุ่งเน้นสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. พัฒนานักเรียน บุคลากร ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานคุณภาพ การศึกษา เพื่อสนองต่อระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน
4. ส่งเสริม ปลูกฝัง คุณลักษณะ ค่านิยม ในการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขมีเจตคติที่ดีต่อ คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย
5. จัดสถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ ร่วมรื่น สวยงาม

1.3 โรงเรียนวัดอินทาราม

โรงเรียนวัดอินทาราม เป็นโรงเรียนรัฐบาลประเภทสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการเปิดสอน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายสายสามัญ (ม.1-ม.6) ตั้งอยู่เลขที่ 258 ถนน เทิดไท แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ 0-24653310 0-24660365 0-24722772 โทรสาร 0-24722771

ในปี พ.ศ. 2505 ท่านเจ้าคุณวิเชียรมนี (พัน จีรวฑูฒมหาเถร) เจ้าอาวาสวัดอินทาราม- วรวิหารได้มอบที่ดินบริเวณหน้าวัดอยู่ติดถนนเทิดไท จำนวน 3 ไร่ 3 งาน ให้กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการก่อสร้างเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา

เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2506 กรมวิสามัญศึกษาได้แต่งตั้งนายจรัส จิวาลักษณ์ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนปทุมคงคา มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดอินทาราม ระยะแรกเปิดสอนนักเรียนชั้น ม.ศ. 1 จำนวน 3 ห้อง มีนักเรียน 120 คน ครู 8 คน เปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2506 และในเดือนกรกฎาคมได้รับงบประมาณจากกรมวิสามัญให้ก่อสร้างอาคารเรียน 3 ชั้น (อาคาร 1) จำนวน 1 หลัง 12 ห้องเรียน

ปี พ.ศ. 2512 เปิดสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนกวิทยาศาสตร์และแผนกศิลปะ ครบทั้ง 2 แผนก

ปี พ.ศ. 2517 โรงเรียนได้รับงบประมาณจากกรมสามัญศึกษาให้ก่อสร้างอาคารเรียน 5 ชั้น (อาคาร 3) ชั้นละ 5 ห้องเรียน และในปี พ.ศ. 2520 ได้รับงบประมาณเพิ่มเติมอีกชั้นละ 1 ห้อง เป็นชั้นละ 6 ห้องเรียน

ปี พ.ศ. 2521 นายจรัส จิวาลักษณ์ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนและได้บริหารโรงเรียนจนเกษียณอายุราชการ เมื่อปี พ.ศ. 2524

ปี พ.ศ. 2524 เดือนพฤษภาคม นายแดง สุขกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม ได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทาราม

ปี พ.ศ. 2526 ได้จัดตั้งมูลนิธิการศึกษาโรงเรียนวัดอินทาราม และสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนวัดอินทาราม

ปี พ.ศ. 2528 โรงเรียนได้รับงบประมาณให้ก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ จำนวน 1 หลัง เป็นอาคาร 3 ชั้น (อาคาร 4) เปิดใช้เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2529

ปี พ.ศ. 2529 ปรับปรุงระบบโทรศัพท์ภายใน เพื่อให้การติดต่อภายในสะดวกยิ่งขึ้น และปรับปรุงห้อง 224 (อาคาร 2) เป็นห้องเรียนวิชาพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ในปีเดียวกันนี้ นายแดง สุขกุล ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไตรมิตรวิทยาลย์ นายเกษียน ปรารถนวิทยา ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีบุญยานนท์ จังหวัดนนทบุรี ได้มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทาราม

ปี พ.ศ. 2529-พ.ศ. 2535 ได้พัฒนาอาคารเรียนต่างๆ เช่น ศาลาไทยโดยได้รับความอนุเคราะห์จากคุณสมบัติ หัตถกิจจำเริญ สร้างพระพุทธรูปประจำโรงเรียน สวนสวยโรงเรียนงามน้ำตก ซ่อมแซมอาคาร 3 จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 จัดโครงการสู่อาราม มีกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมอย่างหลากหลาย จนได้รับการคัดเลือกจากกรมสามัญศึกษาให้เป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมจริยธรรมดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2534

เดือนตุลาคม พ.ศ. 2535 นายเกษียน ปรารถนวิทยา ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดน้อยใน นายถาวร อุดมสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ได้ย้ายมาดำรง

ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทาราม และเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2539 ได้ลาออกจากราชการ

เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 นายดำรง เดชะศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนายโรงได้มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทาราม ได้พัฒนาปรับปรุงระบบโทรศัพท์ภายในห้องพักครู ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดกาญจนาภิเษก และห้องคอมพิวเตอร์ จำนวน 2 ห้อง ต่อมา นายดำรง เดชะศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้เกษียณอายุราชการในเดือนกันยายน พ.ศ. 2540

ปี พ.ศ. 2540 เดือนพฤศจิกายน นายมนู ฉิมพิบูลย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งศุขลาพิทยา “กรุงไทยอนุเคราะห์” จังหวัดชลบุรี ได้มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทาราม

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2541 โรงเรียนวัดอินทารามได้รับการคัดเลือกจากกรมสามัญศึกษา ให้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2540

เดือนมกราคม พ.ศ. 2542 วัดอินทารามวรวิหารได้มอบพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งประดิษฐานในบริเวณวัดอินทารามวรวิหารให้โรงเรียน ได้ทำพิธีประดิษฐานเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2542 และโรงเรียนได้จัดตั้งกองทุนสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และได้จัดสร้างห้องตากสินมหาราชานุสรณ์แต่ไม่เสร็จเพราะขาดงบประมาณ ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 ได้ปรับปรุงห้องพิมพ์ดีดของหมวดธุรกิจให้เป็นห้องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะพิมพ์ดีดกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ต่อมาในเดือนกันยายนปีเดียวกัน โรงเรียนได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาที่มีผลงานด้านจริยธรรมศึกษาดีเด่น ปีการศึกษา 2542 ของกระทรวงศึกษาธิการ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนวัดอินทารามขึ้น

ต่อมาเดือนพฤศจิกายน นายมนู ฉิมพิบูลย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทาราม ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย นายวรรณะ เกิดสมบัติ ผู้อำนวยการโรงเรียนเลขาวิทยราชบุรีบำรุง จังหวัดกาญจนบุรี ได้มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทาราม

ปี พ.ศ. 2544 ได้สร้างห้องตากสินมหาราชานุสรณ์เสร็จ ทำพิธีเปิดวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2544

ปี พ.ศ. 2545 นายวรรณะ เกิดสมบัติ ได้เกษียณอายุราชการ และในเดือนธันวาคม 2545 นายธนวิฐ นาคนคร ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนอนันต์ ได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทาราม ปี พ.ศ. 2546 ได้เทพื้นสนามใหม่ ทาสีอาคารเรียนทั้ง 4 หลัง สร้างเรือนพยาบาล และสร้างห้องน้ำนักเรียนชายและหญิงใหม่ทั้งหมด

ปี พ.ศ. 2546 ได้สร้างห้องประชุมใหญ่ (ห้องตากสิน) ห้องสำนักงานฝ่ายบริการห้องสำนักงานฝ่ายกิจการนักเรียน และสร้างห้องเรียนคอมพิวเตอร์ 2 ห้อง (จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ 100 เครื่อง)

ปี พ.ศ. 2548 สร้างห้อง E-Classroom ห้อง E-Learning เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน และติดตั้งระบบเครือข่าย (LAN) เพื่อใช้ในการบริหารงานและการเรียนการสอน เดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 นายธนวิฐ นาคนคร ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดอินทาราม ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม ดร.สาธิต สันนะกิจ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดอินทาราม

ปี พ.ศ. 2548 นายสาธิต สันนะกิจ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทารามได้ปรับปรุงห้อง 333, 334 เป็นห้องเรียนพิเศษที่มีสื่อการเรียนการสอนครบบริบูรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ผู้สอน อินเทอร์เน็ต เครื่องฉายที่บแสงและเครื่องโปรเจคเตอร์ และในเดือนกันยายน 2549 ดร.สาธิต สันนะกิจ ได้เกษียณอายุราชการ

ปี พ.ศ. 2549 นายอำนาจ พลชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนแจรงวณิชวิทยาได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทาราม ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ได้ปรับปรุงห้องประชุมเล็กข้างห้องสมุด เพื่อใช้เป็นห้องประชุมครูและตั้งชื่อว่า “ห้องราชาวดี” ปรับปรุงเวทีโรงอาหารซ่อมโรงยิม เพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนนักเรียนและผู้ปกครอง และเปลี่ยนผ้าหลังคาสนาม ปัจจุบันโรงเรียนวัดอินทารามมีอาคารเรียนทั้งหมด 4 หลัง จำนวน 37 ห้องเรียน จำนวนครู 73 คน ลูกจ้างประจำ 10 คน

วิสัยทัศน์

โรงเรียนวัดอินทาราม มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา สืบสานความเป็นไทย ก้าวไกลเทคโนโลยี ดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทย
4. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้
5. บูรณาการการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
2. ผู้เรียนมีความรัก ห่วงแหน และแสดงออกในขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทยที่งดงามของไทย
3. ผู้เรียนผลิตสื่อนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
4. ผู้เรียนมีคุณธรรมและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. นักเรียนมีวินัย เสียสละ มีความรับผิดชอบ
2. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
3. มีสัมมาคารวะ ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดออม
4. ยึดมั่นและศรัทธาในศาสนา
5. ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดและอบายมุข

นโยบายของโรงเรียน

1. จัดการบริหารอย่างเป็นระบบ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา
2. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้และก้าวหน้าเทคโนโลยี
3. จัดกระบวนการเรียนการสอนและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มศักยภาพ
4. ส่งเสริมผู้เรียนและบุคลากรให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต คุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมไทย ห่วงใยสิ่งแวดล้อม
5. มุ่งมั่นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน
7. เสริมสร้าง พัฒนา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ มีความปลอดภัย

2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1 ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548: 9) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ตลอดจนครูทุกคน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.2 วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

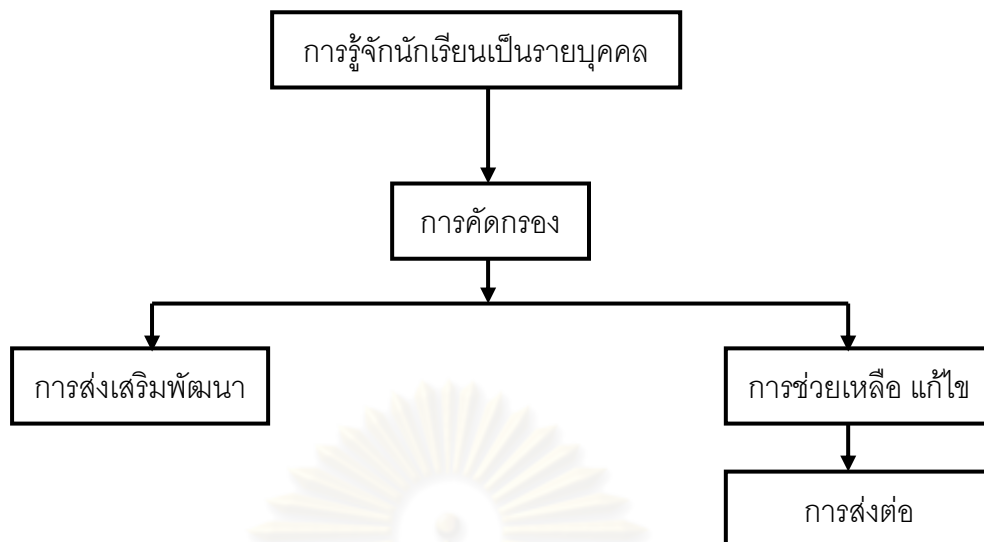
วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548: 9-10)

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอก มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.3 กระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถเขียนเป็นแผนภาพดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2 กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548). การศึกษาสภาพการจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. หน้า 10.

2.4 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีขอบข่าย ดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548: 10)

1. นักเรียนทุกคนได้รับการดูแล ช่วยเหลือ
2. ดำเนินการทั้งส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไข
3. การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพจะต้องทำงานเป็นทีม มีการบริหารเชิงระบบ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

2.5 ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548: 11-13) ได้สรุปประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. นักเรียน

- 1.1 ได้รับการดูแลช่วยเหลือ และพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง

- พิเศษ
- 1.2 ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาด้านการเรียนรู้ และความสามารถ
  - 1.3 ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข
  - 1.4 มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครูและผู้ปกครอง
2. ครู
- 2.1 มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.2 มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน
  - 2.3 มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา
  - 2.4 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู
3. ผู้บริหาร
- 3.1 รู้และเข้าใจศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้
  - 3.2 ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน
- หลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา
- 3.3 มีรูปแบบกระบวนการพัฒนา และการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม
4. โรงเรียน
- 4.1 มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา
  - 4.2 ได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร องค์กรที่เกี่ยวข้อง
  - 4.3 มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร
5. ผู้ปกครอง ชุมชน
- 5.1 มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
  - 5.2 มีความเข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน
  - 5.3 เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและบุคคลในชุมชน
  - 5.4 มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง
6. เขตพื้นที่การศึกษา
- 6.1 มีการพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน
  - 6.2 มีการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผล ประเมินผล และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 6.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับบุคคลและระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนางานต่อไป

7. ประเทศชาติ

- 7.1 นักเรียนมีคุณภาพดี มีสติปัญญา และมีความสุข
- 7.2 มีการเชื่อมโยงข้อมูลของชุมชนทุกระดับ
- 7.3 ลดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่างๆ
- 7.4 ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

2.6 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ดังนี้ สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา (2548: 13)

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)
3. สถานศึกษา
  - 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
  - 3.2 ครูทุกคน
  - 3.3 นักเรียน
  - 3.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 3.5 บุคลากรอื่นๆ
4. ผู้ปกครองและชุมชน
  - 4.1 ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง
  - 4.2 ชุมชน
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 ภาครัฐ
  - 5.2 ภาคเอกชน
  - 5.3 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น/ปกครองพิเศษ
  - 5.4 องค์การอิสระ

2.7 องค์ประกอบในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

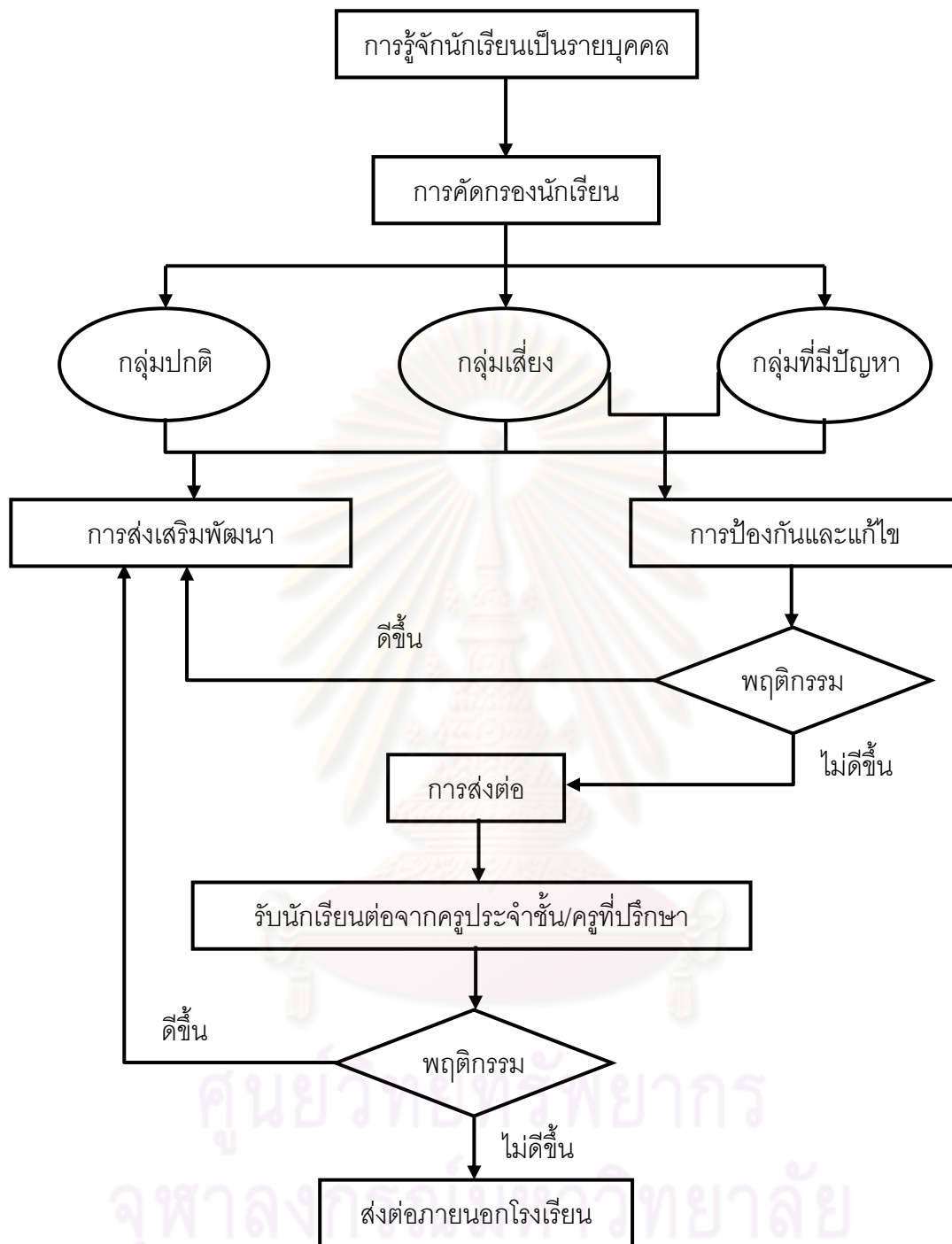
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ตามที่กล่าวมาแล้ว คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงานหรือการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครอง โดยมีลำดับกระบวนการดำเนินงาน แสดงดังภาพที่ 3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548). การศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. หน้า 29.

สำหรับรายละเอียดของกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กรมสามัญศึกษา (2544: 10) กล่าวถึงความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลว่าด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ๆ คือ (กรมสุขภาพจิต, 2544: 20 - 22)

(1) ข้อมูลนักเรียนด้านความสามารถ ได้แก่ ด้านการเรียน มีรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน เป็นต้น ด้านความสามารถอื่นๆ ได้แก่ บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน ความสามารถพิเศษ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

(2) ข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพ ได้แก่ ด้านร่างกาย ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น ฯลฯ ด้านจิตใจ ได้แก่ พฤติกรรม อารมณ์ ซึมเศร้า วิตกกังวล ความประพฤติ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัว ซ้ำอาย ฯลฯ

(3) ด้านครอบครัว ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ รายได้ของบิดา มารดา ผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน ฯลฯ ด้านการคุ้มครองนักเรียน จำนวนพี่น้องบุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดา มารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน เป็นต้น

ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ที่สำคัญ คือ (กรมสามัญศึกษา, 2544: 12 - 14)

(1) ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูล และอาจารย์ที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณา ทำความรู้จักนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสังเกตบางประการก็ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่นๆ หรือเพื่อของนักเรียนเป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่างๆ หากอาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินการได้

รูปแบบและรายละเอียดในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียน มีความแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ระเบียบสะสม เป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงเป็นความลับและเก็บไว้ได้ดี มิให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องและเด็กอื่นๆ มารู้คั่นได้ หากเป็นไปได้ความเก็บไว้กับอาจารย์ที่ปรึกษา และมีตู้เก็บระเบียบสะสมให้เรียบร้อย ระเบียบสะสมควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษา หรือ 6 ปีการศึกษา และส่งต่อระเบียบไปยังอาจารย์ที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไป หรืออาจจัดอาจารย์ที่ปรึกษาตามดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนจบมัธยมศึกษาในแต่ละตอน หรือจนจบ 6 ปีการศึกษาก็ได้

(2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) (โรงเรียนอาจนำเครื่องมืออื่นมาใช้แทนก็ได้) แบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ แต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรมการปรับตัว ที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษามีแนวทางการพิจารณานักเรียนด้านสุขภาพจิตมากยิ่งขึ้น แบบประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำขึ้นโดยพัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมนี ซึ่งใช้กันแพร่หลายในประเทศแถบยุโรป เพราะมีความเที่ยงและความตรงจำนวนข้อไม่มากนัก คณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิต โดย พ.ญ.พรวรรพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะในการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยง และความตรงของแบบประเมิน และหาเกณฑ์มาตรฐาน (Norm) ของเด็กไทย แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก มี 3 ชุด คือ ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเด็ก ชุดที่พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินเด็ก และชุดที่เด็กประเมินตนเอง ทั้ง 3 ชุด มีเนื้อหาและ จำนวนข้อ 25 ข้อ เท่ากัน ทางโรงเรียนอาจเลือกใช้ชุดที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเพื่อความแม่นยำยิ่งขึ้น โดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน ซึ่งหากเป็นไปได้ควรใช้แบบประเมินทั้ง 3 ชุดพร้อมกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและผลที่ออกมา

ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียบสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่พอเพียง หรือเกิดกรณีที่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติมอีก อาจารย์ที่ปรึกษาก็อาจใช้วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่นๆ ในห้องเรียน การสัมภาษณ์และการเยี่ยม

บ้านนักเรียน เป็นต้น การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นด้านสำคัญด้านแรกในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้ประสบผลสำเร็จ เป็นการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักเรียนอาจารย์ที่ปรึกษาจึงจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ต่างๆส่วนบุคคล ในการหาข้อมูลของนักเรียนให้มากที่สุดและทำการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การคัดกรองนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544: 25 - 28) ได้กล่าวถึงความสำคัญ และแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการคัดกรองนักเรียน ไว้ดังนี้

การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

(2) กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันตามแต่กรณี

(3) กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียนในกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอย่างชัดเจน มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเอง หรือต่อสังคมส่วนรวมในด้านลบ

การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาก็ให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาก็เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งหากอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนของเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาก็จะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

ผลการคัดกรองนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (Sensitive) แม้นักเรียนจะรู้ตัวดีว่า ขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่นๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของอาจารย์ที่ปรึกษา และยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนรวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

สำหรับประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองและแหล่งข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนแต่ละด้าน มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ในด้านความสามารถในการเรียน พิจารณาจากผลการเรียนที่ได้ และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน ความสามารถในการเรียน ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน แหล่งข้อมูลได้แก่ ระเบียบสะสมหรือวิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การได้ข้อมูลจากครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เป็นต้น ส่วนด้านความสามารถอื่น พิจารณาจากการแสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มีความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมา บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ แหล่งข้อมูลได้แก่ ระเบียบสะสม วิธีการอื่นๆ เช่น การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน แฟ้มสะสมผลงาน พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน เป็นต้น

ในด้านสุขภาพ ได้แก่ ด้านร่างกาย พิจารณาจาก ความปกติ ความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง ความสะอาดของร่างกาย ระเบียบสะสม วิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกต การสอบถามจากครูพยาบาล จากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองสำหรับนักเรียน ม.1 - ม.6 เป็นต้น

ในด้านจิตใจ พิจารณาจากพฤติกรรมสภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความกังวล หรือซึมเศร้า ความประพฤติ พฤติกรรมต่างๆที่มีผลกระทบต่อการศึกษา ความสามารถพิเศษและการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) วิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกต พฤติกรรมการได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน จากแบบสอบถาม เป็นต้น

ในด้านครอบครัว ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ พิจารณาจากผู้หารายได้ให้ครอบครัว ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน

ในด้านการคุ้มครองนักเรียน ได้แก่ ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น อบอุ่นหรือทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงในการตัดสิน

แก้ไขปัญหานั้น ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึม เหม่อลอย แสดงออกถึงพฤติกรรม ไม่ค่อยอยากกลับบ้าน เป็นต้น การใช้สารเสพติด สุรา หรือ เล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วย เรื้อรังรุนแรงของสมาชิกในครอบครัว

การคัดกรองนักเรียนเป็นกิจกรรมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว ควรทบทวนข้อมูลการคัดกรองใหม่ และควรใช้ข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง เพื่อความเที่ยง ในการคัดกรองนักเรียน

3. การส่งเสริมและพัฒนา

กรมสามัญศึกษา (2544: 19 - 21) ได้กล่าวถึงความสำคัญ และวิธีการส่งเสริมนักเรียน ว่าการส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป การส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถ พิจารณา ดำเนินการได้แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนดำเนินการ คือ

(1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Home Room) กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการ เพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดั่ง สมาชิกในครอบครัวเดียวกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัว และการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ด้วยกัน

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูมจะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย แนวดำเนินการจัด กิจกรรมโฮมรูม ดำเนินการโดย กำหนดกิจกรรมโฮมรูม ที่ยึดตามความต้องการของนักเรียนในการ จัดกิจกรรมโฮมรูมพิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของ นักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้นๆ เป็นเรื่องที่ทันสมัยการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ ละครั้งควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนใน รูปแบบของบันทึกการจัดกิจกรรม หรืออื่นๆรวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลัง การจัดกิจกรรมทุกครั้งซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงานด้วย ส่วน

โรงเรียนควรกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งโดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาก็ดำเนินการตามนั้นแต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินการให้เหมาะสมและทันสมัยได้ด้วย

(2) การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเป็นการพบปะกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่อาจารย์ที่ปรึกษาดูแลอยู่เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองด้วยกัน การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้นักเรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ดูแล จากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ ความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือ ร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มีใช้รายงานสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมก็คือการเตรียมการ อาจารย์ที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการโดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน การสื่อสารอาจารย์ที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุมจะเป็นส่วนตัวก็ตาม แต่ควรเป็นการพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคนและอาศัยกิจกรรมที่ทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ ต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน การจัดกิจกรรมในการประชุม การที่ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชุมนั้นจำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่างๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อน จึงจะมีกิจกรรมอื่นๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครองในการประชุมแต่ละครั้ง อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐาน เพื่อประโยชน์ คือเป็นหลักฐานในการประชุมแต่ละครั้งเป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป และเป็นข้อมูลสำหรับจัดประชุมครั้งต่อไป

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

กรมสุขภาพจิต (2544: 19 - 21) ได้กล่าวถึงความสำคัญวิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ว่าในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้อง

ให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมาก ในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

การป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนมีหลายเทคนิค แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษา จำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ คือ

(1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น

การให้การปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ การศึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานต่าง ๆ จิตวิทยาวัยรุ่น ได้แก่ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งร่างกายและจิตใจ กระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพ การใช้คำถาม การรับฟังทั้งเนื้อหาและความรู้สึกรวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนในแต่ละลักษณะ ปัญหา เช่น ด้านการเรียน สุขภาพ ครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การพนัน หนีเรียน เป็นต้น ซึ่งศึกษา ค้นคว้าได้จากเอกสารของหน่วยงานต่างๆ

ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในเรื่องการให้การปรึกษาช่วยเหลือนักเรียน ด้วย ความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการปรึกษาโดยมีกระบวนการในการปรึกษาโดยการสร้างสัมพันธภาพ พิจารณาและทำความเข้าใจปัญหา กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไข ปัญหา ยุติการปรึกษาและการเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาควร จะปรึกษาโดยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงาน ภายนอกหรือโรงเรียนจัดอบรมให้หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษา และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่ เกี่ยวข้องกับการปรึกษาการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

(2) การจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้การช่วยเหลือมี ประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนและผู้ปกครอง อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถ คิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนได้หลายแนวทาง ซึ่งในที่นี้ สรุปไว้ 5 แนวทาง ที่จำเป็น คือ การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้กิจกรรมในห้องเรียน การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วย

เพื่อน การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม และการใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง และในการจัดกิจกรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น การพิจารณาเลือกใช้กิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษาควรคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะปัญหา บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคนและสภาพของชั้นเรียน โรงเรียน ชุมชน

ข้อที่พึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนคือการรักษา ความลับ เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข ไม่ควรนำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียนและการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ทำให้เกียรตินักเรียน รวมถึงบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่ที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้ การรายงานการช่วยเหลือนักเรียนควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้ โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ (กรมสุขภาพจิต, 2544: 32 - 35)

5. การส่งต่อ

กรมสามัญศึกษา (2544: 26 - 29) ได้กล่าวถึงความสำคัญ แนวทางการพิจารณาการส่งต่อ โดยครูที่ปรึกษา และแนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน ดังนี้

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยอาจารย์ที่ปรึกษาตามกระบวนการในข้อ 4 นั้น อาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ย่ำแย่เป็นบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา หรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

(1) การส่งต่อภายใน อาจารย์ที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

(2) การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไข ปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก และปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และ

ประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีกก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน

กรมสามัญศึกษา (2544: 26 - 29) ได้เสนอแนะวิธีการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนไว้ดังนี้

(1) อาจารย์ที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อนโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับนักเรียนได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน

(2) สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเกี่ยวกับการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมารวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบโดยมีแบบบันทึกการส่งต่อ หรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับช่วยเหลือนักเรียนต่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ผ่านมาทำให้สะดวกในการวางแผนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

(3) อาจารย์ที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกังวล หรือโกรธเป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจ ยินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่นๆ เช่นครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น

(4) อาจารย์ที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย เพื่อรับรู้วัน เวลา สถานที่ ที่พบกัน

(5) ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียน และความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

การส่งต่อนักเรียน เป็นกิจกรรมสุดท้ายในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ไม่ได้หมายความว่าอาจารย์ที่ปรึกษา หมดภาระกับนักเรียนที่ส่งต่อในทันที แต่เป็นหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ต้องคอยสอบถาม ติดตาม ดูแล นักเรียนที่ได้ส่งต่อไปนั้นด้วย

สรุปขั้นตอนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงาน หรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนทุกคน อาจารย์ที่ปรึกษาจึงต้องศึกษารายละเอียดต่างๆ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเพิ่มพูนทักษะ และประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ครูที่ปรึกษาที่ดีตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการศึกษาและจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว ให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

3. การพัฒนาระบบ

3.1 ความหมายของระบบ

ระบบมีความสำคัญในการช่วยให้การดำเนินงานต่างๆ เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย ซึ่งคำว่า “ระบบ” มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ต่างๆ กันดังนี้

Gagne และ Briggs (1974: 19) กล่าวว่า “ระบบ” หมายถึง วิธีการใดๆ ที่ได้รับการจัดไว้ อย่างเป็นระเบียบ เพื่อเป็นหลักให้สามารถทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งอาจจะเป็น เป้าหมายในวงกว้าง ได้แก่ เพื่อสังคมหรือเป้าหมายย่อย เช่น เพื่อคนส่วนหนึ่งของสังคม หรือ เป้าหมายในวงแคบ เช่น เพื่อครูคนเดียวก็ได้

Ossenbruggen (1994: 1) กล่าวว่า “ระบบ” คือ ส่วนต่างๆ ที่ถูกจัดรวมเข้าเป็นหน่วย เดียวกัน เพื่อสนับสนุนการทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้นโดยการแสดงออกมาในลักษณะของ ระบบและองค์ประกอบที่ต้องเกี่ยวข้องกันในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทุกองค์ประกอบของระบบจะ ถูกปรับประยุกต์ให้ทำงานไปในทิศทางเดียวกัน และสนับสนุนกันเพื่อให้การปฏิบัติงานตาม แผนที่กำหนดไว้ดำเนินไปอย่างสะดวกและเกิดการประสานงานกันตามลำดับขั้น

กิดานันท์ มลิทอง (2540: 63) กล่าวว่า “ระบบ” หมายถึง ส่วนรวมทั้งหมดซึ่งประกอบด้วย ส่วนย่อยหรือส่วนต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น ร่างกายมนุษย์ ซึ่ง ประกอบด้วยระบบหายใจ ระบบการย่อยอาหาร ฯลฯ โดยแต่ละระบบต่างทำงานของตน แล้วมี ปฏิสัมพันธ์กันเพื่อให้ร่างกายสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ หรือเป็นสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ออกแบบและ สร้างสรรค์ขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ แล้วนำสิ่งเหล่านั้นมารวมกันเพื่อให้สามารถดำเนินงานบรรลุไป ได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้แล้ว เช่น ระบบเครื่องยนต์ ระบบการจราจร ฯลฯ เป็นต้น เช่นเดียวกับ

รวีวัตร์ สิริภูบาล (2543: 70) ได้สรุปความหมายของระบบว่า ระบบเป็นกระบวนการ ดำเนินงานที่เกิดจากการรวบรวมส่วนประกอบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันให้ทำงานร่วมกันอย่างมี ระเบียบแบบแผน โดยการนำหน่วยย่อยหรือองค์ประกอบย่อยหรือระบบย่อยที่เป็นอิสระต่อกัน แต่ มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันมารวมกลุ่มไว้ภายในโครงสร้างเดียวกัน เพื่อ เป้าหมายในการดำเนินงานใดๆ ให้ประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบ ซึ่งการดำเนินงานของ แต่ละหน่วยย่อยหรือองค์ประกอบย่อยหรือระบบย่อยจะช่วยให้การดำเนินงานของระบบใหญ่หรือ หน่วยใหญ่บรรลุจุดหมายได้อย่างรวดเร็วขึ้น ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัดคุ่มค่า ส่วนใหญ่แล้วโครงสร้างของทุกระบบจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ (1) ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ข้อมูล สิ่งของ พลังงาน หรือทรัพยากรที่ถูกนำเข้ามาในระบบ (2) กระบวนการ (Process) เป็นกรรมวิธีที่ทำให้ปัจจัยนำเข้าเกิดการเปลี่ยนแปลง และ (3) ผลผลิต จากการทำงานของระบบเรียกว่า ผลลัพธ์ (Product หรือ Output) เป็นผลสำเร็จที่เกิดขึ้น

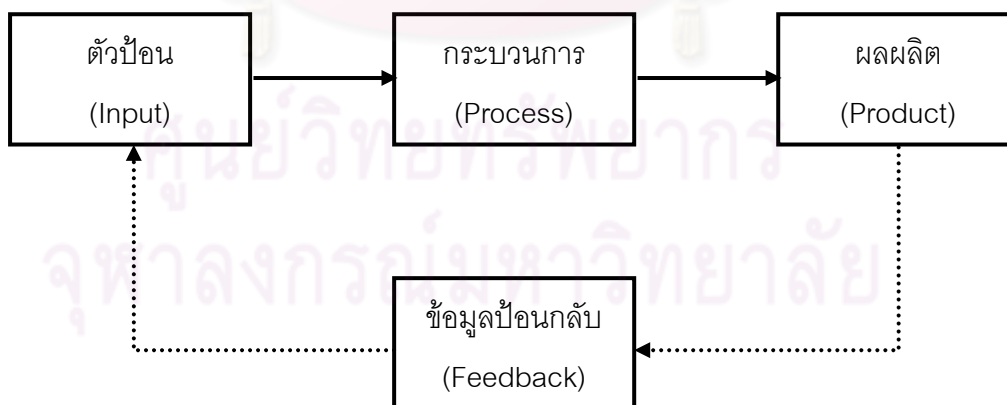
ไพฑูรย์ ศรีฟ้า (2544: 10) สรุปว่า “ระบบ” หมายถึงการทำงานร่วมกันของส่วนประกอบ แต่แต่ละส่วนอย่างมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ จากความหมายต่างๆ ของระบบที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ระบบเป็นหน่วยย่อยหรือองค์ประกอบย่อยต่างๆ ที่ถูกจัดรวมเข้าเป็นโครงสร้างเดียวกัน มีกระบวนการทำงานร่วมกันและมีความสัมพันธ์กัน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

3.2 ส่วนประกอบของระบบ

กิดานันท์ มลิทอง (2540: 64) ได้สรุปส่วนประกอบของระบบ ซึ่งแบ่งองค์ประกอบและหน้าที่ดังนี้

1. ข้อมูล เป็นการตั้งปัญหาและวิเคราะห์ปัญหา การตั้งวัตถุประสงค์หรือเป็นการป้อนวัตถุดิบตลอดจนข้อมูลต่างๆ เพื่อแก้ปัญหา
2. กระบวนการ เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ป้อนเข้ามา เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ผลลัพธ์ เป็นผลผลิตที่ได้ออกมาภายหลังจากการดำเนินงานในขั้นของกระบวนการสิ้นสุดลงรวมทั้งการประเมินด้วย

นอกจากนี้ข้อมูลป้อนกลับเป็นการนำเอาผลลัพธ์ที่ประเมินนั้นมาพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องอะไรบ้าง เพื่อจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสรุปได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ส่วนประกอบของระบบ

ที่มา: กิดานันท์ มลิทอง. (2540). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. หน้า64.

Lunenburg และ Ornstein (1991) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบที่สำคัญ 5 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Smith (1982) Schoderbek และคณะ (1990) ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึงองค์ประกอบของระบบในด้านของวัสดุอุปกรณ์กำลังคน ปัจจัยต่างๆเพื่อใช้ในการผลิต
2. กระบวนการแปรรูป (Transformation Process) เป็นการนำเอาองค์ประกอบต่างๆในปัจจัยนำเข้าไปดำเนินการด้วยวิธีการขั้นตอนต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของระบบนั้นๆ
3. ผลผลิต (Output) ซึ่งประกอบไปด้วยผลผลิตขององค์กร ซึ่งเกิดจากระบบ เช่นในทางการเรียนการสอน ผลผลิต คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียนที่แสดงออกมา
4. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เป็นการให้ข้อมูลซึ่งเป็นผลมาจากผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยองค์กรให้มีการปรับปรุง พัฒนาทางด้านปัจจัยนำเข้าและกระบวนการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
5. สภาพแวดล้อม (Environment) เป็นสภาพของบรรยากาศต่างๆไปขององค์กรนั้นๆ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระบบด้วย

นอกจากนี้ ทิศนา แชมมณี (2545: 196) ได้กล่าวว่า ระบบประกอบด้วยสิ่งสำคัญอย่างน้อย 3 สิ่ง ดังนี้

1. องค์ประกอบสำคัญของระบบ
2. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆของระบบนั้น
3. เป้าหมายหรือจุดหมายของระบบนั้น

เนื่องจากระบบมีความสำคัญในการช่วยให้การดำเนินงานต่างๆเกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย จึงได้เกิดความคิดและนวัตกรรมในด้านนี้ขึ้นเรื่องหนึ่งที่เรียกกันว่า “System Approach” หรือ “วิธีการเชิงระบบ” ซึ่งได้แพร่หลายไปในวงการต่างๆรวมทั้งวงการศึกษา

วิธีการเชิงระบบ เป็นแนวคิดที่ใช้ในการจัดสิ่งต่างๆ ให้เป็นระเบียบเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งนั้นและการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านั้นให้ส่งเสริมกันอย่างเป็นระเบียบ โดยที่มองว่า ระบบควรประกอบไปด้วยส่วนสำคัญอย่างน้อย 3 ส่วน ดังนี้ (ทิศนา แชมมณี, 2545: 197-198)

1. ตัวป้อน (Input) คือองค์ประกอบต่างๆของระบบนั้นหรืออีกนัยหนึ่งก็คือสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับระบบนั้น องค์ประกอบต่างๆของระบบใดระบบหนึ่งจะมีจำนวนและความสำคัญมากน้อยเพียงใด มักขึ้นอยู่กับความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของผู้จัดระบบ

2. กระบวนการ (Process) หมายถึงการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหมือนกันแต่อาจมีลักษณะของการจัดความสัมพันธ์แตกต่างกันได้ แล้วแต่ความคิด ความรู้และประสบการณ์ของผู้จัดระบบ

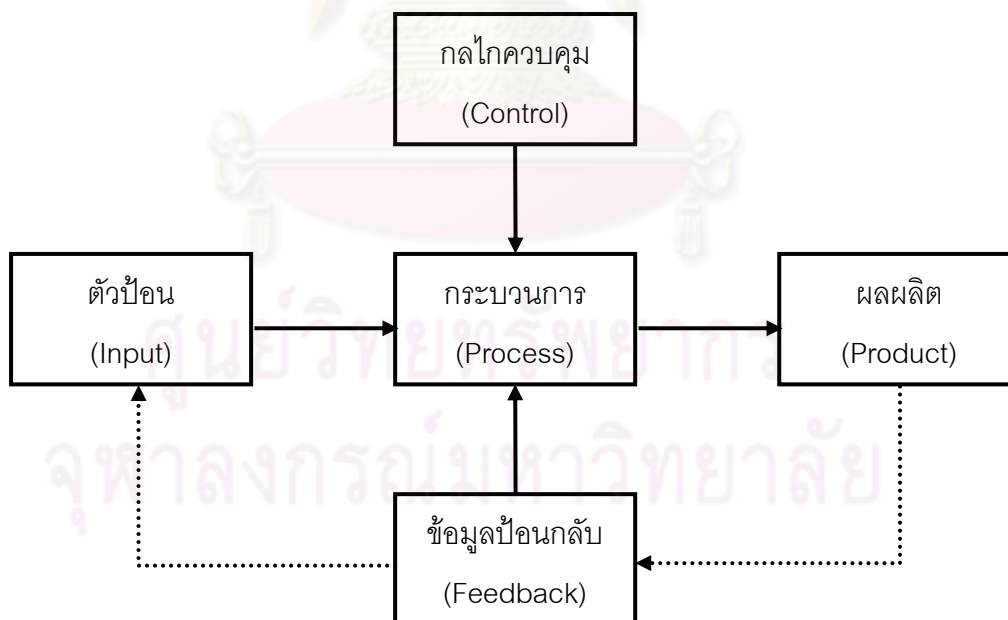
3. ผลผลิต (Product) คือ ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงาน หากผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แสดงว่า ระบบนั้นมีประสิทธิภาพ หากผลที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง แสดงว่าระบบนั้นยังมีจุดบกพร่อง ควรที่จะพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกระบวนการหรือตัวป้อนซึ่งเป็นเหตุให้เกิดผลนั้น

ส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้เป็นส่วนประกอบเบื้องต้นของระบบ ระบบที่สมบูรณ์ควรมีส่วนสำคัญเพิ่มขึ้นอีก 2 ส่วน ดังนี้

4. กลไกควบคุม (Control) คือกลไกหรือวิธีการที่ใช้ในการควบคุมหรือตรวจสอบกระบวนการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตกับจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะเป็นข้อมูลป้อนกลับไปสู่การปรับปรุงกระบวนการและตัวป้อนซึ่งสัมพันธ์กับผลผลิตและเป้าหมายนั้น

สำหรับระบบที่สมบูรณ์แบบแสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ระบบที่สมบูรณ์แบบ

ที่มา: ทิศนา แชมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. หน้า 198.

จากข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของระบบ โดยทั่วไปที่เหมือนกันจะประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ส่วนองค์ประกอบที่แตกต่าง คือ สภาพแวดล้อม (Environment) และกลไกควบคุม (Control) ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีเชิงระบบซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และกลไกควบคุม (Control) เนื่องจากการมีกลไกควบคุมจะทำให้กระบวนการดำเนินการของระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ทิตินา แชมมณี, 2545: 197)

3.3 วิธีการจัดระบบหรือสร้างระบบ

ในการจัดระบบ หรือสร้างระบบในการประเมินอาจเริ่มจากการวิเคราะห์ระบบที่ใช้อยู่โดยใช้แบบจำลองการจัดระบบของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2528: อ้างถึงใน ทิตินา แชมมณี, 2545: 199) ซึ่งมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ระบบ (Analysis) หมายถึง การนำระบบเดิมที่ใช้อยู่มาวิเคราะห์ เพื่อศึกษาปัญหาความต้องการและจุดบกพร่องต่างๆ รวมทั้งการสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่และที่ต้องการ
2. ขั้นการสังเคราะห์ระบบ (Synthesis) เป็นขั้นของการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ระบบเดิมนำมาใช้ในการสร้างระบบใหม่
3. ขั้นสร้างแบบจำลองระบบ (Construct of System Model) เป็นขั้นของการนำเอาขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในขั้นสังเคราะห์ระบบมาใส่แบบจำลองเพื่อแสดงลำดับขั้น เพื่อสะท้อนให้เห็นองค์ประกอบทั้ง 4 ของแบบจำลองระบบคลาสสิก คือ ตัวป้อน กระบวนการ กลไกควบคุม และผลผลิต
4. ขั้นการทดลองใช้ระบบในสถานการณ์จำลอง (System Simulation) เป็นขั้นของการพิสูจน์ทดสอบว่าระบบที่สร้างขึ้น สามารถใช้ใดผลตามที่คาดหวัง

4. การประเมินเชิงปฏิบัติการ

4.1 ความหมายของการประเมินเชิงปฏิบัติการ

การประเมินเชิงปฏิบัติการ (Action Evaluation) เป็นการใช้วิธีวิทยาของการประเมินร่วมกับขั้นตอนการปฏิบัติสำหรับการช่วยส่งเสริมและประเมินความสำเร็จในกระบวนการแก้ไขความขัดแย้งการสร้างและการเพิ่มโปรแกรมการศึกษา การประเมินเชิงปฏิบัติการแตกต่างจากการประเมินแบบดั้งเดิม ดังนี้ (ทิพย์สัมพันธ์ เกษโกมล, 2545: 27)

1. เน้นที่การส่งเสริมผลลัพธ์ที่ประสบความสำเร็จ
2. พัฒนาโครงการและการนำโครงการไปปฏิบัติตั้งแต่ระยะเริ่มต้น
3. ใช้การพัฒนาเป้าหมายและมาตรฐานภายใน เพื่อนิยามและประเมินความสำเร็จ
4. ใช้วงจรการสะท้อนกลับ - การกระทำ - การสะท้อนกลับ - การกระทำ เพื่อปรับเปลี่ยนและปรับปรุงแผนการปฏิบัติตลอดโครงการ ดังนั้นการปฏิบัติจะสอดคล้องกับเป้าหมายมากขึ้น
5. กระบวนการคิดใหม่เข้าสู่วัฒนธรรมองค์การ ช่วยองค์การให้เป็นองค์การการเรียนรู้มากขึ้น
6. ระบุความคิดที่อาจจะขัดแย้งและสร้างสถานที่ที่ปลอดภัยสำหรับการมีส่วนร่วม

4.2 ลักษณะของการประเมินเชิงปฏิบัติการ

การประเมินเชิงปฏิบัติการมีลักษณะดังต่อไปนี้ (Rothman, 2005: Online)

1. มีข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้มีส่วนร่วมอย่างชัดเจนและข้อตกลงเบื้องต้นได้รับการตรวจสอบด้วยการปฏิบัติ
  2. มีวัตถุประสงค์และความตั้งใจเพื่อสร้างทางเลือกในการแสวงหาความรู้ที่มีประโยชน์และมีความตรง บรรยายงานและให้สารสนเทศเกี่ยวกับความสามารถเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ
  3. เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน เป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน เน้นที่การสร้างเงื่อนไขของการแสวงหาความรู้แบบร่วมมือร่วมพลัง
  4. ต้องการตรวจสอบการปฏิบัติและการสะท้อนกลับเพื่อตรวจสอบทั้งพฤติกรรมและคุณค่าจากเป้าหมายของการเปลี่ยนคุณค่าหรือพฤติกรรม
- นอกจากนี้ยังใช้ข้อตกลงเบื้องต้นเพื่อเข้าใจและเพิ่มพฤติกรรมของคนในองค์กร ได้แก่ (Room, 2000; Fetterman, 1998; Rothman, 1998)

1. เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน เป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน
2. มีการตั้งเป้าหมายและการประเมินเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเกิดซ้ำ ซึ่งสะท้อนความเกี่ยวข้องที่เกิดขึ้นในองค์การและเปลี่ยนบริบทและสิ่งแวดล้อมที่ทำการวิจัย
3. ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้นิยามความสำเร็จและกำกับติดตามการพัฒนาตนเองมากเท่าไรการบรรลุผลสำเร็จก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น
4. ทำให้ความขัดแย้งและความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความสร้างสรรค์และการเจริญเติบโต

4.3 กระบวนการประเมินเชิงปฏิบัติการ

การประเมินเชิงปฏิบัติการมี 3 ขั้น คือ ขั้นเริ่มต้น (Baseline Stage) ขั้นติดตามความก้าวหน้า (Formative Stage) และขั้นสรุปรวม (Summative Stage) (ทิพย์ฉัมพร เกษโกมล, 2545: 28-32) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้น (Baseline Stage)

ขั้นเริ่มต้นเป็นการดำเนินงานเชิงระบบเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายร่วมกัน การสร้างทีมและการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีการดำเนินงานประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การให้ข้อมูลป้อนกลับและการเจรจาต่อรอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นักประเมินเชิงปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายจากผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ และสรุปข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายใน 3 ลักษณะคือ เป้าหมายร่วมกัน เป้าหมายเฉพาะ และเป้าหมายที่ขัดแย้งกัน ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตอบคำถามแล้ว นักประเมินเชิงปฏิบัติการทำการจัดระบบและวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกเป็นการสังเคราะห์เป้าหมายร่วมกัน เป้าหมายเฉพาะและเป้าหมายที่ขัดแย้งกัน ซึ่งอาจจะสรุปรวมและแสดงรายการวิสัยทัศน์ของบุคคลแต่ละคนในเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกัน เป้าหมายที่ขัดแย้งกันและเป้าหมายเฉพาะของแต่ละบุคคลแล้วนำมาจัดพิมพ์

การให้ข้อมูลป้อนกลับ

เป็นการประชุมโดยนักประเมินเชิงปฏิบัติการเป็นผู้อำนวยความสะดวก ขั้นตอนนี้เริ่มด้วยคำถามว่า “ทำไม” เพราะต้องการให้ผู้มีส่วนร่วมพิจารณาถึงการจูงใจคุณค่า เมื่อเริ่มสำรวจเป้าหมายของตนเองและของกลุ่ม จากนั้นนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ “อะไร” โดยเชิญให้ตรวจสอบเป้าหมายที่มีร่วมกันและช่วยกันทำให้เป้าหมายเฉพาะและขัดแย้งชัดเจนขึ้น

การเจรจาต่อรอง

เมื่อให้ข้อมูลกลับแล้วที่ประชุมจะเจรจาเพื่อฉันทามติเกี่ยวกับเป้าหมาย

ขั้นที่ 2 ขั้นติดตามความก้าวหน้า (Formative Stage)

เป็นการดำเนินงานระหว่างขั้นตอนการนิยามเป้าหมาย การปฏิบัติงานที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย ผู้มีส่วนร่วมสำรวจจุดแข็งและจุดอ่อนเกี่ยวกับความก้าวหน้าและสร้างเกณฑ์การประเมินโดยใช้เป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนร่วมอาจปรับเป้าหมายและพัฒนายุทธวิธีในการ

เอาชนะอุปสรรคเพื่อการบรรลุผล ระบุความต้องการจำเป็นที่จะทำและทำโดยใคร ทำเมื่อใด เพื่อจะบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ ขั้นนี้เป็นการทำงานที่เข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับเป้าหมายของโครงการและอุปสรรคที่ต้องการเอาชนะ

ขั้นนี้ติดตามความก้าวหน้าคาบเกี่ยวกับขั้นเริ่มต้นเพราะแผนการปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลผลิตของขั้นเริ่มต้น กลายมาเป็นข้อมูลสำคัญในระยะติดตามความก้าวหน้า ผู้มีส่วนร่วมในโครงการเปรียบเทียบความตั้งใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในโครงการ การติดตามความก้าวหน้าเป็นกลไกช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตระหนักถึงการค้นพบช่องว่างและมีโอกาสปรับเปลี่ยนการออกแบบโครงการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับช่องว่างระหว่างทฤษฎีที่สร้างขึ้นกับการปฏิบัติจริง ขั้นนี้ติดตามความก้าวหน้ามีการดำเนินงานประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การให้ข้อมูลป้อนกลับและการเจรจาต่อรอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เน้นที่การประเมินกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ วัตถุประสงค์สำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล คือการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการที่สำคัญที่สุดและสะท้อนความคิดที่แตกต่างกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บทบาทของนักประเมินเชิงปฏิบัติคือ การวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเคราะห์กระบวนการเป็นภาพรวมที่ค่อนข้างลึกซึ้งและต่อเนื่อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

นักประเมินเชิงปฏิบัติการจัดระบบข้อมูลและวิเคราะห์ให้ได้ภาพของโครงการรวม 3 ภาพ ภาพแรก กรอบเวลา เป็นภาพร่างเกี่ยวกับประวัติของโครงการจากระยะสุดท้ายของขั้นเริ่มต้น จนถึงระยะสุดท้ายของขั้นติดตามความก้าวหน้า โดยให้ภาพเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน ภาพที่สอง ภาพความก้าวหน้า เป็นรายงานความก้าวหน้าว่าโครงการเกิดขึ้นอย่างไรและคาดว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นจริงจากแผนการปฏิบัติในขั้นเริ่มต้นกับข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นติดตามความก้าวหน้า ภาพที่สาม ภาพแผนที่ซึ่งแสดงปัญหาสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นติดตามความก้าวหน้า นักประเมินระบุแผนที่กระบวนการที่อธิบายข้อค้นพบเกี่ยวกับรายงานความก้าวหน้า แผนที่แสดงปัญหาโดยทั่วไปแสดงความเชื่อมโยงเชิงสาเหตุระหว่างปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหา ยุทธวิธีที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการใช้จัดการ ผลการใช้ยุทธวิธีเหล่านี้และผลสรุประยะยาวของกระบวนการ แผนที่แสดงปัญหาที่ช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการเข้าใจการเปลี่ยนแปลง

การให้ข้อมูลป้อนกลับ

วัตถุประสงค์ของการให้ข้อมูลป้อนกลับมี 4 ประการคือ

ประการแรก เพื่อทดสอบความตรงของการวิเคราะห์

ประการที่สอง เพื่อให้ความรู้ที่สำคัญ ต่อการแก้ปัญหา หรือการให้ความกระจ่าง
กรณีที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความไม่แน่ใจ

ประการที่สาม เพื่อสะท้อนการแสวงหาความรู้ เข้าสู่โครงการและสิ่งที่เกิดขึ้น

ประการสุดท้าย เพื่อให้พื้นฐานการทบทวนแผนการปฏิบัติทั้งในเรื่องเป้าหมาย
ของโครงการและยุทธวิธีในการปฏิบัติ

การดำเนินงานในขั้นติดตามความก้าวหน้า ไม่ใช่กระบวนการที่ทำครั้งเดียวแต่เป็น
กระบวนการเชิงทดลองที่มีการปรับ การทำซ้ำและเกิดการเรียนรู้การดำเนินงานแต่ละขั้นตอนทำซ้ำ
เป็นวงจรเริ่มต้นจากการวางแผน การปฏิบัติ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลการให้
ข้อมูลป้อนกลับ และการออกแบบวางแผนการปฏิบัติใหม่ ลักษณะสำคัญของขั้นนี้ คือ ผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียมีความเป็นมิตรมากเท่าที่เป็นไปได้จะค่อยๆ ทราบเป้าหมายและความต้องการที่จะบรรลุ
เป้าหมายของโครงการที่ชัดเจนทีละน้อย

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปรวม (Summative Stage)

หลังจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนิยาม กำหนดเป้าหมายและสร้างเกณฑ์การประเมิน
จากเป้าหมาย รวมทั้งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะ
ตรวจสอบโครงการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่และถามตัวเองว่าทำไมจึงบรรลุเป้าหมายหรือ
ทำไมจึงไม่บรรลุเป้าหมายและจะทำให้ผลการดำเนินงานแตกต่างจากเดิมหรือทำให้ดีขึ้นอย่างไร
ขั้นสรุปรวมนี้เน้นที่การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าโดยรวมของโครงการ และศักยภาพในการนำ
ประสบการณ์สะสมของโครงการไปใช้ในสถานการณ์ที่คล้ายกัน

4.4 บทบาทของนักประเมินเชิงปฏิบัติการ

Rothman (อ้างอิงใน ทิพย์สัมพันธ์ เกษโกมล, 2545: 33) กล่าวถึงบทบาทของนักประเมิน
เชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1. บทบาทในฐานะผู้ให้คำปรึกษาหารือที่เน้นกระบวนการประเมินเชิงปฏิบัติการโดยไม่
เป็นผู้ตัดสินใจ
2. บทบาทในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการสนทนา การเจรจาต่อรองการหา
ฉันทามติและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาส่วนบุคคล
3. บทบาทในฐานะผู้พัฒนาการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายจากกลุ่มต่างๆ และสรุป
ข้อมูลเป็นเป้าหมายร่วมกัน เป้าหมายเฉพาะบุคคลและเป้าหมายขัดแย้งกัน
4. บทบาทในฐานะผู้ที่ทบทวนสิ่งที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

5. บทบาทในฐานะผู้มีส่วนร่วมในงานประเมินโดยมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นในการประเมิน

6. บทบาทในฐานะผู้แนะนำแนวทางตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน การเตรียมและพัฒนาโครงการและเทคโนโลยีและให้ทิศทางและพัฒนาความไว้วางใจ กระตุ้นการสะท้อนกลับของตนเองและการคิดเกี่ยวกับบริบท เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นักประเมินเชิงปฏิบัติการจะมีบทบาทเป็นคนนอกและคนในทีม การค้นพบความสมดุลที่เหมาะสมของบทบาทของคนนอกและคนในทีมเป็นสิ่งที่ท้าทาย ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกระบวนการ

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

5.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับภาระงานที่ปฏิบัติอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนางาน โดยนักวิจัยและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบ ตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง/หรือสร้างขึ้นมาใหม่ การวางแผนการปฏิบัติ การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติ และการนำผลมาตรวจสอบหรือประเมินไปปรับปรุงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไม่ใช่วิธีวิทยาของการวิจัย (Methodology) แต่เป็นแนวทางการศึกษา (Approach) หรือกลยุทธ์ (Strategy) หรือกระบวนการ (Process) โดยนำเข้าไปเชื่อมโยงอยู่ในกระบวนการวิจัยเพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการในระยะยาว (Outcomes) และผลที่ได้เป็นรูปธรรม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนาโดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม หัวใจของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัยซึ่งใช้แนวคิดความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบสถานการณ์ต่างๆ สะท้อนความต้องการของตน ทรัพยากรที่มีอยู่ อุปสรรคของความจริง (ปัญหา) ที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่ทิศทางใหม่ (Whyte and others, 1991: 19-55; Guerrero, 1995 อ้างอิงใน นิตยา เงินประเสริฐศรี, 2544: 61)

5.2 ประวัติความเป็นมาของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกัน คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับการมีส่วนร่วม (Participatory) มาใช้ในกระบวนการดำเนินการวิจัย ประวัติความเป็นมาของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้นเชื่อมโยงกับความเข้าใจของการพัฒนาสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้รับความนิยมมากในต่างประเทศนับตั้งแต่ปี 1970 เป็นต้นมา ในแนวทางดั้งเดิมของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ใช้ใน 5 สาขา ดังนี้

1. องค์กร
2. การพัฒนาชุมชน
3. โรงเรียน
4. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรและการสร้างเทคโนโลยี
5. การประเมินผลการมีส่วนร่วม

สำหรับในประเทศไทยเรานับตั้งแต่ได้มีการกำหนด ความจำเป็นพื้นฐานใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมก็ถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง การวิวัฒนาการของรูปแบบการวิจัยนี้มีการเลือกวิธีการตามอิทธิพลของรูปแบบการพัฒนาที่แต่ละประเทศให้ความสำคัญจึงมีความหลากหลายไปตามกระบวนการพัฒนา ซึ่งเป็นแบบของการพัฒนาที่เน้นไปที่ประชาชน เป็นแบบที่มีส่วนร่วมจากผู้ปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น มีการบูรณาการมากยิ่งขึ้นและความน่าเชื่อถือในผลกระทบที่ตามมามากยิ่งขึ้น (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2533: 67-69; กมลสุดประเสริฐ, 2540: 6-8; นิตยา เงินประเสริฐศรี, 2544: 61)

5.3 แนวคิดและปรัชญาของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การวิจัยค้นคว้าแสวงหาความรู้ตามหลักการของการวิจัยแบบเดิมๆ ต่างกันแต่เพียงว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ มุ่งไปที่การแก้ปัญหาในการพัฒนา เป็นการวิจัยที่ดำเนินไปด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ร่วมงานทั้งในกระบวนการวิจัยและในการมีหุ้นส่วนใช้ประโยชน์ของการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเชื่อในความสามารถของมนุษย์ที่จะแก้ไขปัญหาของตนเมื่อถึงคราวที่ตนจะต้องตัดสินใจว่าจะทำอย่างไร ยังเชื่อต่อไปว่าการศึกษาควรเป็นการศึกษาที่ให้ความมั่นใจว่าเขาสามารถทำอะไรบางอย่างให้แก่ตนเองได้ นอกจากนี้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ยังเชื่อด้วยเหมือนกันว่า การศึกษาควรเป็นการศึกษาที่ให้การเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อคน เป้าหมายสูงสุดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การช่วยให้ประชาชนมีเป้าหมายและสนับสนุนเป้าหมายในการพัฒนาการของตนเอง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการวิจัยที่มีการพลิกแพลงนำเอาการปฏิบัติกับการพิจารณาไตร่ตรองเพื่อการสะท้อนกลับรวมเข้าด้วยกันเพื่อไปสู่การปรับปรุงแก้ไขอย่างมีเหตุมีผลโดยวิธีการทำให้การวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติและการพิจารณาไตร่ตรองเป็นผลสะท้อนต่อไป

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกันอันต้องอาศัยการสืบสวนค้นคว้าหาปัญหาและข้อโต้แย้งร่วมกันเป็นกลุ่ม วิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา ร่วมกันเป็นกลุ่มและเห็นสิ่งอื่นใดต้องปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นกลุ่มในการแก้ปัญหาต่างๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ยิ่งไปกว่านั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ยังเป็นกระบวนการวิจัยที่ค่อนข้างจะโน้มเอียงไปในด้านกระบวนการประชาธิปไตย

เมื่อเราใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้อย่างถูกต้องจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างน้อย 3 ประการตามมา ดังนี้

1. ประชาชนได้รับการเรียนรู้เพิ่มขึ้น
2. ประชาชนมีการกระทำมากขึ้น
3. ประชาชนมีการเผยแพร่พลังความรู้เพิ่มมากขึ้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นมีใช่เพียงการสืบค้นปัญหาเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการกระตุ้นให้ประชาชนมีการกระทำต่อปัญหาเหล่านี้ การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อปัญหา ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ผลสุดท้ายประชาชนมิได้เพียงเรียนรู้การแก้ปัญหาแต่ได้เพิ่มพูนความรู้ให้พร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาที่ยากไปกว่านี้ (กมลสุดประเสริฐ, 2540: 8-9)

5.4 องค์ประกอบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Walton และ Gaffney (1991: 122-123 อ้างอิงใน นิตยา เงินประเสริฐศรี, 2544: 62) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยในการวิจัย โดยตระหนักยอมรับคุณค่าของผู้เข้าร่วมปฏิบัติ (Practitioners) สมาชิกชุมชน ประชาชน ผู้ปฏิบัติงานและอาสาสมัครต่างๆ ซึ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียดังกล่าวเป็นผู้มีประสบการณ์จะสร้างองค์ความรู้ที่มีประโยชน์จากภูมิปัญญาของตนโดยพิจารณาถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น
2. การกระทำ (Action) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การวิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงความพยายามต่างๆของผู้มีส่วนร่วมในสถานการณ์เฉพาะ ดังนั้นจึงมีการกระทำต่างๆเกิดขึ้น
3. การวิจัย (Research) ซึ่งเป็นความพยายามอย่างมีระบบที่จะสร้างองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการในสถานการณ์เฉพาะ

วงจรของการกระทำและวงจรของการวิจัยได้เชื่อมโยงเข้าด้วยกันในแนวคู่ขนาน ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิจัยจะเป็นตัวเสริมสร้างให้ข้อมูลต่างๆ รวมทั้งให้สอดคล้องกลมกลืนกับลักษณะของการกระทำ (การเปลี่ยนแปลง) และในแต่ละขั้นตอนนี้ การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นซึ่งจะช่วยทำให้การสร้างองค์ความรู้ (ได้จากกระบวนการวิจัย) และผลที่ได้ระยะยาว (ได้จากการกระทำ) มีความถูกต้องและเป็นไปได้ แสดงเป็นภาพประกอบการเชื่อมโยงการกระทำ การวิจัย และการมีส่วนร่วม ดังภาพที่ 6

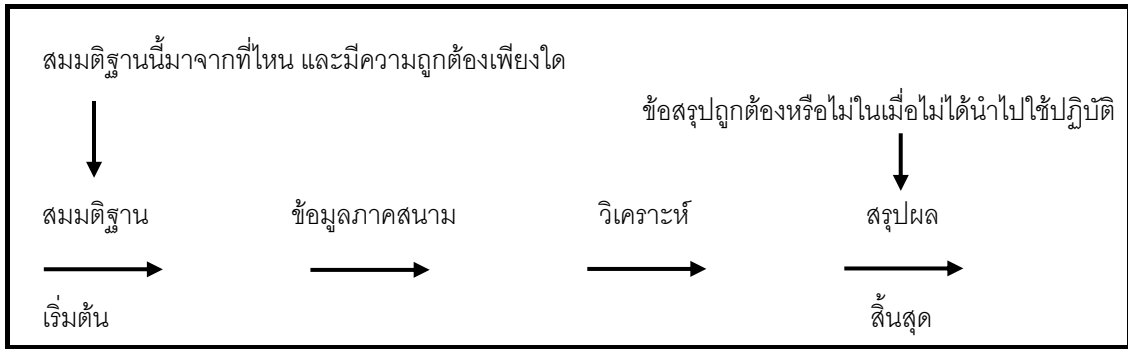

ภาพที่ 6 การเชื่อมโยงการกระทำ การวิจัย และการมีส่วนร่วม

ที่มา : Walton และ Gaffney. (1991) อ้างอิงใน นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2544). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 27: 63.

5.5 จุดเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

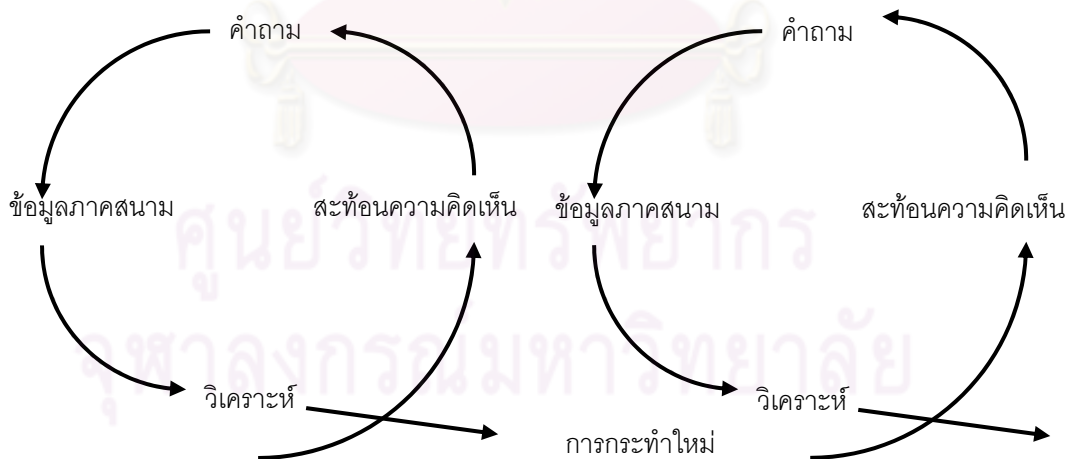
ในการวิจัยแบบดั้งเดิมจะมีแบบจำลองเป็นเส้นตรง (Linear Model) โดยเริ่มจากการมีสมมติฐาน เก็บข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผล ดังในภาพที่ 7 แต่ไม่ได้สนใจว่าสมมติฐานดังกล่าวมาจากไหนและมีความถูกต้องตรงประเด็นเพียงใด นอกจากนี้ข้อสรุปมีความถูกต้องเพียงใดเมื่อไม่มีการทดสอบในการปฏิบัติ

ภาพที่ 7 กระบวนการวิจัยแบบดั้งเดิม

ที่มา : Wadsworth. (1998) อ้างอิงใน นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2544). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 27: 63.

ในขณะที่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีแบบจำลองเป็นวงจร (Cyclical Model) พิจารณาความสำเร็จของการแสวงหาความจริง ซึ่งสมมติฐานจะต้องมีประโยชน์และตรงประเด็น นอกจากนี้การตรวจสอบข้อค้นพบ ซึ่งต้องการการทดสอบในการปฏิบัติจึงจะได้รับการยอมรับแบบจำลองเป็นวงจรแสดงดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 กระบวนการวิจัยที่เป็นวงจร

ที่มา : Wadsworth. (1998) อ้างอิงใน นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2544). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 27: 64.

จากแบบจำลองที่แตกต่างกัน การวิจัยในแนวทางดั้งเดิม เช่น การวิจัยเชิงปริมาณ และนักวิจัยประเภทหอคอยงาช้างจะศึกษาในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่ศึกษาเท่านั้นแต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะนำผลการศึกษาไปใช้และก่อให้เกิดผลในระยะยาวในทางที่ดีแก่คนในสังคม ชุมชนและองค์กร

เมื่อนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเข้ามาอยู่ในกระบวนการวิจัยจะก่อให้เกิดผลดีหลายประการ เช่น

1. ทำให้วัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อค้นพบมีความตรง (Validity) มากขึ้น เพราะเป็นการสร้างองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา โดยอยู่บนพื้นฐานที่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้
2. ทำให้มีโอกาสเพิ่มมากขึ้นที่จะสร้างนวัตกรรมและการใส่สิ่งสอดแทรกต่างๆ (Intervention) เพราะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สะท้อนคุณค่าในเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลง
3. ทำให้มีความร่วมมือเพิ่มมากขึ้นระหว่างนักวิจัยและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ผู้มีส่วนร่วม หรือกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย หรือสมาชิกชุมชน จะมีบทบาทเป็นผู้กระทำดำเนินการ เพื่อสร้างสังคมและเป็นคนของสังคม ในขณะที่การวิจัยแบบดั้งเดิม คนของสังคมจะไม่เกี่ยวข้องกับนักวิจัย แต่คนจะถูกพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ถูกศึกษา (Objects)

5.6 ระเบียบวิธีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กมล สุประเสริฐ (2540: 12-15) ได้กล่าวถึง ระเบียบวิธีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นมีกิจกรรมที่แตกต่างกันอยู่ 2 ชุด สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการของผู้ประสานงานหรือผู้อำนวยการวิจัย
2. กิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการของชุมชน ประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือผู้อำนวยการวิจัย ก็คือกิจกรรมการแสวงหาความรู้ของนักวิจัยปฏิบัติการตามโครงการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แต่ละคนในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง จุดมุ่งหมายที่สำคัญของนักวิจัยคือการสร้างรูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์และสามารถที่จะเผยแพร่แก่สังคมได้ รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีรูปแบบที่สามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ้นเปลืองเงินทอง กำลังทำงานและเวลาไม่มากนัก แต่ในเวลาเดียวกันก็ได้ผลตอบแทนสูง

2.2 กิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการของชุมชน คือ กิจกรรมที่เกิดจากความพยายามในการแก้ปัญหาชุมชนของนักวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชน นักวิจัยปฏิบัติการที่ทำหน้าที่ประสานงานหรือผู้อำนวยการวิจัยจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มและค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลงและหวังว่าเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วประชาชนจะสามารถแก้ปัญหาของตนไปตามลำพังได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมิต้องได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกอีก

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เลือกกกลุ่มเป้าหมาย

การเลือกกลุ่มเป้าหมายต้องจัดทำให้เป็นระบบ เริ่มต้นด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายที่จะพิจารณาให้เข้าร่วมในโครงการ ขั้นต่อไปกำหนดเกณฑ์สำหรับการคัดเลือก แล้วทำการคัดเลือก

2. สร้างบรรยากาศการยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย

เป็นการกระทำด้วยการมีแนวคิดให้ผู้ประสานงานวิจัยเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย และมีการสร้างบรรยากาศในการดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งทำให้ผู้ประสานงานวิจัยเป็นเสมือนคนในชุมชนนั้นคนหนึ่ง

3. สรุปปัญหาและแก้ไขปัญหามีศักยภาพ

กลุ่มเป้าหมายจะดำเนินการวิจัยในทันทีที่กิจกรรมที่จัดขึ้นโดยกลุ่มเป้าหมายได้เริ่มดำเนินงาน จุดมุ่งหมายคือการศึกษาความต้องการหรือความจำเป็นของชุมชน ระบุปัญหาของชุมชน ค้นหาวิธีการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพและหยิบยกเอาข้อจำกัดมาพิจารณาเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น

4. วางแผนเพื่อปฏิบัติ

ขั้นตอนนี้อธิบายถึงยุทธศาสตร์และเทคนิคเพื่อช่วยเหลือให้คนเตรียมโครงการพัฒนาให้เป็น ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดจุดประสงค์ การใช้เวลาในการทำงาน กำลังคนที่จะใช้ และกิจกรรม รวมถึงการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงานตามแผน

5. การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ

ขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติถึงวิธีช่วยให้คนสามารถดำเนินงานตามโครงการของตนได้ แผนปฏิบัติการต้องนำมาเผยแพร่ให้คนรู้และกระตุ้นให้คนดำเนินงานตามแผน การจัดการด้านการเงินต้องทำด้วยความรับผิดชอบอย่างชัดเจนโปร่งใส การระดมทรัพยากรและการกำหนดงานต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน

6. การประเมินผล/ผลสะท้อน/การส่งผลกลับ

กลุ่มเป้าหมายและผู้ประสานงานวิจัยต้องจัดทำบันทึกประจำวัน บันทึกการจัดการ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งหมดไว้เป็นหลักฐานและช่วยบันทึกความจำเมื่อสิ้นสุด การดำเนินการต้องให้มีการประเมินผล การประเมินนี้จะอธิบายวิธีที่เอื้ออำนวยต่อการประเมิน ความก้าวหน้าของโครงการและผลสำเร็จ โดยคนที่ร่วมงานเอง

7. การหมุนเกลียว การวนรอบ และการทำให้เป็นระบบของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มเป้าหมายเริ่มต้นลงมือแก้ปัญหาที่ยากแต่ยังใช้ขั้นตอนของการวางแผน การดำเนินงานของการวิจัยอยู่ ใช้หลักฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาใช้แก้ปัญหา

8. ขั้นเตรียมการถอนตัวและการเผยแพร่ผลงาน

เป็นขั้นตอนก่อนจะถอนตัวจากชุมชน ซึ่งจะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ถูกปลูกฝังเข้าไปเป็นกระบวนการแก้ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายแล้ว ซึ่ง จะช่วยให้กลุ่มเป้าหมายสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง เมื่อสิ้นสุดโครงการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รายงานการวิจัยต้องได้รับการพิมพ์เผยแพร่และนำเสนอในการสัมมนา โดยจะเผยแพร่ได้เมื่อได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพและได้รับประสิทธิผล

5.7 หลักการและคุณลักษณะพื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Kemmis และ Wilkinson (1998 อ้างอิงใน กมลวรรณ คารมปราชญ์, 2547: 5-6) ได้เสนอ หลักการและคุณลักษณะพื้นฐานของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดังนี้

1. PAR คือกระบวนการทางสังคม (PAR is a social process) เนื่องจากมีความเชื่อว่า กระบวนการพัฒนาบุคคลต้องเป็นไปอย่างสัมพันธ์กัน ไม่ว่าบุคคลนั้นๆ จะได้รับประโยชน์โดยส่วน ตนมากน้อยเพียงใด

2. PAR คือการมีส่วนร่วม (PAR is participatory) ในการวิจัยอาจจะมีการเริ่มต้นหรือถูก จุดประกายจากภายนอก แต่ในกระบวนการวิจัยจะเน้นที่การมีส่วนร่วมของทุกคนในกลุ่มหรือใน ชุมชน เป็นเจ้าของการวิจัยร่วมกัน ไม่ใช่เพียงในฐานะผู้ให้ข้อมูลกับนักวิจัยภายนอกหรือในฐานะ เฉพาะผู้ได้รับประโยชน์ แต่ถือว่าทุกคนร่วมกันทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง ไม่ใช่การทำวิจัยใน เรื่องของผู้อื่นหรือกลุ่มอื่น ทุกคนมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยวิเคราะห์ศักยภาพและคุณค่าในตน มีส่วน ร่วมในการจัดการใช้ความรู้ความคิดของตนเพื่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเรียนรู้ที่จะสะท้อน ความคิดวิพากษ์วิจารณ์ตนเองในสิ่งที่ได้กระทำร่วมกัน ทั้งนี้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ในอุดมคตินั้น สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวิจัย ตั้งแต่การกำหนดปัญหา การวิจัย การเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การปฏิบัติตามแผน การสรุปผล การประเมินผล

3. PAR คือการปฏิบัติ (PAR is practical) โดยเฉพาะการปฏิบัติที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม โดยมุ่งทำความเข้าใจวิธีการและผลการปฏิบัติที่เป็นอยู่ ศึกษาวิธีการที่จะปฏิบัติให้ดีขึ้น และเรียนรู้จากกระบวนการปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้น โดยมีความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ

4. PAR คือการสร้างอิสรภาพ (PAR is emancipatory) เป็นการปลุกจิตสำนึกเพื่อให้คนได้คลี่คลายและเอาชนะอุปสรรคอันเนื่องมาจากการถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคมที่มีโครงสร้างไม่เป็นธรรม ทำให้คนเรียนรู้ที่จะแบ่งปันและร่วมสร้างสิ่งที่เป็นธรรมและสงบสุขมากขึ้น

5. PAR คือ กระบวนการเชิงวิพากษ์ (PAR is critical) และการสะท้อนตนเอง (Self reflection) ในขั้นตอนของการวิจัย ทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติ

6. PAR คือ เกลียวของการวิจัยปฏิบัติการ (PAR is recursive) จะสะท้อนถึงวงจรของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้เรียนรู้ต่อไปอีก จึงเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน

5.8 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่นำมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนามาจากฐานคติความเชื่อที่มุ่งเน้นบูรณาการเชื่อมโยงความรู้หรือทฤษฎีเชิงปฏิบัติการทำวิจัยกับการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงๆ ในสนามหรือสถานที่ปฏิบัติงานผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยอาศัยการสะท้อนความคิดใคร่ครวญไปมาในเชิงวิพากษ์ ผลการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำไปตามแผนการที่วางไว้ว่า สามารถแก้ไขปัญหาได้สำเร็จหรือไม่อย่างไรรวมทั้งมีปัจจัยเกื้อหนุนและขัดขวางความสำเร็จในการแก้ปัญหาอะไรบ้างและจะต้องดำเนินการอย่างไร จึงจะทำให้เข้าสู่สภาวะการณ์ที่นำความสำเร็จนั้น ดังนั้นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่มีลักษณะเป็นเกลียวเวียนหรือวงจรต่อเนื่องกันไป (Spiral of Steps) ตามแนวคิดดั้งเดิมของ Kurt Lewin กระบวนการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในแต่ละวงจรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (องอาจ นัยพัฒน์, 2548: 341-343)

1. ขั้นตอนเตรียมการเบื้องต้น (Pre-step) ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายโดยทั่วไป
2. การวางแผน (Planning)
3. การลงมือปฏิบัติ (Action)
4. การค้นหาข้อเท็จจริง (Fact Finding)

การดำเนินการวิจัยใน 3 ขั้นตอนสุดท้ายดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นกิจกรรมหลักของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Core Activities) นักวิธีวิทยาการวิจัยแต่ละบุคคลหรือคณะที่มีความสนใจเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ทำการประยุกต์แนวความคิดของ Kurt Lewin ไปใช้ในการศึกษาวิจัยและการเรียบเรียงตำรา โดยจำแนกกิจกรรมหลักทั้ง 3 ขั้นตอนในลักษณะแตกต่างกันไปตามแนวความคิด และประสบการณ์ส่วนบุคคลที่มีต่อการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เช่น

Kemmis และ Mctaggart (1998 อ้างอิงใน อังคณา ตุงคะสมิต, 2550: 70) จำแนกกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การวางแผนงาน (Planning)
2. การลงมือปฏิบัติ (Action)
3. การสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation)
4. การสะท้อนกลับการปฏิบัติงาน (Reflection)

กระบวนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis และ Mctaggart เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในบรรดานักวิชาการหรือผู้ที่สนใจการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยทั่วไป ซึ่งถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบสำหรับการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นครั้งแรกในที่ประชุมทางวิชาการของสมาคมการวิจัยทางการศึกษาแห่งประเทศไทย ออสเตรเลีย ณ เมืองซิดนีย์ ปีคริสต์ศักราช 1980 โดยมีรากฐานมาจากแนวคิดของ Kurt Lewin จากนั้นเป็นต้นมา Kemmis และเพื่อนร่วมงานของเขาที่มหาวิทยาลัย Deakin ประเทศออสเตรเลียได้ทำการศึกษาค้นคว้าและพัฒนารูปแบบกระบวนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวความคิดดั้งเดิมของ Kemmis และ Mctaggart ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

สำหรับกระบวนการดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis และ Mctaggart ประกอบด้วยกิจกรรมใน 4 ขั้นตอนหลัก คือ (1) วางแผนเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Planning) (2) ลงมือปฏิบัติการตามแผน (Action) (3) สังเกตการณ์ (Observation) กระบวนการและผลการเปลี่ยนแปลง (4) สะท้อนกลับ (Reflection) กระบวนการและผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน (Re-planning) และดำเนินการเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการวิจัยหลักที่หมุนเคลื่อนไปเป็นวัฏจักรของกระบวนการวิจัยดังกล่าวจึงเป็นเสมือนแหล่งที่ก่อให้เกิดความรู้เชิงปฏิบัติและกลไกการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้แก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นการดำเนินงานวิจัยที่ไม่แยกกิจกรรมการสืบค้นหาความรู้ความจริงออกจากกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งองอาจ นัยพัฒน์ (2548: 343-344) ได้กล่าวถึงรายละเอียดกิจกรรมการวิจัยแต่ละขั้นตอนโดยย่อ ดังนี้

1. การวางแผนงาน (planning) เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติกรไว้ก่อนล่วงหน้าโดยอาศัยการคาดคะเนแนวโน้มของผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ กอปรกับการระลึกถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขตามประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมของผู้วางแผน ภายใต้การใคร่ครวญไตร่ตรองถึงปัจจัยสนับสนุนขัดขวางความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาต่อต้าน รวมทั้งสภาพการณ์เงื่อนไขอื่น ๆ ที่แวดล้อมปัญหาอยู่ในเวลานั้น โดยทั่วไปการวางแผนจะต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อจะได้สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามเงื่อนไขหรือยากต่อการควบคุมให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนาได้ กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการจะต้องประกอบด้วยกิจกรรมที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่งเป็นอย่างดีและเป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม การเมืองและอื่นๆ ที่เป็นอยู่ในสภาวะการณ์นั้น

2. การปฏิบัติการ (Action) เป็นการลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างระมัดระวัง และควบคุมการปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผน อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงการปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้มีโอกาสเกิดความพลิกผันหรือแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขและข้อจำกัดในสภาวะการณ์เวลานั้นได้ ด้วยเหตุนี้แผนปฏิบัติการที่ผ่านมาช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนได้บางส่วนแต่ประสบการณ์เหล่านั้นก็เป็นเพียงสมมติฐานชั่วคราว ซึ่งไม่อาจสอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในเวลานั้นก็ได้

3. การสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำลงไปรวมทั้งสังเกตการณ์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยขัดขวางการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติตามแผนว่ามีสภาพหรือลักษณะเป็นอย่างไร การสังเกตการณ์ที่ดีจะต้องมีการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างคร่าวๆ โดยจะต้องมีขอบเขตไม่แคบหรือจำกัดมากเกินไป เพื่อจะได้เป็นแนวทางสำหรับสะท้อนกลับกระบวนการและผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นตามมา นอกจากนี้จะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มองเห็นได้ด้วยตาและสัมผัสได้ด้วยกายหรือใจ และจะต้องมีความยืดหยุ่นต่อการเก็บรายละเอียดของสรรพสิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในหลายแง่มุมและหลายรูปแบบ ดังนั้นนักวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องมีความพร้อมตลอดเวลาในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นและไม่เกิดขึ้นตามแผนที่วางไว้

4. การสะท้อนกลับ (reflection) เป็นการทวนระลึกถึงการกระทำตามที่ได้บันทึกข้อมูลไว้จากการสังเกตอย่างครุ่นคิดไตร่ตรองในเชิงวิพากษ์กระบวนการและผลการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ตลอดจนการใคร่ครวญไตร่ตรองเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยขัดขวางการพัฒนา

รวมทั้งประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่พึงประสงค์หรือไม่ กลยุทธ์ประการหนึ่งที่จะช่วยให้การสะท้อนกลับเกิดขึ้นอย่างได้ผล ได้แก่ การอภิปรายซักถามในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัยภายใต้การยึดมั่นในเป้าหมายของกลุ่มเป็นหลัก การสะท้อนกลับโดยอาศัยกระบวนการดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การรื้อถอน (Deconstruction) แนวคิดความเชื่อและการปฏิบัติงานอย่างเดิมไปสู่การฟื้นฟูหรือปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางดั้งเดิมเปลี่ยนไปเป็นการปฏิบัติงานตามวิธีการใหม่ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการทบทวนและปรับปรุงวางแผนปฏิบัติการในวงจรกระบวนการวิจัยในรอบ หรือ เกือบต่อไป

นอกจากนี้ ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537: 65) ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Kemmis และ McTaggart ในกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการกับบริบทของการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ขั้นวางแผน (Planning) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาที่สำคัญที่ต้องการให้มีการแก้ไข ครูและผู้เกี่ยวข้องอาจเป็นครูอื่นๆ ที่สอนร่วมกัน นักเรียน ผู้ปกครอง และ/หรือผู้บริหารวางแผนพร้อมกับสำรวจสภาพการณ์ของปัญหาว่ามีอย่างไร ปัญหาที่ต้องการแก้คืออะไร ปัญหานี้เกี่ยวข้องกับใครบ้าง วิธีการแก้ไขจะเป็นรูปใดบ้าง จะต้องปฏิบัติอย่างไร การปฏิบัติการแก้ไขจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างและให้การสนับสนุน เป็นต้น ในขั้นของการวางแผนจะมีการปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง การใช้แนวคิดวิเคราะห์สิ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาในรูปแบบต่อไปนี้จะช่วยให้มองเห็นสภาพการณ์ของปัญหาชัดเจนขึ้น

2. ขั้นปฏิบัติการ (Act) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมขั้นวางแผนงานมาดำเนินการเมื่อลงมือปฏิบัติ การใช้การวิเคราะห์หิววิจารณ์ประกอบไปด้วย การรับฟังจากผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ จากการปฏิบัติจะเป็นข้อมูลย้อนกลับว่า แผนที่วางไว้อย่างสมเหตุสมผลนั้นปฏิบัติได้จริงมากน้อยเพียงใด และอาจมีอุปสรรคอื่น ๆ มาเกี่ยวข้องโดยไม่คาดคิด ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (เช่น ถูกต่อต้านโดยผู้บริหาร หรือโดยนักเรียน) ฉะนั้น แผนงานที่กำหนดไว้อาจยืดหยุ่นได้นั้นคือ การปฏิบัติงานโดยมีลักษณะเป็น fluid and dynamic โดยผู้วิจัยต้องใช้วิจารณญาณ และการตัดสินใจที่เหมาะสมและมุ่งการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ด้วย

3. ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) ขณะที่ทำการวิจัยดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้เป็นเรื่องที่แน่นอนว่าในสภาพการณ์นั้นต้องมีความราบรื่น อุปสรรค และข้อขัดข้องบางประการ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการสังเกตการณ์ควบคู่ไปด้วย ใช้การสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างระมัดระวังด้วยความใจกว้าง (นั่นคือ เปิดใจรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง) พร้อมทั้งจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง สิ่งที่ต้องทำการสังเกตคือกระบวนการของการ

ปฏิบัติการ (The action process) ผลของการปฏิบัติการ (The effects of action) ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจก็ดี และสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดของการปฏิบัติการ (The circumstances and constraints) การสังเกตนี้รวมถึงการรวบรวมผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติขึ้น โดยการเห็นด้วยตา การได้ฟัง และการใช้เครื่องมือ/แบบทดสอบวัดผล ออกมาในเชิงตัวเลข/หรือใช้แบบสำรวจ/แบบสอบถามวัดสิ่งที่ต้องการทราบความเปลี่ยนแปลงด้วย

4. ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) ขั้นสุดท้ายของวงจรการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการ ปัญหาหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการของผู้วิจัย ร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง จะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคม สภาพแวดล้อมของโรงเรียนและของระบบการศึกษาที่ประกอบกันอยู่โดยผ่านการถกอภิปราย ปัญหาการประเมินโดยกลุ่มจะทำให้ได้แนวทางของการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินงานและเป็นพื้นฐานข้อมูลนำไปปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติ

Kemmis และ McTaggart (1988: 47-48) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับ การวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นวัฏจักรของกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล กระบวนการหนึ่งวงจรนั้นใช้ระยะเวลาในการดำเนินการไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของกิจกรรมที่ทำในแต่ละวงจร กิจกรรมบางอย่างการดำเนินการจนครบวงจรอาจใช้ระยะเวลาเพียง 7-10 วันเท่านั้น เช่น การจัดการเรียนการสอน ขณะที่กิจกรรมบางอย่างอาจใช้ระยะเวลาในการดำเนินการนานถึง 1 ปี ซึ่ง Kemmis และ McTaggart เสนอว่า นักวิจัยปฏิบัติการมือใหม่ ไม่ควรใช้ระยะเวลาในแต่ละวงจรมานานมากนัก เนื่องจากจะทำให้เกิดความยากลำบากในการรับผิดชอบ และการมองเห็นความก้าวหน้า รอบวงจรหนึ่งๆ ไม่ควรมีระยะเวลานานกว่า 1 เดือน จะทำให้นักวิจัยได้รับผลประโยชน์จากการศึกษากระบวนการต่างๆ ได้ดีกว่า และสิ่งนี้นักวิจัยเชิงปฏิบัติการควรเข้าใจเบื้องต้นก่อนดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีดังนี้

1. ปัญหาการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติบนพื้นฐานของการพัฒนาการปฏิบัติและการเพิ่มความเข้าใจกันเกี่ยวกับการปฏิบัติในกลุ่มคนที่ทำงานร่วมกัน การวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เพียงในสถานการณ์การทำงานที่ต้องการการแก้ปัญหาที่สมาชิกของกลุ่มมีความสนใจ หรือในสถานการณ์ที่ต้องการการปฏิบัติบางอย่างที่จะนำมาซึ่งการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลง ปัญหาการวิจัยปฏิบัติการจึงไม่ใช่ปัญหาที่ต้องการคำตอบในเรื่องของความสัมพันธ์ของตัวแปร แต่เป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติที่กลุ่มเห็นว่ามีความสำคัญและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกันได้ ข้อค้นพบที่ได้จากปัญหาการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งหรือการพัฒนาการปฏิบัติงานที่ดียิ่งขึ้น

2. การจดบันทึกประจำวัน สมาชิกทุกคนในกลุ่มวิจัยควรจะทำการจดบันทึกประจำวัน ซึ่งอาจจะจดบันทึกที่บ้านหรือที่ทำงานเมื่อเสร็จสิ้นงานในแต่ละวัน การจดบันทึกจะมีประโยชน์ในการช่วยทบทวนว่า ในแต่ละวันเราได้ทำอะไรไปบ้างกับงานวิจัยของเรา ความก้าวหน้าของงานในการพัฒนางานที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่เราสนใจร่วมกันมีอะไรบ้าง

3. การนิยามกลุ่มเป้าหมายที่จะปฏิบัติงานด้วย กลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการจะประกอบด้วยตัวผู้วิจัยเองและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่กำลังศึกษาหรือบุคคลอื่นที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมที่เรา กำลังศึกษา กลุ่มผู้วิจัยควรจะรวมตัวกันด้วยเหตุผลว่า มีความสนใจประเด็นหรือปัญหาาร่วมกัน นักวิจัยปฏิบัติการที่ฉลาดควรจะเริ่มต้นด้วยกลุ่มขนาดใหญ่ๆแต่ไม่ว่ากลุ่มเล็กหรือใหญ่ สิ่งสำคัญคือต้องมีความเห็นที่ตรงกันในการทำงานร่วมกันในประเด็นหรือแนวคิดที่ต้องการศึกษา โดยทั่วไปแล้วกลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกันในการวิจัยปฏิบัติการมักแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ กลุ่มที่เป็นเพื่อนร่วมงานกันที่มีบทบาทเดียวกัน กลุ่มครู กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มที่มีบทบาทต่างกันแต่มีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในบางกิจกรรม เช่น ครูกับนักเรียน ครูกับผู้บริหาร เป็นต้น กลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการทางการศึกษามักจะเป็นกลุ่มประเภทแรกมากกว่าเนื่องจากวิจัยเชิงปฏิบัติการจะเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยความคิดและการปฏิบัติของตนเองไปสู่ผู้อื่น อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้วิจัยที่ประกอบไปด้วยกลุ่มประเภทที่สองก็มีประโยชน์ในแง่ที่จะทำให้มีความเป็นไปได้ที่เกิดความเข้าใจในปัญหาหลากหลายแง่มุม ครอบคลุมและมีความเป็นไปได้มากในทางปฏิบัติ

5.9 เงื่อนไขความสำเร็จของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ จะต้องมเงื่อนไขเบื้องต้นและทัศนคติที่จะสนับสนุนให้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จดังนี้

1. ได้รับการยอมรับจากชุมชน โดยคนในชุมชนเต็มใจและสนับสนุนเรื่องแรงกาย ใจและเวลา ในขณะที่เพื่อนร่วมงานที่เป็นคนภายนอกมีความไว้วางใจและเชื่อมั่นในชุมชน
2. มีการถ่ายทอดความรู้จากนักปฏิบัติที่มีประสบการณ์หรือนักวิจัยไปยังคนในท้องถิ่น มีการฝึกอบรมและให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคแก่คนในท้องถิ่น
3. คำนึงถึงวัฒนธรรมของชุมชนที่เข้าไปศึกษา ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงจะต้องพิจารณาในเรื่องวัฒนธรรมด้วย
4. มีการติดต่อสื่อสารอย่างทั่วถึง ซึ่งจะต้องสื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน

5.10 ความตรงและความเที่ยงของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ในการวิจัยแบบดั้งเดิม ความตรง (Validity) ของงานวิจัยหมายถึง ข้อค้นพบมีความถูกต้องตามความเป็นจริง และความเที่ยง (Reliability) หมายถึง ข้อค้นพบที่มีความคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง สำหรับแนวคิดในเรื่องของความตรงและความเที่ยงเมื่อนำมาใช้ในการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะได้รับการพิจารณาว่ามีความตรงและความเที่ยงเมื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ในเชิงสภาพแวดล้อมและหรือก่อให้เกิดการปรับปรุงเงื่อนไขการดำรงชีวิตของคนซึ่งจะมีความยั่งยืนโดยใช้ทรัพยากรน้อย กล่าวอีกนัยหนึ่งคนในท้องถิ่นยังเป็นผู้เข้าใจในเรื่องความตรงและความเที่ยง ทั้งนี้ผลจากการวิจัยจะก่อให้เกิดผลในเชิงบวกต่อพวกเขา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้พยายามสร้างความตรงให้เกิดขึ้นในงานวิจัยพิจารณาได้จากการเริ่มการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะให้คนในท้องถิ่นใช้ความรู้ท้องถิ่นที่จะกำหนดปัญหา โอกาสและทางแก้ไขปัญหานอกจากนี้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยังใช้วิธีการสามเส้า (triangulation) ซึ่งหมายถึงการใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ แห่งและวิธีการต่างๆ เพื่อให้มั่นใจว่า ข้อมูลที่เก็บมาได้มีความตรง ความเที่ยง และความสมบูรณ์ วิธีการสามเส้าที่นำมาใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ วิธีสามเส้าภายนอก (External Triangulation) และวิธีสามเส้าภายใน (Internal Triangulation)

1. วิธีสามเส้าภายนอก (External Triangulation) เป็นการตรวจสอบโดยการเปรียบเทียบข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้สร้างขึ้นกับข้อมูลจากแหล่งภายนอก เช่น การสัมภาษณ์ประชากร สถิติของหน่วยราชการ ภาพถ่าย งานวิจัยในท้องถิ่น เป็นต้น การตรวจสอบภายนอกมักขึ้นอยู่กับการตรวจสอบจากข้อมูลทุติยภูมิ

2. วิธีสามเส้าภายใน (Internal Triangulation) เป็นการใช้เทคนิคต่างๆ ภายในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความตรงในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งเทคนิคที่นำมาใช้ ได้แก่

2.1 การใช้ข้อมูลจากกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลาย เพื่อเปรียบเทียบพรรณนาที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มผลประโยชน์ที่แตกต่างกันจะมีการรับรู้เกี่ยวกับความจริงที่แตกต่างกัน

2.2 การใช้วิธีการและเทคนิคที่แตกต่างกันเพื่อสำรวจตรวจสอบในหัวข้อเดียวกัน เช่น ในการอธิบายแนวทางในชุมชนใช้เขตแดนของตนจะต้องใช้วิธีเดินสังเกต สัมภาษณ์กลุ่ม และให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทำแผนที่แสดงเขตแดน

2.3 การใช้เจ้าหน้าที่มืออาชีพที่ไม่ใช่คนในท้องถิ่น และเป็นผู้ที่มีภูมิหลังทางวิชาการที่แตกต่างกันในประเด็นเดียวกัน ถ้าใช้สหวิทยาการ (Interdisciplinary) จะทำให้มีคำถามที่หลากหลายแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น การวางแผนครอบครัวของผู้หญิงในชุมชน จะประเมินในนักมานุษยวิทยา (ใช้คำถามปลายเปิด) เจ้าหน้าที่พยาบาลและการอภิปรายกลุ่มร่วมกับกลุ่มผู้หญิงในชุมชน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

วิมาลทอง ยืนยง (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเวียงใหญ่พิทยาสรรค์ อำเภอนิคมคำสร้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร กลุ่มผู้ร่วมศึกษา ประกอบด้วยผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครูที่ปรึกษานักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 42 คน โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ผลการศึกษาพบว่า

ก่อนการพัฒนาการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฝ่ายบริหารขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ครูที่ปรึกษาปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ไม่สมบูรณ์ ส่งผลให้นักเรียนประพฤติผิดระเบียบ

หลังนำการประชุมปฏิบัติการ การปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา และการนิเทศติดตามมาใช้ตามขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ ปรับปรุงการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการ 2 วงรอบพบว่า ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น เนื่องจากมีการชี้แจงขั้นตอนการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพร้อมเปิดโอกาสให้ซักถาม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูที่ปรึกษา รวมทั้งมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ในการปฏิบัติตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการตามระบบได้สมบูรณ์มากขึ้น เพราะมีความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สมบุญธรรม เข็มเพชร (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนฐานกระจายการศึกษา อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร โดยกลยุทธ์การพัฒนา คือ กระบวนการนิเทศภายในและการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน วิธีการดำเนินการศึกษาใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาและผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ศึกษาค้นคว้า ผู้ร่วมศึกษาซึ่งเป็นครูที่ปรึกษาและครูประจำชั้น จำนวน 9 คน ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลหลายมิติ ผลการศึกษาพบว่า

กลยุทธ์การนิเทศภายในและการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สามารถแก้ปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ คือ สามารถช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา ครูที่ปรึกษาได้รับการพัฒนาการดำเนินงานตามกรอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ โดยเฉพาะกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มมีปัญหาได้รับการช่วยเหลือจนสามารถผ่านการประเมินตามหลักสูตรได้ครบทุกคน และการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนาจนมีผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก

สุทธิศักดิ์ วรผดุง (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลยุทธ์ที่ใช้ คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ ติดตาม ดำเนินการ 2 วงรอบ กลุ่มผู้ร่วมศึกษามีทั้งหมด 7 คน กลุ่มผู้ใช้ข้อมูล 22 คน และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 124 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึกและแบบประเมินผลตาม กลยุทธ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคแบบสามเส้า และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี การพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า

วงรอบที่ 1 ผู้ร่วมศึกษามีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และได้ดำเนินการประชุมปฏิบัติการ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ขั้นตอนการให้ความรู้ การประเมินผลการนิเทศ ในวงรอบที่ 2 ผู้ร่วมศึกษามีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

วิสูตร ฉัตรเชิดชัย (2547) ได้พัฒนารูปแบบที่มงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไขและพัฒนารูปแบบที่มงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จังหวัดชลบุรี ตามโครงสร้างคณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 และทฤษฎีการสร้างที่มงาน 11 ด้าน คือ บทบาทที่สมดุลวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน การเปิดเผยต่อกันและ

การเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา การสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน ความร่วมมือและการใช้ความซัดแย้งในทางสร้างสรรค์ กระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การทบทวน การปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม และการสื่อสารที่ดี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จังหวัดชลบุรี โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการวิเคราะห์เอกสารจากผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง หัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา และครูแนะแนวของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า

ปัญหาและสาเหตุโดยรวมเกิดจากการที่ฝ่ายบริหารของโรงเรียนให้ความสำคัญในการทำงานเป็นทีมตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนน้อย มีความจำกัดทั้งเรื่องบุคลากรและงบประมาณเป้าหมายการปฏิบัติไม่ชัดเจน สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ภาวะผู้นำไม่เหมาะสมสมาชิกที่มงานไม่ได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความสามารถและทักษะปฏิบัติการ กระบวนการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติไม่ชัดเจน และขาดการสรุปข้อมูลสารสนเทศเพื่อการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา

แนวทางแก้ไขและพัฒนา ฝ่ายบริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ และเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในที่มงานทั้งด้านการวางแผนและกำหนดนโยบาย การส่งเสริมสนับสนุนในการปฏิบัติ การนิเทศ กำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา

สังคม แก้วสว่าง (2547) ได้พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสสะเวชวิทยาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยาในการศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใช้วิธีการจัดกลุ่มสนทนา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาทุกระดับชั้นของโรงเรียนเสสะเวชวิทยาเป็นผู้ร่วมสนทนา เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนาเป็น แบบบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการบันทึก นำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสร้างคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แล้วทดลองใช้ระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นเวลา 1 ปีการศึกษา และเชิญผู้บริหาร คณะกรรมการโรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษาของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา จำนวน 35 คน มาร่วมประเมินผลการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยได้พัฒนา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา พบว่ามีความพร้อมพอสมควร อาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถดูแลช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนได้ทุกคนทุกกลุ่ม ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนที่มีปัญหา ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือ ฝ่ายบริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ส่วนปัญหา คือ

อาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานมาก การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ทำให้มีภาระงานเพิ่มมากขึ้น อาจารย์ที่ปรึกษามีปัญหาในการเยี่ยมบ้านนักเรียน ขาดทักษะการจดบันทึกข้อมูลในการปฏิบัติงานและการประเมินพฤติกรรมนักเรียน

การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยาตามที่ผู้วิจัยพัฒนาประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล การแบ่งกลุ่มนักเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน การพัฒนาศักยภาพนักเรียน การส่งต่อนักเรียน และการฟื้นฟู จากการทดลองใช้ปรากฏว่า ระบบดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กล่าวคือ มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนกระชับง่ายต่อการปฏิบัติ รวมทั้งมีคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย สามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ดี ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาแล้วมีความเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียน

ทรงศักดิ์ กุป้า (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร อำเภอยางตลาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การนิเทศภายในโดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มผู้ร่วมศึกษามีทั้งหมด 7 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และแบบบันทึกพฤติกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอนโดยใช้กิจกรรมในการดำเนินการ คือ สร้างความตระหนัก การประชุมระดมสมอง และการมอบหมายงาน ผลจากการทำกิจกรรมปรากฏว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเกิดทักษะในการนิเทศภายในโดยมีกิจกรรมในการดำเนินการ คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อและเครื่องมือ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินและการรายงานผล ซึ่งผลการดำเนินงานปรากฏว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการประชุมชี้แจงนโยบาย ไปใช้ในการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งผลจากการพัฒนาในรอบที่ 1 กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้ายังไม่สามารถดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในด้านการส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อ ให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนได้ เพราะยังขาดการประสานความร่วมมือกัน กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการตามกลยุทธ์การพัฒนาในรอบที่ 2 โดยการประสานงาน โดยเน้นการประชุมระดมสมอง และกำหนดให้มีกรนิเทศภายใน โดยการสร้างสื่อและเครื่องมือการปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผล ส่งผลให้

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญ และสามารถดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ อยู่ในระดับดีมาก ส่งผลดีต่อการดำเนินงานฝ่ายส่งเสริมการจัดการศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548) ได้ศึกษาสภาพการจักระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการจักระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานการจักระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ช่วยผู้บริหาร ครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน จำนวน 46,814 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านระดับการปฏิบัติของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ช่วยผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา หรือครูแนะแนว ผู้ปกครอง และนักเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ส่วนของประโยชน์และความพึงพอใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนว นักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ช่วยผู้บริหารเห็นว่าเป็นประโยชน์มาก โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ช่วยผู้บริหารเห็นว่าการดำเนินงานตามระบบจะมีผลต่อนักเรียน คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูเป็นไปด้วยดี และอบอุ่นมากที่สุด ในขณะที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่ากระบวนการสื่อสาร และการทำความเข้าใจระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครองยังต้องเร่งปรับปรุงให้เกิดความเข้าใจตรงกัน กระชับ และมีความถี่ในการสื่อสารด้วยวิธีต่างๆ มากขึ้น

3. ปัญหาในการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาประเด็นร่วมกับคำถามปลายเปิดแล้ว พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่ม อยู่ในระดับที่ต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้น ในมิติที่ต่างกัน

4. สำหรับปัญหาของนักเรียน ได้แก่ การขาดความอบอุ่นในครอบครัวไม่ได้อยู่กับบิดามารดา การไม่ให้ข้อมูลที่จริงและชัดเจนกับครู อาจเนื่องมาจากยังไม่ไว้วางใจครูหรืออายนักเรียนขาดระเบียบวินัย การไม่ใส่ใจที่จะแก้ปัญหของตนเอง การมีพฤติกรรมเลียนแบบตัวอย่างที่ไม่ดี การไม่ยอมรับการให้ความช่วยเหลือ การไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความเชื่อมั่นตนเอง และนักเรียนไม่ทราบหรือไม่เข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5. สภาพปัญหาที่พบร่วมกันมากและควรได้รับการแก้ไขโดยด่วน ได้แก่ การทำความเข้าใจกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความเข้าใจพื้นฐานที่ตรงกัน รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของตนเองที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในด้านเทคนิคและกระบวนการ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียนรวมทั้งกระบวนการทำงานเป็นทีม

6. ควรพัฒนาทบทวนความรู้และความเข้าใจครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนว ผู้ปกครอง และผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ช่วยผู้บริหารเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาเด็กในแต่ละวัย และกระบวนการแนะแนวที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกลุ่ม เพื่อสามารถปรับบทบาทให้สอดคล้องในการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. ด้านการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ช่วยผู้บริหาร รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมให้ระบบดังกล่าวเกิดความเข้มแข็ง สร้างขวัญและกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นและเอื้อต่อระบบ

8. จากการศึกษาพบว่า การประสานงาน/ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกยังมีความเข้าใจและปฏิบัติอยู่ในระดับที่ควรจะทำความเข้าใจและอธิบายแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

9. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรสนับสนุนทรัพยากรทุกด้าน เพื่อส่งเสริมให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษาทุกแห่ง

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Lyons (1994) ได้ศึกษาการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการมีแก๊งปัญหาที่สัมพันธ์กับแก๊ง ลักษณะของแก๊งในโรงเรียนรัฐบาล รัฐแอลละแบมา โดยศึกษาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประเภทต่างๆ คือ โรงเรียนในเขตเมือง ชานเมือง และชนบท กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจากรัฐแอลละแบมา ทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสำรวจผู้บริหารโรงเรียนจากโรงเรียนทุกโรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคเชิงบรรยาย

จากการวิเคราะห์แบบสำรวจ จากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 284 ฉบับ พบว่า ในด้านการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับแก๊งนั้น สมาชิกส่วนใหญ่ของแก๊งอยู่ในบ้านที่มีญาติหลายคน สมาชิกของแก๊งส่วนใหญ่อยู่ในบ้านที่มีบิดามารดาคนเดียว สมาชิกของแก๊งส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนที่มีความมกดันด้านเศรษฐกิจ สมาชิกของแก๊งส่วนใหญ่ในโรงเรียนรัฐบาล รัฐแอลละแบมาเป็นคนเกี่ยวข้องในแก๊งสอบได้คะแนนเฉลี่ยในรายวิชาต่างๆ ไม่สูงกว่าระดับปานกลางของแก๊งเหล่านั้น

ผลกระทบทางลบต่อบรรยากาศโรงเรียน การเข้าร่วมกลุ่มส่งผลกระทบลากหลายต่อพฤติกรรมของนักเรียน

Friesen-Ford (1997) ได้ศึกษาเจตคติและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อระเบียบวินัยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบเจตคติของผู้ปกครอง ที่มีต่อระเบียบวินัยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง เกี่ยวกับกฎระเบียบที่ใช้ในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมและการได้รับแจ้งก่อนการลงโทษนักเรียน ความรุนแรงของการทำ ความดีและการลงโทษ ความเหมาะสมของการลงโทษต่อความผิดแต่ละกรณี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมต่อการออกกฎ ระเบียบของโรงเรียน สำหรับบุตรหลานของตน และต้องการให้ทางโรงเรียนแจ้งทางโทรศัพท์ให้ทราบเป็นการเบื้องต้น เกี่ยวกับพฤติกรรมและ ความสามารถในการเรียน และยอมรับการลงโทษทางร่างกายเป็นวิธีสุดท้าย โดยการกักบริเวณ และในขณะเดียวกันก็ควรให้ยกเลิกการลงโทษวิธีนี้ การนำความเสื่อมเสียมาสู่โรงเรียนโดยการใช้ อาวุธ สูดดมสารระเหย และการแสดงความป่าเถื่อน มีอัตราความรุนแรงมากที่สุด การลงโทษทาง ร่างกายเป็นการตัดสินการลงโทษที่รุนแรงที่สุด สำหรับนักเรียนที่สำนึกผิดด้านการต่อต้านสังคม ความสัมพันธ์ทางเพศ การละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทางโรงเรียนควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ

Johnson (1997) ได้ศึกษาการใช้ทีมงานร่วมกันรักษาระเบียบวินัยด้านต่างๆ ของโรงเรียน และการจัดกลุ่มให้คำปรึกษาของครูจะช่วยลดจำนวนพฤติกรรมเกี่ยวกับการทำผิดต่างๆ และส่งผลต่อการหยุดพฤติกรรมเหล่านั้น นอกจากนี้ยังได้สอบถามความคิดของผู้บริหารที่มีการจัด ทีมงานร่วมกันรักษาระเบียบวินัย และการจัดกลุ่มเพื่อให้คำปรึกษาของครูว่าจะช่วยป้องกันปัญหา การทำผิดวินัยซึ่งนำโรงเรียนไปสู่ความล้มเหลวได้หรือไม่ และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ ความเห็นของผู้บริหารว่า มีผลต่อประสิทธิภาพของแนวปฏิบัติทั้งสองประการและอัตราของการทำ ผิดวินัยในโรงเรียนหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ช่วยการในโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่ต่ำกว่าเกรด 5 และไม่เกินเกรด 8 จำนวน 180 คน ในเมืองโอเรกอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารทุกคนเห็นด้วยว่า ทีมงานร่วมกันรักษาวินัยและการจัดกลุ่มให้คำปรึกษาของครูช่วยลดปัญหาการทำผิดวินัย และ ช่วยปรับปรุงพฤติกรรม การทำผิดวินัยมีความสัมพันธ์กับความเห็นด้วยของผู้บริหารที่มีต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งสองอย่าง

Steinberg (1999) ได้ศึกษากฎเกณฑ์ทางเพศ: เด็กวัยรุ่นกับโรงเรียนและนโยบาย ผลการศึกษาพบว่า เด็กในโรงเรียนถูกคุกคามทางเพศอยู่เสมอ จากการสำรวจโดยใช้แบบสำรวจ เฉพาะตนของนักเรียน เด็กผู้ชายสนับสนุนการคุกคามทางเพศทั้งมากที่สุดและน้อยที่สุด โดย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จากการให้สัมภาษณ์ของเด็กจำนวน 16 คน ทำให้ทราบว่าเด็กผู้ชายกลับสนับสนุนการคุกคามทางเพศน้อยกว่าเด็กผู้หญิง ส่วนเด็กที่เป็นกลุ่มกระเทยไม่ได้สนับสนุนการคุกคามทางเพศ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถสรุปได้ว่า ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นน่าจะมีความเหมาะสม เพราะจะทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบ ตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง และ/หรือ สร้างขึ้นมาใหม่ การวางแผนปฏิบัติ (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Act) การตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติ (Observe) และการนำผลการตรวจสอบหรือประเมินไปปรับปรุง (Reflect) จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ตรงตามสภาพปัญหา และความต้องการอย่างแท้จริง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทารามเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีศึกษา โดยทดลองพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนปฏิบัติ (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Act) การตรวจสอบ (Observe) และการนำผลการตรวจสอบหรือประเมินไปปรับปรุง (Reflect) ผู้วิจัยหวังว่าการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้สามารถดูแลและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ตรงตามสภาพปัญหา และความต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาตามกรอบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งมีการดำเนินการวิจัย 3 รอบ คือ R_1D_1 , R_2D_2 และ R_3D_3 โดยแบ่งขั้นตอนของการวิจัยออกเป็น 6 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (R_1)

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 เขต ผู้วิจัยคัดเลือกมาศึกษาเขตละ 1 โรงเรียน โดยโรงเรียนทั้งสามมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้บริหารและคณะครูต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และยินดีให้ความร่วมมือเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีศึกษา ผลการคัดเลือกได้โรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีศึกษาในปีการศึกษา 2551 จำนวน 3 โรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1. โรงเรียนวัดราชาธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 1 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 มีจำนวน 45 ห้องเรียน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา 79 คน จำนวนนักเรียน 1,683 คน

2. โรงเรียนบางกะปิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 มีจำนวน 72 ห้องเรียน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา 150 คน จำนวนนักเรียน 3,185 คน

3. โรงเรียนวัดอินทาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 มีจำนวน 42 ห้องเรียน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา 77 คน จำนวนนักเรียน 1,657 คน

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวนทั้งหมด 387 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง	โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง		
	วัดราชาธิวาส	บางกะปิ	วัดอินทาราม
1. ผู้อำนวยการโรงเรียน	1	1	1
2. รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล	1	1	1
3. หัวหน้าระดับชั้น	6	6	6
4. รองหัวหน้าระดับชั้น	6	6	6
5. ครูแนะแนว	3	3	3
6. ครูที่ปรึกษา	70	135	68
7. นักเรียน	9	9	9
8. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3	3	3
9. ผู้ปกครอง	9	9	9
รวม	108	173	106

หมายเหตุ

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกะปิเป็นผู้วิจัย
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชาธิวาสเป็นผู้ช่วยวิจัย
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอินทารามเป็นผู้ช่วยวิจัย

รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนมีดังนี้

1. ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. หัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จำนวน 6 คน

3. รองหัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จำนวน 6 คน
4. ครูแนะแนว จำนวน 3 คน ประกอบด้วย หัวหน้าครูแนะแนว 1 คน และครูแนะแนว 2 คน ที่รับผิดชอบนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
5. ครูที่ปรึกษา ทุกห้องเรียน/ชั้นเรียน ประกอบด้วยครูที่ปรึกษาของโรงเรียนวัดราชาธิวาส 70 คน โรงเรียนบางกะปิ 135 คน และโรงเรียนวัดอินทาราม 68 คน
6. นักเรียน จำนวน 9 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการนักเรียน ได้แก่ ประธานกรรมการนักเรียน 1 คน คณะกรรมการนักเรียน 2 คน และนักเรียนซึ่งเป็นตัวแทนในแต่ละระดับชั้น 6 คน
7. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการสถานศึกษา 1 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน
8. ผู้ปกครอง จำนวน 9 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่าย ได้แก่ ประธานกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับโรงเรียน 1 คน คณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับโรงเรียน 2 คน และคณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับชั้นเรียนทุกระดับชั้น 6 คน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อจะนำมาสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของผู้เกี่ยวข้อง โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประเมินเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง การตอบแบบสอบถามของผู้เกี่ยวข้องของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. วางแผนเก็บข้อมูลและเตรียมการประสานพื้นที่ (P)
3. ศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (A)
4. สรุปสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (A)
5. ตรวจสอบข้อมูลที่ได้ (O)
6. สะท้อนผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ (R)

รายละเอียดทั้ง 6 ขั้นตอนมีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาวิเคราะห์ เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อนำมาสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

1.1.1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.2 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1.1.3 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

1.1.4 การพัฒนาระบบ

1.1.5 การประเมินเชิงปฏิบัติการ

1.1.6 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.2 สังเคราะห์สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ขั้นตอนในการพัฒนาระบบและองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. วางแผนเก็บข้อมูลและเตรียมการประสานพื้นที่

ในการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

2.1 วางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แผนการเก็บรวบรวมข้อมูล

วัน เดือน ปี	รายการ	แหล่งข้อมูล / เครื่องมือที่ใช้
4-8 ส.ค. 2551	- ข้อมูลโรงเรียนที่มีความพร้อมและต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	- ศึกษาอินเทอร์เน็ต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 3
11-14 ส.ค. 2551	- สังเกต สัมภาษณ์ และคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นสนามในการวิจัย	- บันทึกภาคสนาม
20 ส.ค. 2551	- ทำหนังสือขอความร่วมมือทางราชการจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	- หนังสือขอความร่วมมือทางราชการจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

วัน เดือน ปี	รายการ	แหล่งข้อมูล / เครื่องมือที่ใช้
25-29 ส.ค. 2551	- เข้าสู่สนามอย่างเป็นทางการแนะนำตนเองสร้างความคุ้นเคย และทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย	- ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ครูแนะแนว หัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ในโรงเรียน วัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม
1-5 ก.ย. 2551	- คัดเลือกผู้ร่วมดำเนินการวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง	- ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล หัวหน้าระดับชั้น - บันทึกภาคสนาม

2.2 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม สำหรับโรงเรียนบางกะปิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 เป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้บริหาร โดยมาปฏิบัติหน้าที่เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2550 และได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการสังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์ กับรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล หัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชน ได้ข้อสรุปว่า โรงเรียนบางกะปิยังไม่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สมบูรณ์ เช่น ยังไม่มีคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้การปฏิบัติงานไม่ชัดเจนและไม่เป็นไปตามขั้นตอน กระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบโดยตรง คือ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครอง และชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน จัดทำ และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความสมบูรณ์ โดยเน้นให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนโรงเรียนวัดราชาธิวาสและโรงเรียนวัดอินทารามเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วย โดยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากศึกษานิเทศก์ สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 3 แล้วเดินทางไปสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ครู นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชน พบว่า ทั้งสองโรงเรียนยังไม่มีความพร้อมเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเช่นเดียวกับโรงเรียนบางกะปิ โดยมีปัญหาคล้ายกับโรงเรียนบางกะปิ

2.3 ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทารามเป็นสนามในการวิจัยครั้งนี้ ตามเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

2.3.1 เป็นโรงเรียนที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่สมบูรณ์

2.3.2 เป็นโรงเรียนที่มีความต้องการในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน

2.3.3 ผู้เกี่ยวข้องยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

2.4 ติดต่อทำหนังสือขอความร่วมมือทางราชการจากคณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้ส่งหนังสือไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.5 เข้าสู่สนามเป็นทางการในวันที่มีการประชุมครูประจำเดือน ผู้วิจัยชี้แจงให้ครูในโรงเรียนทราบว่า จะมีการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

2.6 ผู้วิจัยร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูคัดเลือกผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยประกอบด้วย รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ครูแนะแนว ครูหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนและผู้ปกครอง

2.7 วางแผนปฏิบัติงานในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แผนการปฏิบัติงานในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบ

วัน เดือน ปี	รายการ	แหล่งข้อมูล	เวลา	เครื่องมือที่ใช้
8-12 ก.ย. 51	- สันทนาการที่ห้องสมุด โรงเรียน	- ครูแนะแนว 3 คน - นักเรียน 9 คน - ผู้ปกครอง 9 คน	8.00-10.00 น. 10.00-12.00 น. 13.00-15.00 น.	- คู่มือการสนทนา กลุ่ม
15-19 ก.ย. 51	- สัมภาษณ์แบบเจาะลึก ที่ห้องสมุดโรงเรียน	- ผู้บริหาร 1 คน - หัวหน้าระดับ 6 คน - คณะกรรมการ สถานศึกษา 3 คน	8.00-10.00 น. 10.00-12.00 น. 13.00-15.00 น.	- แบบสัมภาษณ์ เชิงลึก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

วัน เดือน ปี	รายการ	แหล่งข้อมูล	เวลา	เครื่องมือที่ใช้
22-26 ก.ย. 51	- ใช้แบบสอบถามกับ ผู้เกี่ยวข้อง	สอบถามทุกคน - ครูที่ปรึกษา - ครูแนะแนว - หัวหน้าระดับ รองหัวหน้าระดับ	9.00-15.00 น.	- แบบสอบถาม สำรวจความพร้อม
6-10 ต.ค. 51	- ประชุมสรุปผลที่ได้ที่ ห้องสมุดโรงเรียน - ตรวจสอบและสะท้อนผล	- ผู้เกี่ยวข้องทุกคน	15.00-17.00 น.	- บันทึกการประชุม

3. ศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนทั้งสาม มีขั้นตอนดังนี้

3.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อม ความต้องการ และความจำเป็น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระบวนการและผลลัพธ์ในการพัฒนาการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดกลุ่มสนทนากับผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มครูแนะแนว จำนวน 3 คน กลุ่มนักเรียน จำนวน 9 คน และกลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 9 คน โดยแต่ละกลุ่มมีคุณลักษณะที่เป็นตัวแทนครบทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ดังนี้

กลุ่มครูแนะแนว ประกอบด้วยหัวหน้าครูแนะแนว 1 คน และครูแนะแนว 2 คน ซึ่งรับผิดชอบดูแลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6

กลุ่มนักเรียน ประกอบด้วย คณะกรรมการนักเรียน ได้แก่ ประธานกรรมการนักเรียน 1 คน คณะกรรมการนักเรียน 2 คน และนักเรียนซึ่งเป็นตัวแทนในแต่ละระดับชั้น 6 คน

กลุ่มผู้ปกครอง ประกอบด้วย คณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่าย ได้แก่ ประธานกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับโรงเรียน 1 คน คณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับโรงเรียน 2 คน และคณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับชั้นเรียนทุกระดับชั้น 6 คน

ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล และครูหัวหน้าระดับชั้นของแต่ละโรงเรียน ร่วมกันพิจารณา จากความเป็นตัวแทนของคุณลักษณะแต่ละกลุ่ม โดยคัดเลือกมาจากผู้ที่มีความรับผิดชอบใน ตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี พร้อมทั้งเป็น

ตัวแทนตามความสมัครใจ สำหรับประเด็นในการสนทนากำหนดมาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ดำเนินการในตอนต้นที่ 1 กำหนดเป็นประเด็นเพื่อเป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม

3.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่มคือ คู่มือการสนทนากลุ่ม โดยมีโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลัก (Main Questions) และคำถามขยาย (Probe Questions) ที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของกลุ่มและสภาพจริงในสนามที่ศึกษา ประเด็นคำถามเกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา หลังจากผู้วิจัยได้สร้างคู่มือการสนทนากลุ่มได้นำเสนอให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาความเป็นไปได้ ความถูกต้อง แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการดังกล่าว ต่อจากนั้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ร่วมกันพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา รวมทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของข้อคำถามในคู่มือการสนทนากลุ่ม แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

3.1.2 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเองโดยมีผู้ช่วยในการดำเนินการสนทนากลุ่ม 2 คน ทำหน้าที่ในการจัดบันทึกข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการสนทนากลุ่ม ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

- 1) นัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการสนทนากลุ่ม
- 2) จัดกลุ่มสนทนาที่มีการบันทึกเสียงไว้ โดยการขออนุญาตกลุ่มสนทนา

ล่วงหน้า เพื่อนำมาถอดข้อความในการสนทนาภายหลัง ใช้เวลาในการสนทนากลุ่มๆ ละประมาณ 2 ชั่วโมง

3.1.3 การตรวจสอบข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าภายใน (Internal Triangulation) ด้านข้อมูลตามแหล่งบุคคลในการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการตอบคำถามในประเด็นเดียวกันของกลุ่มครูแนะแนว กลุ่มนักเรียน และกลุ่มผู้ปกครอง

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่รวบรวมได้

3.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นสอดคล้องกันมากที่สุด โดยแบ่งกลุ่มสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 1 คน กลุ่มครูหัวหน้าระดับชั้น จำนวน 6 คน ซึ่งรับผิดชอบดูแลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จำนวน 6 คน และกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน ซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการสถานศึกษา 1 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน

สำหรับประเด็นในการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก ผู้วิจัยนำข้อสรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในตอนต้นที่ 1 และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก คือ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลัก (Main Questions) และคำถามขยาย (Probe Questions) ที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของกลุ่ม และสภาพจริงในสนามที่ศึกษา โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา หลังจากผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกได้นำเสนอให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาความเป็นไปได้ ความถูกต้อง แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการดังกล่าว ต่อจากนั้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ร่วมกันพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา รวมทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

3.2.2 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 1) นัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์
- 2) ดำเนินการสัมภาษณ์โดยขออนุญาตบันทึกเสียงไว้เพื่อนำมาถอด

ข้อความในการสัมภาษณ์ภายหลัง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เวลาในการดำเนินการสัมภาษณ์ประมาณกลุ่มละ 2 ชั่วโมง

3.2.3 การตรวจสอบข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าภายใน (Internal Triangulation) ด้านข้อมูลตามแหล่งบุคคลในการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการตอบคำถามในประเด็นเดียวกันของกลุ่มที่สัมภาษณ์ต่างกัน

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล สร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้มาหาข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัญหาอุปสรรคบทบาทของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือเรียนองค์ประกอบ ขั้นตอน และการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.3 การตอบแบบสอบถาม โดยสอบถามผู้เกี่ยวข้องที่ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา สำหรับประเด็นในการเขียนข้อคำถามปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของกรมสุขภาพจิต (2546) โดยสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ แบบสอบถามที่มีเป้าหมายเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยแบบสอบถามมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่มี 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด และตอนที่ 3 เป็นแบบปลายเปิดโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะเพิ่มเติม สำหรับขั้นตอนการสร้างมีดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อกำหนดข้อคำถาม

2) สร้างแบบสอบถามตามรูปแบบที่กำหนดไว้ โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีเนื้อหาครอบคลุม 5 ประเด็น คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อนักเรียน จำนวน 15 ข้อ

3) นำเสนอแบบสอบถามให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาความเป็นไปได้ และความถูกต้อง

4) นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ไปตรวจสอบความตรงตามโครงสร้าง รวมทั้งความเหมาะสมของการใช้ภาษา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามของตัวแปรที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence; IOC) ข้อคำถามใดมีดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้ ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อคำถามมีดัชนี IOC อยู่ในเกณฑ์ทุกข้อ แล้วปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนัดหมายหัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษาทุกคน และครูแนะแนวตอบแบบสอบถาม

3.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปจากผลการวิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประชุมผู้เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลจากตอนที่ 2-4 ร่วมกันสรุปถึงปัญหาและความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งขั้นตอนในการพัฒนาระบบเพื่อสร้างความตระหนักในปัญหาความจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6. ตรวจสอบข้อมูลที่ได้

ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2-4 ว่าสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่

7. สะท้อนผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันสะท้อนผลจากการตรวจสอบข้อมูลสรุป ในตอนที่ 5-7 โดยใช้เวลาในการประชุมในแต่ละโรงเรียนเป็นเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง

2. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (D₁)

ขั้นนี้เป็นการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 โดยนำข้อมูลที่ได้มากำหนดแนวทางการพัฒนาระบบ รวมทั้งแนวทางตรวจสอบประสิทธิผลของระบบ ซึ่งแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. วางแผนในการร่างระบบ (P)
2. จัดทำร่างระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ (A)
3. การตรวจสอบโครงร่างระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ (O)
4. การสะท้อนผลและปรับปรุงโครงร่างระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ (R)

รายละเอียดทั้ง 4 ขั้นตอนมีดังนี้

1. วางแผนในการร่างระบบ

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่าผู้เกี่ยวข้องต้องการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีความต้องการที่จะมีการอบรมเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจตรงกัน ดังนั้นจึงได้กำหนดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 3 วัน ดังนี้

การอบรมเชิงปฏิบัติการวันแรก

ผู้วิจัยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการวันแรก ผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ ซึ่งได้แก่ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ครูแนะแนว หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยและคณะเป็นวิทยากรให้ความรู้ในประเด็นความสำคัญของระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน บทบาทและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารโรงเรียนได้ผ่านการอบรมหลักสูตรวิทยากรระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาแล้ว และมีประสบการณ์ในการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้บริหารใหม่ก่อนที่จะไปรับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน โดยมีจุดประสงค์ในการอบรม ดังนี้

- 1) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2) เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้เกี่ยวข้องในการร่วมกันพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการมีดังนี้

ตารางที่ 4 กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ณ โรงเรียนบางกะปิ ห้องประชุมอาคารสวัสดิ์ ผลโภค วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

เวลา	เรื่อง	วิทยากร
09.00 - 10.30 น.	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ● บทบาทและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 	ผอ.ธงชาติ วงษ์สุวรรณ และคณะ
10.30 - 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
10.45 - 12.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> ● การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 	ผอ.ธงชาติ วงษ์สุวรรณ และคณะ
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00 - 14.30 น.	<ul style="list-style-type: none"> ● กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน <ul style="list-style-type: none"> - การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล - การคัดกรองนักเรียน - การส่งเสริมนักเรียน 	ผอ.ธงชาติ วงษ์สุวรรณ และคณะ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

เวลา	เรื่อง	วิทยากร
14.30 - 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
15.00 - 16.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> ● กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ต่อ) - การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน - การส่งต่อนักเรียน 	ผอ.ธงชาติ วงษ์สุวรรณ และคณะ

การอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่สอง

ผู้วิจัยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่สอง ผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ ยกเว้นนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ นายแพทย์พนม เกตุมาน ซึ่งเป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาลศิริราช มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ในประเด็นของการสื่อสารทางบวก และการสร้างวินัยเชิงบวกในโรงเรียน โดยมีจุดประสงค์ในการอบรม ดังนี้

1) เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารทางบวก

2) เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างวินัยเชิงบวกในโรงเรียน

กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการมีดังนี้

ตารางที่ 5 กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ณ โรงเรียนบางกะปิ ห้องประชุมอาคารสวัสดิ์ ผลโกศ วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

เวลา	เรื่อง	วิทยากร
09.00 - 10.30 น.	● การสื่อสารทางบวก (Positive Communication : I - You Message)	ผศ.นพ.พนม เกตุมาน
10.30 - 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
10.45 - 12.00 น.	● การสื่อสารทางบวก (ต่อ)	ผศ.นพ.พนม เกตุมาน

ตารางที่ 5 (ต่อ)

เวลา	เรื่อง	วิทยากร
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00 - 14.30 น.	๑ การสร้างวินัยเชิงบวกในโรงเรียน	ผศ.นพ.พนม เกตุมาน
14.30 - 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
15.00 - 16.00 น.	๑ การสร้างวินัยเชิงบวกในโรงเรียน (ต่อ)	ผศ.นพ.พนม เกตุมาน

การอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่สาม

ผู้วิจัยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่สาม ผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ ยกเว้นครูที่ปรึกษาจะใช้ตัวแทนระดับชั้นละ 1 คน โดยผู้วิจัยเป็นวิทยากรให้ความรู้ในประเด็นของการร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนการร่างคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พร้อมทั้งได้เชิญ ดร.อรินทร์ น่วมถนอม ที่มีความรู้ในด้านการวัดและประเมินผล มาให้ความรู้ในการวางแผนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีจุดประสงค์ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

- 1) เพื่อร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2) เพื่อร่างคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) เพื่อร่างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 4) เพื่อร่างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 5) เพื่อร่างเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการมีดังนี้

ตารางที่ 6 กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ณ โรงเรียนบางกะปิ ห้องประชุมอาคารสวัสดิ์ ผลโภค วันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

เวลา	เรื่อง	วิทยากร
09.00 - 10.30 น.	๑ ร่างการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ผอ.ธงชาติ วงษ์สุวรรณค์
10.30 - 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
10.45 - 12.00 น.	๑ ร่างคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ผอ.ธงชาติ วงษ์สุวรรณค์
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00 - 14.30 น.	๑ ร่างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานและการประเมิน ทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ดร.อรินทร์ น่วมถนอม
14.30 - 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
15.00 - 16.00 น.	๑ ร่างเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	ดร.อรินทร์ น่วมถนอม

2. จัดทำร่างระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ

ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ตามองค์ประกอบ ดังนี้

- 2.1 ระบบวางแผน (Plan)
- 2.2 ระบบปฏิบัติการ (Act)
- 2.3 ระบบตรวจสอบ (Observe)
- 2.4 ระบบสะท้อนผล (Reflect)

ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ในแต่ละระบบข้างต้น กำหนดแนวทางประเมินประสิทธิผลของระบบ ในแบบประเมินประสิทธิผลของระบบประยุกต์ใช้เกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมินซึ่งกำหนดโดย Stufflebeam และคณะ (1981 อ้างอิงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545:178-180) โดยพิจารณาจากด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริง ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล และผลที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. การตรวจสอบโครงร่างระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ

ตรวจสอบโครงร่างระบบ คู่มือการใช้ระบบ แบบประเมินประสิทธิผลของระบบ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ในการประเมินระบบ ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 เป็นการประเมินก่อนนำไปทดลองใช้โดยผู้เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความสอดคล้องของระบบ ศึกษาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข ปรับปรุง แก้ไขร่วมกัน แล้วตรวจสอบอีกครั้ง โดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ต่อจากนั้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่

3.1.1 แบบประเมินความเหมาะสมและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของโครงร่างระบบ เป็นการพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบของโครงร่างระบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และมีสิ่งใดควรปรับปรุงแก้ไขในแต่ละองค์ประกอบ

3.1.2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างระบบ เป็นการพิจารณาว่า องค์ประกอบต่างๆ ของระบบมีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด โดยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ที่ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) คือ สอดคล้อง ไม่น่าใจ ไม่สอดคล้องแบบประเมินทั้ง 2 ชุด มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1) กำหนดประเด็นจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยแล้วเขียนข้อคำถามร่วมกัน

2) ตรวจสอบโดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3) ประเมินความสอดคล้องโครงร่างระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับ กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายจากค่าเฉลี่ย ประเมินความสอดคล้องโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง

5) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความเหมาะสมและความสัมพันธ์ระหว่าง องค์ประกอบต่างๆ ของโครงร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

มีความเห็นว่า เหมาะสม ให้ 1 คะแนน

มีความเห็นว่า ไม่เหมาะสม ให้ 0 คะแนน

จากนั้นคำนวณค่าร้อยละจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
คะแนนความเหมาะสม คือ ถ้าร้อยละความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าร้อยละตั้งแต่ 60
ขึ้นไป ถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า โครงร่างระบบที่พัฒนามีความเหมาะสม

ผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า โครงร่างระบบ
มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100 และผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนมี
ความสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้จริง

6) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความสอดคล้องของโครงร่างระบบ โดยใช้
ค่าดัชนีความสอดคล้อง แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น +1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

ถ้าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าโครงร่างระบบมี
ความสอดคล้อง

ผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า โครงร่างระบบมี
ความสอดคล้อง ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 และผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของ
ผู้เชี่ยวชาญจนมีความสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้จริง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคู่มือการใช้ระบบ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม
ของคู่มือการใช้ระบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และมีสิ่งใดที่ควรปรับปรุง โดยมีขั้นตอน
ในการสร้างดังนี้

3.2.1 กำหนดประเด็นจากการสังเคราะห์ข้อมูลในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย แล้วเขียนข้อคำถามร่วมกัน

3.2.2 ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบแบบประเมินที่กำหนด แล้วปรับปรุง
แก้ไขเบื้องต้น

3.2.3 ตรวจสอบโดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขตาม
ข้อเสนอแนะ

3.2.4 ประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5
คน แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2.5 วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ระบบโดย
ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งคำนวณด้วยค่าร้อยละ โดยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาให้น้ำหนัก
คะแนน ดังนี้

มีความเห็นว่า เหมาะสม ให้ 1 คะแนน

มีความเห็นว่า ไม่เหมาะสม ให้ 0 คะแนน

จากนั้นคำนวณค่าร้อยละจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม คะแนนความเหมาะสม คือ ถ้าร้อยละความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าร้อยละตั้งแต่ 60 ขึ้นไป ถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า คู่มือการใช้ระบบที่พัฒนามีความเหมาะสม

ผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า คู่มือการใช้ระบบ มีความเหมาะสมตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป และผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จนมีความสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้จริง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของระบบ ได้แก่ แบบประเมินประสิทธิผลของระบบ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.3.1 ผู้เกี่ยวข้องและผู้วิจัยร่วมกันกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลของระบบ โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์มาตรฐานในการประเมินที่กำหนดโดย Stufflebeam และคณะ (1981 อ้างอิงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545:178-180) โดยพิจารณาจากด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริง ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องในด้านความพึงพอใจของระบบ และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.3.2 ตรวจสอบความเหมาะสมของตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในแบบประเมินประสิทธิผล โดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3.3 ประเมินความสอดคล้องของตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในแบบประเมินประสิทธิผล โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นการพิจารณาว่า แบบประเมินประสิทธิผลของระบบมีความสอดคล้องกับประเด็นที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด โดยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ สอดคล้อง ไม่น่าใจ ไม่สอดคล้อง แบบประเมินประสิทธิผลของระบบมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1) กำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประเมินระบบจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยแล้วเขียนข้อคำถามร่วมกัน

2) นำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ประเมินประสิทธิผลของระบบในขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 3 การทดลองใช้ระบบ

ผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า แบบประเมิน ประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป และผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนมีความสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้จริง และด้านความสอดคล้องของตัวบ่งชี้และเกณฑ์ ในแบบประเมินประสิทธิภาพ พบว่า มีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ทุกประเด็น และผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนมีความสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้จริง

4. การสะท้อนผลและปรับปรุงโครงสร้างระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมิน ประสิทธิภาพของระบบ

นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินโครงสร้างระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมิน ประสิทธิภาพของระบบจากผู้เชี่ยวชาญนำมาเป็นเกณฑ์ในการปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน โดยกำหนด เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงสร้างระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมิน ประสิทธิภาพของระบบเมื่อเทียบกับเกณฑ์ พบว่า มีความเหมาะสมตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป และมีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป และผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนมีความสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้จริง

3. การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (R₂)

การดำเนินงานในขั้นนี้ เป็นการศึกษานำไปปฏิบัติจริง หลังจากที่ได้พิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการประเมินเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกควบคุมในระหว่างการทดลองใช้ระบบ ดังนี้

1. ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนเตรียมใช้ระบบในขั้นเริ่มต้นโดยเก็บรวบรวม ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ให้ข้อมูลป้อนกลับ (P)
2. ดำเนินการใช้ระบบในขั้นการติดตามความก้าวหน้าโดยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูล และให้ข้อมูลป้อนกลับ (A) ร่วมกันสังเกตผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจน ประเมินประสิทธิภาพของระบบ (O)
3. นำผลที่ได้มาสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน (R) ในขั้นสรุปรวม (ใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับการประเมินเชิงปฏิบัติการ)

ในการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยนำเสนอแผนปฏิบัติการต่อที่ประชุม เพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม แล้วร่วมกันปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้สมบูรณ์ก่อนนำไปดำเนินงาน โดยกำหนดแผนปฏิบัติการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แผนปฏิบัติการการให้การประเมินเชิงปฏิบัติการร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ภาคเรียน/ ปีการศึกษา	ขั้นการประเมิน เชิงปฏิบัติการ	ระยะเวลา	การดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 (10 พฤศจิกายน 2551 ถึง 31 มีนาคม 2552)	ขั้นเริ่มต้น	10 พ.ย. 2551 - 26 ก.พ. 2552	1. เก็บรวบรวมข้อมูล 2. การวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้ 3. การให้ข้อมูล ป้อนกลับ	ผู้วิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
	ขั้นติดตาม ความก้าวหน้า	1-30 มี.ค. 2552	1. ระบบวางแผน 2. ระบบปฏิบัติการ 3. ระบบตรวจสอบ 4. ระบบสะท้อนผล	ผู้วิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
	ขั้นสรุปรวม	31 มี.ค. 2552	สรุปผลจากการ ปฏิบัติตามระบบที่ พัฒนาขึ้น	ผู้วิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง

รายละเอียดของการดำเนินการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

1. ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนเตรียมใช้ระบบในขั้นเริ่มต้นโดยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ให้ข้อมูลป้อนกลับ และเจรจาต่อรองเพื่อหาฉันทามติ
ขั้นเริ่มต้น

ผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย ได้แก่ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ครูแนะแนว ครูหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งมีส่วนร่วมในการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น ประชุมเชิงปฏิบัติการในการตั้งเป้าหมาย สร้างทีมงานและตัดสินใจวางแผนในการดำเนินงานร่วมกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.3 การให้ข้อมูลป้อนกลับ ร่วมกันตรวจสอบข้อมูลที่สังเคราะห์

2. ดำเนินการใช้ระบบในขั้นการติดตามความก้าวหน้าโดยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และให้ข้อมูลป้อนกลับ ร่วมกันสังเกตการณ์ปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ตลอดจนประเมินประสิทธิผลของระบบ

ขั้นติดตามความก้าวหน้า

ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องดำเนินการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แล้วร่วมกันสำรวจจุดอ่อนจุดแข็งเกี่ยวกับความก้าวหน้า พร้อมทั้งประเมินระบบที่ทดลองโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น ซึ่งอาจปรับและพัฒนายุทธวิธีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

2.1.1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้น และคู่มือในการดำเนินการ

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลระบบที่ทดลอง ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์

แบบบันทึก และสรุปผลการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้อง นำเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแล้วแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์เมื่อนำไปใช้จริง

2.2 ดำเนินการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เน้นกระบวนการในการดำเนินการใช้ระบบ โดยดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก และสรุปผลการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้อง

2.3.2 ตรวจสอบผลจากแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก และสรุปผลการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีทางสถิติ และการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาข้อสรุป

2.4 วิเคราะห์ข้อมูล จัดระบบข้อมูล และวิเคราะห์ให้เห็นภาพรวมในการทำงาน

2.5 การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เกี่ยวข้อง แล้วร่วมกันตรวจสอบข้อมูล

3. นำผลที่ได้มาสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน

ขั้นสรุปรวม

หลังจากประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในตอนต้นที่ 2 แล้ว ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันนำข้อมูลจากตอนที่ 1-2 สังเคราะห์สรุปและประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันพิจารณาว่า ระบบที่

พัฒนาขึ้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ แล้วร่วมกันประเมินประสิทธิผลของระบบโดยใช้แบบประเมินประสิทธิผลของระบบที่สร้างขึ้นในขั้นที่ 3 แล้วร่วมกันสรุปประสิทธิผลของระบบในด้านต่างๆ โดยพิจารณาจากด้านความเป็นประโยชน์ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริง ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล และผลที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (D₂)

การดำเนินการขั้นนี้เป็นการประเมินผลหลังจากนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปทดลองใช้ เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับนำไปใช้ปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของระบบในส่วนที่ยังพบข้อบกพร่อง โดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องวางแผนการดำเนินการและเตรียมเครื่องมือในการประเมิน (P)
2. ดำเนินการประเมินระบบหลังจากทดลองใช้ (A)
3. ตรวจสอบแนวทางและการดำเนินการในการประเมินระบบ (O)
4. ดำเนินการปรับปรุงระบบ (R)

รายละเอียดในการดำเนินการมีดังนี้

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องวางแผนการดำเนินการและเตรียมเครื่องมือในการประเมินในการเตรียมเครื่องมือผู้เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 วางแผนเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน แนวทางในการประเมิน และระยะเวลาที่ใช้ในการประเมิน ซึ่งประเมินโดยการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นตัวแทนในแต่ละโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ ได้แก่ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล 1 คน ครูแนะแนว 3 คน หัวหน้าระดับชั้น 6 คน ครูที่ปรึกษา 6 คน (ตัวแทนระดับชั้นละ 1 คน) นักเรียน 6 คน (ตัวแทนระดับชั้นละ 1 คน) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 คน และผู้ปกครอง 6 คน (ตัวแทนระดับชั้นละ 1 คน) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบสอบถาม โดยดำเนินการดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การดำเนินการประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1

วัน เดือน ปี	รายการ	เครื่องมือที่ใช้	สถานที่
23 ก.พ. 52	ประชุมวางแผนเตรียมและสร้างเครื่องมือ	แผนการดำเนินการ	ห้องประชุมโรงเรียน
23 มี.ค. 52	สอบถามรอง ผอ. กลุ่มบริหารงานบุคคล	แบบสอบถาม	ห้องผู้บริหาร
24 มี.ค. 52	สอบถามครูแนะแนว	แบบสอบถาม	ห้องแนะแนว
24 มี.ค. 52	สอบถามหัวหน้าระดับชั้น	แบบสอบถาม	ห้องกลุ่มบริหารงานบุคคล
24 มี.ค. 52	สอบถามครูที่ปรึกษา	แบบสอบถาม	ห้องพักครู
25 มี.ค. 52	สอบถามนักเรียน	แบบสอบถาม	ห้องสมุด
25 มี.ค. 52	สอบถามผู้ปกครอง	แบบสอบถาม	ห้องสมุด
25 มี.ค. 52	สอบถามคณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน	แบบสอบถาม	ห้องสมุด
31 มี.ค. 52	ประชุมเชิงปฏิบัติการ ตรวจสอบ สะท้อนผลการประเมิน ปรับปรุงแก้ไข	บันทึกการประชุม	ห้องประชุมโรงเรียน

1.2 ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันสร้างเครื่องมือที่ใช้ประเมินหลังการทดลองใช้ระบบ ซึ่งมีขั้นตอน
ดังนี้

1.2.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการใช้ระบบ
ผลของการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ ปัญหาและอุปสรรคและสิ่งที่ควรปรับปรุง

1.2.2 สร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิดจากประเด็นที่กำหนดขึ้น

1.2.3 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

1.2.4 นำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์เพื่อใช้ใน
ตอนที่ 2

2. ดำเนินการประเมินระบบหลังจากทดลองใช้

การประเมินผลระบบโดยผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย ได้ดำเนินการประเมินดังนี้

2.1 ผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยตอบแบบสอบถาม

2.2 ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยนำผลมาวิเคราะห์โดยการอธิบายเชิงพรรณนา

3. ตรวจสอบแนวทางและการดำเนินการในการประเมินระบบ

ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบการประเมินระบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ผลเป็นอย่างไร

4. ดำเนินการปรับปรุงระบบ

การประเมินผลและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลังจากร่วมกันตรวจสอบแล้ว โดยพิจารณาจาก

- 4.1 ผลจากการประเมินเชิงปฏิบัติการ
- 4.2 ผลจากการประเมินประสิทธิผลของระบบ
- 4.3 ผลจากการประเมินหลังการใช้ระบบ
- 4.4 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินระบบ
- 4.5 ข้อคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยที่มีต่อการพัฒนาระบบ

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลระบบทั้งหมดจะนำไปปรับปรุงระบบโดยดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ผลการประเมินจากการประเมินเชิงปฏิบัติการ การประเมินประสิทธิผลของระบบการประเมินหลังการใช้ระบบเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนา
2. นำข้อสรุปที่ได้ไปปรับปรุงระบบให้เหมาะสม
3. นำระบบที่ปรับปรุงแล้วให้คณะกรรมการวิทยานิพนธ์พิจารณา แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

5. การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (R₃)

การดำเนินงานในขั้นนี้ เป็นการศึกษาประสิทธิผลของระบบเมื่อนำไปทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 หลังจากที่ได้ประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการประเมินเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกควบคุมในการทดลองใช้ระบบรอบที่ 2 ซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกับการทดลองรอบที่ 2 สำหรับการกำหนดแผนปฏิบัติการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 แสดงดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แผนปฏิบัติการการใช้การประเมินเชิงปฏิบัติการร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ภาคเรียน/ ปีการศึกษา	ชั้นการประเมิน เชิงปฏิบัติการ	ระยะเวลา	การดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 (15 พฤษภาคม 2552 ถึง 9 ตุลาคม 2552)	ชั้นเริ่มต้น	15 พ.ค. - 7 ก.ย. 2552	1. เก็บรวบรวมข้อมูล 2. การวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้ 3. การให้ข้อมูล ป้อนกลับ	ผู้วิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
	ชั้นติดตาม ความก้าวหน้า	8 ก.ย. 8 ต.ค. 2552	1. ระบบวางแผน 2. ระบบปฏิบัติการ 3. ระบบตรวจสอบ 4. ระบบสะท้อนผล	ผู้วิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
	ชั้นสรุปรวม	9 ต.ค. 2552	สรุปผลจากการ ปฏิบัติตามระบบที่ พัฒนาขึ้น	ผู้วิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง

6. การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (D₃)

การดำเนินการขั้นนี้เป็นการประเมินผลหลังจากนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปทดลองใช้ในรอบที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับนำไปใช้ปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของระบบในส่วนที่ยังพบข้อบกพร่อง โดยดำเนินการทำนองเดียวกับการประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 สำหรับแผนการดำเนินการกำหนดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การดำเนินการประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2

วัน เดือน ปี	รายการ	เครื่องมือที่ใช้	สถานที่
1 ก.ย. 52	ประชุมวางแผนเตรียมและสร้าง เครื่องมือ	แผนการดำเนินการ	ห้องประชุมโรงเรียน
1 ต.ค. 52	สัมภาษณ์รอง ผอ. กลุ่มบริหารงาน บุคคล	แบบสัมภาษณ์	ห้องผู้บริหาร

ตารางที่ 10 (ต่อ)

วัน เดือน ปี	รายการ	เครื่องมือที่ใช้	สถานที่
2 ต.ค. 52	สัมภาษณ์ครูแนะแนว	แบบสัมภาษณ์	ห้องแนะแนว
2 ต.ค. 52	สัมภาษณ์หัวหน้าระดับชั้น	แบบสัมภาษณ์	ห้องกลุ่มบริหารงานบุคคล
2 ต.ค. 52	สัมภาษณ์ครูที่ปรึกษา	แบบสัมภาษณ์	ห้องพักครู
3 ต.ค. 52	สัมภาษณ์นักเรียน	แบบสัมภาษณ์	ห้องสมุด
3 ต.ค. 52	สัมภาษณ์ผู้ปกครอง	แบบสัมภาษณ์	ห้องสมุด
3 ต.ค. 52	สัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน	แบบสัมภาษณ์	ห้องสมุด
10 ต.ค. 52	ประชุมเชิงปฏิบัติการ ตรวจสอบ สะท้อนผลการประเมิน ปรับปรุงแก้ไข	บันทึกการประชุม	ห้องประชุมโรงเรียน

การจัดการข้อมูลจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูลมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ข้อมูลที่รวบรวมมีจำนวนมากและมีความหลากหลาย โดยส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยดำเนินการจัดการข้อมูล ดังนี้

1. จำแนกหมวดหมู่ข้อมูลที่รวบรวมได้ตามประเภทข้อมูลที่มีลักษณะเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
  2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ระยะ ดังนี้
    - 2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลทันทีที่รวบรวมข้อมูลภาคสนามเสร็จ เพื่อพิจารณาความเพียงพอและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมได้
    - 2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นแล้วเพื่อทบทวนพิจารณาความสอดคล้อง และความตรงของข้อมูล เพื่อนำไปสะท้อนผลร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
    - 2.3 การวิเคราะห์เพื่อสรุปภาพรวม หลังจากสะท้อนผลร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง และเมื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อสรุปภาพรวมของการวิจัยร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง และนำผลการวิเคราะห์สรุปเป็นรายงานการวิจัย
3. การตรวจสอบข้อมูลและการยืนยันข้อสรุป ใช้วิธีการดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการดังนี้

3.1.1 ใช้ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกต แบบสอบถาม กับสภาพจริงในโรงเรียนที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำผลการวิเคราะห์นั้นมาสะท้อนผลร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาว่าสอดคล้องกับความเป็นจริง และมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

3.1.2 ใช้การตรวจสอบจากผู้รวบรวมข้อมูลหลายคนและหลายกลุ่มเพื่อยืนยันความสอดคล้องกันในแต่ละกลุ่ม แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปสะท้อนผลร่วมกัน หากข้อมูลไม่สอดคล้องกัน จะมีการอภิปรายและหาข้อสรุปร่วมกัน

3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้

3.2.1 ใช้การตรวจสอบวิธีสามเส้า (Triangulation) โดยใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่ง และใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้มั่นใจว่า ข้อมูลที่เก็บมาได้มีความตรง ความเที่ยง และความสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสามเส้า 2 วิธีการได้แก่

1) วิธีสามเส้าภายนอก (External Triangulation) ผู้วิจัยตรวจสอบโดยการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการวิจัยกับข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ภายนอก ได้แก่ ข้อมูลอื่นๆ ของโรงเรียน ภาพถ่าย ข้อมูลจากผู้ปกครอง และนักเรียนที่ไม่ได้เป็นผู้ร่วมวิจัย เป็นต้น

2) วิธีสามเส้าภายใน (Internal Triangulation) ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้เทคนิคต่างๆ ภายในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความตรงในการวิจัยซึ่งเทคนิคที่นำมาใช้ได้แก่

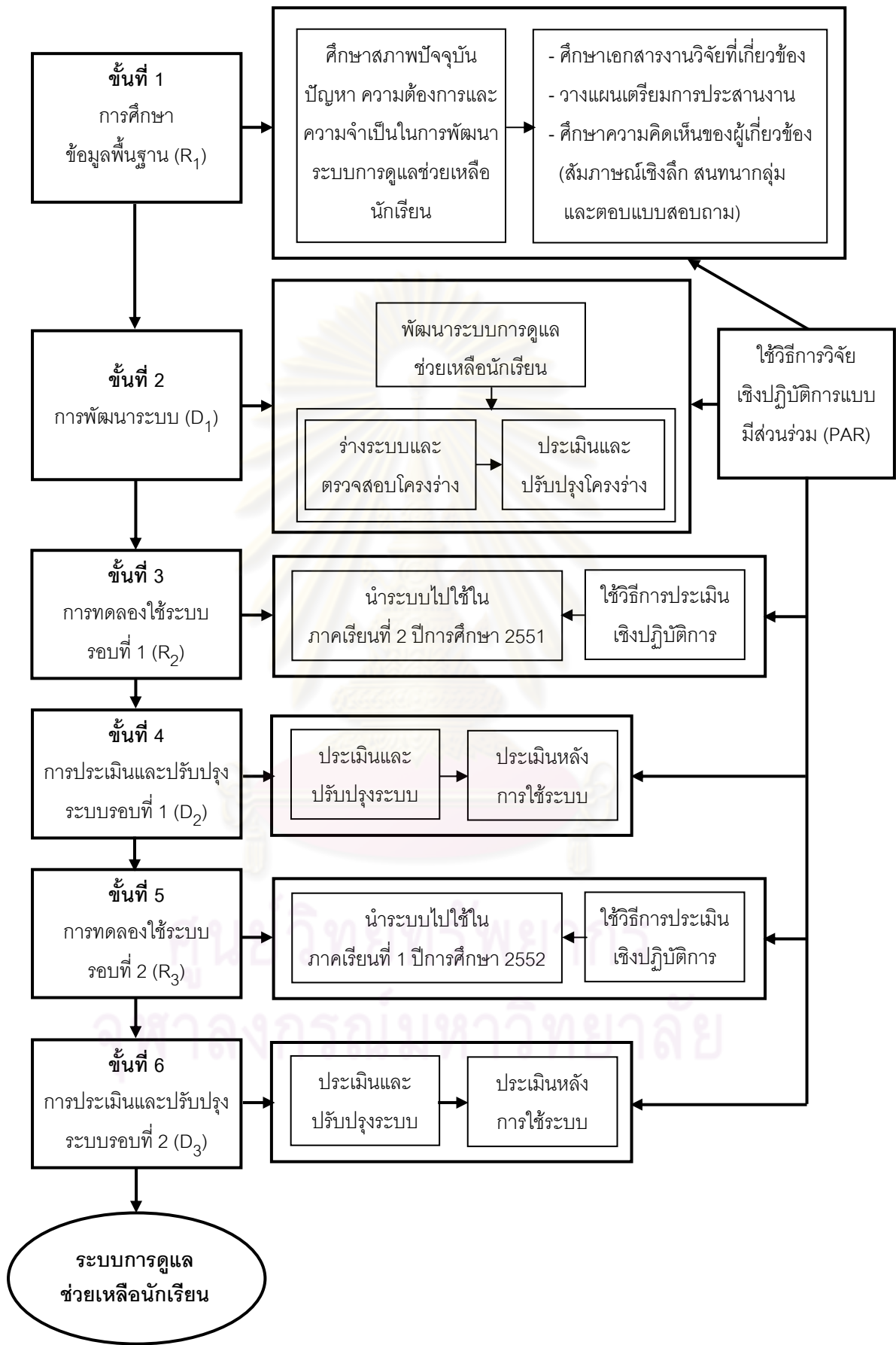
(1) การใช้ข้อมูลจากกลุ่มที่หลากหลาย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยกลุ่มที่ต่างกันย่อมมีการรับรู้ความจริงที่ต่างกัน เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง

(2) การใช้วิธีการและเทคนิคที่แตกต่างกันเพื่อสำรวจตรวจสอบในหัวข้อเดียวกัน เช่น ใช้การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ และการสังเกต โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

(3) การใช้การตรวจสอบโดยบุคคลในกลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน หากตรวจสอบแล้วเห็นขัดแย้งกันก็จะมี การหาฉันทามติ และตรวจสอบบุคคลภายนอกกลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ จะทำให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) การตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปรวมในกระบวนการ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ของโรงเรียนที่รวบรวมไว้ เช่น บันทึกการประชุม บันทึกหลักฐานต่างๆ เครื่องมือต่างๆ ที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของบันทึกไว้

การดำเนินการวิจัยทั้ง 6 ขั้นตอน สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 9 ขั้นตอนในการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งผู้วิจัยจำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 3 รอบ คือ R₁D₁, R₂D₂ และ R₃D₃ โดยมี 6 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (R₁)

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในขั้นตอนนี้ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประเมินเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม บริบทของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม พร้อมทั้งวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทั้งสาม โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประเมินเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม บริบทของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 2

2. ศึกษาความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องด้วยการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การศึกษาความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องด้วยการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม สรุปเป็นประเด็น ดังนี้

2.1 โรงเรียนวัดราชาธิวาส

ข้อมูลนักเรียนและครูแสดงดังตารางที่ 11 และ 12 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน ของโรงเรียนวัดราชาธิวาส ปีการศึกษา 2551

ระดับชั้น	ห้องเรียน	เพศ		รวม
		ชาย	หญิง	
ม. 1	10	209	222	431
ม. 2	10	167	214	381
ม. 3	10	168	226	394
ม. 4	5	61	103	164
ม. 5	5	63	90	153
ม. 6	5	69	91	160
รวม	45	737	946	1,683

ตารางที่ 12 จำนวนครูจำแนกตามฝ่าย/กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนวัดราชาธิวาส ปีการศึกษา 2551

ที่	ฝ่าย/ กลุ่มสาระการเรียนรู้	เพศ		วุฒิการศึกษา			รวม
		ชาย	หญิง	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	
1	บริหาร	3	1	-	4	-	4
2	สนับสนุน	4	1	4	1	-	5
3	ภาษาไทย	1	8	7	2	-	9
4	สังคมศึกษาฯ	3	5	5	3	-	8
5	คณิตศาสตร์	3	6	7	2	-	9
6	วิทยาศาสตร์	4	6	7	3	-	10
7	สุขศึกษาและพลศึกษา	7	2	8	1	-	9
8	ภาษาต่างประเทศ	3	7	8	2	-	10
9	ศิลปะ	2	3	5	-	-	5
10	การงานอาชีพฯ	4	6	8	2	-	10
	รวม	34	45	58	21	-	79

2.2 โรงเรียนบางกะปิ

ข้อมูลนักเรียนและครูแสดงดังตารางที่ 13 และ 14 ตามลำดับ

ตารางที่ 13 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน ของโรงเรียนบางกะปิ ปีการศึกษา 2551

ระดับชั้น	ห้องเรียน	เพศ		รวม
		ชาย	หญิง	
ม. 1	12	295	324	619
ม. 2	12	287	320	607
ม. 3	12	285	301	586
ม. 4	12	199	271	470
ม. 5	12	187	259	446
ม. 6	12	172	285	457
รวม	72	1,425	1,760	3,185

ตารางที่ 14 จำนวนครูจำแนกตามฝ่าย/กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนบางกะปิ ปีการศึกษา 2551

ที่	ฝ่าย/ กลุ่มสาระการเรียนรู้	เพศ		วุฒิการศึกษา			รวม
		ชาย	หญิง	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	
1	บริหาร	4	1	1	4	-	5
2	สนับสนุน	3	7	6	4	-	10
3	ภาษาไทย	-	13	13	-	-	13
4	สังคมศึกษาฯ	2	14	16	-	-	16
5	คณิตศาสตร์	5	13	12	5	1	18
6	วิทยาศาสตร์	3	13	13	3	-	16
7	สุขศึกษาและพลศึกษา	6	4	6	4	-	10
8	ภาษาต่างประเทศ	4	25	22	7	-	29
9	ศิลปะ	6	7	11	2	-	13
10	การงานอาชีพฯ	8	12	14	6	-	20
รวม		41	109	114	35	1	150

2.3 โรงเรียนวัดอินทาราม

ข้อมูลนักเรียนและครูแสดงดังตารางที่ 15 และ 16 ตามลำดับ

ตารางที่ 15 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน ของโรงเรียนวัดอินทาราม ปีการศึกษา 2551

ระดับชั้น	ห้องเรียน	เพศ		รวม
		ชาย	หญิง	
ม. 1	10	258	215	473
ม. 2	10	225	175	400
ม. 3	10	191	167	358
ม. 4	4	80	99	179
ม. 5	4	53	73	126
ม. 6	4	55	66	121
รวม	42	862	795	1,657

ตารางที่ 16 จำนวนครูจำแนกตามฝ่าย/กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนวัดอินทาราม ปีการศึกษา 2551

ที่	ฝ่าย/ กลุ่มสาระการเรียนรู้	เพศ		วุฒิการศึกษา			รวม
		ชาย	หญิง	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	
1	บริหาร	4	1	3	2	-	5
2	สนับสนุน	2	2	4	-	-	4
3	ภาษาไทย	-	7	5	2	-	7
4	สังคมศึกษาฯ	4	5	8	-	-	9
5	คณิตศาสตร์	2	6	8	-	-	8
6	วิทยาศาสตร์	2	8	6	4	-	10
7	สุขศึกษาและพลศึกษา	3	6	5	4	-	9
8	ภาษาต่างประเทศ	-	9	7	2	-	9
9	ศิลปะ	3	3	4	2	-	6
10	การงานอาชีพฯ	1	9	9	1	-	10
	รวม	21	56	59	17	-	77

2.4 สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทารามสรุปได้ว่าการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งสามโรงเรียนสอดคล้องกันกล่าวคือ เน้นที่หัวหน้าระดับและครูที่ปรึกษารับผิดชอบร่วมกัน ฝ่ายบริหารจะให้แนวนโยบายแล้วแจกเอกสารให้ครูได้ปฏิบัติ ไม่มีคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครูได้ยึดเป็นกรอบแนวปฏิบัติ ไม่มีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ไม่มีการประเมินทบทวนระบบหลังจากที่ดำเนินงานไปแล้ว ซึ่งทำให้ไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานมาใช้ในครั้งต่อไป กระบวนการดำเนินงานขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่มีการวางแผนร่วมกัน ผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวไม่ได้ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่มีโอกาสให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาแก่นักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากต้องการให้โรงเรียนพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง จัดทำคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูหัวหน้าระดับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน การดำเนินงานตามระบบเน้นให้มีการวางแผนร่วมกัน ภายหลังจากดำเนินการแล้วต้องมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

3. ศึกษาความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องด้วยการตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องกับการกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา โดยให้ตอบแบบสอบถามสำรวจความพร้อมในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการตอบแบบสอบถามแสดงดังตารางที่ 17 - 19

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดราชาธิวาส

รายการ	ระดับความรู้ความเข้าใจ (n = 77)		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้			
1.1 ระเบียบสะสม	4.25	0.15	มาก
1.2 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)	3.79	0.32	มาก
1.3 แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน	3.68	0.24	มาก
2. การคัดกรองนักเรียน โดย			
2.1 วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน	3.18	0.38	ปานกลาง
2.2 พิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ของโรงเรียน	3.45	0.71	ปานกลาง
3. การส่งเสริมและพัฒนา โดย			
3.1 การจัดกิจกรรมโฮมรูม	4.78	0.26	มากที่สุด
3.2 การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	4.29	0.15	มาก
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา โดย			
4.1 การให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้น	4.05	0.35	มาก
4.2 การจัดกิจกรรมในห้องเรียน	3.24	0.41	ปานกลาง
4.3 การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม	3.31	0.53	ปานกลาง
4.4 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	2.98	0.58	ปานกลาง
4.5 การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน	3.01	0.64	ปานกลาง
4.6 การสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน	3.22	0.74	ปานกลาง
5. การส่งต่อ โดย			
5.1 การวิเคราะห์ พิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่อ	2.47	0.09	น้อย
5.2 การประสานงานกับครูที่รับนักเรียนเพื่อการช่วยเหลือต่อ	2.53	0.25	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.48	0.39	ปานกลาง

จากตารางที่ 17 ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดราชาธิวาส ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา รวมทั้งหมด 77 คน (หัวหน้าระดับชั้นและหัวหน้าแนะแนวไม่ได้เป็นครูที่ปรึกษา) สรุปได้ดังนี้

กระบวนการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบสนธิสัญญาที่สุด ส่วนแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง

กระบวนการด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนและการพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

กระบวนการด้านการส่งเสริมและพัฒนา พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมโฮมรูมและการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

กระบวนการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมในห้องเรียน การจัดกิจกรรมชมเสริม การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และการสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย

กระบวนการด้านการส่งต่อ พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่ออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการประสานงานกับครูที่รับนักเรียนเพื่อช่วยเหลือต่อความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.02

นอกจากนี้ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปได้ว่า

1. ครูมีความรู้ความเข้าใจดี แต่ไม่มีเวลาปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการ
2. ครูไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. ควรจัดการอบรมให้ความรู้ในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. โรงเรียนควรรหาเทคนิคใหม่ๆ เข้ามาช่วยดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
5. ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะได้ทบทวนขั้นตอนได้

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบางกะปิ

รายการ	ระดับความรู้ความเข้าใจ (n = 142)		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้			
1.1 ระเบียบสะสม	4.38	0.35	มาก
1.2 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)	4.02	0.18	มาก
1.3 แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน	3.67	0.47	มาก
2. การคัดกรองนักเรียน โดย			
2.1 วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน	3.15	0.65	ปานกลาง
2.2 พิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ของโรงเรียน	3.08	0.47	ปานกลาง
3. การส่งเสริมและพัฒนา โดย			
3.1 การจัดกิจกรรมโฮมรูม	4.78	0.36	มากที่สุด
3.2 การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	4.32	0.41	มาก
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา โดย			
4.1 การให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้น	3.68	0.65	มาก
4.2 การจัดกิจกรรมในห้องเรียน	3.22	0.58	ปานกลาง
4.3 การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม	3.45	0.14	ปานกลาง
4.4 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	2.46	0.64	น้อย
4.5 การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน	3.18	0.18	ปานกลาง
4.6 การสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน	2.15	0.51	น้อย

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	ระดับความรู้ ความเข้าใจ (n = 75)		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
5. การส่งต่อ โดย			
5.1 การวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่อ	3.52	0.34	ปานกลาง
5.2 การประสานงานกับครูที่รับนักเรียนเพื่อการช่วยเหลือต่อ	3.45	0.25	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.72	0.41	มาก

จากตารางที่ 18 ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบางกะปิ ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา รวมทั้งหมด 142 คน (หัวหน้าระดับชั้นและหัวหน้าแนะแนวไม่ได้เป็นครูที่ปรึกษา) สรุปได้ดังนี้

กระบวนการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

กระบวนการด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนและการพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

กระบวนการด้านการส่งเสริมและพัฒนา พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมโฮมรูมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก

กระบวนการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้นอยู่ในระดับมาก ส่วนการจัดกิจกรรมในห้องเรียน การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม และการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

กระบวนการด้านการส่งต่อ พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่อ และการประสานงานกับครูที่รับนักเรียนเพื่อช่วยเหลือต่อมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.72

นอกจากนี้ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปได้ว่า

1. โรงเรียนควรจัดทำคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อจะได้ทบทวนการดำเนินงาน
2. โรงเรียนควรจัดการอบรมให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. ครูที่ปรึกษาควรมีส่วนร่วมในการประเมินการบริหารงานของฝ่ายบริหาร
4. ควรเสนอแนะว่า ควรนำไม้เรียวมาใช้ในการปกครองนักเรียน

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอินทาราม

รายการ	ระดับความรู้ความเข้าใจ (n = 75)		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้			
1.1 ระเบียบสะสม	3.56	0.51	มากที่สุด
1.2 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)	3.42	0.24	ปานกลาง
1.3 แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน	3.15	0.65	ปานกลาง
2. การคัดกรองนักเรียน โดย			
2.1 วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน	2.46	0.18	น้อย
2.2 พิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ของโรงเรียน	2.35	0.65	น้อย

ตารางที่ 19 (ต่อ)

รายการ	ระดับความรู้ ความเข้าใจ (n = 75)		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
3. การส่งเสริมและพัฒนา โดย			
3.1 การจัดกิจกรรมโฮมรูม	3.32	0.47	ปานกลาง
3.2 การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	3.15	0.32	ปานกลาง
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา โดย			
4.1 การให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้น	3.48	0.47	ปานกลาง
4.2 การจัดกิจกรรมในห้องเรียน	3.05	0.81	ปานกลาง
4.3 การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม	3.39	0.35	ปานกลาง
4.4 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	2.35	0.54	น้อย
4.5 การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน	3.16	0.45	ปานกลาง
4.6 การสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน	3.38	0.14	ปานกลาง
5. การส่งต่อ โดย			
5.1 การวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่อ	2.87	0.15	ปานกลาง
5.2 การประสานงานกับครูที่รับนักเรียนเพื่อการ ช่วยเหลือต่อ	2.21	0.32	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.02	0.42	ปานกลาง

จากตารางที่ 19 ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอินทาราม ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา รวมทั้งหมด 75 คน (หัวหน้าระดับชั้นและหัวหน้าแนะแนวไม่ได้เป็นครูที่ปรึกษา) สรุปได้ดังนี้

กระบวนการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบสะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง

กระบวนการด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนและการพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

กระบวนการด้านการส่งเสริมและพัฒนา พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมโฮมรูมและการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง

กระบวนการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมในห้องเรียน การจัดกิจกรรมชมเสริม การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และการสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย

กระบวนการด้านการส่งต่อ พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่ออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการประสานงานกับครูที่รับนักเรียนเพื่อการช่วยเหลือต่อมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.02

นอกจากนี้ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปได้ว่า

1. โรงเรียนควรจัดการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างวินัยเชิงบวก
2. กระบวนการบางอย่างครูที่ปรึกษาไม่ได้ทำ เช่น การเยี่ยมบ้านนักเรียน เพราะปัญหาอุปสรรคมีมากมาย
3. เครื่องมือที่ใช้ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่มีการพัฒนา
4. โรงเรียนควรจัดการอบรมให้ความรู้แก่ครูบ่อยๆ จะได้กระตุ้นให้ครูทำงาน

จากผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษาของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม พบว่า โดย

ภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ระดับมาก และระดับปานกลาง ตามลำดับ แต่ในบางประเด็นยังมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ถึงแม้ว่าที่นั่นผู้ตอบแบบสำรวจทั้ง 3 โรงเรียน มีข้อเสนอแนะสอดคล้องกัน คือ อยากให้ทางโรงเรียนจัดอบรมกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น จะได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม โดยการศึกษาความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องด้วยการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และศึกษาความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องด้วยการตอบแบบสอบถาม พบว่า ทั้งสามโรงเรียนมีปัญหาและความต้องการคล้ายกัน ซึ่งพอสรุปได้ว่า ครูที่ปรึกษาบางคนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือบางคนมีความรู้แต่ไม่ได้ปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล โรงเรียนในปัจจุบันไม่ได้จัดอบรมให้ความรู้ ทำให้ครูที่บรรจุใหม่ไม่มีความรู้ เพราะไม่เคยเข้ารับการอบรม ครูเก่าก็ไม่มีแรงจูงใจในการดำเนินงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่ได้จัดทำคู่มือการใช้ระบบฯ ได้จัดทำเพียงเอกสาร หรือบอกความรู้ให้ครูได้ศึกษา ไม่มีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน ไม่มีการนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนในการจัดทำและพัฒนาระบบฯ ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากต้องการให้โรงเรียนพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อันเป็นเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา

2. ผลการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (D₁)

ขั้นตอนนี้เป็น การนำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 มากำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบ และการตรวจสอบประสิทธิผลของระบบ โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. วางแผนในการร่างระบบ

ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล 1 คน ครูแนะแนว 3 คน (หัวหน้าครูแนะแนว 1 คน และครูแนะแนว 2 คน) หัวหน้าระดับชั้น 6 คน (ม.1-6) รองหัวหน้าระดับชั้น 6 คน (ม.1-6) ครูที่ปรึกษา 6 คน (ตัวแทนในแต่ละระดับชั้น 6 คน) นักเรียน 9 คน (ประธานกรรมการนักเรียน 1 คน ตัวแทนคณะกรรมการนักเรียน 2 คน และนักเรียน ซึ่งเป็นตัวแทนในแต่ละระดับชั้น 6 คน) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 คน (ประธานกรรมการสถานศึกษา 1 คน และตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน) และผู้ปกครอง 9 คน (คณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่าย ได้แก่ประธานกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับโรงเรียน 1

คน ตัวแทนคณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับโรงเรียน 2 คน และตัวแทนคณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายในแต่ละระดับชั้น 6 คน) ประชุมเชิงปฏิบัติการวางแผนสร้างโครงร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน โดยสร้างความรู้ความเข้าใจตรงกันในการดำเนินงาน รวมทั้งร่วมกันกำหนดบทบาทของแต่ละฝ่าย ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ได้ดำเนินการวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

- บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

- ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงาน และบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ

- ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และ ให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน

1.1.2 หัวหน้าระดับ/รองหัวหน้าระดับ

- ติดตาม กำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

- ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.3 ครูที่ปรึกษา

- รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

- คัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียน

- จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา

- จัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา

- ส่งต่อ

- รายงานผล

1.1.4 ครูประจำวิชาหรือครูทั่วไป

- ดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษาเบื้องต้น แก่นักเรียน

1.1.5 ครูแนะแนว

- สนับสนุนครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา

- จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ

- ส่งต่อ

1.1.6 นักเรียน

- ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.6 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ให้การสนับสนุนด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.7 ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง/ชุมชน

- อบรมดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัว มีความรักความเข้าใจและให้ความอบอุ่น

- สนับสนุนให้ความร่วมมือวางแผนร่วมกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน

- เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีแก่นักเรียน

- สนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกรอบการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2.2 การคัดกรอง

1.2.3 การส่งเสริมและพัฒนา

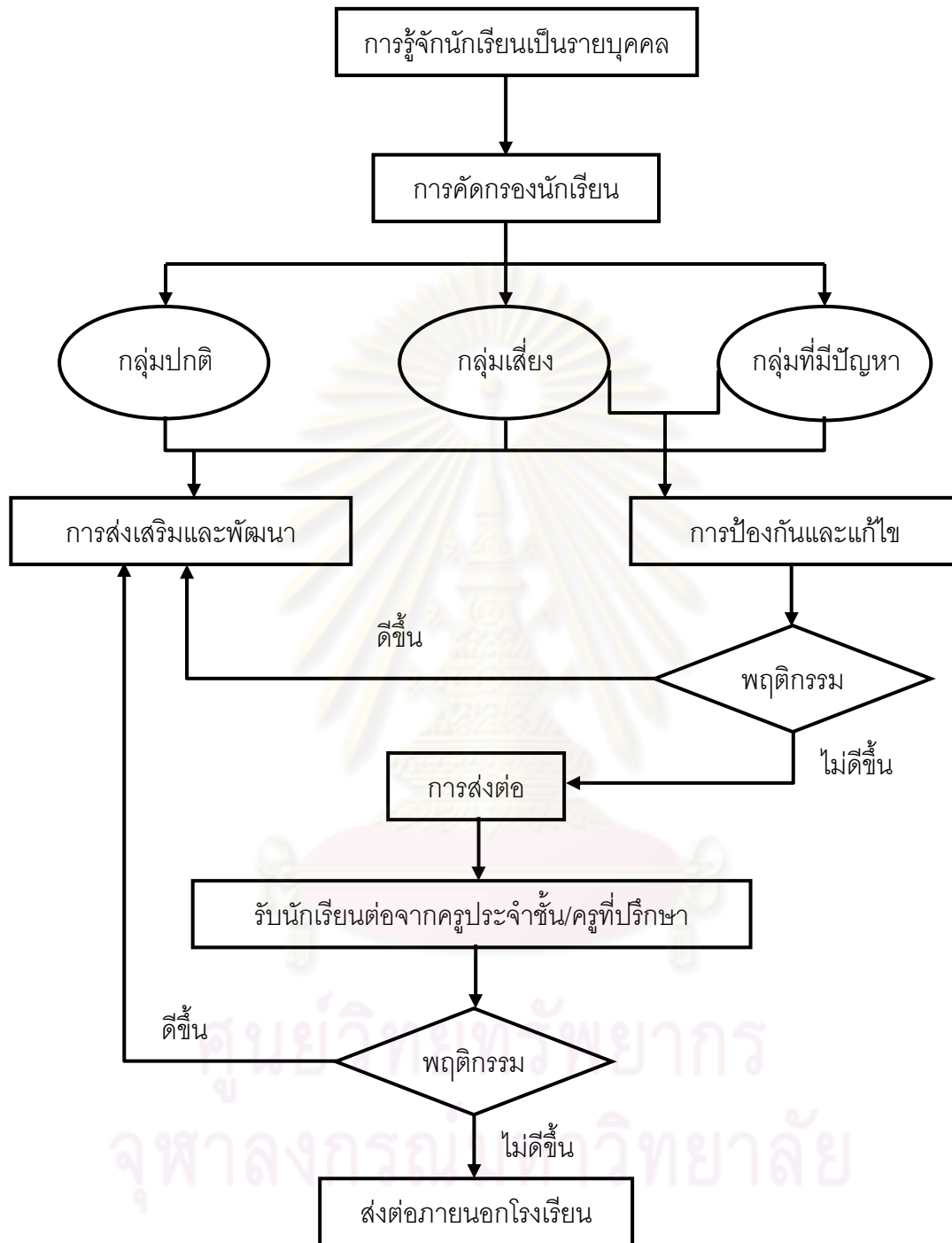
1.2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา

1.2.5 การส่งต่อ

สำหรับองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 องค์ประกอบ แสดงรายละเอียดในภาคผนวก คู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 ผลการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการได้มีการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 10 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำหรับกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แสดงรายละเอียดใน ภาคผนวก ข คู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ผลการจัดทำร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมิน ประสิทธิภาพของระบบ

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้อง ในการวิจัยได้ร่างการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกรอบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยนำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มาประยุกต์ใช้ จะแบ่งออกเป็นระบบย่อยๆ 4 ระบบ คือ ระบบวางแผน (Plan) ระบบปฏิบัติการ (Act) ระบบตรวจสอบ (Observe) และระบบสะท้อนผล (Reflect) ดังนี้

- 1) ระบบวางแผน (Plan)
- 2) ระบบปฏิบัติการ (Act)
- 3) ระบบตรวจสอบ (Observe)
- 4) ระบบสะท้อนผล (Reflect)

ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยร่วมกันกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ในแต่ละระบบ ข้างต้น กำหนดแนวทางประเมินประสิทธิภาพของระบบ ในแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบ ประยุกต์ใช้เกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมินซึ่งกำหนดโดย Stufflebeam และคณะ (1981 อ้างอิงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545:178-180) ดังนี้

- 1) ความเป็นประโยชน์
- 2) ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริง
- 3) ความเหมาะสม
- 4) ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล
- 5) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง และ

ชุมชน ในด้านความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยร่วมกันกำหนดตัวบ่งชี้ และเกณฑ์เพื่อใช้ตรวจสอบ ประสิทธิภาพของระบบที่สร้างขึ้น โดยแสดงผลการจัดทำร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ เครื่องมือที่ใช้ในระบบซึ่งร่วมกันพัฒนา ตามลำดับต่อไปนี้

ก. ผลการจัดทำร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยระบบย่อย ซึ่งดำเนินการต่อเนื่อง เป็นวงจร 4 ระบบ ได้แก่

1. ระบบการวางแผน (Plan) มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้
  - 1.1 ขั้นวางแผน (Plan)
    - 1.1.1 ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง

1.1.2 ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันศึกษาระบบฯ

1.1.3 เสนอโครงการดำเนินงานตามระบบฯ

1.1.4 ร่วมกันเสนอข้อคณะกรรมการระบบฯ

1.1.5 แต่งตั้งคณะกรรมการระบบฯ

1.1.6 กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการระบบฯ

1.2 ขั้นปฏิบัติการ (Act)

1.2.1 อภิปราย วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียน และความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2.2 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การตรวจสอบ และการสะท้อนผล การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยยึดกรอบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.3 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2.4 กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผล

1.2.5 สรุปเป็นแผนปฏิบัติการ

1.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe)

ตรวจสอบแผนปฏิบัติการที่ร่วมกันสร้างขึ้น โดยการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

1.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

นำผลที่ได้จากขั้นตรวจสอบมาสะท้อนผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และร่วมกันปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้

2. ระบบปฏิบัติการ (Act) มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ขั้นวางแผน (Plan)

2.1.1 วิเคราะห์มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วางแผนการดำเนินงานตามระบบฯ สร้าง/จัดหาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานตามแนวทางที่ร่วมกันกำหนดขึ้นในขั้นวางแผน

2.1.2 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1.3 กำหนดแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ขั้นปฏิบัติการ (Act)

ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe)

2.31 ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นไป ในแนวทางที่ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดขึ้น หรือไม่ โดยตรวจสอบการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.32 หัวหน้าระดับนิเทศเดือนละ 2 ครั้ง

2.33 ผู้บริหารนิเทศภาคเรียนละ 2 ครั้ง

2.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

สะท้อนผลที่ได้ในขั้นตรวจสอบให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ แล้วทบทวน และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. ระบบตรวจสอบ (Observe) มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ขั้นวางแผน (Plan)

3.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดแนวทางและระยะเวลาในการประเมิน

3.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินทบทวนระบบฯ

3.1.3 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทบทวนระบบฯ

3.2 ขั้นปฏิบัติการ (Act)

ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe)

ตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

นำผลในขั้นตรวจสอบการดำเนินงานสะท้อนผลให้คณะกรรมการระบบฯ ทราบทบทวน และปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติ

4. ระบบสะท้อนผล (Reflect) มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 ขั้นวางแผน (Plan)

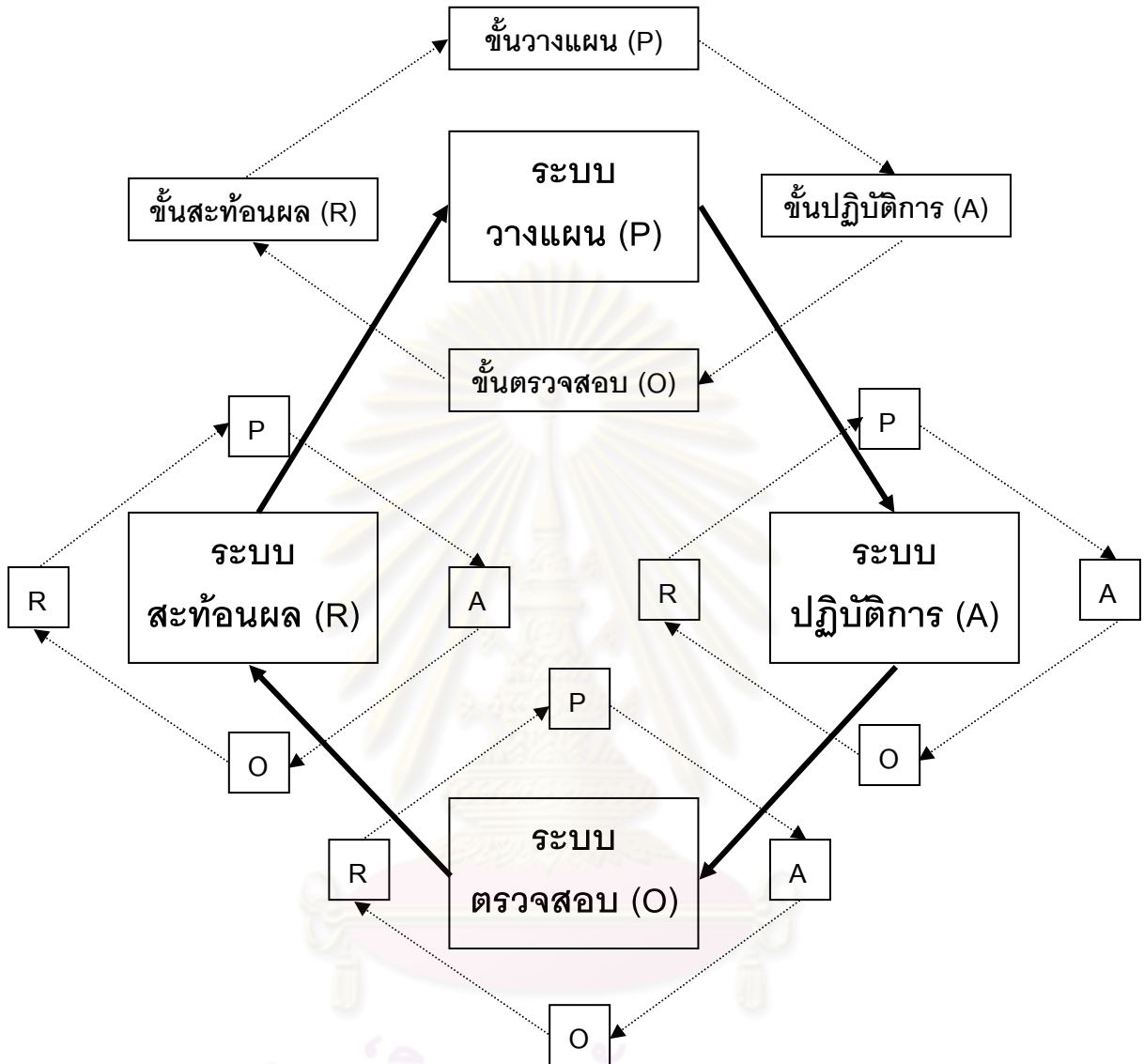
4.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้น

- 4.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากระบบตรวจสอบมาร่วมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไข
- 4.1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินประสิทธิผลของระบบฯ
- 4.1.4 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของระบบฯ
- 4.2 **ขั้นปฏิบัติการ (Act)**
  - 4.2.1 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อมูลที่ได้
  - 4.2.2 ประเมินประสิทธิผลของระบบฯ
  - 4.2.3 จัดทำเอกสารรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
- 4.3 **ขั้นตรวจสอบ (Observe)**
  - ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมครบถ้วนในกระบวนการปรับปรุง
- 4.4 **ขั้นสะท้อนผล (Reflect)**
  - ทบทวนปรับปรุงตามผลที่ได้จากการตรวจสอบ

จากรายละเอียดโครงสร้างการพัฒนาระบบข้างต้น สรุปเป็นรูปแบบของการพัฒนาระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดังภาพที่ 11

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 11 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ข. ผลการจัดทำร่างคู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยประชุมเชิงปฏิบัติการได้จัดทำร่างคู่มือการการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ชื่อระบบ
2. แนวคิดและหลักการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. กระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. มาตรฐานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
7. คณะกรรมการดำเนินงานและคณะกรรมการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
8. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
9. รูปแบบของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
10. แผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
11. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
12. ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่คาดว่าจะได้รับ

3. ผลการตรวจสอบโครงร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ

ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยร่วมกันตรวจสอบโครงร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ แบบประเมินประสิทธิผลของระบบ ซึ่งเป็นการประเมินก่อนนำไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความสอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบของระบบ และศึกษาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องของโครงร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ

3.1 ผลการตรวจสอบโครงร่างระบบโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ แสดงดังตารางที่ 42-43 ในภาคผนวก ค

จากตารางที่ 42 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกคนเห็นว่า โครงร่างการพัฒนาระบบมีความเหมาะสมทุกประเด็น โดยคิดเป็นร้อยละ 100 นั้นแสดงว่า โครงร่างการพัฒนาระบบที่ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องได้สร้างและพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำร่างโครงร่างการพัฒนาระบบไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

จากตารางที่ 43 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญส่วนมากมีความเห็นว่า โครงร่างการพัฒนาระบบ มีความสอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบ โดยมีค่าความสอดคล้องสูงกว่า 0.60 ขึ้นไปในทุกรายการ ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.2 ผลการประเมินคู่มือการใช้ระบบ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ระบบ ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 45 ในภาคผนวก ค

จากตารางที่ 45 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนมากเห็นว่า คู่มือการใช้ระบบมีความเหมาะสม โดยมีความคิดเห็นในทุกรายการไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 นั้นแสดงว่า คู่มือการใช้ระบบที่ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องได้สร้างและพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำคู่มือการใช้ระบบไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.3 ผลการตรวจสอบแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ซึ่งแสดงดังตารางที่ 46-47 ในภาคผนวก ค

จากตารางที่ 46 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนมากเห็นว่าแบบประเมินประสิทธิผลของระบบมีความเหมาะสมในทุกรายการ ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 60

จากตารางที่ 47 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความเห็นว่าแบบประเมินประสิทธิผลของระบบมีความสอดคล้องกัน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1

4. การสะท้อนผลและปรับปรุงโครงร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ

คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ร่วมกันนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินโครงร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบจากผู้เชี่ยวชาญมาเป็นเกณฑ์ในการปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ พบว่า ทุกประเด็นผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

4.2 ข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญได้ร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติมไว้ในโครงร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ และแบบประเมินประสิทธิผลของระบบที่พัฒนาขึ้น

3. ผลการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (R₂)

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาประสิทธิภาพของระบบด้วยการนำไปปฏิบัติจริง หลังจากที่ได้พิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และใช้การประเมินเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกควบคุมในระหว่างการทดลองใช้ระบบ รายละเอียดของผลการทดลองใช้มีดังนี้

1. ผลการวางแผนเตรียมใช้ระบบในขั้นเริ่มต้นโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และให้ข้อมูลป้อนกลับ

ขั้นเริ่มต้น

ในขั้นตอนนี้ผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย คือ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการวิจัยตั้งแต่เริ่มประชุมเชิงปฏิบัติการในการสร้างทีมงานและตัดสินใจวางแผนในการดำเนินงานร่วมกัน โดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การกำหนดการประชุมเพื่อดำเนินงานร่วมกัน จากนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล บันทึกข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างทีมงานและการวางแผนในการดำเนินงาน แสดงดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 กำหนดการประชุมเพื่อดำเนินการวิจัย

วัน เดือน ปี	รายการ	ผู้เข้าร่วม
10 พ.ย. 51- 26 ก.พ. 52	ขั้นเริ่มต้น	คณะกรรมการระบบฯ
1 - 30 มี.ค. 51	ขั้นติดตามความก้าวหน้า	คณะกรรมการระบบฯ
31 มี.ค. 51	ขั้นสรุปรวม	คณะกรรมการระบบฯ

การสร้างทีมงาน

แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 3 คณะ ดังนี้

1. คณะกรรมการอำนวยการ (ที่มนำ)
  - 1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน ประธานกรรมการ
  - 1.2 หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
  - 1.3 หัวหน้างานแนะแนว กรรมการ
  - 1.4 ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการ
  - 1.5 ประธานกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับโรงเรียน กรรมการ
  - 1.6 ประธานกรรมการนักเรียน กรรมการ
  - 1.7 รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล กรรมการและเลขานุการ
2. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน)
  - 2.1 รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ประธานกรรมการ
  - 2.2 หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
  - 2.3 ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการ
  - 2.4 ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ
  - 2.5 ตัวแทนนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ
  - 2.6 หัวหน้างานแนะแนว กรรมการและเลขานุการ
3. คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ)
  - 3.1 หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
  - 3.2 รองหัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
  - 3.3 ครูที่ปรึกษา กรรมการ
  - 3.4 ครูประจำวิชาและครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กรรมการ
  - 3.5 ครูแนะแนว กรรมการและเลขานุการ

ที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ผู้อำนวยการธงชาติ วงษ์สวรรค์
2. ดร.อรินทร์ น่วมถนอม

แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 2 คณะ ดังนี้

1. คณะกรรมการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.1 หัวหน้าระดับชั้น ประธานกรรมการ
  - 1.2 รองหัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
  - 1.3 ครูแนะแนว กรรมการและเลขานุการ

3.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษา เพื่อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำเสนอทีมประสาน

3.4 ประชุมร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

3.5 ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในงานประจำของตน

3.6 อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4. บทบาทและหน้าที่ของบุคลากร (ทีมทำ)

4.1 หัวหน้าระดับ/รองหัวหน้าระดับ

- 1) ติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา
- 2) ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) จัดประชุมในระดับเพื่อประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 4) จัดประชุมกลุ่มเพื่อการปรึกษาหารือ
- 5) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและจัดทำรายงานประเมินผลระดับชั้นส่งผู้บริหาร
- 6) อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.2 ครูที่ปรึกษา

1) ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งการส่งเสริม ป้องกันปัญหา และการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวหรืออื่นๆ

- 2) ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางที่กำหนด คือ
  - การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
  - การคัดกรองนักเรียน
  - การส่งเสริมและการพัฒนานักเรียน
  - การป้องกันและแก้ไขปัญหา
  - การส่งต่อนักเรียน

3) ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาหารือ

4) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และประเมินผลรายงานส่งหัวหน้าระดับ

5) อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.3 ครูประจำวิชาและครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- 1) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา
- 2) ให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน
- 3) ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาหารือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ

- 4) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน สรุปผลและรายงานส่งหัวหน้าระดับ
- 5) อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.4 ครูแนะแนว

- 1) จัดกิจกรรมคาบแนะแนวเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2) สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) ให้การปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรือยาก

ต่อการช่วยเหลือ

- 4) ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี
- 5) ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนวให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามผลการช่วยเหลือนั้น
- 6) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือหัวหน้า

ระดับ

- 7) อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

การร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลการวิเคราะห์มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 3 มาตรฐาน และ 14 ตัวชี้วัด พร้อมกับกำหนดเกณฑ์ ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
ด้านนักเรียน 1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้	ระดับ 1 ร้อยละ 70 รู้ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และสามารถวิเคราะห์ตัดสินใจเลือกเข้าร่วมกิจกรรม ได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 21 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
		<p>ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และกล้าแสดงออก อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม</p>
	<p>1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 70 มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน (กรมอนามัย)</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และสามารถป้องกัน ดูแลสุขภาพตนเองได้</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และร่างกายแข็งแรง มีมนุษยสัมพันธ์ ปรับตัวได้</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้</p>
	<p>1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัย อันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 95 มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ เป็นพิษภัย อันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 95 มีระดับ 1 และสามารถวิเคราะห์ และจำแนกสิ่งที่เป็นพิษภัย อันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์</p>

ตารางที่ 21 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
		<p>ระดับ 3 ร้อยละ 95 มีระดับ 2 รู้เท่าทันและกล้าที่จะปฏิเสธสิ่งที่เป็นพิษภัย อันตราย และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 95 มีระดับ 3 และสามารถชักชวนหรือส่งเสริมให้เพื่อน</p>
	<p>1.4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 70 รักและเห็นคุณค่าในตนเอง</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และสามารถใช้หลักเหตุผลในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ได้</p>
	<p>1.5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 70 รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัว</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา</p>

ตารางที่ 21 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
		<p>ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และปฏิบัติตามกฎ กติกา ประเพณี วัฒนธรรมของ ชุมชนและสังคม</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และเป็นแบบอย่างที่ดีและมีจิตสาธารณะ</p>
	<p>1.6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ สุจริต</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 75 รู้จักงานและอาชีพ</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 75 มีระดับ 1 และรู้ความสนใจด้านอาชีพของตนเอง</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 75 มีระดับ 2 มีแนวทาง เหตุผล และมีการตัดสินใจเลือกอาชีพได้</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 75 มีระดับ 3 มีทักษะพื้นฐานอาชีพที่ถนัดและสนใจเห็นคุณค่าในอาชีพสุจริต</p>
<p>ด้านกระบวนการ</p> <p>2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>ระดับ 1 มีโครงสร้างการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีการคัดสรรและแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ</p>

ตารางที่ 21 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
		<p>ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีแผนงาน โครงการ ปฏิทินปฏิบัติงาน ตามแผนที่ชัดเจน และจัดทำคู่มือปฏิบัติการ ของสถานศึกษา</p> <p>ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการ พัฒนาการบริหารงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนสอดคล้องกับ บริบทของสถานศึกษา</p>
	<p>2.2 มีการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล - การคัดกรองนักเรียน - การส่งเสริมนักเรียน - การป้องกัน และแก้ไข ปัญหา - การส่งต่อ 	<p>ระดับ 1 รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีการคัด กรองนักเรียน</p> <p>ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีการ ส่งเสริมพัฒนาและการ ป้องกันช่วยเหลือแก้ไข ปัญหานักเรียน</p> <p>ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการส่งต่อ นักเรียนที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและ มีเครือข่ายวิชาชีพ</p>
	<p>2.3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน</p>	<p>ระดับ 1 มีแผนงานการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน</p>

ตารางที่ 21 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
		<p>ระดับ 2 มีระดับ 1 และดำเนินงานตามแผน</p> <p>ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีการนำผลการปรับปรุง พัฒนา</p> <p>ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการรายงานผลและประชาสัมพันธ์เผยแพร่</p>
<p>ด้านปัจจัย</p> <p>3. สถานศึกษามีบุคลากร สื่อเครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>ระดับ 1 มีการกำหนดทิศทางเป้าหมาย นโยบายการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีการพัฒนาตนเองและพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>

ตารางที่ 21 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
	3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<p>ระดับ 1 มีความรู้ ความเข้าใจ ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน</p> <p>ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีการพัฒนาตนเอง</p> <p>ระดับ 3 มีระดับ 2 และสามารถปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ</p> <p>ระดับ 4 มีระดับ 3 และให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้ร่วมงานและสร้างเครือข่ายในการ</p>
	3.3 ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<p>ระดับ 1 มีการติดต่อสื่อสารกับสถานศึกษา</p> <p>ระดับ 2 มีระดับ 1 และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีเครือข่ายผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ระดับ 4 มีระดับ 3 และเครือข่ายผู้ปกครองมีแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมในการดูแล ส่งเสริมช่วยเหลือ และพัฒนา นักเรียน</p>

ตารางที่ 21 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
	3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<p>ระดับ 1 มีจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้อื่น</p> <p>ระดับ 2 ร่วมมือกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาในการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น</p> <p>ระดับ 3 กลุ่มนักเรียนแกนนำมีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา นักเรียน เช่น ยุวทูตความดี พี่สอนน้อง ทิวเตอร์ ฯลฯ</p> <p>ระดับ 4 กลุ่มนักเรียนแกนนำมีกิจกรรมช่วยเหลือและป้องกัน แก้ไขปัญหา</p>
	3.5 มีสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<p>ระดับ 1 มีสื่อ เครื่องมือสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>ระดับ 2 มีสื่อ เครื่องมือในการคัดกรอง</p> <p>ระดับ 3 มีสื่อ เครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนา การป้องกันช่วยเหลือ แก้ไข ปัญหา นักเรียน</p> <p>ระดับ 4 มีสื่อ เครื่องมือในการส่งต่อ นักเรียน</p>

ผลการกำหนดแผนปฏิบัติการรอบที่ 1 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แผนปฏิบัติการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
1. ระบบการวางแผน 1.1 ขั้นวางแผน	1.1.1 ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง 1.1.2 ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันศึกษาระบบฯ 1.1.3 เสนอโครงการดำเนินงานตามระบบฯ 1.1.4 เสนอชื่อคณะกรรมการระบบฯ 1.1.5 แต่งตั้งคณะกรรมการระบบฯ 1.1.6 กำหนดบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการระบบฯ	17 พ.ย. 51	- หนังสือเชิญประชุม - แบบบันทึกการประชุม - โครงการพัฒนาระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน - ร่างแผนปฏิบัติการ - คำสั่งแต่งตั้งคณะ กรรมการระบบฯ - เอกสารเกี่ยวกับระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	- ผู้อำนวยการ - คณะกรรมการระบบฯ (ทีมนำ)	- ร้อยละ 80 ของ ผู้เข้าร่วมประชุม ที่ระบุในหนังสือ เชิญประชุม - โครงการได้รับการ บรรจุในแผนงาน กลุ่มบริหารงาน บุคคล

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
1.2 ขั้นปฏิบัติ	1.2.1 อภิปราย วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อมพื้นฐานของ โรงเรียน และความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1.2.2 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การตรวจสอบ และการสะท้อนผล การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยยึดกรอบการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน 1.2.3 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผลการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	1 ๓.ค. 51	- แบบบันทึกการประชุม - แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน - แผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของ ผู้เข้าร่วมประชุม ที่ระบุในหนังสือ เชิญประชุม - แผนปฏิบัติการ มีคุณภาพอยู่ใน ระดับดี

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
1.2 ขั้นปฏิบัติ (ต่อ)	1.2.4 กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผล 1.2.5 สรุปเป็นแผนปฏิบัติการ				
1.3 ขั้นตรวจสอบ	- ตรวจสอบแผนปฏิบัติการที่ร่วมกันสร้างขึ้น โดยการประเมินความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	8 ธ.ค. 51	- แผนปฏิบัติการ - แบบบันทึกผล และ สรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการ ให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการ
1.4 ขั้นสะท้อนผล	- นำผลที่ได้จากขั้นตรวจสอบมาสะท้อนผล ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และร่วมกันปรับปรุง แก้ไขให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้	8 ธ.ค. 51	- แผนปฏิบัติการ - แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทุกทีม)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการ ร่วมกันปรับแผน ปฏิบัติการ

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
2. ระบบปฏิบัติการ 2.1 ขั้นวางแผน	2.1.1 วิเคราะห์มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วางแผนการดำเนินงานตามระบบฯ จัดหา/ปรับปรุง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานตามแนวทางที่ร่วมกันกำหนดขึ้นในขั้นวางแผน 2.1.2 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.1.3 กำหนดแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	15 ธ.ค. 51 ถึง 30 ธ.ค. 51	- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน - เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน - เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบฯ - แบบบันทึกผล และสรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ - ร้อยละ 80 ของผู้ปกครองที่เข้าร่วมประชุมดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ
2.2 ขั้นปฏิบัติ	- ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	5 ม.ค. 52 ถึง 30 ก.พ. 52	- คู่มือการใช้ระบบฯ - เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบฯ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมทำ)	- ร้อยละ 100 ของครูที่ปรึกษาครูดำเนินงานตามระบบฯ

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
2.3 ขั้นตรวจสอบ	<p>2.31 ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นไปในแนวทางที่ผู้เกี่ยวข้องร่วมกัน กำหนดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบการดำเนินงาน ของครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2.32 หัวหน้าระดับนิเทศเดือนละ 2 ครั้ง</p> <p>2.33 ผู้บริหารนิเทศภาคเรียนละ 2 ครั้ง</p>	<p>12 ม.ค. 52</p> <p>26 ม.ค. 52</p> <p>2 ก.พ. 52</p> <p>16 ก.พ. 52</p>	<p>- แบบบันทึกข้อมูลใน การปฏิบัติงาน</p> <p>- บันทึกการนิเทศ</p>	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 100 ของ นักเรียนที่ได้รับ การดูแลช่วยเหลือ
2.4 ขั้นสะท้อนผล	- สะท้อนผลที่ได้ในขั้นตรวจสอบให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ แล้วทบทวน และ ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<p>27 ม.ค. 52</p> <p>1 ก.พ. 52</p>	- แบบบันทึกผล และ สรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของ ครูที่ปรึกษาร่วม สะท้อนผล

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
3. ระบบตรวจสอบ 3.1 ชั้นวางแผน	3.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดแนวทาง และระยะเวลาในการประเมิน 3.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบฯ 3.1.3 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการ ประเมินทบทวนระบบฯ	2 มี.ค. 52	- หนังสือเชิญประชุม - แบบบันทึกการประชุม - คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน ระบบฯ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมนำและ ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการ ระบบฯ เข้าร่วม ประชุม
3.2 ชั้นปฏิบัติการ	- ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ครูที่ปรึกษา	9 มี.ค. 52 ถึง 13 มี.ค. 52	- แบบประเมินทบทวน ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนด้านนักเรียน - แบบประเมินทบทวน ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนด้านกระบวนการ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทุกทีม)	- คุณภาพด้าน นักเรียนอยู่ใน ระดับดี - คุณภาพด้าน กระบวนการอยู่ใน ในระดับดี

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
3.2 ขั้นปฏิบัติการ (ต่อ)			<ul style="list-style-type: none"> - แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย - แบบบันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามระบบฯ - แบบบันทึกการประเมินทบทวนระบบฯ - แบบสรุปผลการประเมินทบทวนระบบฯ 		- คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ในระดับดี
3.3 ขั้นตรวจสอบ	- ตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	16 มี.ค. 52 ถึง 20 มี.ค. 52	- แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมการตรวจสอบมีความเห็นว่าเหมาะสม

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
3.4 ขั้นสะท้อนผล	- นำผลในขั้นตรวจสอบการดำเนินงานสะท้อนผลให้คณะกรรมการระบบฯ ทราบ ทบทวน และปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติ	23 มี.ค. 52	- แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมสะท้อนผล
4. ระบบสะท้อนผล 4.1 ขั้นวางแผน	4.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบฯ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้น 4.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากระบบตรวจสอบมาร่วมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไข 4.1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบฯ 4.1.4 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของระบบฯ	25 มี.ค. 52	- หนังสือเชิญประชุม - แบบบันทึกการประชุม - แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน - คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบฯ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
4.2 ขั้นปฏิบัติการ	4.2.1 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อมูล ที่ได้ 4.2.2 ประเมินประสิทธิผลของระบบฯ 4.2.3 จัดทำเอกสารรายงานผลให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ	27 มี.ค. 52	- แบบประเมินประสิทธิผล ของระบบฯ - แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	- คณะกรรมการที่ มีความพึงพอใจ ต่อผลการปรับปรุง อยู่ในระดับดี
4.3 ขั้นตรวจสอบ	- ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมครบ ถ้วนในกระบวนการปรับปรุง	30 มี.ค. 52	- แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการที่ เข้าร่วมกระบวนการ ตรวจสอบ
4.4 ขั้นสะท้อนผล	- ทบทวนปรับปรุงตามผลที่ได้จากการ ตรวจสอบ	31 มี.ค. 52	- แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการที่ เข้าร่วมกระบวนการ สะท้อนผล

เลขานุการคณะกรรมการระบบฯ ให้ข้อมูลป้อนกลับจากการวางแผนร่วมกัน โดยให้ทุกฝ่ายร่วมกันตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน เพื่อให้เข้าใจและปฏิบัติได้ตรงกัน

2. ผลการดำเนินงานใช้ระบบในขั้นการติดตามความก้าวหน้าโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และให้ข้อมูลป้อนกลับ และร่วมกันสังเกตการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนการประเมินประสิทธิผลของระบบ

ขั้นติดตามความก้าวหน้า

2.1 ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย คณะกรรมการดำเนินงาน และคณะกรรมการประเมินร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น คือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้อง และแบบบันทึกข้อมูลในการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา โดยใช้วิธีทางสถิติและการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาข้อสรุป ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดของโรงเรียนทั้งสาม ซึ่งต่อไปนี้ผู้วิจัยจะใช้ชื่อโรงเรียนที่สมมติขึ้น คือ โรงเรียน A โรงเรียน B และโรงเรียน C ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบในด้านลบจากการสรุปผลการดำเนินงาน ดังตาราง 23 - 25

ตารางที่ 23 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ก

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
1. การวางแผน	1.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 100 - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล
	1.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 94.53 - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
	1.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 91.53
	1.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 94.78
2. ปฏิบัติการ	2.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ - ร้อยละ 80 ของผู้ปกครองที่เข้าร่วมประชุมดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการปฏิบัติ	- ครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ ร้อยละ 100 - ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ร้อยละ 92.46
	2.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 100 ของครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบฯ	- ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบฯ ร้อยละ 100
	2.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 100 ของนักเรียนที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือ	- นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ร้อยละ 100
	2.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของครูที่ปรึกษาร่วมสะท้อนผล	- ครูที่ปรึกษาร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 95.61
3. ตรวจสอบ	3.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการระบบฯ เข้าร่วมประชุม	- คณะกรรมการระบบฯ เข้าร่วมประชุม ร้อยละ 91.32

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
	3.2 ขั้นปฏิบัติ	- คุณภาพด้านนักเรียนอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ในระดับดี	- คุณภาพด้านนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้ - คุณภาพด้านกระบวนการอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ในระดับพอใช้
	3.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมการตรวจสอบมีความเห็นเหมาะสม	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมการตรวจสอบมีความเห็นว่าเหมาะสม ร้อยละ 95.46
	3.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมสะท้อนผล	- คณะกรรมการร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 94.46
4. สะท้อนผล	4.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน	- คณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน ร้อยละ 92.71
	4.2 ขั้นปฏิบัติ	- คณะกรรมการที่มีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับดี	- คณะกรรมการมีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับดี
	4.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ ร้อยละ 93.62
	4.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการสะท้อนผล	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการสะท้อนผล ร้อยละ 94.16

หมายเหตุ รายละเอียดของผลการปฏิบัติในระบบตรวจสอบแสดงรายละเอียดในตารางที่ 26

จากตารางที่ 23 พบว่า ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการส่วนมากผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ทุกตัวบ่งชี้ แต่มีตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ 2 ตัว คือ คุณภาพด้านนักเรียนและด้านปัจจัยอยู่ในระดับ พอใช้ ผลดังกล่าวจะนำไปวิเคราะห์ร่วมกับผลจากประเด็นอื่น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในรอบต่อไป

ตารางที่ 24 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ข

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
1. การวางแผน	1.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 98.47 - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล
	1.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 91.55 - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ร้อยละ 91.24
	1.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 90.19
	1.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 93.64
2. ปฏิบัติการ	2.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ	- ครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ ร้อยละ 96.85

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
		- ร้อยละ 80 ของผู้ปกครอง ที่เข้าร่วมประชุมดำเนินงาน และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ใน การปฏิบัติ	- ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุม ดำเนินงานและพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ร้อยละ 97.45
	2.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 100 ของครูที่ ปรึกษาดำเนินงานตาม ระบบฯ	- ครูที่ปรึกษาดำเนินงาน ตามระบบฯ ร้อยละ 100
	2.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 100 ของนักเรียนที่ ได้รับการดูแลช่วยเหลือ	- นักเรียนได้รับการดูแล ช่วยเหลือ ร้อยละ 100
	2.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของครูที่ ปรึกษาร่วมสะท้อนผล	- ครูที่ปรึกษาร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 94.53
3. ตรวจสอบ	3.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะ กรรมการระบบฯ เข้าร่วม ประชุม	- คณะกรรมการระบบฯ เข้าร่วมประชุมร้อยละ 94.50
	3.2 ขั้นปฏิบัติ	- คุณภาพด้านนักเรียนอยู่ ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการ อยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ใน ระดับดี	- คุณภาพด้านนักเรียน อยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการ อยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ใน ระดับพอใช้
	3.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะ กรรมการที่เข้าร่วมการ ตรวจสอบมีความเห็น เหมาะสม	- คณะกรรมการที่เข้าร่วม การตรวจสอบมีความเห็น ว่าเหมาะสม ร้อยละ 91.23

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
	3.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมสะท้อนผล	- คณะกรรมการร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 95.67
4. สะท้อนผล	4.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน	- คณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน ร้อยละ 93.54
	4.2 ขั้นปฏิบัติ	- คณะกรรมการที่มีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับดี	- คณะกรรมการมีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับดี
	4.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ ร้อยละ 94.56
	4.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการสะท้อนผล	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการสะท้อนผล ร้อยละ 95.16

หมายเหตุ รายละเอียดของผลการปฏิบัติในระบบตรวจสอบแสดงรายละเอียดในตารางที่ 27

จากตารางที่ 24 พบว่า ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการส่วนมากผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ทุกตัวบ่งชี้ มีตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเพียงตัวเดียว คือ คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ในระดับพอใช้ ผลดังกล่าวจะนำไปวิเคราะห์ร่วมกับผลจากประเด็นอื่น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในรอบต่อไป

ตารางที่ 25 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ค

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
1. การวางแผน	1.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 94.56 - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล
	1.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 91.05 - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี
	1.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 93.54
	1.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 91.45
2. ปฏิบัติการ	2.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ - ร้อยละ 80 ของผู้ปกครองที่เข้าร่วมประชุมดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการปฏิบัติ	- ครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ ร้อยละ 98.45 - ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ร้อยละ 96.33
	2.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 100 ของครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบฯ	- ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบฯ ร้อยละ 100

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
	2.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 100 ของนักเรียนที่ ได้รับการดูแลช่วยเหลือ	- นักเรียนได้รับการดูแล ช่วยเหลือ ร้อยละ 100
	2.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของครูที่ ปรึกษาร่วมสะท้อนผล	- ครูที่ปรึกษาร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 94.12
3. ตรวจสอบ	3.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะ กรรมการระบบฯ เข้าร่วม ประชุม	- คณะกรรมการระบบฯ เข้าร่วมประชุมร้อยละ 94.53
	3.2 ขั้นปฏิบัติ	- คุณภาพด้านนักเรียนอยู่ ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการ อยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ใน ระดับดี	- คุณภาพด้านนักเรียน อยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการ อยู่ในระดับพอใช้ - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ใน ระดับพอใช้
	3.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะ กรรมการที่เข้าร่วมการ ตรวจสอบมีความเห็น เหมาะสม	- คณะกรรมการที่เข้าร่วม การตรวจสอบมีความเห็น ว่าเหมาะสม ร้อยละ 97.52
	3.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะ กรรมการร่วมสะท้อนผล	- คณะกรรมการร่วม สะท้อนผล ร้อยละ 95.16
4. สะท้อนผล	4.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะ กรรมการเข้าร่วมประชุม วางแผน	- คณะกรรมการเข้าร่วม ประชุมวางแผน ร้อยละ 98.15
	4.2 ขั้นปฏิบัติ	- คณะกรรมการที่มีความ พึงพอใจต่อผลการปรับปรุง อยู่ในระดับดี	- คณะกรรมการมีความ พึงพอใจต่อผลการปรับปรุง อยู่ในระดับดี

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
	4.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วม กระบวนการตรวจสอบ กระบวนการตรวจสอบ	- คณะกรรมการที่เข้าร่วม กระบวนการตรวจสอบ ร้อยละ 96.65
	4.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วม กระบวนการสะท้อนผล กระบวนการสะท้อนผล	- คณะกรรมการที่เข้าร่วม กระบวนการสะท้อนผล ร้อยละ 91.05

หมายเหตุ รายละเอียดของผลการปฏิบัติในระบบตรวจสอบแสดงรายละเอียดในตารางที่ 28

จากตารางที่ 25 พบว่า ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการส่วนมากผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัวบ่งชี้ แต่มีตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ 2 ตัว คือ คุณภาพด้านกระบวนการและด้านปัจจัยอยู่ในระดับพอใช้ ผลดังกล่าวจะนำไปวิเคราะห์ร่วมกับผลจากประเด็นอื่น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในรอบต่อไป

2.2 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2.1 ครูที่ปรึกษาห้องเรียนละ 1 คน ประเมินตนเองในผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย

2.2.2 คณะกรรมการประเมิน มี 3 คน คือ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น และครูแนะแนว ประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย สำหรับการประเมินด้านกระบวนการจะเน้นผลการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา โดยประเมินสลับชั้น ดังนี้

- 1) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.1 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.4
- 2) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.2 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.5
- 3) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.3 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.6
- 4) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.4 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.1
- 5) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.5 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.2
- 6) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.6 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.3

ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก โรงเรียน ข และ โรงเรียน ค ของกลุ่มครูที่ปรึกษาและคณะกรรมการประเมิน โดยการหาค่าเฉลี่ยของผู้ประเมิน 2 กลุ่มแสดงดังตารางที่ 26 - 28

ตารางที่ 26 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ก

รายการ	ผลการประเมิน (n = 48)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านนักเรียน			
1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข			
1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้	1.75	0.15	พอใช้
1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี	2.75	0.36	ดี
1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยงป้องกันภัยอันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์	1.62	0.47	พอใช้
1.4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นและสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้	2.03	0.24	พอใช้
1.5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวโรงเรียนชุมชน และสังคม	2.46	0.28	พอใช้
1.6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต	2.34	0.31	พอใช้
เฉลี่ย	2.16	.30	พอใช้
ด้านกระบวนการ			
2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.95	0.45	ดี
2.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.36	0.05	ดี
2.3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.17	0.34	พอใช้
เฉลี่ย	2.83	.28	ดี

ตารางที่ 26 (ต่อ)

รายการ	ผลการประเมิน (n = 48)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านปัจจัย			
3. สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.24	0.51	ดี
3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.02	0.26	ดี
3.3 ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.16	0.08	พอใช้
3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.32	0.32	พอใช้
เฉลี่ย	2.69	.29	พอใช้

จากตารางที่ 26 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านนักเรียนด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ของโรงเรียน ก สรุปได้ดังนี้

ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.16

ด้านกระบวนการ พบว่า สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.83

ด้านปัจจัย พบว่า สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.69

ตารางที่ 27 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ข

รายการ	ผลการประเมิน (n = 75)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านนักเรียน			
1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข			
1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้	1.85	0.51	พอใช้
1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนทรีย์ที่ดี	3.41	0.25	ดี
1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยงป้องกันภัยอันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์	3.24	0.62	ดี
1.4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นและสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้	2.06	0.36	พอใช้
1.5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวโรงเรียนชุมชน และสังคม	3.25	0.82	ดี
1.6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต	3.22	0.53	ดี
เฉลี่ย	2.84	0.52	ดี
ด้านกระบวนการ			
2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.98	0.24	ดี
2.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.11	0.37	ดี
2.3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.35	0.64	ดี
เฉลี่ย	3.15	0.42	ดี

ตารางที่ 27 (ต่อ)

รายการ	ผลการประเมิน (n = 75)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านปัจจัย			
3. สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.21	0.27	ดี
3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.68	0.35	ดี
3.3 ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.75	0.16	พอใช้
3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.82	0.65	พอใช้
เฉลี่ย	2.37	0.36	พอใช้

จากตารางที่ 27 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านนักเรียนด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ของโรงเรียน ข สรุปได้ดังนี้

ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.84

ด้านกระบวนการ พบว่า สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.15

ด้านปัจจัย พบว่า สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.37

ตารางที่ 28 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ค

รายการ	ผลการประเมิน (n = 45)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านนักเรียน			
1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข			
1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้	2.01	0.37	พอใช้
1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี	3.35	0.08	ดี
1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยงป้องกันภัยอันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์	2.16	0.16	พอใช้
1.4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นและสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้	3.33	0.42	ดี
1.5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวโรงเรียนชุมชน และสังคม	3.18	0.15	ดี
1.6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต	2.13	0.26	พอใช้
เฉลี่ย	2.69	0.24	ดี
ด้านกระบวนการ			
2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.72	0.42	ดี
2.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.06	0.23	พอใช้
2.3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.17	0.15	พอใจ
เฉลี่ย	2.32	0.27	พอใช้

ตารางที่ 28 (ต่อ)

รายการ	ผลการประเมิน (n = 45)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านปัจจัย			
3. สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.21	0.14	ดี
3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.14	0.34	พอใช้
3.3 ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.75	0.29	พอใช้
3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1.83	0.29	พอใช้
เฉลี่ย	2.23	0.27	พอใช้

จากตารางที่ 28 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านนักเรียนด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ของโรงเรียน ค สรุปได้ดังนี้

ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.69

ด้านกระบวนการ พบว่า สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.32

ด้านปัจจัย พบว่า สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.23

2.3 ผลการประเมินประสิทธิผลของระบบ

ในการประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยคณะกรรมการประเมินประสิทธิผลของระบบ ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล หัวหน้าระดับชั้น ม.1-6 ครูที่ปรึกษาระดับชั้นละ 1 คน ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 ตัวแทนนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 รวมทั้งหมด 25 คน

ตารางที่ 29 ผลการประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ในแบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ก โรงเรียน ข และโรงเรียน ค

รายการ	ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น (n = 25)		
	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ค
1. ด้านความเป็นประโยชน์			
1.1 ตอบสนองต่อการความต้องการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	1	0.76	1
1.2 ทำให้เกิดการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน	0.76	1	0.76
1.3 ได้รูปแบบกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภายใต้การมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	1	1	1
1.4 พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์	1	0.72	1
1.5 รายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปยังผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์	0.68	1	1
2. ด้านความเป็นได้ในการปฏิบัติงานจริง			
2.1 สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา	1	1	1
2.2 สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน	1	1	1
2.3 ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	1	1	1

ตารางที่ 29 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น (n = 25)		
	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ค
2.4 เป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	1	1	1
2.5 ผลการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมีความคุ้มค่า	0.72	1	1
3. ด้านความเหมาะสม			
3.1 สอดคล้องกับการประกันคุณภาพ การศึกษา	1	1	1
3.2 พัฒนาระบบฯ โดยให้ผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน	0.72	1	0.68
3.3 พัฒนาระบบฯ โดยอาศัยการวิจัย เชิงปฏิบัติการ	0.76	1	1
3.4 คำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็น หลัก	1	1	1
3.5 ดำเนินการตามระบบฯ ด้วยความ รับผิดชอบและมีจรรยาบรรณ	1	0.76	1
4. ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ			
4.1 สอดคล้องกับความสำคัญและ จำเป็นของระบบฯ	1	1	1
4.2 กระบวนการดำเนินงานตามระบบฯ แสดงด้วยแผนภาพที่ชัดเจนและ เข้าใจง่าย	1	1	1
4.3 กำหนดตัวชี้วัด และเครื่องมือที่ใช้ สอดคล้องกับกระบวนการดำเนินงาน ของระบบฯ	0.76	1	0.72

ตารางที่ 29 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น (n = 25)		
	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ค
4.4 เครื่องมือที่ใช้ในระบบฯ ถูกต้อง หลากหลาย และครบถ้วน	1	1	1
4.5 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับระบบฯ ไว้อย่างชัดเจน	1	1	1
5. ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง			
5.1 ความพึงพอใจ - ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ระบบฯ มีความพึงพอใจต่อ ผลการดำเนินงาน	1	0.76	1
5.2 การดูแลช่วยเหลือนักเรียน - นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถ ปรับตัว มีทักษะทางสังคม และ อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข	1	0.76	0.76
- ครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานตาม ระบบฯ ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้	0.76	1	1
- ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลพื้นฐาน ของนักเรียนไปใช้ในการกำหนด แนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตร และคุณภาพการจัดการ ศึกษา	1	0.72	0.76
- โรงเรียนได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และการร่วมมือจาก ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่ เกี่ยวข้อง	0.72	1	1

จากตารางที่ 29 พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวในแบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ก โรงเรียน ข และโรงเรียน ค มีความเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.68 ขึ้นไป ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

3. นำผลที่ได้มาสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน

ชั้นสรุปรวม

จากผลการสะท้อน สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์

3.2 ด้านความเป็นได้ในการปฏิบัติงานจริง พบว่า มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง

3.3 ด้านความเหมาะสม พบว่า ระบบมีความเหมาะสมแต่ยังต้องปรับปรุงในบางส่วน

3.4 ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ พบว่า มีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ

เพราะร่วมกันตรวจสอบหลายด้าน

3.5 ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง

3.5.1 ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.5.2 นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานตามระบบฯ ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนได้รับการยอมรับการสนับสนุน และการร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

4. ผลการประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (D₂)

การดำเนินการในขั้นนี้ เป็นผลการประเมินหลังจากนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปทดลองใช้เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับนำไปใช้ปรับปรุงองค์ประกอบของระบบในส่วนที่ยังบกพร่อง โดยใช้แบบสอบถามคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการประเมินสรุปได้ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ผลการประเมินการทดลองใช้ระบบรอบที่ 1

สิ่งที่ดีควรคงอยู่หรือพัฒนายิ่งขึ้น	สิ่งที่ควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไข
<ul style="list-style-type: none"> ◎ กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ◎ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ◎ รูปแบบของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ◎ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ◎ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ◎ มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและตัวชี้วัด ◎ เครื่องมือที่ใช้ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> ◎ พัฒนาผลการดำเนินงานทุกตัวชี้วัดให้มีค่าสูงกว่าเดิม ◎ ปรับเวลาในแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง ◎ ควรให้ผู้ปกครองและนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากกว่านี้ ◎ เพิ่มคณะกรรมการประเมินทบทวนระบบฯ โดยให้ครูที่ปรึกษาทุกคนประเมินตนเอง ◎ เพิ่มความถี่ในการนิเทศของผู้บริหารและหัวหน้าระดับ ◎ การประเมินและปรับปรุงระบบควรใช้การพูดคุยโดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

5. ผลการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (R₂)

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาระสิทธิภาพผลของระบบด้วยการนำไปปฏิบัติจริง หลังจากที่ได้พิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และใช้การประเมินเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกควบคุมในระหว่างการทดลองใช้ระบบ รายละเอียดของผลการทดลองใช้มีดังนี้

1. ผลการวางแผนเตรียมใช้ระบบในขั้นเริ่มต้นโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล และให้ข้อมูลป้อนกลับ

ขั้นเริ่มต้น

ในขั้นตอนนี้ผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย คือ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการวิจัยตั้งแต่เริ่มประชุมเชิงปฏิบัติการในการสร้างทีมงานและตัดสินใจวางแผนในการดำเนินงานร่วมกัน โดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การกำหนดการประชุมเพื่อดำเนินงานร่วมกัน จากนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล บันทึกข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างทีมงานและการวางแผนในการดำเนินงาน แสดงดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 กำหนดการประชุมเพื่อดำเนินการวิจัยในการทดลองใช้ระบบรอบที่ 2

วัน เดือน ปี	รายการ	ผู้เข้าร่วม
15 พ.ค. - 7 ก.ย. 52	ขั้นเริ่มต้น	คณะกรรมการระบบฯ
8 ก.ย. - 8 ต.ค. 52	ขั้นติดตามความก้าวหน้า	คณะกรรมการระบบฯ
9 ต.ค. 52	ขั้นสรุปรวม	คณะกรรมการระบบฯ

จากผลการประเมินการใช้ระบบในรอบที่ 1 คณะกรรมการร่วมกันหาข้อทามติ ดังนี้

- ปรับเวลาในแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง โดยขยายเวลาในระบบการตรวจสอบให้มากกว่าเดิม
- ให้ผู้ปกครองและนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินทบทวนโดยเข้ามาร่วมสังเกตการณ์แล้วร่วมสะท้อนผล
- เพิ่มคณะกรรมการประเมินทบทวนระบบฯ โดยให้ครูที่ปรึกษาทุกคนประเมินตนเอง
- เพิ่มความถี่ในการนิเทศของผู้บริหารและหัวหน้าระดับจากหัวหน้าระดับนิเทศเดือนละ 2 ครั้ง เป็นนิเทศทุกสัปดาห์ และผู้บริหารนิเทศภาคเรียนละ 2 ครั้ง เป็นนิเทศเดือนละครั้ง
- การประเมินและปรับปรุงระบบใช้การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง
- การสร้างทีมงาน การร่วมกันกำหนดบทบาทของคณะกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวิเคราะห์มาตรฐานระบบและการกำหนดเกณฑ์สรุปผลว่ามีความเหมาะสมแล้ว จึงใช้ของเดิมและได้ร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติการในการทดลองใช้ระบบรอบที่ 2 ดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 แผนปฏิบัติการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
1. ระบบการวางแผน 1.1 ขั้นวางแผน	1.1.1 ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง 1.1.2 ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันศึกษาระบบฯ 1.1.3 เสนอโครงการดำเนินงานตามระบบฯ 1.1.4 เสนอชื่อคณะกรรมการระบบฯ 1.1.5 แต่งตั้งคณะกรรมการระบบฯ 1.1.6 กำหนดบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการระบบฯ	15 พ.ค. 52	- หนังสือเชิญประชุม - แบบบันทึกการประชุม - โครงการพัฒนาระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน - ร่างแผนปฏิบัติการ - คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการระบบฯ - เอกสารเกี่ยวกับระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	- ผู้อำนวยการ - คณะกรรมการระบบฯ (ทีมนำ)	- ร้อยละ 80 ของ ผู้เข้าร่วมประชุม ที่ระบุในหนังสือ เชิญประชุม - โครงการได้รับการ บรรจุในแผนงาน กลุ่มบริหารงาน บุคคล

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
1.2 ขั้นปฏิบัติ	<p>1.2.1 อภิปราย วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อมพื้นฐานของ โรงเรียน และความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>1.2.2 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การตรวจสอบ และการสะท้อนผล การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยยึดกรอบการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน</p> <p>1.2.3 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผลการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน</p>	25 พ.ค. 52	<ul style="list-style-type: none"> - แบบบันทึกการประชุม - แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน - แผนปฏิบัติการ 	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละ 80 ของ ผู้เข้าร่วมประชุม ที่ระบุในหนังสือ เชิญประชุม - แผนปฏิบัติการ มีคุณภาพอยู่ใน ระดับดี

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
1.2 ขั้นปฏิบัติ (ต่อ)	1.2.4 กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผล 1.2.5 สรุปเป็นแผนปฏิบัติการ				
1.3 ขั้นตรวจสอบ	- ตรวจสอบแผนปฏิบัติการที่ร่วมกันสร้างขึ้น โดยการประเมินความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	27 พ.ค. 52	- แผนปฏิบัติการ - แบบบันทึกผล และ สรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการ ให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการ
1.4 ขั้นสะท้อนผล	- นำผลที่ได้จากขั้นตรวจสอบมาสะท้อนผล ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และร่วมกันปรับปรุง แก้ไขให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้	29 พ.ค. 52	- แผนปฏิบัติการ - แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทุกทีม)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการ ร่วมกันปรับแผน ปฏิบัติการ

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
2. ระบบปฏิบัติการ 2.1 ขั้นวางแผน	2.1.1 วิเคราะห์มาตรฐานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน วางแผนการ ดำเนินงานตามระบบฯ จัดหา/ ปรับปรุง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ใน การปฏิบัติงานตามแนวทางที่ร่วมกัน กำหนดขึ้นในขั้นวางแผน 2.1.2 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับ ผู้ปกครองและนักเรียนในการ ดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 2.1.3 กำหนดแนวทางในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	1 มิ.ย. 52 ถึง 12 มิ.ย.52	- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน - เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ มาตรฐานคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน - เครื่องมือที่ใช้ในการ ดำเนินงานตามระบบฯ - แบบบันทึกผล และ สรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของ ครูที่ปรึกษา วางแผนการ ดำเนินงานและ พัฒนาเครื่องมือ - ร้อยละ 80 ของ ผู้ปกครองที่เข้า ร่วมประชุม ดำเนินงานและ พัฒนาเครื่องมือ ที่ใช้ในการปฏิบัติ
2.2 ขั้นปฏิบัติ	- ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	15 มิ.ย. 52 ถึง 15 ส.ค. 52	- คู่มือการใช้ระบบฯ - เครื่องมือที่ใช้ในการ ดำเนินงานตามระบบฯ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมทำ)	- ร้อยละ 100 ของ ครูที่ปรึกษาครู ดำเนินงานตาม ระบบฯ

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
2.3 ขั้นตรวจสอบ	2.31 ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นไปในแนวทางที่ผู้เกี่ยวข้องร่วมกัน กำหนดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบการดำเนินงาน ของครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 2.32 หัวหน้าระดับนิเทศสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 2.33 ผู้บริหารนิเทศภาคเรียนละ 1 ครั้ง	22 มิ.ย. 52 29 มิ.ย. 52 6 ก.ค. 52 13 ก.ค. 52 20 ก.ค. 52 27 ก.ค. 52 3 ส.ค. 52 10 ส.ค. 52	- แบบบันทึกข้อมูลใน การปฏิบัติงาน - บันทึกการนิเทศ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 100 ของ นักเรียนที่ได้รับ การดูแลช่วยเหลือ
2.4 ขั้นสะท้อนผล	- สะท้อนผลที่ได้ในขั้นตรวจสอบให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ แล้วทบทวน และ ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	30 มิ.ย. 52 30 ก.ค. 52 17 ส.ค. 52	- แบบบันทึกผล และ สรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของ ครูที่ปรึกษาร่วม สะท้อนผล

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
3. ระบบตรวจสอบ 3.1 ขั้นวางแผน	3.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดแนวทาง และระยะเวลาในการประเมิน 3.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบฯ 3.1.3 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการ ประเมินทบทวนระบบฯ	20 ส.ค. 52	- หนังสือเชิญประชุม - แบบบันทึกการประชุม - คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน ระบบฯ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมนำและ ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการ ระบบฯ เข้าร่วม ประชุม
3.2 ขั้นปฏิบัติการ	- ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ครูที่ปรึกษา	25 ส.ค. 52 ถึง 11 ก.ย. 52	- แบบประเมินทบทวน ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนด้านนักเรียน - แบบประเมินทบทวน ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนด้านกระบวนการ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทุกทีม)	- คุณภาพด้าน นักเรียนอยู่ใน ระดับดี - คุณภาพด้าน กระบวนการอยู่ใน ในระดับดี

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
3.2 ขั้นปฏิบัติการ (ต่อ)			<ul style="list-style-type: none"> - แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย - แบบบันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามระบบฯ - แบบบันทึกการประเมินทบทวนระบบฯ - แบบสรุปผลการประเมินทบทวนระบบฯ 		<ul style="list-style-type: none"> - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ในระดับดี
3.3 ขั้นตรวจสอบ	- ตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	14 ก.ย. 52	- แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมการตรวจสอบมีความเห็นว่าเหมาะสม

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
3.4 ขั้นสะท้อนผล	- นำผลในขั้นตรวจสอบการดำเนินงานสะท้อนผลให้คณะกรรมการระบบฯ ทราบ ทบทวน และปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติ	21 ก.ย. 52	- แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมสะท้อนผล
4. ระบบสะท้อนผล 4.1 ขั้นวางแผน	4.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบฯ คู่มือช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้น 4.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากระบบตรวจสอบมาร่วมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไข 4.1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบฯ 4.1.4 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของระบบฯ	28 ก.ย. 52	- หนังสือเชิญประชุม - แบบบันทึกการประชุม - แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน - คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบฯ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
4.2 ขั้นปฏิบัติการ	4.2.1 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อมูล ที่ได้ 4.2.2 ประเมินประสิทธิผลของระบบฯ 4.2.3 จัดทำเอกสารรายงานผลให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ	1 ต.ค. 52 ถึง 4 ต.ค. 52	- แบบประเมินประสิทธิผล ของระบบฯ - แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	- คณะกรรมการที่ มีความพึงพอใจ ต่อผลการปรับปรุง อยู่ในระดับดี
4.3 ขั้นตรวจสอบ	- ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมครบ ถ้วนในกระบวนการปรับปรุง	7 ต.ค. 52	- แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการที่ เข้าร่วมกระบวนการ ตรวจสอบ
4.4 ขั้นสะท้อนผล	- ทบทวนปรับปรุงตามผลที่ได้จากการ ตรวจสอบ	9 ต.ค. 52	- แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการที่ เข้าร่วมกระบวนการ สะท้อนผล

เลขานุการคณะกรรมการระบบฯ ให้ข้อมูลป้อนกลับจากการวางแผนร่วมกัน โดยให้ทุกฝ่ายร่วมกันตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน เพื่อให้เข้าใจและปฏิบัติได้ตรงกัน

2. ผลการดำเนินงานใช้ระบบในขั้นการติดตามความก้าวหน้าโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และให้ข้อมูลป้อนกลับ และร่วมกันสังเกตการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนการประเมินประสิทธิผลของระบบ

ขั้นติดตามความก้าวหน้า

2.1 ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย คณะกรรมการดำเนินงาน และคณะกรรมการประเมินร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น คือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้อง และแบบบันทึกข้อมูลในการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา โดยใช้วิธีทางสถิติและการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาข้อสรุป ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดของโรงเรียน ก โรงเรียน ข และโรงเรียน ค แสดงดังตาราง 33 - 35

ตารางที่ 33 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ก

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
1. การวางแผน	1.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 100 - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล
	1.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 94.53 - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
	1.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 91.53
	1.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 94.78
2. ปฏิบัติการ	2.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ - ร้อยละ 80 ของผู้ปกครองที่เข้าร่วมประชุมดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการปฏิบัติ	- ครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ ร้อยละ 100 - ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ร้อยละ 92.46
	2.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 100 ของครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบฯ	- ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบฯ ร้อยละ 100
	2.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 100 ของนักเรียนที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือ	- นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ร้อยละ 100
	2.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของครูที่ปรึกษาร่วมสะท้อนผล	- ครูที่ปรึกษาร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 95.61
3. ตรวจสอบ	3.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการระบบฯ เข้าร่วมประชุม	- คณะกรรมการระบบฯ เข้าร่วมประชุม ร้อยละ 91.32

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
	3.2 ขั้นปฏิบัติ	- คุณภาพด้านนักเรียนอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ในระดับดี	- คุณภาพด้านนักเรียนอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ในระดับดี
	3.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมการตรวจสอบมีความเห็นเหมาะสม	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมการตรวจสอบมีความเห็นว่าเหมาะสม ร้อยละ 95.46
	3.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมสะท้อนผล	- คณะกรรมการร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 94.46
4. สะท้อนผล	4.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน	- คณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน ร้อยละ 92.71
	4.2 ขั้นปฏิบัติ	- คณะกรรมการที่มีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับดี	- คณะกรรมการมีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับดี
	4.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ ร้อยละ 93.62
	4.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการสะท้อนผล	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการสะท้อนผล ร้อยละ 94.16

หมายเหตุ รายละเอียดของผลการปฏิบัติในระบบตรวจสอบแสดงรายละเอียดในตารางที่ 36

จากตารางที่ 33 พบว่า ผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัวบ่งชี้ นั้นแสดงว่า การทดลองใช้ระบบในรอบที่ 2 พัฒนาขึ้นจากรอบที่ 1

ตารางที่ 34 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ข

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
1. การวางแผน	1.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 98.47 - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล
	1.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 91.55 - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ร้อยละ 91.24
	1.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 90.19
	1.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 93.64
2. ปฏิบัติการ	2.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ	- ครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ ร้อยละ 96.85

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
		- ร้อยละ 80 ของผู้ปกครอง ที่เข้าร่วมประชุมดำเนินงาน และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ใน การปฏิบัติ	- ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุม ดำเนินงานและพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ร้อยละ 97.45
	2.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 100 ของครูที่ ปรึกษาดำเนินงานตาม ระบบฯ	- ครูที่ปรึกษาดำเนินงาน ตามระบบฯ ร้อยละ 100
	2.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 100 ของนักเรียนที่ ได้รับการดูแลช่วยเหลือ	- นักเรียนได้รับการดูแล ช่วยเหลือ ร้อยละ 100
	2.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของครูที่ ปรึกษาร่วมสะท้อนผล	- ครูที่ปรึกษาร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 94.53
3. ตรวจสอบ	3.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะ กรรมการระบบฯ เข้าร่วม ประชุม	- คณะกรรมการระบบฯ เข้าร่วมประชุมร้อยละ 94.50
	3.2 ขั้นปฏิบัติ	- คุณภาพด้านนักเรียนอยู่ ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการ อยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ใน ระดับดี	- คุณภาพด้านนักเรียน อยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการ อยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ใน ระดับดี
	3.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะ กรรมการที่เข้าร่วมการ ตรวจสอบมีความเห็น เหมาะสม	- คณะกรรมการที่เข้าร่วม การตรวจสอบมีความเห็น ว่าเหมาะสม ร้อยละ 91.23

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
	3.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมสะท้อนผล	- คณะกรรมการร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 95.67
4. สะท้อนผล	4.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน	- คณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน ร้อยละ 93.54
	4.2 ขั้นปฏิบัติ	- คณะกรรมการที่มีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับดี	- คณะกรรมการมีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับดี
	4.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ ร้อยละ 94.56
	4.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการสะท้อนผล	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการสะท้อนผล ร้อยละ 95.16

หมายเหตุ รายละเอียดของผลการปฏิบัติในระบบตรวจสอบแสดงรายละเอียดในตารางที่ 37

จากตารางที่ 34 พบว่า ผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัวบ่งชี้ นั้นแสดงว่า การทดลองใช้ระบบในรอบที่ 2 พัฒนาขึ้นจากรอบที่ 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 35 ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ค

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
1. การวางแผน	1.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 94.56 - โครงการได้รับการบรรจุในแผนงานกลุ่มบริหารงานบุคคล
	1.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมประชุมที่ระบุในหนังสือเชิญประชุม - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี	- มีผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 91.05 - แผนปฏิบัติการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี
	1.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 93.54
	1.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ	- คณะกรรมการร่วมกันปรับแผนปฏิบัติการ ร้อยละ 91.45
2. ปฏิบัติการ	2.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ - ร้อยละ 80 ของผู้ปกครองที่เข้าร่วมประชุมดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการปฏิบัติ	- ครูที่ปรึกษาวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือ ร้อยละ 98.45 - ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ร้อยละ 96.33
	2.2 ขั้นปฏิบัติ	- ร้อยละ 100 ของครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบฯ	- ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบฯ ร้อยละ 100

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
	2.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 100 ของนักเรียนที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือ	- นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ร้อยละ 100
	2.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของครูที่ปรึกษาเข้าร่วมสะท้อนผล	- ครูที่ปรึกษาร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 94.12
3. ตรวจสอบ	3.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการระบบฯ เข้าร่วมประชุม	- คณะกรรมการระบบฯ เข้าร่วมประชุมร้อยละ 94.53
	3.2 ขั้นปฏิบัติ	- คุณภาพด้านนักเรียนอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ในระดับดี	- คุณภาพด้านนักเรียนอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านกระบวนการอยู่ในระดับดี - คุณภาพด้านปัจจัยอยู่ในระดับดี
	3.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมการตรวจสอบมีความเห็นเหมาะสม	- คณะกรรมการที่เข้าร่วมการตรวจสอบมีความเห็นว่าเหมาะสม ร้อยละ 97.52
	3.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมสะท้อนผล	- คณะกรรมการร่วมสะท้อนผล ร้อยละ 95.16
4. สะท้อนผล	4.1 ขั้นวางแผน	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน	- คณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน ร้อยละ 98.15
	4.2 ขั้นปฏิบัติ	- คณะกรรมการที่มีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับดี	- คณะกรรมการมีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 35 (ต่อ)

ระบบ	ขั้นตอน	ตัวชี้วัด/เกณฑ์	ผลการดำเนินงาน
	4.3 ขั้นตรวจสอบ	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วม กระบวนการตรวจสอบ กระบวนการตรวจสอบ	- คณะกรรมการที่เข้าร่วม กระบวนการตรวจสอบ ร้อยละ 96.65
	4.4 ขั้นสะท้อนผล	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วม กระบวนการสะท้อนผล กระบวนการสะท้อนผล	- คณะกรรมการที่เข้าร่วม กระบวนการสะท้อนผล ร้อยละ 91.05

หมายเหตุ รายละเอียดของผลการปฏิบัติในระบบตรวจสอบแสดงรายละเอียดในตารางที่ 38

จากตารางที่ 35 พบว่า ผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัวบ่งชี้ นั้นแสดงว่า การทดลองใช้ระบบในรอบที่ 2 พัฒนาขึ้นจากรอบที่ 1

2.2 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2.1 ครูที่ปรึกษาทุกคนประเมินตนเองในผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย

2.2.2 คณะกรรมการประเมิน มี 3 คน คือ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น และครูแนะแนว ประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย สำหรับการประเมินด้านกระบวนการจะเน้นผลการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา โดยประเมินสลับชั้น ดังนี้

- 1) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.1 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.4
- 2) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.2 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.5
- 3) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.3 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.6
- 4) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.4 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.1
- 5) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.5 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.2
- 6) หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.6 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.3

ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน ก โรงเรียน ข และโรงเรียน ค ของกลุ่มครูที่ปรึกษาและคณะกรรมการประเมินโดยการหาค่าเฉลี่ยของผู้ประเมิน 2 กลุ่ม แสดงดังตารางที่ 36 - 38

ตารางที่ 36 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ก

รายการ	ผลการประเมิน (n = 73)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านนักเรียน			
1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข			
1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้	3.26	0.14	ดี
1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี	3.54	0.27	ดีมาก
1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยงป้องกันภัยอันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์	3.15	0.21	ดี
1.4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นและสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้	3.32	0.32	ดี
1.5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวโรงเรียนชุมชน และสังคม	3.64	0.17	ดีมาก
1.6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต	3.03	0.09	ดี
เฉลี่ย	3.23	0.20	ดี
ด้านกระบวนการ			
2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.42	0.34	ดี
2.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.23	0.65	ดี
2.3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.56	0.78	ดีมาก
เฉลี่ย	3.40	0.59	ดี

ตารางที่ 36 (ต่อ)

รายการ	ผลการประเมิน (n = 73)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านปัจจัย			
3. สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.89	0.54	ดี
3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.65	0.37	ดีมาก
3.3 ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.24	0.16	ดี
3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.11	0.45	ดี
เฉลี่ย	3.22	0.38	ดี

จากตารางที่ 36 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านนักเรียนด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ของโรงเรียน ก สรุปได้ดังนี้

ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.23

ด้านกระบวนการ พบว่า สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.40

ด้านปัจจัย พบว่า สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.22

ตารางที่ 37 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ข

รายการ	ผลการประเมิน (n = 138)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านนักเรียน			
1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข			
1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้	3.34	0.64	ดี
1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี	3.65	0.25	ดีมาก
1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยงป้องกันภัยอันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์	3.42	0.04	ดี
1.4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นและสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้	3.34	0.42	ดี
1.5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวโรงเรียนชุมชน และสังคม	3.65	0.47	ดีมาก
1.6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต	2.89	0.39	ดี
เฉลี่ย	3.38	0.37	ดี
ด้านกระบวนการ			
2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.25	0.15	ดี
2.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.54	0.24	ดีมาก
2.3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.65	0.36	ดีมาก
เฉลี่ย	3.48	0.25	ดี

ตารางที่ 37 (ต่อ)

รายการ	ผลการประเมิน (n = 138)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านปัจจัย			
3. สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.54	0.07	ดีมาก
3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.25	0.14	ดี
3.3 ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.89	0.28	ดี
3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.26	0.18	ดี
เฉลี่ย	3.24	0.17	ดี

จากตารางที่ 37 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านนักเรียนด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ของโรงเรียน ข สรุปได้ดังนี้

ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.38

ด้านกระบวนการ พบว่า สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.54

ด้านปัจจัย พบว่า สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.24

ตารางที่ 38 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ค

รายการ	ผลการประเมิน (n = 71)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ด้านนักเรียน			
1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข			
1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้	3.21	0.56	ดี
1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนิษย์ที่ดี	3.56	0.14	ดีมาก
1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยงป้องกันภัยอันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์	3.32	0.27	ดี
1.4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นและสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้	3.15	0.53	ดี
1.5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวโรงเรียนชุมชน และสังคม	3.45	0.34	ดี
1.6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต	3.62	0.58	ดีมาก
เฉลี่ย	3.39	0.40	ดี
ด้านกระบวนการ			
2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.35	0.61	ดี
2.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.53	0.25	ดีมาก
2.3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.22	0.39	ดี
เฉลี่ย	3.37	0.42	ดี
ด้านปัจจัย			
3. สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			

ตารางที่ 38 (ต่อ)

รายการ	ผลการประเมิน (n = 71)		
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.14	0.27	ดี
3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.58	0.56	ดีมาก
3.3 ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.11	0.31	ดี
3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.25	0.14	ดี
เฉลี่ย	3.27	0.32	ดี

จากตารางที่ 38 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านนักเรียนด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย ของโรงเรียน ค สรุปได้ดังนี้

ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.39

ด้านกระบวนการ พบว่า สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.37

ด้านปัจจัย พบว่า สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.27

2.3 ผลการประเมินประสิทธิผลของระบบ

ในการประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยคณะกรรมการประเมินประสิทธิผลของระบบ ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล หัวหน้าระดับชั้น ม.1-6 ครูที่ปรึกษาระดับชั้นละ 1 คน ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 ตัวแทนนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 รวมทั้งหมด 25 คน

ตารางที่ 39 ผลการประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ในแบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ก โรงเรียน ข และโรงเรียน ค

รายการ	ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น (n = 25)		
	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ค
1. ด้านความเป็นประโยชน์			
1.1 ตอบสนองต่อการความต้องการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	1	1	1
1.2 ทำให้เกิดการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียน	1	1	1
1.3 ได้รูปแบบกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภายใต้การมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	1	1	1
1.4 พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์	1	1	1
1.5 รายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปยังผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์	1	1	1
2. ด้านความเป็นได้ในการปฏิบัติงานจริง			
2.1 สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา	1	1	1
2.2 สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน	1	1	1
2.3 ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	1	1	1

ตารางที่ 39 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น (n = 25)		
	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ค
2.4 เป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	1	1	1
2.5 ผลการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมีความคุ้มค่า	1	1	1
3. ด้านความเหมาะสม			
3.1 สอดคล้องกับการประกันคุณภาพ การศึกษา	1	1	1
3.2 พัฒนาระบบฯ โดยให้ผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน	1	1	1
3.3 พัฒนาระบบฯ โดยอาศัยการวิจัย เชิงปฏิบัติการ	1	1	1
3.4 คำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็น เป้าหมายหลัก	1	1	1
3.5 ดำเนินการตามระบบฯ ด้วยความ รับผิดชอบและมีจรรยาบรรณ	1	1	1
4. ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ			
4.1 สอดคล้องกับความสำคัญและ จำเป็นของระบบฯ	1	1	1
4.2 กระบวนการดำเนินงานตามระบบฯ แสดงด้วยแผนภาพที่ชัดเจนและ เข้าใจง่าย	1	1	1
4.3 กำหนดตัวชี้วัด และเครื่องมือที่ใช้ สอดคล้องกับกระบวนการดำเนินงาน ของระบบฯ	1	1	1

ตารางที่ 39 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น (n = 25)		
	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ค
4.4 เครื่องมือที่ใช้ในระบบฯ ถูกต้อง หลากหลาย และครบถ้วน	1	1	1
4.5 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับระบบฯ ไว้อย่างชัดเจน	1	1	1
5. ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง			
5.1 ความพึงพอใจ - ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ระบบฯ มีความพึงพอใจต่อ ผลการดำเนินงาน	1	1	1
5.2 การดูแลช่วยเหลือนักเรียน - นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถ ปรับตัว มีทักษะทางสังคม และ อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข	1	1	1
- ครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานตาม ระบบฯ ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้	1	1	1
- ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลพื้นฐาน ของนักเรียนไปใช้ในการกำหนด แนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตร และคุณภาพการจัดการ ศึกษา	1	1	1
- โรงเรียนได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และการร่วมมือจาก ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่ เกี่ยวข้อง	1	1	1

จากตารางที่ 39 พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวในแบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ก โรงเรียน ข และโรงเรียน ค มีความเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1 ทุกรายการ ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

3. นำผลที่ได้มาสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน ชั้นสรุปรวม

การสะท้อน สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์

3.2 ด้านความเป็นได้ในการปฏิบัติงานจริง พบว่า มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง

3.3 ด้านความเหมาะสม พบว่า ระบบมีความเหมาะสมแต่ยังต้องปรับปรุงในบางส่วน

3.4 ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ พบว่า มีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ

เพราะร่วมกันตรวจสอบหลายด้าน

3.5 ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง

3.5.1 ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.5.2 นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานตามระบบฯ ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนได้รับการยอมรับการสนับสนุน และการร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ก โรงเรียน ข และโรงเรียน ค ในการทดลองใช้ระบบในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถเปรียบเทียบในภาพรวมแสดงดังตารางที่ 40

ตารางที่ 40 ผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแผนปฏิบัติการ

ระบบ	ขั้นตอน	ผลการทดลอง รอบที่ 1 ตามตัวชี้วัด			ผลการทดลอง รอบที่ 2 ตามตัวชี้วัด		
		โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ช	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ช
1. ระบบการวางแผน	1.1 ขั้นวางแผน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	1.2 ขั้นปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	1.3 ขั้นตรวจสอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	1.4 ขั้นสะท้อนผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. ระบบปฏิบัติการ	2.1 ขั้นวางแผน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	2.2 ขั้นปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	2.3 ขั้นตรวจสอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	2.4 ขั้นสะท้อนผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. ระบบตรวจสอบ	3.1 ขั้นวางแผน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	3.2 ขั้นปฏิบัติ	✗	✓	✗	✓	✓	✓
	3.3 ขั้นตรวจสอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	3.4 ขั้นสะท้อนผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. ระบบสะท้อนผล	4.1 ขั้นวางแผน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	4.2 ขั้นปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	4.3 ขั้นตรวจสอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	4.4 ขั้นสะท้อนผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ

- เครื่องหมาย ✓ หมายถึง ผลการประเมินตามตัวชี้วัดมีค่าสูงกว่าเกณฑ์
- เครื่องหมาย – หมายถึง ผลการประเมินตามตัวชี้วัดมีค่าเท่ากับกว่าเกณฑ์
- เครื่องหมาย ✗ หมายถึง ผลการประเมินตามตัวชี้วัดมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 40 พบว่า ผลการดำเนินงานของทั้งสามโรงเรียนในการทดลองใช้ระบบในรอบที่ 1 มีค่าสูงกว่าเกณฑ์เกือบทุกตัวชี้วัด โดยที่โรงเรียน ก และโรงเรียน ค มีเพียงตัวชี้วัดเดียวในชั้นปฏิบัติของระบบการตรวจสอบที่ผลการดำเนินงานไม่ผ่านเกณฑ์ ส่วนการทดลองใช้ระบบในรอบที่ 2 ผลการดำเนินงานของทั้งสามโรงเรียนมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ทุกตัวชี้วัด นั้นแสดงว่า ในการทดลองรอบที่ 2 ผลการดำเนินงานของโรงเรียน ก และโรงเรียน ค โดยภาพรวมพัฒนาขึ้นกว่าเดิม ส่วนโรงเรียน ข ผลการพัฒนาทั้ง 2 รอบไม่ต่างกัน โดยมีผลการดำเนินงานสูงกว่าเกณฑ์ทุกตัวชี้วัด

เมื่อพิจารณาผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ซึ่งมี 3 มาตรฐาน และ 14 ตัวชี้วัด สามารถเปรียบเทียบผลการประเมินโดยภาพรวมทั้ง 2 รอบดังตารางที่ 41

ตารางที่ 41 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

รายการ	ผลการประเมิน รอบที่ 1 ตามตัวชี้วัด			ผลการประเมิน รอบที่ 2 ตามตัวชี้วัด		
	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ค	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ค
1. ด้านนักเรียน	พอใช้	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
2. ด้านกระบวนการ	ดี	ดี	พอใช้	ดี	ดี	ดี
3. ด้านปัจจัย	พอใช้	พอใช้	พอใช้	ดี	ดี	ดี

จากตารางที่ 41 พบว่า ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม มีผลการดำเนินงานในรอบที่ 2 พัฒนามากขึ้นจากการดำเนินงานในรอบที่ 1 เกือบทุกตัวชี้วัดของทั้งสามโรงเรียน

เมื่อพิจารณาผลการประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมินซึ่งกำหนดโดย Stufflebeam และคณะ (1981 อ้างอิงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545:178-180) โดยพิจารณาจากด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริง ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ และด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง สามารถเปรียบเทียบผลการประเมินโดยภาพรวมทั้ง 2 รอบดังตารางที่ 42

ตารางที่ 42 ผลการประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

รายการ	ผลการประเมิน รอบที่ 1 ตามตัวชี้วัด			ผลการประเมิน รอบที่ 2 ตามตัวชี้วัด		
	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ค	โรงเรียน ก	โรงเรียน ข	โรงเรียน ค
1. ด้านความเป็นประโยชน์	0.89	0.90	0.95	1.00	1.00	1.00
2. ด้านความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริง	0.94	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
3. ด้านความเหมาะสม	0.90	0.95	0.94	1.00	1.00	1.00
4. ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ	0.95	1.00	0.94	1.00	1.00	1.00
5. ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง	0.90	0.85	0.90	1.00	1.00	1.00

จากตารางที่ 42 พบว่า ประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของทั้งสามโรงเรียนในการทดลองใช้รอบที่ 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการทดลองใช้ในรอบที่ 1 เกือบทุกตัวชี้วัดนั้นแสดงว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นจากการดำเนินงานในรอบที่ 2

6. ผลการประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (D₃)

การดำเนินการในขั้นนี้ เป็นผลการประเมินหลังจากนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปทดลองใช้ในรอบที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับนำไปใช้ปรับปรุงองค์ประกอบของระบบในส่วนที่ยังบกพร่อง ผลจากการประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำให้ส่งผลในด้านต่อไปนี้

1. ด้านการใช้ประโยชน์ของระบบ ตอบสนองต่อความต้องการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียน ได้รูปแบบกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภายใต้การมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำไปพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แล้วรายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปยังผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์

2. ด้านความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร ครูนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผลการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความคุ้มค่า

3. ด้านความเหมาะสม สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งพัฒนาระบบฯ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน พัฒนาระบบฯ โดยอาศัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก ดำเนินการตามระบบฯ ด้วยความรับผิดชอบและมีจรรยาบรรณ

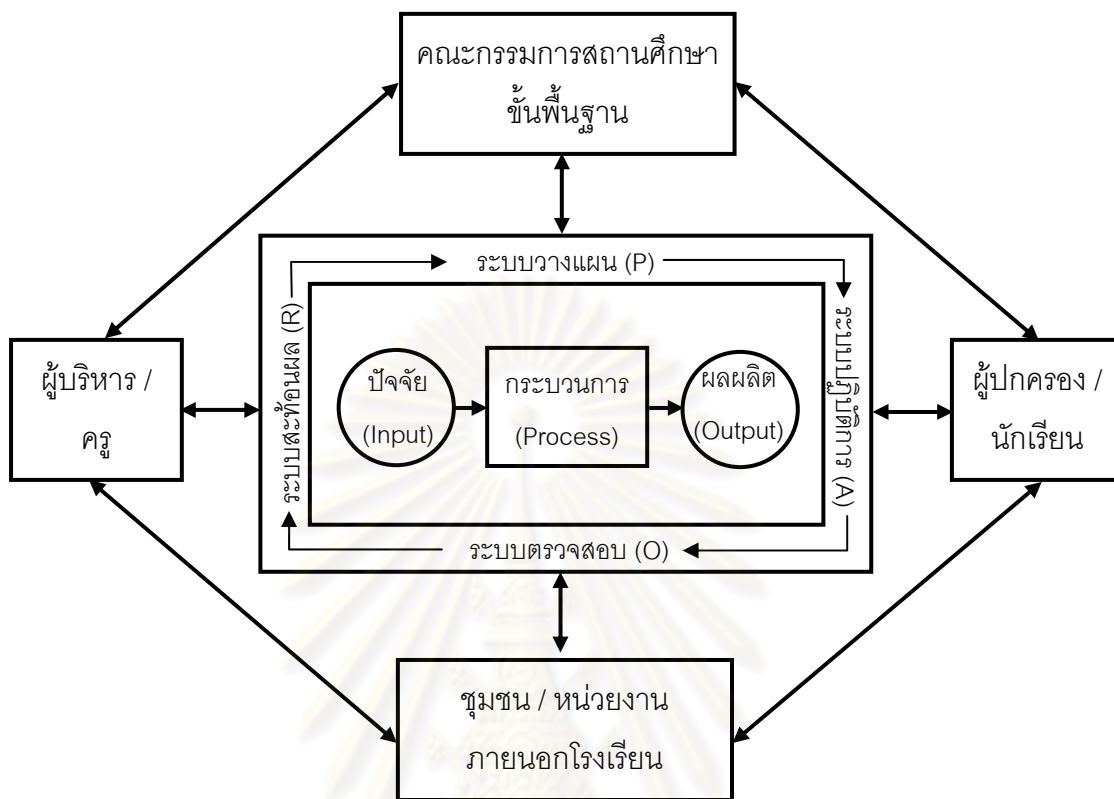
4. ด้านความถูกต้องน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับความสำคัญและจำเป็นของระบบฯ กระบวนการดำเนินงานตามระบบฯ แสดงด้วยแผนภาพที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย กำหนดตัวชี้วัดและเครื่องมือที่ใช้สอดคล้องกับกระบวนการดำเนินงานของระบบฯ เครื่องมือที่ใช้ในระบบฯ ถูกต้องหลากหลาย และครบถ้วน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบฯ ไว้อย่างชัดเจน

5. ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง

5.1 ด้านความพึงพอใจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบฯ มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงาน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ประเมินผู้เรียนในทิศทางเดียวกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านนักเรียน ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน

5.2 ด้านการดูแลนักเรียน นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัวมีทักษะทางสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานตามระบบฯ ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนา นักเรียน หลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา นอกจากนี้ โรงเรียนได้รับการยอมรับการสนับสนุน และการร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากผลการวิเคราะห์ทั้ง 6 ขั้นตอน สามารถสรุปเป็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมได้ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการพัฒนาตามกรอบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการดำเนินการและอภิปรายผลการวิจัยโดยสรุปดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการดำเนินการดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีศึกษาในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 เขต ผู้วิจัยคัดเลือกมาศึกษาเขตละ 1 โรงเรียน โดยโรงเรียนทั้งสามมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้บริหารและคณะครูต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และยินดีให้ความร่วมมือเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีศึกษา
2. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

- 2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน
- 2.2 รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล
- 2.3 หัวหน้าระดับชั้น
- 2.4 รองหัวหน้าระดับชั้น
- 2.5 ครูแนะแนว
- 2.6 ครูที่ปรึกษา
- 2.7 นักเรียน
- 2.8 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.9 ผู้ปกครอง

3. ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยนำระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งแบ่งออกเป็นระบบย่อยๆ 4 ระบบ คือ ระบบวางแผน (Plan) ระบบปฏิบัติการ (Act) ระบบติดตามตรวจสอบ (Observe) และระบบสะท้อนผลปรับปรุง (Reflect) ไปประยุกต์ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 รอบ คือ R₁D₁, R₂D₂ และ R₃D₃ โดยมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (R₁)

- 3.2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (D₁)
- 3.3 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (R₂)
- 3.4 การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (D₂)
- 3.5 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (R₃)
- 3.6 การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (D₃)

4. ระยะเวลาในการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โดยแบ่งช่วงของการพัฒนาออกเป็น 3 รอบ ดังนี้

- 4.1 รอบที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน 2551 ถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2551
- 4.2 รอบที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม 2552 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2552
- 4.3 รอบที่ 3 ตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม 2552 ถึงวันที่ 9 ตุลาคม 2552

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัย 3 รอบ คือ R_1D_1 , R_2D_2 และ R_3D_3 โดยแบ่งขั้นตอนของการวิจัยออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (R_1) การศึกษาในขั้นนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำมาสร้างระบบให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นที่ 2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (D_1) เป็นการพัฒนาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้มากำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งกำหนดองค์ประกอบของระบบภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้า/รองระดับชั้น ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครอง

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (R_2) โดยนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปสู่การปฏิบัติ การดำเนินงานในขั้นนี้เป็นการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปปฏิบัติในสภาพการณ์จริงกับกลุ่มเป้าหมายที่โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

ขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 (D_2) การดำเนินการขั้นนี้เป็นการประเมินผลหลังจากนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับนำไปใช้ปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของระบบในส่วนที่ยังพบข้อบกพร่อง

ขั้นที่ 5 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (R_3) การดำเนินงานในขั้นนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับการทดลองในขั้นที่ 3 โดยนำข้อบกพร่องในรอบที่ผ่านมาดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ขั้นที่ 6 การประเมินผลและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 (D_3) การดำเนินการขั้นนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับการทดลองในขั้นที่ 4 โดยนำข้อเสนอแนะต่างๆ ไปปรับปรุงองค์ประกอบของระบบเพื่อให้มีประสิทธิภาพผลมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากการศึกษาสภาพปัจจุบันโดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาระบบ การประเมินเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีเป้าหมายสำคัญ คือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน โดยมุ่งหวังว่าผู้เรียนจะเติบโตอย่างมีคุณภาพรอบด้าน ทั้งทางด้านสติปัญญา ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม และด้านการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม พร้อมด้วยสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี โดยการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียน อีกทั้งจะต้องประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและหน่วยงานอื่นภายนอกอย่างใกล้ชิด เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกรอบแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาศัยการจัดองค์ประกอบตามแนวคิดเชิงระบบในการมองภาพงานวิจัยให้ชัดเจนขึ้นโดยจัดในกรอบความคิดด้านปัจจัย (Input) ซึ่งได้แก่ แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ตลอดจนบริบทของสถานศึกษา ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ การพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามระบบที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แนวคิดการประเมินตามสภาพจริง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และมีการประเมินเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกควบคุม (Control) ผลผลิต (Output) คือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้น ส่วนข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เป็นการตรวจสอบในแต่ละส่วน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา นอกจากนี้ยังได้ศึกษาผลลัพธ์ (Outcomes) ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาระบบด้วย ซึ่งได้แก่ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครู และผู้บริหาร รวมทั้งผู้ปกครอง โดยการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาระบบ การประเมินเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและบริบทของโรงเรียน

2 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า “ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม” (Participative Student Support System: PSSS) พัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครูทุกคน นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนประกอบด้วยระบบย่อยซึ่งดำเนินการอย่าง

ต่อเนื่องเป็นวงจร 4 ระบบ ได้แก่ ระบบวางแผน (Plan) ระบบปฏิบัติการ (Act) ระบบตรวจสอบ (Observe) และระบบสะท้อนผล (Reflect) โดยในแต่ละระบบจะมีระบบย่อยใน 4 ขั้นตอน เช่นเดียวกัน ดังนี้

2.1 ระบบวางแผน มีขั้นตอนในการดำเนินการประกอบด้วย ขั้นวางแผน โดยการจัดประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ และร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ขั้นปฏิบัติการ ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันศึกษาปัญหาของโรงเรียน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การตรวจสอบ และการสะท้อนผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยยึดกรอบการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี 5 ขั้นตอน คือ (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรอง (3) การส่งเสริมและพัฒนา (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ (5) การส่งต่อ กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติ ตรวจสอบ สะท้อนผล และสรุปเป็นแผนปฏิบัติการ ขั้นตรวจสอบ ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบแผนปฏิบัติที่ร่วมกันสร้างขึ้น โดยการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ขั้นสะท้อนผล ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันนำผลที่ได้จากขั้นตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติได้

2.2 ระบบปฏิบัติการ มีขั้นตอนในการดำเนินงานประกอบด้วย ขั้นวางแผน ดำเนินการ โดยผู้บริหารและครูที่เกี่ยวข้องประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่มประสานและทีมทำร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน ขั้นปฏิบัติการ ครูที่ปรึกษาปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้เรียนดูแลแก้ไขพัฒนาตนเองและเพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนดูแลนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้านและในชุมชน พร้อมกับประสานความร่วมมือกับโรงเรียน เมื่อนักเรียนมีปัญหา ขั้นตรวจสอบ ครูที่ปรึกษา ตรวจสอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ปฏิบัติว่า เป็นไปตามแนวทางที่ร่วมกันกำหนดขึ้นหรือไม่ โดยครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ขั้นสะท้อนผลผู้เกี่ยวข้องร่วมกันทบทวนและปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

2.3 ระบบติดตามตรวจสอบ มีขั้นตอนในการดำเนินงานประกอบด้วย ขั้นวางแผน ดำเนินการโดยจัดประชุมคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ขั้นปฏิบัติการ ดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติของครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ในขั้นปฏิบัติการใช้แบบประเมินที่สร้างขึ้น ในขั้นตรวจสอบ กรรมการประเมินทบทวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในขั้นสะท้อนผล ผู้เกี่ยวข้องนำผลในขั้นตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติ

2.4 ระบบสะท้อนผลปรับปรุง มีขั้นตอนในการดำเนินการประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผน โดยการจัดประชุมคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้จากระบบติดตามตรวจสอบมารวบรวมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไข ขั้นปฏิบัติการ ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อมูลที่ได้แล้วจัดทำเอกสารรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ขั้นตรวจสอบ คณะกรรมการร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมครบถ้วนในกระบวนการปรับปรุงและขั้นสะท้อนผล ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันทบทวนปรับปรุงตามผลจากการตรวจสอบ

3. ผลการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปผลได้ดังนี้

ในการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรอบที่ 1 พบว่า ผลการดำเนินงานของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยมีค่าสูงกว่าเกณฑ์เกือบทุกตัวชี้วัด และในการทดลองใช้ระบบในรอบที่ 2 พบว่า ผลการดำเนินงานมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ทุกตัวชี้วัด แสดงว่า ในการทดลองใช้ระบบในรอบที่ 1 เมื่อพิจารณาผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประเมินประสิทธิผลของระบบ สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามมาตรฐานระบบ ซึ่งมี 3 มาตรฐาน และ 14 ตัวชี้วัด พบว่า ผลการประเมินในด้านนักเรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยในรอบที่ 1 มีบางตัวชี้วัดไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องจึงได้พัฒนาในส่วนบกพร่องทำให้ผลจากการประเมินในรอบที่ 2 ผ่านเกณฑ์ทุกตัวชี้วัด

3.2 ผลการประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานซึ่งกำหนดโดย Stufflebeam และคณะ (1981 อ้างอิงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545:178-180) โดยพิจารณาจากด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานจริง ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ และด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยจากการทดลองใช้รอบที่ 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการทดลองใช้ในรอบที่ 1 เกือบทุกตัวชี้วัดนั้นแสดงว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นจากการดำเนินงานในรอบที่ 2

4. ผลการประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลจากการประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรอบที่ 1 และ 2 แล้วดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ส่งผลในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

4.1 ด้านการใช้ประโยชน์ของระบบ ตอบสนองต่อการความต้องการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียน ได้รูปแบบกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภายใต้การมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำไปพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แล้วรายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปยังผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์

4.2 ด้านความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร ครูนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผลการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความคุ้มค่า

4.3 ด้านความเหมาะสม สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งพัฒนาระบบฯ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน พัฒนาระบบฯ โดยอาศัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก ดำเนินการตามระบบฯ ด้วยความรับผิดชอบและมีจรรยาบรรณ

4.4 ด้านความถูกต้องน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับความสำคัญและจำเป็นของระบบฯ กระบวนการดำเนินงานตามระบบฯ แสดงด้วยแผนภาพที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย กำหนดตัวชี้วัดและเครื่องมือที่ใช้สอดคล้องกับกระบวนการดำเนินงานของระบบฯ เครื่องมือที่ใช้ในระบบฯ ถูกต้อง หลากหลาย และครบถ้วน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบฯ ไว้อย่างชัดเจน

4.5 ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง

4.5.1 ด้านความพึงพอใจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบฯ มีความพึงพอใจ ต่อผลการดำเนินงาน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ประเมินผู้เรียนในทิศทางเดียวกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านนักเรียน ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน

4.5.2 ด้านการดูแลนักเรียน นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัวมีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานตามระบบฯ ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา นอกจากนี้ โรงเรียนได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และการร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. กระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการที่จะทำให้การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งจะเป็ก้าวแรกในการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นการตอบสนองการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข และตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันสังคม ฯลฯ ในกระบวนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรในรอบที่ 1 มีปัญหาเนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เมื่อมีการสะท้อนและปรับปรุงจึงทำให้การดำเนินการในรอบที่ 2 ราบรื่นขึ้น และดีมากขึ้นในรอบที่ 3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยซึ่งใช้แนวทางการร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) การสะท้อนผลเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ การใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเข้ามาอยู่ในกระบวนการ วิจัยจะก่อให้เกิดผลดีหลายประการ เช่น

1.1 ทำให้วัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อค้นพบมีความตรง (Validity) มากขึ้น เพราะเป็นการสร้างองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา โดยอยู่บนพื้นฐานที่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้

1.2 ทำให้สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในบริบทต่างๆ ได้เพราะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับบริบทต่างๆ

1.3 ทำให้เกิดความร่วมมือเพิ่มมากขึ้นระหว่างนักวิจัยและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ผู้มีส่วนร่วมหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจะมีบทบาทเป็นผู้กระทำดำเนินการหรือมีบทบาทในชุมชน สมาชิกร่วมกับนักวิจัยแทนที่จะเป็นสิ่งที่ถูกศึกษา (Object) (Whyte et al., 1991: 19-55) นักวิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบ ตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงและ/หรือสร้างขึ้นใหม่ การวางแผนปฏิบัติ

(Plan) การปฏิบัติตามแผน (Act) การตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติ (Observe) และการนำผลการตรวจสอบหรือประเมินไปปรับปรุง (Reflect) จะทำให้สามารถแก้ปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และในสถานศึกษานั้นๆ ได้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของทุกฝ่าย การจูงใจให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันก็เป็นสิ่งสำคัญต้องอาศัยปัจจัยจูงใจให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนของการดำเนินการ

1.4 การเน้นให้ผู้มีส่วนร่วมเห็นสิ่งจูงใจในทางบวก ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงจูงใจและความพึงพอใจที่จะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ การรับรู้ผลงานและการมีส่วนร่วม ซึ่งทฤษฎีสององค์ประกอบของ Herzberg และคณะ (1993) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่จูงใจให้คนรักงานเป็นการสร้างความพึงพอใจให้บุคคลปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5 ประการ ได้แก่

1.4.1 ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล (Achievement) ผู้วิจัยได้โน้มน้าวให้ผู้มีส่วนร่วมเห็นความสำคัญของการทำงาน มองภาพความสำเร็จในอนาคตและสะท้อนผลความสำเร็จในการปฏิบัติงานทุกครั้ง ซึ่งการที่บุคคลสามารถทำงานประสบความสำเร็จ แก้ปัญหาและป้องกันปัญหาได้ จะรู้สึกพอใจ ปลื้มปิติในความสำเร็งนั้นๆ เป็นอย่างยิ่ง

1.4.2 การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) ผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศให้เกิดการยอมรับนับถือกันในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และตัวแทนชุมชน ซึ่งการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือซึ่งกันและกันของทีมงานมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะก่อให้เกิดพลังและความร่วมมือในการทำงาน

1.4.3 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The work itself) ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในระบบซึ่งเป็นงานที่ชัดเจน ทุกฝ่ายสามารถปฏิบัติได้ และเป็นงานที่น่าสนใจต้องอาศัยการระดมความคิดจากทุกฝ่าย เพราะมีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือพัฒนาผู้เรียน ทำให้ผู้ร่วมวิจัยรู้สึกมีแรงจูงใจที่ต้องทำงานให้สำเร็จ

1.4.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ โดยมีอำนาจรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ซึ่งในระบบก็ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ทุกฝ่ายได้รับมอบอย่างชัดเจน ทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกว่าตนเองมีบทบาทมีความสำคัญในการปฏิบัติงาน

1.4.5 ความก้าวหน้า (Advancement) ได้มีการรายงานความก้าวหน้าของแต่ละฝ่ายร่วมกันเสมอ ตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ทำให้ทุกฝ่ายเห็นความก้าวหน้าในการทำงาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องได้วิเคราะห์และเห็นความสำคัญของความก้าวหน้าทั้งในด้าน

ดูแลความประพฤตินักเรียน การจัดการเรียนรู้อันของครู การพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้ ผลงานที่เกิดขึ้นยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครูและผู้บริหารอีกด้วย ส่วนในด้านผู้ปกครองและนักเรียนนั้นได้เน้นให้เห็นถึงความก้าวหน้าในอนาคตทางการศึกษาของบุตรหลานของผู้ปกครอง ซึ่งการได้เห็นความก้าวหน้าจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญประการหนึ่งในการปฏิบัติงานของทุกฝ่าย

2. ปัจจัยที่สนับสนุนในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ คือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง นั่นคือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญ ให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน ในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในโรงเรียน และเนื่องจากระยะแรกของการดำเนินการจะพบว่า ผู้เกี่ยวข้องที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครอง ไม่กล้าแสดงออก จึงต้องมีการเสริมแรงในการแสดงความคิดเห็น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรมีบทบาท ดังนี้

2.1 บทบาทในฐานะผู้ให้คำปรึกษาหารือที่เน้นกระบวนการประเมินเชิงปฏิบัติการโดยไม่เป็นผู้ตัดสินใจ

2.2 บทบาทในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการสนทนา การเจรจาต่อรอง การหาฉันทมติและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาส่วนบุคคล

2.3 บทบาทในฐานะผู้พัฒนาการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายจากกลุ่มต่างๆ และสรุปข้อมูลเป็นเป้าหมายร่วมกัน เป้าหมายเฉพาะบุคคลและเป้าหมายขัดแย้ง

2.4 บทบาทในฐานะผู้ที่ทบทวนสิ่งที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

2.5 บทบาทในฐานะผู้มีส่วนร่วมในงานประเมินโดยมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นในการประเมิน

2.6 บทบาทในฐานะผู้แนะนำแนวทางตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน การเตรียมและพัฒนาโครงการและเทคโนโลยีและให้ทิศทางและพัฒนาความไว้วางใจ กระตุ้นการสะท้อนกลับของตนเองและการคิดเกี่ยวกับบริบท เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยดังที่กล่าวมาแล้วสามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการดำเนินการพัฒนาระบบควรดำเนินการเป็นวงจรการปฏิบัติการเพื่อที่จะได้ทราบจุดบกพร่องและจุดที่ควรพัฒนาในการดำเนินการรอบต่อไป

1.2 ในการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้นั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องเห็นความสำคัญ และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อน โดยอาจมีการประชุมชี้แจงผู้ปกครองและนักเรียน ส่วนครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้สามารถดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้นั้นต้องทำความเข้าใจและอาศัยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงจะประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการคัดเลือกคณะกรรมการระบบฯ จึงต้องคัดเลือกจากผู้ที่มีสนใจ สม่ครใจ ยินดีให้ความร่วมมือและเป็นตัวแทนกลุ่มได้เป็นอย่างดี

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังนั้นผู้บริหารควรเห็นความสำคัญและเป็นผู้ดำเนินการนำระบบไปใช้เพื่อที่จะขับเคลื่อนให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ในการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องจะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้จากการใช้วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1.6 ในการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ ควรมีคู่มือการดำเนินการระบบให้ผู้เกี่ยวข้อง และกำหนดบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการใช้ระบบให้ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ได้ทดลองใช้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรมีการศึกษาร่วมกับโรงเรียนที่มีขนาดอื่นๆ และสังกัดอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี้

2.2 ควรมีการศึกษาร่วมและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาร่วมและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขยายไปสู่ระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมล สุดประเสริฐ. การวิจัยปฏิบัติการแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.

กมลวรรณ คารมปราชญ์. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.

กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการศึกษา. ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

ทรงศักดิ์ กูปลา. การพัฒนาการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.

ทิพย์สัมพันธ์ เกษโกมล. การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษายุทธศาสตร์ตามแนวคิดการประเมินแบบร่วมมือรวมพลัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ทีศนา แหมมณี. ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

นิตยา เงินประเสริฐศรี. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 27 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2544): 61-73.

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการ รูปแบบเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2537.

- วิมลทอง ยืนยง. การพัฒนาการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน
**วงใหญ่พิทยาสรรค์ อำเภอคำสร้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร.** การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต,
 สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- วิฑูร สมพงษ์. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนห้างฉัตรวิทยา.
 การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและ
 การจัดการ, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- วิสูตร ฉัตรเชิดชัย. การพัฒนารูปแบบทีมงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดกลาง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. **ทฤษฎีการประเมิน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2545.
- สมบุญร์ เข้มเพชร. การพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน
ศรีฐานกระจายการศึกษา อำเภอป่าค้อ จังหวัดยโสธร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- สังคม แก้วสว่าง. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสสะเวชวิทยา.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์,
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- สามัญศึกษา, กรม. **นโยบายกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2545.** กรุงเทพฯ:
 ประชาชน, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติการศึกษา
 แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ:
 พรินทอนกราฟฟิค, 2545.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **การศึกษาศาภาพการจักระบบการดูแลช่วยเหลือ
 นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย, 2548.
- สุภาพจิต, กรม. **คู่มือครูที่ปรึกษาาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ:
 ยูเรนัสอิมเมจกรุ๊ป, 2544.

- สุภาพจิต, กรม. **คู่มือกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2546.
- สุทธิศักดิ์ วรรณดุ. **การพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน สติก อำเภอสติก จังหวัดบุรีรัมย์**. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- สุภาวดี จันทร์วานิช. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- องอาจ นัยพัฒน์. **วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สามลดา, 2548.
- อังคณา ตุงคะสมิต. **การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาศรีดงเค็ง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

ภาษาอังกฤษ

- Herzberg, F., and others. **The Motivation to Work**. New Brunswick, NJ: Transaction Publisher, 1993.
- Friesen-Ford, C.N. Survey of parental attitudes and opinions concerning student Discipline in Saskatchewan Elementary Schools. **Master Abstracts International** 35(3) (June 1997): 642.
- Johnson, C. E. Effect of interdisciplinary teams and teacher advisory group on middle School discipline. **Dissertation Abstracts International** 57(7)(January 1997): 2769-A
- Kemmis, S., and Mc Taggart, R. **The Action Research Planner**. 3 rd ed. Victoria: Deakin University, 1988.
- Rothman, J. **Action Evaluation in Theory and Practice** [Online]. 2000.
Available from: http://www.beyondintractability.org/m/action_evaluation.jsp.html [2005, April 4]

- Schoderbek, P. P., Schoderbek, C., and Kefalas, A. G. **Management Systems Conceptual Considerations**. Boston: Richard, 1990.
- Smith A. W. **Management System: Analyses and Application**. New York: The Dryden Press, 1982.
- Steinberg, S. J. Gender Rules; Boy and Puberty vs. Schools and Policy. **Dissertation Abstracts International** 60(1) (July 1999): 68-A.
- Whyte, W. F., and others. Participatory Action Research Through Practice to Science in Social Research. In William Foote Whyte (ed.), **Participatory Action Research**, pp.19-55. California: Sage Publications, 1991.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและ
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวรัตน์ พลายน้อย
สาขาประชากรศาสตร์
ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาภรณ์ ภู่วัตนกุล
สาขาบริหารการศึกษา
ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลีมาศ แซ่ฉิ่ง
สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
4. ดร.จรรยา สิงห์ทอง
สาขาวิชาการทดสอบและวัดผลการศึกษา
ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร
5. ดร.ไอลดา คล้ายสำริด
สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ 0512.6(2771)/53-2190

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

20 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวรัตน์ พลายน้อย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายธงชาติ วงษ์สุวรรณคิ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการค้างานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌรยอด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญศึกษาตรวจเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/53-2191

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

20 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายธงชาติ วงษ์สุวรรณ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรศึกษบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการค้าดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌรยอด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญศึกษาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ที่ ศร 0512.6(2771)/53-2187

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

20 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลีมาศ แซ่เอ็ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายธงชาติ วงษ์สุวรรณ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ สิริบรรณพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญศึกษาตรวจเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/53-2188

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

20 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ดร.ไอลดา กล้ายสำริด

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายธงชาติ วงษ์สุวรรณค นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบริกรมพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌรยอค เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญศึกษาตรวจเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/53-2189

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

20 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ดร.จรรยา สิงห์ทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายธงชาติ วงษ์สุวรรณ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌรยอค เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญศึกษาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/53-2192

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

20 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดราชธิวาส

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายชงชาติ วงษ์สุวรรณค์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรศึกษบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการทำนิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌรยอด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับนักเรียน ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/53-2193

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

20 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบางกะปิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายชงชาติ วงษ์สุวรรณค์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรศึกษบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับนักเรียน ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/53-2194

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

20 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดอินทาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายธงชาติ วงษ์สวรรค์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌรยอด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับนักเรียน ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว และรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ภาคผนวก ข

คู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สำหรับ

โรงเรียนวัดราชาธิวาส

โรงเรียนบางกะปิ

โรงเรียนวัดอินทาราม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายให้สถานศึกษา ในสังกัด ทุกแห่งดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยกำหนดให้ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกลไกหลักในการปฏิรูปการศึกษา เป็นภารกิจที่สำคัญงานหนึ่งของ สถานศึกษาที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะครูประจำชั้นหรือ ครูที่ปรึกษา รวมทั้งบุคลากรภายนอกสถานศึกษา คือ ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานและ องค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

คู่มือการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำความเข้าใจ ของบุคลากรทุกฝ่ายให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ ล่วงอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากความสำคัญดังกล่าว คณะกรรมการระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1, 2 และ 3 ตามลำดับ จึงร่วมกันจัดทำคู่มือการใช้ระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งดำเนินงานตามกรอบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยนำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เข้ามาประยุกต์ใช้ จะแบ่งออกเป็นระบบย่อยๆ 4 ระบบ คือ ระบบวางแผน (Plan) ระบบ ปฏิบัติการ (Act) ระบบตรวจสอบ (Observe) และระบบสะท้อนผล (Reflect)

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะนำคู่มือดังกล่าวเป็นแนวทางใน การประกอบการดำเนินงาน ให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดเป็นอย่างดี หากมี ข้อบกพร่องคณะผู้จัดทำขอน้อมรับเพื่อนำไปปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทาราม

สารบัญ

	หน้า
1. ชื่อระบบ.....	1
2. แนวคิดและหลักการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	1
3. วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	3
4. องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	3
5. กระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	21
6. มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	22
7. คณะกรรมการดำเนินงานและคณะกรรมการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	29
8. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน..	32
9. รูปแบบของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	46
10. แผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	50
11. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	64
12. ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่คาดว่าจะได้รับ.....	142
รายการอ้างอิง.....	144

 ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	7
2	14
3	18
4	19
5	22
6	33
7	34
8	37
9	38
10	39
11	40
12	41
13	42
14	43
15	44
16	45
17	50
18	55

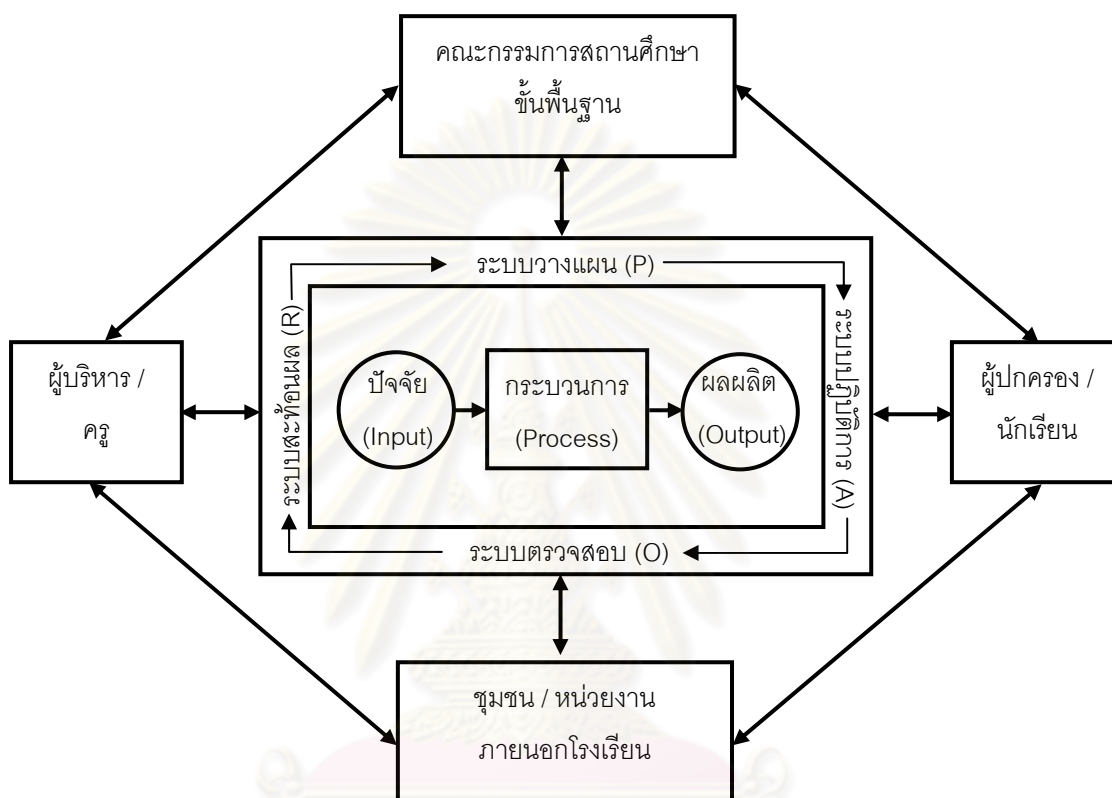
สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม.....	1
2 การบวกรการคัดกรองนักเรียน.....	13
3 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	21
4 โครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	31
5 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	49

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ชื่อระบบ

“ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม” (Participative Student Support System: PSSS) แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม

2. แนวคิดและหลักการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่นๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่

เกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เติบโตตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน คณะบุคลากร ครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วย ความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

บทบาทของครูที่กล่าวมานั้นคงมิใช่เรื่องใหม่ เพราะมีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอและได้ดำเนินการมานานแล้วนับตั้งแต่อดีตจนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือสังคม

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือเรื่อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5)) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ในการปฏิรูปวิชาชีพครูซึ่งเป็นการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถมีคุณลักษณะที่ได้คุณภาพ และมาตรฐานวิชาชีพ ตามการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษาด้านปัจจัย คือ ครู ที่ระบุในมาตรฐานที่ 2 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของครูในการพัฒนานักเรียนคือ การมีความรักเอื้ออาทรเอาใจใส่ ดูแลผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ การมีมนุษยสัมพันธ์และสุขภาพจิตที่ดี พร้อมที่จะแนะนำและ

ร่วมกันแก้ปัญหาของนักเรียน แสดงให้เห็นว่า ครูต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพ คือ นอกจากจะทำหน้าที่เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียนแล้วยังต้องทำหน้าที่อื่นๆ ที่เป็นการสนับสนุนหรือพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพ ทั้ง ดี เก่ง มีสุข ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานด้านผลผลิต คือนักเรียน ในการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานที่ 4 ที่มุ่งให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 5 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา มาตรฐานที่ 6 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้และมีบุคลิกภาพที่ดี มาตรฐานที่ 7 มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษ ซึ่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ช่วยให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานดังกล่าวได้ โดยผ่านกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานด้านกระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานที่ 1 ที่ให้โรงเรียนมีการบริหารและการจัดการอย่างเป็นระบบมาตรฐานที่ 4 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มาตรฐานที่ 7 ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน ในการจัดและพัฒนาศึกษา ดังนั้นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นระบบที่สามารถดำเนินการเพื่อรับการประกันคุณภาพได้ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยด้านผลผลิตและด้านกระบวนการ

กรมสุขภาพจิตและกรมสามัญศึกษา จึงตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมียุทธศาสตร์การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้กระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่างๆ ที่มีคุณภาพ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ โดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้นการยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อดูแลช่วยเหลือ ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น
2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครอง หรือชุมชน

3. วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้

2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอก มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

4. องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรอง
3. การส่งเสริมและพัฒนา
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

รายละเอียดของทั้ง 5 องค์ประกอบมีดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบดังนั้น การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการ ป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา นักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนดังนี้

- (1) ด้านความสามารถ
  - 1.1) การเรียน
  - 1.2) ความสามารถพิเศษ/อัจฉริยะ
- (2) ด้านสุขภาพ
  - 2.1) ร่างกาย/ความพิการ
  - 2.2) จิตใจ-พฤติกรรม

- (3) ด้านครอบครัว
  - 3.1) เศรษฐกิจ
  - 3.2) การคุ้มครองสวัสดิภาพ
- (4) ด้านสารเสพติด
- (5) ด้านความปลอดภัย
- (6) พฤติกรรมทางเพศ
- (7) ด้านอื่นๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน

วิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

- (1) สังเกต
  - 1.1) พฤติกรรมการแสดงออก
  - 1.2) พฤติกรรมการทำงาน
- (2) สัมภาษณ์
  - 2.1) ผู้เกี่ยวข้อง
    - 2.1.1) ภายนอกสถานศึกษา
      - ผู้ปกครองเด็ก
      - ญาติใกล้ชิดเด็ก
      - เพื่อนนักเรียน
- (3) การเยี่ยมบ้าน
  - 3.1) พ่อแม่/ผู้ปกครอง
  - 3.2) บุคคลในครอบครัว
    - สภาพเศรษฐกิจ/สังคม
    - ความสัมพันธ์ในครอบครัว
    - ทักษะ/ค่านิยมของคนในครอบครัว
- (4) ศึกษาข้อมูล
  - 4.1) ผลงานของนักเรียน
    - 4.1.1) ผลงานของนักเรียน
      - อัตชีวประวัติ
      - บันทึกประจำวัน
      - ภาระงานที่กำหนด

(5)

4.1.2) ชิ้นงาน

- สมุดทำงาน/แบบฝึกหัด
- งานฝีมือ/สิ่งประดิษฐ์
- โครงการงาน

4.2) เอกสาร หลักฐานอื่นๆ

- ระเบียบสะสม
- การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี
- บันทึกสุขภาพของแพทย์
- บันทึกสรุปการประเมินจุดแข็งจุดอ่อน (SDQ)
- บันทึกสรุปการสำรวจเบื้องต้นเพื่อคัดแยกความพิการ/บกพร่อง
- บันทึกสรุปการสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แวด
- บันทึกสรุปการสำรวจนักเรียนด้อยโอกาส
- อื่นๆ

(5) ทดสอบ

5.1) แบบทดสอบที่สถานศึกษาสร้างขึ้น

5.2) แบบทดสอบระดับชาติ

5.3) แบบทดสอบมาตรฐาน

แบบทดสอบทั้งสามแบบนี้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัดความสามารถทางการเรียน, วัดความถนัด/ความสนใจ, วัดทักษะความสามารถ และประเมินเพื่อคัดแยกนักเรียน

ทั้งนี้ การประเมินเพื่อคัดแยกนักเรียน สามารถทำได้โดยใช้แบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน, แบบทดสอบเชาว์ปัญญา, แบบทดสอบความถนัดทางการเรียนและอาชีพ, แบบสำรวจความสนใจด้านอาชีพ, แบบประเมินพฤติกรรมเฉพาะด้าน, แบบสำรวจคัดแยกเบื้องต้นสำหรับเด็กพิการหรือบกพร่อง, แบบสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แวด และแบบสำรวจนักเรียนด้อยโอกาส

หมายเหตุ

1. เครื่องมือสำหรับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลให้พิจารณาตามความเหมาะสม
2. การใช้แบบทดสอบ ผู้ใช้ควรมีความรู้ หรือศึกษาคำชี้แจงให้ชัดเจนเพื่อให้ผลการใช้แบบทดสอบมีประสิทธิภาพ

กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียน
ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กระบวนการ ดำเนินงาน/ประเด็น ที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐาน ที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/ แหล่งข้อมูล
<p>การรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล</p> <p>1. ด้านความสามารถ</p> <p>1.1 การเรียน</p>	<p>1. ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนในแต่ละ รายวิชา</p> <p>2. ผลการเรียนเฉลี่ย ในแต่ละภาคเรียน/ ปีการศึกษาที่ผ่านมา</p> <p>3. ผลการสอบ ความรู้มาตรฐาน ระดับชาติ (NT)</p> <p>4. พฤติกรรมการเรียน</p>	<p>- ศึกษาข้อมูล ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน</p> <p>- ผลการวัด ความรู้มาตรฐาน ระดับชาติ (NT) ฯลฯ</p> <p>- สังเกต สัมภาษณ์ พฤติกรรมการเรียน เช่น การมาเรียน อย่างสม่ำเสมอเวลา เข้าชั้นเรียน</p> <p>- สัมภาษณ์/สอบถาม ครูประจำวิชา ผู้ปกครองนักเรียน</p> <p>- อื่นๆ</p> <p>- สังเกต</p>	<p>- ระเบียบสะสม</p> <p>- แบบประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน</p> <p>- แบบทดสอบ ทางการเรียน ประเภทต่างๆ ที่ สถานศึกษาจัดทำ ขึ้นหรือแบบทดสอบ มาตรฐานอื่นๆ</p> <p>- แบบสำรวจ พฤติกรรมทาง การเรียน</p> <p>- แบบบันทึก การสัมภาษณ์</p> <p>- อื่นๆ</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน/ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
1.2 ความสามารถพิเศษ	1. พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถพิเศษ 2. ผลงาน ชิ้นงาน โครงการงาน 3. เอกสารหลักฐานร่องรอยแสดงถึงพฤติกรรมที่โดดเด่น	- การแสดงออกถึงความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ การมีบทบาทหน้าที่พิเศษในสถานศึกษา - ใช้แบบสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แฉก - แบบประเมินพหุปัญญา - อื่นๆ	- ระเบียบสะสม - แบบสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แฉก - แบบประเมินพฤติกรรมเด็กอัจฉริยะ - แบบประเมินพหุปัญญา - แฟ้มสะสมงาน - แฟ้มข้อมูลนักเรียน เก่ง/สร้างชื่อในสถานศึกษา - อื่นๆ
2. ด้านสุขภาพ 2.1 ร่างกาย	1. ความปกติความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน บกพร่องด้านการพูดและภาษา ออทิสติกหรือพิการซ้ำซ้อน 2. โรคประจำตัว	- สำนวนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ - ศึกษาระเบียบสะสม - ศึกษาข้อมูลจากบันทึกแบบบันทึกสุขภาพ - การสัมภาษณ์ - การสอบถาม - การสังเกต	- แบบสำรวจนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ - ระเบียบสะสม - แบบบันทึกสุขภาพ - แบบบันทึกการสัมภาษณ์ - แบบบันทึกการสังเกต - อื่นๆ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน/ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
2.2 จิตใจ พฤติกรรม	3. ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนสูงกับน้ำหนัก 4. ความสะอาดของร่างกาย 1. สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวลหรือซึมเศร้า 2. ความประพฤตินั้น เช่น การลักขโมย การทำร้ายตนเอง ฯลฯ 3. พฤติกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการเรียน ความสามารถพิเศษ และการปรับตัว เช่น พฤติกรรมการอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น 4. ความสัมพันธ์กับเพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง	- วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน - การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) - การสังเกต - การสอบถาม - เยี่ยมบ้าน	- บันทึกการเยี่ยมบ้าน - แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (SDQ) - แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) - แบบบันทึกการสังเกต - แบบบันทึกการสัมภาษณ์ - อื่นๆ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน/ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
<p>3. ด้านครอบครัว</p> <p>3.1 เศรษฐกิจ</p> <p>3.2 การคุ้มครองสวัสดิภาพ</p>	<p>1. รายได้ผู้ปกครอง</p> <p>2. ภาระหนี้สิน</p> <p>3. ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย</p> <p>4. จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน</p> <p>1. ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยเหมาะสมของผู้ปกครอง</p> <p>2. ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย</p> <p>3. ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว</p> <p>4. การถูกคุกคามล่วงละเมิดทางเพศ</p>	<p>- ศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสม</p> <p>- สัมภาษณ์นักเรียน/ผู้ปกครอง</p> <p>- เยี่ยมบ้าน</p> <p>- ศึกษาข้อมูล EIS</p> <p>- ศึกษาจากระเบียนสะสม</p> <p>- สังเกต</p> <p>- สอบถาม</p> <p>- เยี่ยมบ้าน</p> <p>- สัมภาษณ์เด็กด้วยโอกาส</p>	<p>- ระเบียบสะสม</p> <p>- แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน</p> <p>- แบบระบบข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา</p> <p>- แบบบันทึกการสัมภาษณ์</p> <p>- ระเบียบสะสม</p> <p>- แบบบันทึกการสังเกต</p> <p>- แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน</p> <p>- แบบสำรวจข้อมูลนักเรียนด้วยโอกาสทางการศึกษา</p> <p>- แบบสรุปจำนวนนักเรียนด้วยโอกาส</p> <p>- อื่นๆ</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน/ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
4. ด้านสารเสพติด	1. พฤติกรรมที่แสดงออก 2. พฤติกรรมทางการเรียนในชั้นเรียน 3. การใช้จ่ายเงิน 4. การคบเพื่อน 5. สุขภาพและบุคลิกภาพ 6. สถานภาพทางครอบครัวและสิ่งแวดล้อม 7. ผลการตรวจปัสสาวะ	- สังเกต - สัมภาษณ์ - สอบถาม - เยี่ยมบ้าน - ตรวจสอบสุขภาพ - ตรวจปัสสาวะ	- แบบบันทึกการสังเกต - แบบบันทึกการสัมภาษณ์ - แบบสอบถาม - บันทึกการเยี่ยมบ้าน - แบบสรุปผลการตรวจสุขภาพ - แบบสรุปผลการตรวจปัสสาวะ - อื่นๆ
5. ด้านความปลอดภัย	1. สถานภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อม 2. ข้อมูลการเดินทาง/การใช้ยานพาหนะ 3. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 4. การแต่งกายที่ปลอดภัย ฯลฯ	- ศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสม - จากการประเมินจุดแข็งจุดอ่อนของนักเรียน - การสัมภาษณ์นักเรียน/ผู้ปกครอง - สังเกตพฤติกรรมนักเรียน - การเยี่ยมบ้านนักเรียน - อื่นๆ	- ระเบียบสะสม - แบบประเมินจุดแข็งจุดอ่อนของนักเรียน (SDQ) - แบบบันทึกการสัมภาษณ์นักเรียน/ผู้ปกครอง - แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน - แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน - อื่นๆ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน/ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
6. พฤติกรรมทางเพศ - พฤติกรรมชู้สาว - พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ	1. บุคลิกภาพ - อยู่ในกลุ่มที่มีพฤติกรรมเหมือนเพศตรงข้าม - มีพฤติกรรมเหมือนเพศตรงข้าม 2. สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก	- การสังเกตพฤติกรรม - การสัมภาษณ์นักเรียน/ผู้เกี่ยวข้อง - การตอบแบบสอบถามประเภทอื่นๆ เช่น โครเอเชีย - การทำแบบสอบถามบุคลิกภาพ	- แบบบันทึกการสังเกต - แบบบันทึกการสัมภาษณ์ - แบบสอบถาม - แบบทดสอบบุคลิกภาพ - ข้อมูลแหล่งต่างๆ เช่น จากเพื่อน ฝ่ายปกครอง
7. การคัดกรอง - กลุ่มปกติ - กลุ่มเสี่ยง - กลุ่มมีปัญหา	- ข้อมูลการศึกษา นักเรียนรายบุคคล	1. แยกนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองและลงบันทึกในแบบสรุปผลการคัดกรอง 2. จัดทำเอกสารสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียน	1. เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน 2. แบบบันทึกการคัดกรอง 3. แบบสรุปผลการคัดกรอง

จากการคัดกรองจะพบเด็กที่มีความต้องการพิเศษแทรกอยู่ในเด็กทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ ได้แก่

- (1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น
- (2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- (3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- (4) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
- (5) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

(6) เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

(7) เด็กออทิสติก

(8) เด็กอัจฉริยะ

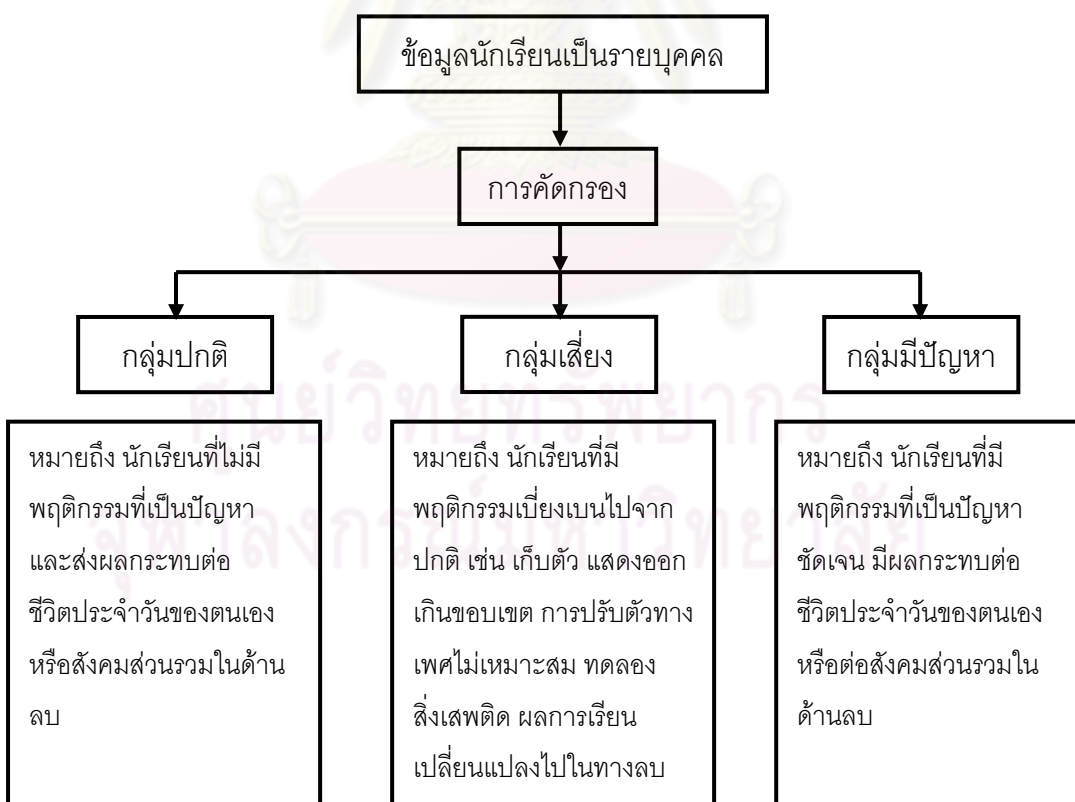
โรงเรียนต้องจัดทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กเหล่านี้ ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

2. การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น

สถานศึกษาควรมีการประชุมครูกำหนดเกณฑ์การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน ให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษา และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งมี การกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความถี่เท่าไร จึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา

การคัดกรองนักเรียน จะแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการคัดกรองนักเรียน

3. การส่งเสริมและพัฒนา

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่ตั้งสถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง

กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา

- การจัดกิจกรรมโฮมรูม
- การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)
- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- โครงการพิเศษต่างๆ

กระบวนการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีแนวทางในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

กระบวนการดำเนินงาน/ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนทุกกลุ่ม (กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา)	1. ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ข้อมูลการคัดกรองนักเรียน	1. การจัดกิจกรรมโฮมรูมจัดตามความต้องการของนักเรียนและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม 2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กระบวนการ ดำเนินงาน/ประเด็น ที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐาน ที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/ แหล่งข้อมูล
		<p>2.1 การจัดประชุม ผู้ปกครอง ชั้นเรียนควรจัด ประชุมอย่าง น้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง</p> <p>2.2 ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา ควรเตรียม พร้อมก่อน ประชุมในด้าน ต่างๆ เช่น - ข้อมูล นักเรียนแต่ ละคน - วัตถุประสงค์ ในการจัด กิจกรรม - กิจกรรมที่จะ ดำเนินการ ฯลฯ</p> <p>2.3 จัดกิจกรรม ประชุม ผู้ปกครอง ชั้นเรียน</p>	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กระบวนการ ดำเนินงาน/ประเด็น ที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐาน ที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/ แหล่งข้อมูล
		<p>2.4 สรุปและบันทึก หลักฐานการ ประชุม ผู้ปกครองแต่ละ ครั้งเพื่อ ประโยชน์ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นหลักฐาน ในการประชุม แต่ละครั้ง - เป็นข้อมูล สำหรับดูแล ช่วยเหลือ นักเรียนต่อไป - เป็นข้อมูล สำหรับ การจัด ประชุมให้ สอดคล้องกับ ความต้องการ ของ ผู้ปกครอง ในครั้งต่อไป <p>3. กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน</p> <p>4. โครงการพิเศษอื่นๆ</p>	

ข้อควรตระหนักในการดำเนินกิจกรรม

- (1) การจัดกิจกรรม Classroom meeting (จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ หรือการต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียน การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม
- (2) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใย เอาใจใส่ของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน
- (3) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรนำกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุง แก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียนร่วมกับสถานศึกษา
- (4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน ควรเป็นกิจกรรมหลากหลายตามความสนใจของนักเรียน เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ เป็นต้น

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหโดยไม่ปล่อยปละละเลย นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนมีหลายวิธี เช่น การให้การปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห การติดตามดูแลช่วยเหลือ

กระบวนการการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข มีแนวทางในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข

กระบวนการดำเนินงาน/ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
<p>การป้องกันและแก้ไขปัญหา</p> <p>ครูควรจัดกิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา</p>	<p>1. ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติส่วนตัว - ข้อมูลสุขภาพ - ข้อมูลด้านการเรียน - ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ - ข้อมูลครอบครัว ฯลฯ <p>2. ข้อมูลการคัดกรองนักเรียน</p> <p>3. ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง</p>	<p>1. ให้คำปรึกษาเบื้องต้น</p> <p>2. ประสานกับครูและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อการจัดกิจกรรม เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมในห้องเรียน - กิจกรรมเสริมหลักสูตร - กิจกรรมซ่อมเสริม - กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ฯลฯ <p>3. ติดตาม/รายงานผลผู้เกี่ยวข้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - แบบบันทึกการให้คำปรึกษา - แบบบันทึกผลการประสานและช่วยเหลือนักเรียน - แบบบันทึกการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5. การส่งต่อ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กรณีที่มีเด็กมีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการส่งเสริม พัฒนา และช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น

การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

5.1 การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูแนะแนว หรือผู้เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน

5.2 การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่เกินความสามารถของสถานศึกษา โดยครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ที่ดำเนินการส่งต่อ และมีการติดต่อบรรเทาผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่องการดำเนินการส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพจึงมีกระบวนการ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งต่อ

กระบวนการดำเนินงาน/ประเด็นที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/แหล่งข้อมูล
การส่งต่อ 1. ส่งต่อภายใน	- ประวัติส่วนตัว - ข้อมูลสุขภาพ - ข้อมูลด้านการเรียน	1. ทำความเข้าใจและชี้แจงนักเรียนถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อ 2. ประสานกับครูที่จะช่วยเหลือ 3. สรุปข้อมูลนักเรียนและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมาในบันทึกการส่งต่อ 4. นัดหมายวัน เวลา สถานที่ที่จะไปพบครูที่ให้การช่วยเหลือต่อ 5. ติดตามผลการช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ	1. แบบบันทึกการส่งต่อภายในของโรงเรียนเป็นรายบุคคล/กลุ่ม 2. แบบรายงานแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน

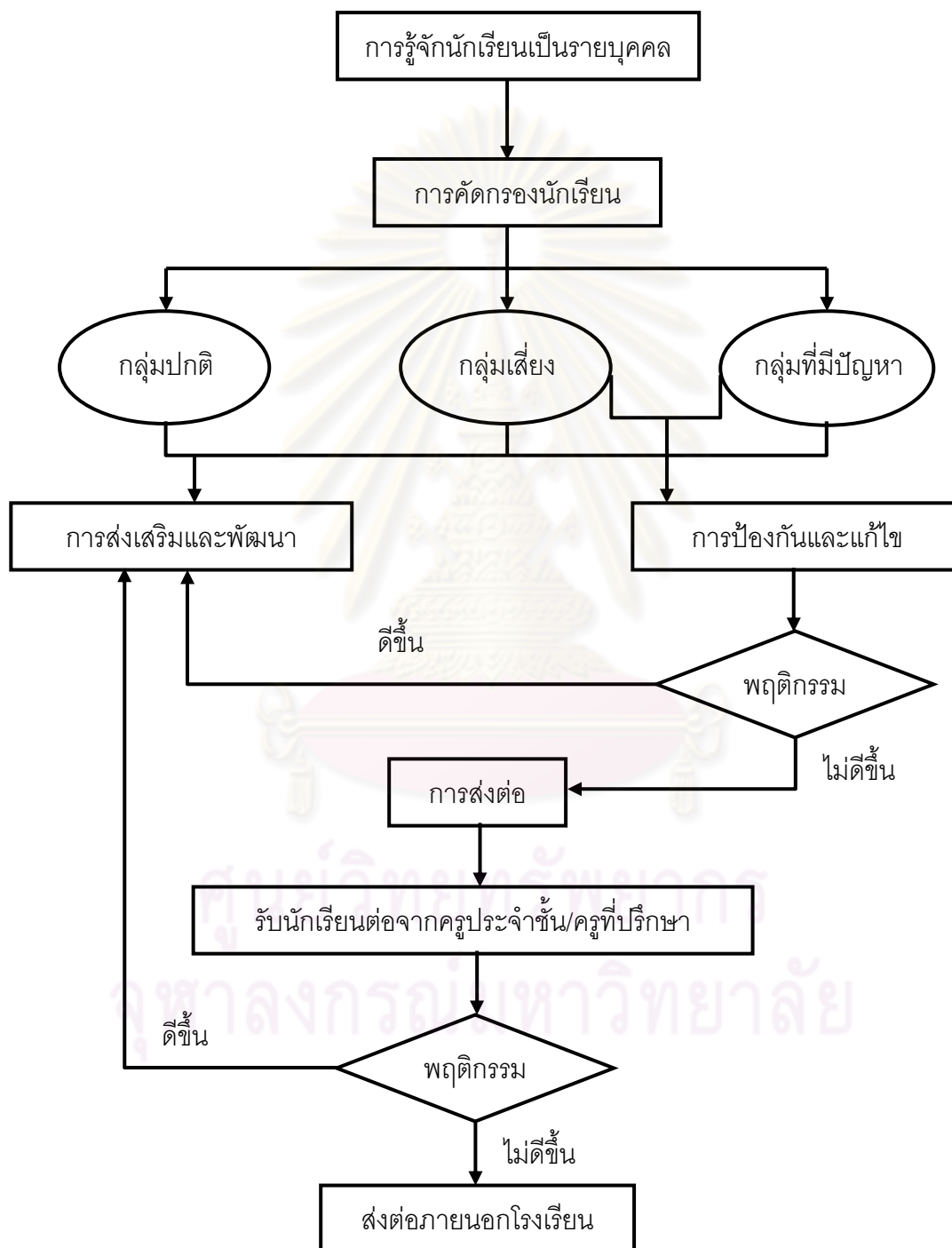
ตารางที่ 4 (ต่อ)

กระบวนการ ดำเนินงาน/ประเด็น ที่พิจารณา	ข้อมูลพื้นฐาน ที่ควรทราบ	วิธีการ	เครื่องมือ/ แหล่งข้อมูล
2. ส่งต่อภายนอก	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ - ข้อมูลครอบครัว - ข้อมูลที่ได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ในรายการนี้ของนักเรียนที่ยากต่อการช่วยเหลือ ครูแนะแนว/ ผู้เกี่ยวข้อง ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ ภายนอก 2. ติดตามผลการช่วยเหลือของ ผู้เชี่ยวชาญและ รายงานผลการช่วยเหลือ 	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. กระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแสดงภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6. มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มี 3 มาตรฐาน และ 14 ตัวชี้วัด พร้อมกับเกณฑ์ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
ด้านนักเรียน 1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้	ระดับ 1 ร้อยละ 70 รู้ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และสามารถวิเคราะห์ตัดสินใจเลือกเข้าร่วมกิจกรรม ได้อย่างเหมาะสม ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และกล้าแสดงออก อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
	1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี	ระดับ 1 ร้อยละ 70 มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์ มาตรฐาน (กรมอนามัย) ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และสามารถป้องกัน ดูแลสุขภาพตนเองได้ ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และจำเริญ แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ ปรียบตัวได้

ตารางที่ 5 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
		ระดับ 4 ร้อยละ 7 มีระดับ 3 และเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้
	1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัย อันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 95 มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เป็นพิษภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่ถึงประสงค์</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 95 มีระดับ 1 และสามารถวิเคราะห์ และจำแนกสิ่งที่เป็นพิษภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่ถึงประสงค์</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 95 มีระดับ 2 รู้เท่าทันและกล้าที่จะปฏิเสธสิ่งที่เป็นพิษภัย อันตราย และพฤติกรรมที่ไม่ถึงประสงค์</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 95 มีระดับ 3 และสามารถชักชวนหรือส่งเสริมให้เพื่อน</p>
	1.4 รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 70 รักและเห็นคุณค่าในตนเอง</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
		<p>ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และสามารถให้หลักเหตุผลในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ได้</p>
	<p>1.5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 70 รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัว</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และปฏิบัติตามกฎ กติกา ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนและสังคม</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และเป็นแบบอย่างที่ดีและมีจิตสาธารณะ</p>
	<p>1.6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ สุจริต</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 75 รู้จักงานและอาชีพ</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 75 มีระดับ 1 และรู้ความสนใจด้านอาชีพของตนเอง</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
		<p>ระดับ 3 ร้อยละ 75 มีระดับ 2 มีแนวทาง เหตุผล และ มีการตัดสินใจเลือกอาชีพได้</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 75 มีระดับ 3 มีทักษะพื้นฐานอาชีพที่ ถนัดและสนใจเห็นคุณค่า ในอาชีพสุจริต</p>
<p>ด้านกระบวนการ</p> <p>2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>ระดับ 1 มีโครงสร้างการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีการคัดสรรและแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ</p> <p>ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีแผนงานโครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจน และจัดทำคู่มือปฏิบัติการของสถานศึกษา</p> <p>ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
	2.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน <ul style="list-style-type: none"> - การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล - การคัดกรองนักเรียน - การส่งเสริมนักเรียน - การป้องกัน และแก้ไข ปัญหา - การส่งต่อ 	ระดับ 1 รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีการคัดกรองนักเรียน ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีการส่งเสริมพัฒนาและการป้องกันช่วยเหลือแก้ไข ปัญหานักเรียน ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการส่งต่อนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและมีเครือข่ายวิชาชีพ
	2.3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับ 1 มีแผนงานการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับ 2 มีระดับ 1 และดำเนินงานตามแผน ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีการนำผล การปรับปรุง พัฒนา ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการ รายงานผลและ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่

ตารางที่ 5 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
ด้านปัจจัย 3. สถานศึกษามีบุคลากร สื่อเครื่องมือที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับ 1 มีการกำหนดทิศทางเป้าหมาย นโยบายการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีการพัฒนาตนเองและพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
	3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับ 1 มีความรู้ ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีการพัฒนาตนเอง ระดับ 3 มีระดับ 2 และสามารถปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ระดับ 4 มีระดับ 3 และให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้ร่วมงานและสร้างเครือข่ายในการ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
	3.3 ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<p>ระดับ 1 มีการติดต่อสื่อสารกับสถานศึกษา</p> <p>ระดับ 2 มีระดับ 1 และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีเครือข่ายผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ระดับ 4 มีระดับ 3 และเครือข่ายผู้ปกครองมีแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมในการดูแล ส่งเสริมช่วยเหลือ และพัฒนา นักเรียน</p>
	3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<p>ระดับ 1 มีจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้อื่น</p> <p>ระดับ 2 ร่วมมือกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาในการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น</p> <p>ระดับ 3 กลุ่มนักเรียนแกนนำมีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา นักเรียน เช่น ยุวทูตความดี พี่สอนน้อง ทิวเตอร์ ฯลฯ</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
		ระดับ 4 กลุ่มนักเรียนแกนนำมีกิจกรรมช่วยเหลือและป้องกัน แก้ไขปัญหา
	3.5 มีสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับ 1 มีสื่อ เครื่องมือสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ระดับ 2 มีสื่อ เครื่องมือในการคัดกรอง ระดับ 3 มีสื่อ เครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนา การป้องกันช่วยเหลือ แก้ไข ปัญหา นักเรียน ระดับ 4 มีสื่อ เครื่องมือในการส่งต่อนักเรียน

7. คณะกรรมการดำเนินงานและคณะกรรมการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 3 คณะ ดังนี้

1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ)

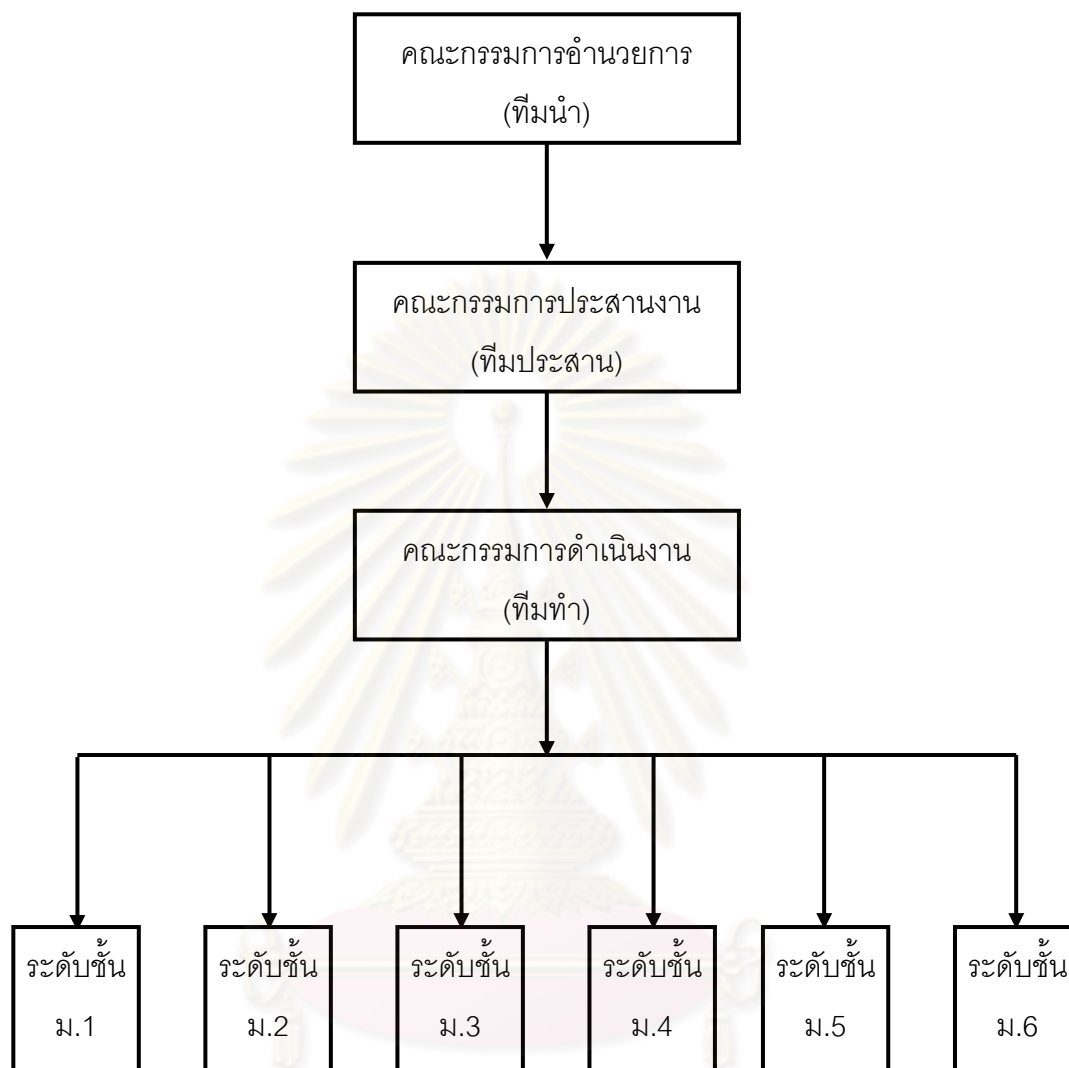
1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน	ประธานกรรมการ
1.2 หัวหน้าระดับชั้น	กรรมการ
1.3 หัวหน้างานแนะแนว	กรรมการ
1.4 ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
1.5 ประธานกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายระดับโรงเรียน	กรรมการ
1.6 ประธานกรรมการนักเรียน	กรรมการ
1.7 รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล	กรรมการและเลขานุการ

2. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน)
  - 2.1 รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ประสานกรรมการ
  - 2.2 หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
  - 2.3 หัวหน้างานแนะแนว กรรมการ
  - 2.4 ผู้แทนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการ
  - 2.5 ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ
  - 2.6 ตัวแทนนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ
  - 2.7 หัวหน้างานแนะแนว กรรมการและเลขานุการ
3. คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ)
  - 3.1 หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
  - 3.2 รองหัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
  - 3.3 ครูที่ปรึกษา กรรมการ
  - 3.4 ครูประจำวิชาและครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กรรมการ
  - 3.5 ครูแนะแนว กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 2 คณะ ดังนี้

1. คณะกรรมการประเมินบทบาทของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.1 หัวหน้าระดับชั้น ประสานกรรมการ
  - 1.2 รองหัวหน้าระดับชั้น กรรมการ
  - 1.3 ครูแนะแนว กรรมการและเลขานุการ
2. คณะกรรมการประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.1 รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล ประสานกรรมการ
  - 2.2 ครูที่ปรึกษาระดับชั้นละ 1 คน กรรมการ
  - 2.3 ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ
  - 2.4 ตัวแทนนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 กรรมการ
  - 2.5 หัวหน้าระดับชั้น กรรมการและเลขานุการ

ความสัมพันธ์ของคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 คณะ แสดงเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา และการส่งต่อ ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)
3. สถานศึกษา
  - 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
  - 3.2 ครูทุกคน
  - 3.3 นักเรียน
  - 3.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 3.5 บุคลากรอื่นๆ
4. ผู้ปกครองและชุมชน
  - 4.1 ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง
  - 4.2 ชุมชน
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 ภาครัฐ
  - 5.2 ภาคเอกชน
  - 5.3 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น/ปกครองพิเศษ
  - 5.4 องค์การอิสระ

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานกลางที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติ คือ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ใน สพฐ. ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และจุดเน้น ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ◆ มอบหมายหน่วยงานที่รับผิดชอบใน สพฐ. อย่างชัดเจน
2. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเครือข่ายการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ เชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม ฯลฯ เพื่อวางแนวทางปฏิบัติร่วมกัน
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ สพท. เกิดการพัฒนาองค์ความรู้สู่การปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พัฒนาคู่มือใน สพท. ให้มีความเข้มแข็ง ด้านองค์ความรู้และปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ◆ ส่งเสริม สพท. ให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. สนับสนุนช่วยเหลือให้ สพท. สถานศึกษา สามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรคของ สพท. และสถานศึกษาอันเป็นเหตุให้การปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
5. ส่งเสริมให้ สพท. มีระบบติดตามประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สพท.

2. บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด รวมทั้งการประสาน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. นำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือ และปัญหาพฤติกรรมนักเรียนของสถานศึกษา ◆ จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นเครือข่ายให้คำปรึกษา ตามสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน และบริการแก่ผู้สนใจ ◆ จัดให้มีแผนงาน โครงการ และกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับเขตพื้นที่ ◆ นิเทศ ติดตามผล รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

ตารางที่ 7 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
<p>2. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการ พัฒนาองค์ความรู้และความสามารถในทาง ปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เทคนิค และทักษะในการดำเนินงานดูแล ช่วยเหลือนักเรียนได้ ◆ จัดทำมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนา คุณภาพของสถานศึกษา ◆ สนับสนุนให้สถานศึกษา ศึกษาวิจัยและ พัฒนาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เพื่อนำผลมาพัฒนางานให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ◆ จัดให้มีเครือข่ายประสานงาน และ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน
<p>3. สนับสนุนช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถ ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่าง เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรคของ สถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ◆ จัดกลุ่มสถานศึกษาให้เป็นเครือข่าย การพัฒนาคุณภาพ ช่วยเหลือดูแลซึ่งกัน และกัน จนสามารถดำเนินการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนได้
<p>4. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อ ร่วมมือกันดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ เป็นหน่วยงานกลางในการประสาน การดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นๆ ◆ จัดประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน พื้นที่ร่วมกับสถานศึกษาให้รับรู้บทบาทการ ปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ◆ ร่วมเป็นคณะทำงาน คณะกรรมการ ดำเนินงาน ◆ ขอรับความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุน

ตารางที่ 7 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
5. ติดตามประเมินผลและรายงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ชี้แจงทำความเข้าใจกับสถานศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนำไปปฏิบัติได้จริง ◆ สร้างขวัญกำลังใจและประชาสัมพันธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง ◆ ติดตาม ประเมินผล และรายงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

3. บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา

สถานศึกษา เป็นสถาบันที่ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคคลอื่นๆ

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

ในฐานะที่ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการและมีความสำคัญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงาน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
<p>1. บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ◆ สร้างความตระหนักให้ครูทุกคน บุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่า และความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ◆ กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา ◆ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามความเหมาะสม ◆ ประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียน ◆ ส่งเสริมให้ครูทุกคน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้รับความรู้เพิ่มเติม มีทักษะเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
<p>2. ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงาน และบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ เชิญร่วมเป็นกรรมการและเครือข่ายในการช่วยเหลือนักเรียน ◆ ประชุมปรึกษาหารือและขอความร่วมมือ
<p>3. ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามประเมินผล และให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กำหนดปฏิทินในการดำเนินงาน ◆ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ◆ ยกย่องให้รางวัล เผยแพร่ผลงาน การดำเนินงานในโอกาสต่างๆ

3.2 ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดเตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ◆ หาข้อมูลเพิ่มเติม โดยนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูล และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ◆ เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ◆ วิเคราะห์ข้อมูล
2. คัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด ◆ สรุปผลการจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่ม
3. จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม โดย <ul style="list-style-type: none"> - เยี่ยมบ้าน - จัดกิจกรรมโฮมรูม - สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน - ประชุมผู้ปกครอง - จดหมายข่าว - อื่นๆ ◆ จัดกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน

ตารางที่ 9 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
4. จัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ให้คำปรึกษา ◆ ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น ◆ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไข
5. ส่งต่อ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
6. รายงานผล	<ul style="list-style-type: none"> ◆ รายงานผลระหว่างดำเนินการ ◆ รายงานผลเมื่อสิ้นสุด

หมายเหตุ การดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกขั้นตอน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรรายงานผลการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบปรับปรุงพัฒนา

3.3 ครูประจำวิชาหรือครูทั่วไป

ครูทุกคนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของครูประจำวิชาหรือครูทั่วไป

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
ดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษาเบื้องต้น แก่นักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ศึกษา สังเกต ดูแล รวบรวมข้อมูล ◆ ประสานงานกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เพื่อส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน ◆ จัดกิจกรรมส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข เพื่อพัฒนานักเรียน

หมายเหตุ โรงเรียนใดไม่มีครูประจำวิชา ให้ครูที่ทำหน้าที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาปฏิบัติ ตามบทบาทหน้าที่ครูประจำวิชา

3.4 ครูแนะแนว

ครูแนะแนวเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการแนะแนว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของครูแนะแนว

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. สนับสนุนครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ◆ ให้ความมั่นใจ กำลังใจกับผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน ◆ ให้คำปรึกษาครอบคลุมทั้งด้านการเรียน อาชีพ ชีวิต และสังคม ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล ◆ ทำการศึกษากรณี (Case Study) ◆ เตรียมเครื่องมือสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครอบคลุมต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน ◆ ให้คำปรึกษาในการจัดทำข้อมูลนักเรียน ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกรณีนักเรียนย้ายที่เรียน
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ จัดกิจกรรมป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน ◆ ให้นักเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

ตารางที่ 11 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
3. จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ให้คำปรึกษา ◆ ให้ความช่วยเหลือ ◆ ประสานความร่วมมือกับครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ◆ อื่นๆ
4. ส่งต่อ	◆ ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

หมายเหตุ โรงเรียนใดไม่มีครูแนะแนว ให้ครูที่ทำหน้าที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว

3.5 ครูหัวหน้าระดับชั้น

ครูหัวหน้าระดับชั้นเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประสานงาน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของครูหัวหน้าระดับชั้น

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. ติดตาม กำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วางแผนการกำกับ ติดตาม การทำงานของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาให้ชัดเจนและรับรู้โดยทั่วกัน ◆ อำนวยความสะดวกแก่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ◆ บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และจัดทำรายงานประเมินผลระบบส่งผู้บริหาร

ตารางที่ 12 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
2. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ จัดประชุมครูในระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ◆ จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหากรณี ◆ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ◆ ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

3.6 นักเรียน

นักเรียน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งเป็นผู้รับการช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของนักเรียน

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการนักเรียน ◆ ให้ความร่วมมือในการสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนในสถานศึกษา ◆ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ◆ สร้างเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง ◆ เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา ◆ ประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับบ้าน

3.7 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์คณะบุคคลที่ประกอบด้วยตัวแทนองค์กรต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาการศึกษา จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
ให้การสนับสนุนด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ◆ เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา แก่ไขนักเรียน ◆ ติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่างๆในการส่งเสริม พัฒนา แก่ไข ◆ อำนวยความสะดวกในการประสานงานเมื่อสถานศึกษาต้องการความช่วยเหลือ

4. บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองและชุมชน เป็นบุคคลและกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในพื้นที่มากที่สุดที่จะให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้ดี ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน

4.1 ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง เป็นบุคคลและคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. อบรมดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัว มีความรัก ความเข้าใจ และให้ความอบอุ่น	<ul style="list-style-type: none"> ◆ จัดสภาพแวดล้อม ประสพการณ์ให้นักเรียนได้สัมผัสกับตัวอย่างที่ดี ◆ สนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆตามความสนใจ และศักยภาพของตนเอง ◆ ใช้หลักจิตวิทยาในการเลี้ยงดูบุตรหลาน
2. สนับสนุนให้ความร่วมมือวางแผนร่วมกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ เข้าร่วมประชุม วางแผน หาแนวทางการดำเนินงาน ◆ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน
3. เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีแก่นักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ดีแก่นักเรียน ◆ เสนอแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีให้นักเรียน

4.2 ชุมชน

ชุมชน เป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อค่านิยม และพฤติกรรมของเด็ก บุคคลทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนในแนวทางที่เหมาะสม จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังตารางที่ 16

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานของชุมชน

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
สนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ จัดสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียน ◆ ช่วยสอดส่องดูแลนักเรียน ◆ เป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน ◆ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ◆ ให้ข้อมูลข่าวสารพฤติกรรมของนักเรียนกับสถานศึกษา ◆ เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

5. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและบรรลุผล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคม และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ การประสานงานและการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น สถานศึกษา กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต ศูนย์อนามัยเขตฯ สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สื่อมวลชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติองค์กรเอกชน องค์กรอิสระ เอกชน และสมาคม เป็นต้น ซึ่งมีความสามารถในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือได้ดังนี้

5.1 ให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กวัยต่างๆ

5.2 สอดส่องดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้งด้านความปลอดภัยและการแก้ปัญหาพฤติกรรม

5.3 ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

5.4 เป็นแหล่งการเรียนรู้และฝึกงาน และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักเรียนตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด

5.5 ติดตามผลสะท้อนปัญหา และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5.6 ให้การร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ

5.7 ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนา และขยายผลการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

9. รูปแบบของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกรอบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยนำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มาประยุกต์ใช้ จะแบ่งออกเป็นระบบย่อยๆ 4 ระบบ คือ ระบบวางแผน (Plan) ระบบปฏิบัติการ (Act) ระบบตรวจสอบ (Observe) และระบบสะท้อนผล (Reflect) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ระบบวางแผน (Plan) มีขั้นตอนการดำเนินเนิงาน ดังนี้

1.1 ชั้นวางแผน (Plan)

1.1.1 ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง

1.1.2 ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันศึกษาระบบฯ

1.1.3 เสนอโครงการดำเนินงานตามระบบฯ

1.1.4 ร่วมกันเสนอข้อคณะกรรมการระบบฯ

1.1.5 แต่งตั้งคณะกรรมการระบบฯ

1.1.6 กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการระบบฯ

1.2 ชั้นปฏิบัติการ (Act)

1.2.1 อภิปราย วิเคราะห์สภาพสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียน และความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2.2 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การตรวจสอบ และการสะท้อนผล การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยยึดกรอบการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.3 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผลการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน

1.2.4 กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผล

1.2.5 สรุปลงเป็นแผนปฏิบัติการ

1.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe)

ตรวจสอบแผนปฏิบัติการที่ร่วมกันสร้างขึ้น โดยการประเมินความเหมาะสม
ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

1.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

นำผลที่ได้จากขั้นตรวจสอบมาสะท้อนผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และร่วมกัน
ปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้

2. ระบบปฏิบัติการ (Act) มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ขั้นวางแผน (Plan)

2.1.1 วิเคราะห์มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วางแผนการดำเนินงาน
ตามระบบฯ สร้าง/จัดหาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานตามแนวทางที่ร่วมกันกำหนดขึ้นในขั้น
วางแผน

2.1.2 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนในการดำเนินงาน
ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1.3 กำหนดแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ขั้นปฏิบัติการ (Act)

ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe)

2.31 ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นไป
ในแนวทางที่ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดขึ้น หรือไม่ โดยตรวจสอบการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา
ครูแนะแนว และครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.32 หัวหน้าระดับนิเทศเดือนละ 2 ครั้ง

2.33 ผู้บริหารนิเทศภาคเรียนละ 2 ครั้ง

2.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

สะท้อนผลที่ได้ในขั้นตรวจสอบให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ แล้วทบทวน และปรับปรุง
กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. ระบบตรวจสอบ (Observe) มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ขั้นวางแผน (Plan)

3.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดแนวทางและระยะเวลาในการประเมิน

3.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินทบทวนระบบฯ

3.1.3 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทบทวนระบบฯ

3.2 ขั้นปฏิบัติการ (Act)

ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe)

ตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

นำผลในขั้นตรวจสอบการดำเนินงานสะท้อนผลให้คณะกรรมการระบบฯ ทราบ ทบทวน และปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติ

4. ระบบสะท้อนผล (Reflect) มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 ขั้นวางแผน (Plan)

4.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้น

4.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากระบบตรวจสอบมาร่วมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไข

4.1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินประสิทธิผลของระบบฯ

4.1.4 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของระบบฯ

4.2 ขั้นปฏิบัติการ (Act)

4.2.1 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อมูลที่ได้

4.2.2 ประเมินประสิทธิผลของระบบฯ

4.2.3 จัดทำเอกสารรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

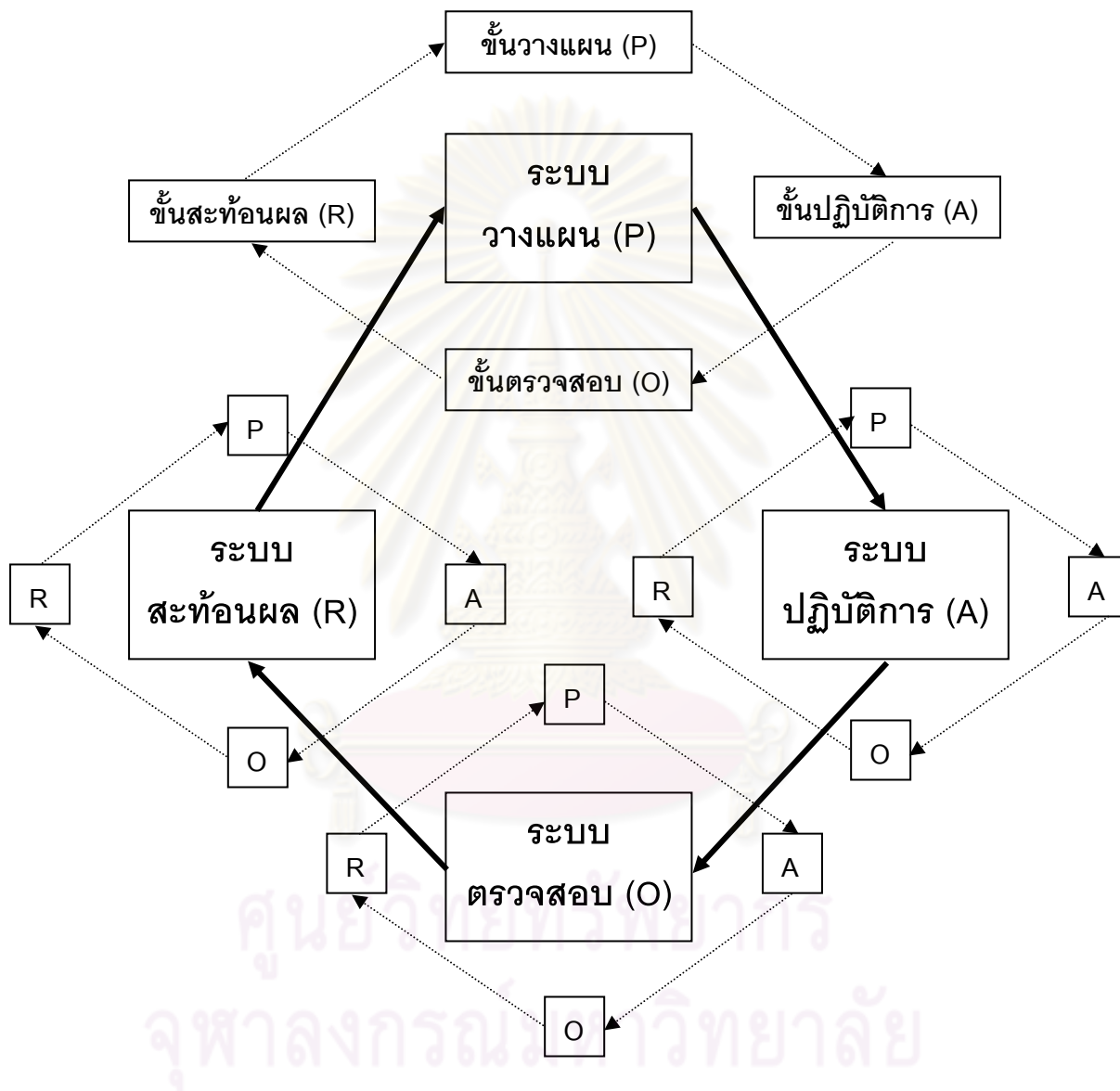
4.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe)

ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมครบถ้วนในกระบวนการปรับปรุง

4.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

ทบทวนปรับปรุงตามผลที่ได้จากการตรวจสอบ

จากรายละเอียดโครงร่างระบบข้างต้น สรุปเป็นรูปแบบของการพัฒนาระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

10. แผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในโรงเรียนนั้น มีแผนการดำเนินงานที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการดำเนินงาน	เครื่องมือ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
<p>1. ระบบวางแผน (Plan) มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้</p> <p>1.1 ชั้นวางแผน (Plan)</p> <p>1.1.1 ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง</p> <p>1.1.2 ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันศึกษาระบบฯ</p> <p>1.1.3 เสนอโครงการดำเนินงานตามระบบฯ</p> <p>1.1.4 ร่วมกันเสนอชื่อคณะกรรมการระบบฯ</p> <p>1.1.5 แต่งตั้งคณะกรรมการระบบฯ</p> <p>1.1.6 ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการระบบฯ</p> <p>1.2 ชั้นปฏิบัติการ (Act)</p> <p>1.2.1 อภิปราย วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียน และความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>- หนังสือเชิญประชุม</p> <p>- โครงการพัฒนา</p> <p>- ร่างแผนปฏิบัติการ</p> <p>- คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมาการระบบฯ</p> <p>- เอกสารเกี่ยวกับระบบฯ</p>		<p>- ผู้อำนวยการ</p> <p>- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมนำ)</p>

ตารางที่ 17 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงาน	เครื่องมือ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
<p>1.2.2 กำหนดแนวทางปฏิบัติการ ตรวจสอบ และการสะท้อนผล การดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยยึด กรอบการดำเนินงานการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน</p> <p>1.2.3 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผลการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>1.2.4 กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผล</p> <p>1.2.5 สรุปเป็นแผนปฏิบัติการ</p> <p>1.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบแผนปฏิบัติการที่ร่วมกันสร้าง ขึ้น โดยการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ <p>1.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)</p> <ul style="list-style-type: none"> - นำผลที่ได้จากขั้นตรวจสอบมาสะท้อน ผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และร่วมกัน ปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจนขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้ 			

ตารางที่ 17 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงาน	เครื่องมือ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
<p>2. ระบบปฏิบัติการ (Act) มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้</p>			
<p>2.1 ชั้นวางแผน (Plan)</p>	<p>- เอกสาร</p>		<p>- คณะ</p>
<p>2.1.1 วิเคราะห์มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วางแผนการดำเนินงานตามระบบฯ จัดหา/ปรับปรุง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานตามแนวทางที่ร่วมกันกำหนดขึ้นในชั้นวางแผน</p>	<p>เกี่ยวกับระบบฯ</p> <p>- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา</p>		<p>กรรมการระบบฯ (ที่มทำ)</p>
<p>2.1.2 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>ของโรงเรียน</p> <p>- เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน</p>		
<p>2.1.3 กำหนดแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>ตามระบบฯ</p>		
<p>2.2 ชั้นปฏิบัติการ (Act)</p>			
<p>- ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>			
<p>2.3 ชั้นตรวจสอบ (Observe)</p>			
<p>2.31 ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบฯ ว่าเป็นไปในแนวทางที่ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาครูแนะแนว และครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง</p>			

ตารางที่ 17 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงาน	เครื่องมือ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
2.32 หัวหน้าระดับนิเทศเดือนละ 2 ครั้ง 2.33 ผู้บริหารนิเทศภาคเรียนละ 2 ครั้ง 2.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect) - สะท้อนผลที่ได้ในชั้นตรวจสอบให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ แล้วทบทวน และ ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน			
3. ระบบตรวจสอบ (Observe) มีขั้นตอนใน การดำเนินงาน ดังนี้ 3.1 ขั้นวางแผน (Plan) 3.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนด แนวทางและระยะเวลาในการ ประเมิน 3.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน ทบทวนระบบฯ 3.1.3 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการ ประเมินทบทวนระบบฯ 3.2 ขั้นปฏิบัติการ (Act) - ตรวจสอบการดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe) - ตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการ ดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	- เครื่องมือที่ ใช้ในการ ประเมิน ทบทวน ระบบการ ดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน		- คณะ กรรมการ ระบบฯ (ทีมประสาน)

ตารางที่ 17 (ต่อ)

วิธีการดำเนินงาน	เครื่องมือ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
<p>3.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)</p> <ul style="list-style-type: none"> - นำผลในขั้นตรวจสอบการดำเนินงานสะท้อนผลให้คณะกรรมการระบบฯ <p>4. ระบบสะท้อนผล (Reflect) มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้</p> <p>4.1 ขั้นวางแผน (Plan)</p> <p>4.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบฯ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้น</p> <p>4.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากระบบตรวจสอบมาร่วมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไข</p> <p>4.1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินประสิทธิผลของระบบฯ</p> <p>4.1.4 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของระบบฯ</p> <p>4.2 ขั้นปฏิบัติการ (Act)</p> <p>4.2.1 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อมูลที่ได้</p> <p>4.2.2 ประเมินประสิทธิผลของระบบฯ</p> <p>4.2.3 จัดทำเอกสารรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ</p> <p>4.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมครบถ้วนในกระบวนการปรับปรุง <p>4.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทบทวนปรับปรุงตามผลที่ได้จากการตรวจสอบ 	<p>- แบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>		<p>- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)</p>

จากแผนการดำเนินงานที่กล่าวมาข้างต้น สรุปเป็นแผนปฏิบัติการโดยละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 18 แผนปฏิบัติการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
1. ระบบการวางแผน 1.1 ขั้นวางแผน	1.1.1 ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง 1.1.2 ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันศึกษาระบบฯ 1.1.3 เสนอโครงการดำเนินงานตามระบบฯ 1.1.4 เสนอชื่อคณะกรรมการระบบฯ 1.1.5 แต่งตั้งคณะกรรมการระบบฯ 1.1.6 กำหนดบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการระบบฯ	ครึ่งวัน	- หนังสือเชิญประชุม - แบบบันทึกการประชุม - โครงการพัฒนาระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน - ร่างแผนปฏิบัติการ - คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการระบบฯ - เอกสารเกี่ยวกับระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	- ผู้อำนวยการ - คณะกรรมการระบบฯ (ทีมนำ)	- ร้อยละ 80 ของ ผู้เข้าร่วมประชุม ที่ระบุในหนังสือ เชิญประชุม - โครงการได้รับการ บรรจุในแผนงาน กลุ่มบริหารงาน บุคคล

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
1.2 ชั้นปฏิบัติ	<p>1.2.1 อภิปราย วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อมพื้นฐานของ โรงเรียน และความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>1.2.2 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การตรวจสอบ และการสะท้อนผล การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยยึดกรอบการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน</p> <p>1.2.3 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผลการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>ครึ่งวัน</p>	<p>- แบบบันทึกการประชุม</p> <p>- แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน</p> <p>- แผนปฏิบัติการ</p>	<p>- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)</p>	<p>- ร้อยละ 80 ของ ผู้เข้าร่วมประชุม ที่ระบุในหนังสือ เชิญประชุม</p> <p>- แผนปฏิบัติการ มีคุณภาพอยู่ใน ระดับดี</p>

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
1.2 ขั้นปฏิบัติ (ต่อ)	1.2.4 กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และสะท้อนผล 1.2.5 สรุปเป็นแผนปฏิบัติการ				
1.3 ขั้นตรวจสอบ	- ตรวจสอบแผนปฏิบัติการที่ร่วมกันสร้างขึ้น โดยการประเมินความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	ครึ่งวัน	- แผนปฏิบัติการ - แบบบันทึกผล และ สรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการ ให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการ
1.4 ขั้นสะท้อนผล	- นำผลที่ได้จากขั้นตรวจสอบมาสะท้อนผล ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และร่วมกันปรับปรุง แก้ไขให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้	ครึ่งวัน	- แผนปฏิบัติการ - แบบบันทึกและสรุปผล การดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทุกทีม)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการ ร่วมกันปรับแผน ปฏิบัติการ

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
2. ระบบปฏิบัติการ 2.1 ขั้นวางแผน	2.1.1 วิเคราะห์มาตรฐานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน วางแผนการ ดำเนินงานตามระบบฯ จัดหา/ ปรับปรุง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ใน การปฏิบัติงานตามแนวทางที่ร่วมกัน กำหนดขึ้นในขั้นวางแผน 2.1.2 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับ ผู้ปกครองและนักเรียนในการ ดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 2.1.3 กำหนดแนวทางในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ครึ่งเดือน	- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน - เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ มาตรฐานคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน - เครื่องมือที่ใช้ในการ ดำเนินงานตามระบบฯ - แบบบันทึกผล และ สรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของ ครูที่ปรึกษา วางแผนการ ดำเนินงานระบบฯ และสร้างเครื่องมือ - ร้อยละ 80 ของ ผู้ปกครองที่เข้า ร่วมประชุม ดำเนินงานตาม ระบบฯ และ พัฒนาเครื่องมือ ที่ใช้ในการปฏิบัติ
2.2 ขั้นปฏิบัติการ	- ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	4 เดือน	- คู่มือการใช้ระบบฯ - เครื่องมือที่ใช้ในการ ดำเนินงานตามระบบฯ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมทำ)	- ร้อยละ 100 ของ ครูที่ปรึกษาครู ดำเนินงานตาม ระบบฯ

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
2.3 ขั้นตรวจสอบ	2.31 ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นไป ในแนวทางที่ผู้เกี่ยวข้องร่วมกัน กำหนดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบการ ดำเนินงาน ของครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 2.32 หัวหน้าระดับนิเทศเดือนละ 1 ครั้ง 2.33 ผู้บริหารนิเทศภาคเรียนละ 1 ครั้ง	ทุกวันจันทร์	- แบบบันทึกข้อมูลใน การปฏิบัติงาน - บันทึกการนิเทศ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 100 ของ นักเรียนที่ได้รับ การดูแลช่วยเหลือ
2.4 ขั้นสะท้อนผล	- สะท้อนผลที่ได้ในขั้นตรวจสอบให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ แล้วทบทวน และ ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ทุกวันพุธ	- แบบบันทึกผล และ สรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและ ทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของ ครูที่ปรึกษาร่วม สะท้อนผล

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
3. ระบบตรวจสอบ 3.1 ชั้นวางแผน	3.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดแนวทาง และระยะเวลาในการประเมิน 3.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบฯ 3.1.3 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	1 วัน	- หนังสือเชิญประชุม - แบบบันทึกการประชุม - คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน ระบบฯ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมนำและ ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของ คณะกรรมการ ระบบฯ เข้าร่วม ประชุม
3.2 ชั้นปฏิบัติการ	3.2.1 จัดหา/ปรับปรุง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ ในการประเมินระบบฯ ตามแนวทาง ที่ร่วมกันกำหนดขึ้นในชั้นวางแผน 3.2.2 ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ครูที่ปรึกษา	1 เดือน	- แบบประเมินทบทวน ระบบฯ คณะกรรมการ การประเมิน - แบบประเมินตนเองใน การดำเนินงานตาม ระบบฯ ของครูที่ปรึกษา	- คณะกรรมการระบบฯ (ทุกทีม)	- คุณภาพด้าน นักเรียนอยู่ใน ระดับมาก - คุณภาพด้าน กระบวนการอยู่ใน ในระดับมาก- - คุณภาพด้าน ปัจจัยอยู่ใน ระดับมาก

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
3.2 ขั้นปฏิบัติการ (ต่อ)			- แบบบันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามระบบฯ - แบบบันทึกการประเมินทบทวนระบบฯ - แบบสรุปผลการประเมินทบทวนระบบฯ		
3.3 ขั้นตรวจสอบ	- ตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน		- แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมการตรวจสอบมีความเห็นว่าเหมาะสม
3.4 ขั้นสะท้อนผล	- นำผลในขั้นตรวจสอบการดำเนินงานสะท้อนผลให้คณะกรรมการระบบฯ ทราบ ทบทวน และปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติ		- แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการร่วมสะท้อนผล

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
4. ระบบสะท้อนผล 4.1 ขั้นวางแผน	4.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้น 4.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากระบบตรวจสอบมาร่วมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไข 4.1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบฯ	1 วัน	- หนังสือเชิญประชุม - แบบบันทึกการประชุม - แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน - คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินระบบฯ	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสาน)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมวางแผน
4.2 ขั้นปฏิบัติการ	4.2.1 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อมูลที่ได้ 4.2.2 ประเมินประสิทธิผลของระบบ 4.2.3 จัดทำเอกสารรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	1 วัน	- แบบประเมินประสิทธิผลของระบบฯ - แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่มีความพึงพอใจผลการปรับปรุงอยู่ในระดับมาก
4.3 ขั้นตรวจสอบ	- ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมครบถ้วนในกระบวนการปรับปรุง	1 วัน	- แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ระบบ/ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา	เครื่องมือ	ผู้รับผิดชอบ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์
4.4 ขั้นสะท้อนผล	- ทบทวนปรับปรุงตามผลที่ได้จากการตรวจสอบ	1 วัน	- แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน	- คณะกรรมการระบบฯ (ทีมประสานและทีมทำ)	- ร้อยละ 80 ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมกระบวนการสะท้อนผล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

11. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.1 แบบสอบถามข้อมูลนักเรียนรายบุคคล
  - 1.2 ระเบียบสะสม
  - 1.3 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ฉบับนักเรียน
  - 1.4 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ฉบับครู
  - 1.5 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ฉบับผู้ปกครอง
  - 1.6 แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน
  - 1.7 แบบสรุปผลการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน
  - 1.8 แบบการคัดกรองนักเรียน
  - 1.9 แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูประจำชั้น
  - 1.10 แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียน
  - 1.11 แบบสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)
  - 1.12 แบบบันทึกการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)
  - 1.13 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)
  - 1.14 แบบบันทึกการพบผู้ปกครองรายบุคคล
  - 1.15 แบบสรุปรายงานผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)
  - 1.16 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองในการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน
  - 1.17 แบบบันทึกการให้คำปรึกษา
  - 1.18 แบบบันทึกการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.19 แบบบันทึกการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
  - 1.20 แบบบันทึกการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
  - 1.21 แบบบันทึกการส่งต่อภายใน (โดยครูที่ปรึกษา)
  - 1.22 แบบบันทึกการส่งต่อภายนอก
  - 1.23 แบบรายงานแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.24 แบบสรุปรายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่
  - 2.1 แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านนักเรียน
  - 2.2 แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
  - 2.3 แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย
  - 2.4 แบบบันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.5 แบบบันทึกการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.6 แบบสรุปผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.1 แบบสอบถามสำรวจความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.2 แบบบันทึกการประชุมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.3 แบบบันทึกการนิเทศ
  - 3.4 แบบบันทึกข้อมูลในการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา
  - 3.5 แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงานของคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.6 แบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.7 แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.8 แบบสอบถามคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

ชั้น.....วันที่เก็บข้อมูล..... เดือน..... พ.ศ.....

1. นักเรียนชื่อ..... นามสกุล ..... ชื่อเล่น.....
เกิดเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....
อยู่บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....
2. บิดา ชื่อ - สกุล..... อายุ..... ปี อาชีพ.....
รายได้เดือนละ..... บาท ความรู้สึกที่มีต่อบิดา.....
อยู่บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ/เขต.....
จังหวัด..... หมายเลขโทรศัพท์.....
3. มารดา ชื่อ - สกุล..... อายุ..... ปี อาชีพ.....
รายได้เดือนละ..... บาท ความรู้สึกที่มีต่อมารดา.....
อยู่บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ/เขต.....
จังหวัด..... หมายเลขโทรศัพท์.....
4. ผู้ปกครอง ชื่อ - สกุล..... อายุ..... ปี อาชีพ.....
รายได้เดือนละ..... บาท ความรู้สึกที่มีต่อผู้ปกครอง.....
อยู่บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ/เขต.....
จังหวัด..... หมายเลขโทรศัพท์.....
5. นักเรียนมีพี่..... คน มีน้อง..... คน นักเรียนเป็นบุตรคนที่.....
ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพี่น้อง.....
6. ชีวิตที่เป็นอยู่ปัจจุบัน
.....
.....
7. ความรู้สึกที่นักเรียนมีต่อตนเอง
.....
.....
8. เพื่อนสนิทที่สุดของนักเรียน (ชื่อ / สกุล / ชั้น).....
9. สิ่งที่นักเรียนอยากได้จากคนรอบข้าง (พ่อ/ แม่ / อาจารย์/ พี่/ น้อง/ เพื่อน).....
10. สิ่งที่นักเรียนกลัวในการอยู่ร่วมกับคนอื่น.....
11. สิ่งที่นักเรียนชอบ / พอใจเกี่ยวกับตนเอง.....

12. สิ่งนี้นักเรียนไม่ชอบเกี่ยวกับตนเอง.....
13. สิ่งนี้นักเรียนอยากปรับปรุง / แก้ไขตนเอง.....
14. ความภาคภูมิใจ / ความสำเร็จของนักเรียน.....
15. เหตุการณ์ที่นักเรียนประทับใจมากที่สุด.....
16. ขณะนี้นักเรียนไม่สบายใจเรื่องอะไร.....
17. บุคคลที่นักเรียนไว้ใจอยากปรึกษาปัญหาต่าง ๆ.....
18. กิจกรรมเวลาว่างนักเรียนชอบทำอะไร.....
19. นักเรียนได้เงินมาโรงเรียนวันละ.....บาท ส่วนใหญ่ใช้เกี่ยวกับ.....
20. นักเรียนเสียใจเกี่ยวกับการกระทำในเรื่องใดมากที่สุด.....
21. ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนและครู.....
22. ผลการเรียนของนักเรียนได้..... วิชาที่ชอบ คือ.....
 เพราะเหตุใด.....
 วิชาที่ไม่ชอบ คือ.....
 เพราะเหตุใด.....
23. ปัญหาด้านสุขภาพ.....

(ลงชื่อ).....ผู้บันทึก

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระเบียบนสะสม(ปพ.8) รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ชื่อ.....นามสกุล.....

เพศ.....เลขประจำตัว.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ข้อมูลส่วนตัว

วันเดือนปีเกิด.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....
 ภูมิลำเนาเดิมจังหวัด.....ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน/ซอย.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 ชื่อบิดา.....อาชีพ.....ชื่อมารดา.....อาชีพ.....
 ที่อยู่บิดา/ม.....
 ผู้ปกครอง.....เกี่ยวข้องเป็น.....อาชีพผู้ปกครอง.....
 ที่อยู่ผู้ปกครองที่สามารถติดต่อได้.....
 เป็นบุตรคนที่.....จำนวนพี่น้องร่วมสายโลหิต .....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
 สภาพบิดามารดา อยู่ด้วยกัน อยู่ด้วยกัน แยกกันอยู่ชั่วคราว หย่าร้าง อื่น ๆ ระบุ.....
 .....
 รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย.....บาท/ปี
 ผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเรียนให้ (โปรดระบุชื่อ.....
 .....
 ระยะทางจากบ้านมาโรงเรียน.....กิโลเมตร
 นักเรียนมาโรงเรียนโดย.....ระบุเป็นปีการศึกษา

แผนที่จากบ้านมาโรงเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) (ฉบับนักเรียนประเมินตนเอง)

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

วัน เดือน ปีเกิด.....เพศ ชาย หญิง

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ในช่องทำย่ายแต่ละข้อให้ครบทุกข้อ

กรุณาตอบให้ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในช่วง 6 เดือน

พฤติกรรมประเมิน	ไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง
1. ฉันพยายามจะทำตัวดีกับคนอื่น ฉันใส่ใจความรู้สึกคนอื่น			
2. ฉันไม่อยู่นิ่ง ฉันนั่งนาน ๆ ไม่ได้			
3. ฉันปวดศีรษะ ปวดท้อง หรือไม่สบายบ่อย ๆ			
4. ฉันเต็มใจแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น (ของกิน เกม ปากกา เป็นต้น)			
5. ฉันโกรธแค้นและมักอารมณ์เสีย			
6. ฉันชอบอยู่กับตัวเอง ฉันชอบเล่นคนเดียวหรืออยู่ตามลำพัง			
7. ฉันมักทำตามที่คุณอื่นบอก			
8. ฉันขี้กังวล			
9. ใคร ๆ ก็ฟังฉันได้ถ้าเขาเสียใจ อารมณ์ไม่ดีหรือไม่สบายใจ			
10. ฉันอยู่ไม่สุข วุ่นวาย			
11. ฉันมีเพื่อนสนิท			
12. ฉันมีเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อย ฉันทำให้คนอื่นทำอย่างที่คุณต้องการ			
13. ฉันไม่มีความสุข ท้อแท้ ร้องไห้บ่อย			
14. เพื่อน ๆ ส่วนมากชอบฉัน			
15. ฉันวอกแวกง่าย ๆ ฉันรู้สึกว่าไม่มีสมาธิ			
16. ฉันกังวลเวลาอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นและเสียความเชื่อมั่นในตนเองง่าย			
17. ฉันใจดีกับเด็กที่เล็กกว่า			
18. มีคนว่าฉันโกหกหรือขี้โกงบ่อย ๆ			
19. เด็ก ๆ คนอื่นล้อเลียนหรือรังแกฉัน			
20. ฉันมักอาสาช่วยเหลือคนอื่น (พ่อ, แม่, ครู, เด็กคนอื่น)			
21. ฉันคิดก่อนทำ			
22. ฉันเอาของคนอื่นในบ้าน ที่โรงเรียน หรือที่อื่น			
23. ฉันเข้ากับผู้ใหญ่ได้ดีกว่าเด็กวัยเดียวกัน			
24. ฉันขี้กลัว รู้สึกหวาดกลัวง่าย			
25. ฉันทำงานได้จนเสร็จ ความตั้งใจในการทำงานของฉันดี			

เธอมีอย่างอื่นจะบอกอีกหรือไม่

.....

คะแนนด้านที่ 1 แปลผล.....

คะแนนด้านที่ 2 แปลผล.....

คะแนนด้านที่ 3 แปลผล.....

คะแนนด้านที่ 4 แปลผล.....

รวมคะแนนทั้ง 4 ด้าน แปลผล.....

คะแนนสัมพันธภาพทางสังคม แปลผล.....

(ด้านหลัง)

โดยรวมเธอคิดว่าตัวเองมีปัญหาในด้านใดด้านหนึ่งต่อไปนี้หรือไม่

ด้านอารมณ์ ด้านสมาธิ ด้านพฤติกรรม หรือความสามารถเข้ากับผู้อื่น

- ไม่ ใช่ มีปัญหาเล็กน้อย
 ใช่ มีปัญหาชัดเจน ใช่ มีปัญหาอย่างมาก

ถ้าตอบว่า “ไม่” ไม่ต้องตอบข้อต่อไป

ถ้าเธอตอบ “ใช่” กรุณาตอบข้อต่อไป

ปัญหานี้เกิดขึ้นมานานเท่าไรแล้ว

- น้อยกว่า 1 เดือน 1 – 5 เดือน
 6 – 12 เดือน มากกว่า 1 ปี

ปัญหานี้ทำให้เธอรู้สึกไม่สบายใจหรือไม่

- ไม่เลย เล็กน้อย
 ค่อนข้างมาก มาก

ปัญหานี้รบกวนชีวิตประจำวันของเธอในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้หรือไม่

	ไม่	เล็กน้อย	ค่อนข้างมาก	มาก
ความเป็นอยู่ที่บ้าน	☐	☐	☐	☐
การคบเพื่อน	☐	☐	☐	☐
การเรียนในห้องเรียน	☐	☐	☐	☐
กิจกรรมยามว่าง	☐	☐	☐	☐

ปัญหานี้ทำให้คนรอบข้างเกิดความยุ่งยากหรือไม่ (ครอบครัว เพื่อน ครู เป็นต้น)

- ไม่เลย เล็กน้อย
 ค่อนข้างมาก มาก

คะแนนรวมแบบประเมินด้านหลัง

แปลผล.....

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) (ฉบับครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน)

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

วัน เดือน ปีเกิด.....เพศ ชาย หญิง

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ในช่องท้ายท้ายแต่ละข้อให้ครบทุกข้อ

กรุณาตอบให้ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในช่วง 6 เดือน

พฤติกรรมประเมิน	ไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง
1. ฉันพยายามจะทำดีกับคนอื่น ฉันใส่ใจความรู้สึกคนอื่น			
2. ฉันไม่อยู่นิ่ง ฉันนั่งนาน ๆ ไม่ได้			
3. ฉันปวดศีรษะ ปวดท้อง หรือไม่สบายบ่อย ๆ			
4. ฉันเต็มใจแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น (ของกิน เกม ปากกา เป็นต้น)			
5. ฉันโกรธแค้นและมักอารมณ์เสีย			
6. ฉันชอบอยู่กับตัวเอง ฉันชอบเล่นคนเดียวหรืออยู่ตามลำพัง			
7. ฉันมักทำตามที่คุณอื่นบอก			
8. ฉันขี้กังวล			
9. ใคร ๆ ก็ฟังฉันได้ถ้าเขาเสียใจ อารมณ์ไม่ดีหรือไม่สบายใจ			
10. ฉันอยู่ไม่สุข วุ่นวาย			
11. ฉันมีเพื่อนสนิท			
12. ฉันมีเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อย ฉันทำให้คนอื่นทำอย่างที่คุณต้องการ			
13. ฉันไม่มีความสุข ท้อแท้ ร้องไห้บ่อย			
14. เพื่อน ๆ ส่วนมากชอบฉัน			
15. ฉันวอกแวกง่าย ๆ ฉันรู้สึกว่าไม่มีสมาธิ			
16. ฉันกังวลเวลาอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นและเสียความเชื่อมั่นในตนเองง่าย			
17. ฉันใจดีกับเด็กที่เล็กกว่า			
18. มีคนว่าฉันโกหกหรือขี้โกงบ่อย ๆ			
19. เด็ก ๆ คนอื่นล้อเลียนหรือรังแกฉัน			
20. ฉันมักอาสาช่วยเหลือคนอื่น (พ่อ, แม่, ครู, เด็กคนอื่น)			
21. ฉันคิดก่อนทำ			
22. ฉันเอาของคนอื่นในบ้าน ที่โรงเรียน หรือที่อื่น			
23. ฉันเข้ากับผู้ใหญ่ได้ดีกว่าเด็กวัยเดียวกัน			
24. ฉันขี้กลัว รู้สึกหวาดกลัวง่าย			
25. ฉันทำงานได้จนเสร็จ ความตั้งใจในการทำงานของฉันดี			

เธอมีอย่างอื่นจะบอกอีกหรือไม่

.....

คะแนนด้านที่ 1 แปลผล.....

คะแนนด้านที่ 2 แปลผล.....

คะแนนด้านที่ 3 แปลผล.....

คะแนนด้านที่ 4 แปลผล.....

รวมคะแนนทั้ง 4 ด้าน แปลผล.....

คะแนนสัมพันธภาพทางสังคม แปลผล.....

(ด้านหลัง)

โดยรวมเธอคิดว่าตัวเองมีปัญหาในด้านใดด้านหนึ่งต่อไปนี้หรือไม่

ด้านอารมณ์ ด้านสมาธิ ด้านพฤติกรรม หรือความสามารถเข้ากับผู้อื่น

- ไม่ ใช่ มีปัญหาเล็กน้อย
 ใช่ มีปัญหาชัดเจน ใช่ มีปัญหาอย่างมาก

ถ้าตอบว่า “ไม่” ไม่ต้องตอบข้อต่อไป

ถ้าเธอตอบ “ใช่” กรุณาตอบข้อต่อไป

ปัญหานี้เกิดขึ้นมานานเท่าไรแล้ว

- น้อยกว่า 1 เดือน 1 – 5 เดือน
 6 – 12 เดือน มากกว่า 1 ปี

ปัญหานี้ทำให้เธอรู้สึกไม่สบายใจหรือไม่

- ไม่เลย เล็กน้อย
 ค่อนข้างมาก มาก

ปัญหานี้รบกวนชีวิตประจำวันของเธอในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้หรือไม่

	ไม่	เล็กน้อย	ค่อนข้างมาก	มาก
ความเป็นอยู่ที่บ้าน	☐	☐	☐	☐
การคบเพื่อน	☐	☐	☐	☐
การเรียนในห้องเรียน	☐	☐	☐	☐
กิจกรรมยามว่าง	☐	☐	☐	☐

ปัญหานี้ทำให้คนรอบข้างเกิดความยุ่งยากหรือไม่ (ครอบครัว เพื่อน ครู เป็นต้น)

- ไม่เลย เล็กน้อย
 ค่อนข้างมาก มาก

ลงชื่อ.....

- ครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

วัน.....เดือน.....พ.ศ. ....

คะแนนรวมแบบประเมินด้านหลัง แปลผล.....

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) (ฉบับผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินนักเรียน)

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

วัน เดือน ปีเกิด.....เพศ ชาย หญิง

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ในช่องทำย่ายแต่ละข้อให้ครบทุกข้อ

กรุณาตอบให้ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในช่วง 6 เดือน

พฤติกรรมประเมิน	ไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง
1. ฉันพยายามจะทำตัวดีกับคนอื่น ฉันใส่ใจความรู้สึกคนอื่น			
2. ฉันไม่อยู่นิ่ง ฉันนั่งนาน ๆ ไม่ได้			
3. ฉันปวดศีรษะ ปวดท้อง หรือไม่สบายบ่อย ๆ			
4. ฉันเต็มใจแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น (ของกิน เกม ปากกา เป็นต้น)			
5. ฉันโกรธแค้นและมักอารมณ์เสีย			
6. ฉันชอบอยู่กับตัวเอง ฉันชอบเล่นคนเดียวหรืออยู่ตามลำพัง			
7. ฉันมักทำตามที่คุณอื่นบอก			
8. ฉันขี้กังวล			
9. ใครๆ ก็ฟังฉันได้ถ้าเขาเสียใจ อารมณ์ไม่ดีหรือไม่สบายใจ			
10. ฉันอยู่ไม่สุข วุ่นวาย			
11. ฉันมีเพื่อนสนิท			
12. ฉันมีเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อย ฉันทำให้คนอื่นทำอย่างที่คุณต้องการ			
13. ฉันไม่มีความสุข ท้อแท้ ร้องไห้บ่อย			
14. เพื่อนๆ ส่วนมากชอบฉัน			
15. ฉันวอกแวกง่าย ๆ ฉันรู้สึกว่าไม่มีสมาธิ			
16. ฉันกังวลเวลาอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นและเสียความเชื่อมั่นในตนเองง่าย			
17. ฉันใจดีกับเด็กที่เล็กกว่า			
18. มีคนว่าฉันโกหกหรือขี้โกงบ่อยๆ			
19. เด็ก ๆ คนอื่นล้อเลียนหรือรังแกฉัน			
20. ฉันมักอาสาช่วยเหลือคนอื่น (พ่อ, แม่, ครู, เด็กคนอื่น)			
21. ฉันคิดก่อนทำ			
22. ฉันเอาของคนอื่นในบ้าน ที่โรงเรียน หรือที่อื่น			
23. ฉันเข้ากับผู้ใหญ่ได้ดีกว่าเด็กวัยเดียวกัน			
24. ฉันขี้กลัว รู้สึกหวาดกลัวง่าย			
25. ฉันทำงานได้จนเสร็จ ความตั้งใจในการทำงานของฉันดี			

เธอมีอย่างอื่นจะบอกอีกหรือไม่

.....

คะแนนด้านที่ 1 แปลผล.....

คะแนนด้านที่ 2 แปลผล.....

คะแนนด้านที่ 3 แปลผล.....

คะแนนด้านที่ 4 แปลผล.....

รวมคะแนนทั้ง 4 ด้าน แปลผล.....

คะแนนสัมพันธภาพทางสังคม แปลผล.....

(ด้านหลัง)

โดยรวมเธอคิดว่าตัวเองมีปัญหาในด้านใดด้านหนึ่งต่อไปนี้หรือไม่

ด้านอารมณ์ ด้านสมาธิ ด้านพฤติกรรม หรือความสามารถเข้ากับผู้อื่น

- ไม่ ใช่ มีปัญหาเล็กน้อย
 ใช่ มีปัญหาชัดเจน ใช่ มีปัญหาอย่างมาก

ถ้าตอบว่า “ไม่” ไม่ต้องตอบข้อต่อไป

ถ้าเธอตอบ “ใช่” กรุณาตอบข้อต่อไป

ปัญหานี้เกิดขึ้นมานานเท่าไรแล้ว

- น้อยกว่า 1 เดือน 1 – 5 เดือน
 6 – 12 เดือน มากกว่า 1 ปี

ปัญหานี้ทำให้เธอรู้สึกไม่สบายใจหรือไม่

- ไม่เลย เล็กน้อย
 ค่อนข้างมาก มาก

ปัญหานี้รบกวนชีวิตประจำวันของเธอในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้หรือไม่

	ไม่	เล็กน้อย	ค่อนข้างมาก	มาก
ความเป็นอยู่ที่บ้าน	☐	☐	☐	☐
การคบเพื่อน	☐	☐	☐	☐
การเรียนในห้องเรียน	☐	☐	☐	☐
กิจกรรมยามว่าง	☐	☐	☐	☐

ปัญหานี้ทำให้คนรอบข้างเกิดความยุ่งยากหรือไม่ (ครอบครัว เพื่อน ครู เป็นต้น)

- ไม่เลย เล็กน้อย
 ค่อนข้างมาก มาก

ลงชื่อ.....

- พ่อ แม่ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

วัน.....เดือน.....พ.ศ. ....

คะแนนรวมแบบประเมินด้านหลัง แปลผล.....

การให้คะแนนและการแปลผล

ฉบับนักเรียนประเมินตนเอง

1. ด้านหน้า

การให้คะแนน แยกตามรายด้าน

1. ด้านอารมณ์

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง	อาจจะจริง	จริง
3.	มักจะบ่นว่าปวดศีรษะ ปวดท้อง หรือไม่สบาย			
8.	กังวลใจหลายเรื่อง ดุวิตกกังวลเสมอ			
13.	ดูไม่มีความสุข ท้อแท้ ร้องไห้บ่อย			
16.	เครียด ไม่ยอมหมั่นเวลาอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นและขาดความเชื่อมั่น			
24.	ซีดๆ รู้สึกหวาดกลัวง่าย			

0-5

6

7-10

รวมคะแนน.....จัดอยู่ในกลุ่ม ปกติ เสี่ยง ช่วยเหลือ/มีปัญหา

2. ด้านความประพฤติ/เกร

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง	อาจจะจริง	จริง
5.	มักอละวาดและโมโหร้าย			
7.	เชื่อฟัง มักจะทำตามผู้ใหญ่ที่ต้องการ			
12.	มักมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเด็กอื่นหรือรังแกเด็กอื่น			
18.	ชอบโกหกหรือขี้โกง			
22.	ขโมยของที่บ้าน ที่โรงเรียน หรือที่อื่น			

0-4

5

6-10

รวมคะแนน.....จัดอยู่ในกลุ่ม ปกติ เสี่ยง ช่วยเหลือ/มีปัญหา

3. ด้านพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง/สมาธิสั้น

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง	อาจจะจริง	จริง
2.	อยู่ไม่นิ่ง นั่งนิ่ง ๆ ไม่ได้			
10.	อยู่ไม่สุข วุ่นวายอย่างมาก			
15.	วอกแวกง่าย สมาธิสั้น			
21.	คิดก่อนทำ			
25.	ทำงานได้จนเสร็จ ความตั้งใจในการทำงาน			

0-5

6

7-10

รวมคะแนน.....จัดอยู่ในกลุ่ม ปกติ เสี่ยง ช่วยเหลือ/มีปัญหา

4. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง	อาจจะจริง	จริง
6.	ค่อนข้างแยกตัว ชอบเล่นคนเดียว			
11.	มีเพื่อนสนิท			
14.	เป็นที่ชื่นชอบของเพื่อน			
19.	ถูกเด็กคนอื่นล้อเลียนหรือรังแก			
23.	เข้ากับผู้ใหญ่ได้ดีกว่าเด็กวัยเดียวกัน			

0-5

6

7-10

รวมคะแนน.....จัดอยู่ในกลุ่ม ปกติ เสี่ยง ช่วยเหลือ/มีปัญหา

5. ด้านความสัมพันธ์ภาพทางสังคม

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง	อาจจะจริง	จริง
1.	ห่วงใยความรู้สึกคนอื่น			
4.	เต็มใจแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน (ขนม ของเล่น ดินสอ เป็นต้น)			
9.	เป็นที่พึ่งได้เวลาที่คนอื่นเสียใจ อารมณ์ไม่ดีหรือไม่สบายใจ			
17.	ใจดีกับเด็กที่เล็กกว่า			
20.	ชอบอาสาช่วยเหลือคนอื่น (พ่อ แม่ ครู เด็กคนอื่น)			

0-4

5

6-10

รวมคะแนน.....จัดอยู่ในกลุ่ม ปกติ เสี่ยง ช่วยเหลือ/มีปัญหา

สรุปการให้คะแนนและการแปลผลในภาพรวม(นักเรียนประเมินตนเอง

รายการประเมิน	ปกติ	เสี่ยง	ช่วยเหลือ/มีปัญหา
คะแนนรวมพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (จากคะแนนรวมพฤติกรรม 4 ด้าน)	0-16	17-18	17-40
คะแนนรวมพฤติกรรมแต่ละด้าน			
1. คะแนนพฤติกรรมด้านอารมณ์	0-5	6	7-10
2. คะแนนพฤติกรรมเกรง/ความประพฤติ	0-4	5	6-10
3. คะแนนพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง	0-5	6	7-10
4. คะแนนพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน	0-3	4	5-10
5. คะแนนพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคม (คะแนนจุดแข็ง)	4-10 เป็นจุดแข็ง	ต่ำกว่า 3 ไม่มีจุดแข็ง	

2. ด้านหลัง

ประเมินว่ามีความเรื้อรัง ส่งผลกระทบต่อบุคคลรอบตัวเด็ก มีผลต่อสัมพันธภาพทางสังคมและชีวิตประจำวันของเด็ก

ในการประเมินว่าตนเองมีปัญหาด้านอารมณ์ ด้านสมาธิ ด้านพฤติกรรม หรือความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้

ถ้าตอบว่า “ไม่ ” ไม่ต้องคิดคะแนนข้อต่อไป

ถ้าตอบว่า “ใช่ ” ให้พิจารณาแบบประเมินในหัวข้อต่อไปนี้

- ปัญหานี้ทำให้รู้สึกไม่สบายใจหรือไม่

- ปัญหานี้รบกวนชีวิตประจำวันในด้านต่าง ๆ หรือไม่

ใน 2 หัวข้อนี้ ถ้าตอบว่า “ไม่เลย” หรือ “เล็กน้อย” ให้ 0 คะแนน “ค่อนข้างมาก” ให้ 1 คะแนน “มาก” ให้ 2 คะแนน ดังนี้

ข้อความ	ไม่เลย	เล็กน้อย	ค่อนข้างมาก	มาก
ปัญหานี้ทำให้รู้สึกไม่สบายใจ	0	0	1	2
ปัญหานี้รบกวนชีวิตประจำวันในด้านต่าง ๆ				
- ความเป็นอยู่	0	0	1	2
- การคบเพื่อน	0	0	1	2
- การเรียนในห้องเรียน	0	0	1	2
- กิจกรรมยามว่าง	0	0	1	2

สรุปการแปลผลด้านหลัง

คะแนนรวม 0

คะแนน – ปกติ

คะแนนรวม 1-2

คะแนน – เสี่ยง

คะแนนรวม 3

คะแนน – ช่วยเหลือ/มีปัญหา

การแปลผลแบบประเมินพฤติกรรมเด็กฉบับครู/ผู้ปกครองประเมินนักเรียน
คะแนนจากแบบประเมินด้านหน้า (25 ข้อ)

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ฉบับครูประเมินนักเรียน

รายการประเมิน	ปกติ	เสี่ยง	มีปัญหา
คะแนนรวม	0-15	16-17	18-40
1. คะแนนพฤติกรรมด้านอารมณ์	0-3	4	5-10
2. คะแนนพฤติกรรมเกรง/ความประพฤติ	0-3	4	5-10
3. คะแนนพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง	0-5	6	7-10
4. คะแนนพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน	0-5	6	7-10
5. คะแนนพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคม	4-10 (มีจุดแข็ง)	3 ไม่มีจุดแข็ง	0-2 ไม่มีจุดแข็ง

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ฉบับผู้ปกครองประเมินนักเรียน

รายการประเมิน	ปกติ	เสี่ยง	มีปัญหา
คะแนนรวม	0-15	16-17	18-40
1. คะแนนพฤติกรรมด้านอารมณ์	0-3	4	5-10
2. คะแนนพฤติกรรมเกรง/ความประพฤติ	0-3	4	5-10
3. คะแนนพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง	0-5	6	7-10
4. คะแนนพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน	0-5	6	7-10
5. คะแนนพฤติกรรมด้านสัมพันธภาพทางสังคม	4-10 (มีจุดแข็ง)	3 ไม่มีจุดแข็ง	0-2 ไม่มีจุดแข็ง

แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน

ครั้งที่.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. นักเรียนชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....
บ้านเลขที่.....หมู่.....ถนน.....ซอย.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
2. บิดาชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
อาชีพ.....รายได้.....บาท / เดือน
เบอร์โทรศัพท์บ้าน.....เบอร์โทรศัพท์มือถือ.....
3. มารดาชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
อาชีพ.....รายได้.....บาท / เดือน
เบอร์โทรศัพท์บ้าน.....เบอร์โทรศัพท์มือถือ.....
4. สถานภาพครอบครัว มีสมาชิกในครอบครัว .....คน
( ) บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ( ) บิดามารดาแยกกันอยู่ ( ) บิดาถึงแก่กรรม
( ) มารดาถึงแก่กรรม ( ) บิดาแต่งงานใหม่ ( ) มารดาแต่งงานใหม่
5. นักเรียนอาศัยอยู่กับ
( ) บิดา มารดา ( ) บิดา ( ) มารดา
( ) ญาติชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
มีความเกี่ยวข้องเป็น.....อาชีพ.....รายได้.....
บาท / เดือน เบอร์โทรศัพท์บ้าน.....เบอร์โทรศัพท์มือถือ.....
6. บ้านที่อาศัยอยู่ ( ) บ้านของตนเอง ( ) บ้านเช่า ( ) อาศัยบ้านญาติ
ลักษณะบ้าน ( ) บ้านไม้ชั้นเดียว ( ) บ้านไม้ 2 ชั้น ( ) 2 ชั้น ครึ่งตึกครึ่งไม้
( ) ตึกชั้นเดียว ( ) ตึก 2 ชั้น ( ) อื่นๆ
7. ทรัพย์สิน ( ) ที่ดินเป็นของตนเอง
( ) ที่ดินเช่า .....ไร่
8. อุปกรณ์เครื่องใช้
( ) ตู้เย็น ( ) พัดลม ( ) แอร์คอนดิชั่น ( ) หม้อหุงข้าวไฟฟ้า
( ) ทีวี ( ) วิทยุ ( ) วีซีดีหรือดีวีดี ( ) เครื่องซักผ้า
( ) เตารีด ( ) ไมโครเวฟ ( ) วิทยุ ( ) เตารีด
( ) รถจักรยาน ( ) รถจักรยานยนต์ ( ) รถยนต์ ( ) คอมพิวเตอร์
( ) อื่นๆ ระบุ.....

9. สภาพการเดินทางมาโรงเรียน

- ( ) รถประจำทาง   ( ) เรือ   ( ) รถยนต์ส่วนตัว
 ( ) เดินเท้า   ( ) อื่นๆ ระบุ.....

10. สภาพแวดล้อม/บรรยากาศภายนอกบ้านและบริเวณใกล้เคียง

.....
 .....
 .....
 .....

11. สภาพแวดล้อมบรรยากาศภายในบ้าน

.....
 .....
 .....
 .....

12. อื่นๆ ที่พบเห็น

.....
 .....
 .....
 .....

13. ข้อเสนอแนะ

.....
 .....
 .....
 .....

ลงชื่อ.....ผู้ปกครอง   ลงชื่อ.....ครูที่ปรึกษา
 (.....)   (.....)

แบบสรุปผลการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน

จำนวนนักเรียน ชาย.....คน นักเรียนหญิง.....คน

1. ฐานะครอบครัว รายได้ต่อปี

รายได้น้อยกว่า 50,000 บาท จำนวน.....คน

รายได้มากกว่า 50, - 100,000 บาท จำนวน.....คน

รายได้มากกว่า 100, - 150,000 บาท จำนวน.....คน

รายได้มากกว่า 150, - 000,000 บาท จำนวน.....คน

รายได้มากกว่า 300,000 บาท จำนวน.....คน

2. สภาพความเป็นอยู่

ดี ครอบครัวอบอุ่นมีการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด จำนวน.....คน

ปานกลาง มีความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยเฉลี่ยค่อนข้างดี จำนวน.....คน

ต้องช่วยเหลือ ครอบครัวแตกแยก / ห่างเหิน / ไม่อบอุ่น จำนวน.....คน

3. สรุปผลการคัดกรองนักเรียนจากการเยี่ยมบ้าน

ผลการคัดกรอง	ปกติ	เสี่ยง	ต้องช่วยเหลือ
3.1 ด้านการเรียน			
3.2 ด้านความประพฤติ			
3.3 ด้านครอบครัว			
3.4 ด้านเศรษฐกิจ			

ลงชื่อ.....ผู้ปกครอง   ลงชื่อ.....ครูที่ปรึกษา
(.....)   (.....)

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

แบบการคัดกรองนักเรียน

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

1. ด้านการเรียน

☐ ปกติ	☐ เสี่ยง	☐ มีปัญหา
( ) ผลการเรียนเฉลี่ย 1.00 – 2.00	( ) ผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 1.00	
( ) อ่านหนังสือไม่คล่อง	( ) อ่านหนังสือไม่ออก	
( ) ไม่เข้าเรียนในวิชาต่าง ๆ 3 – 5 ครั้งต่อ 1 วิชา	( ) ไม่เข้าเรียนวิชาต่างๆ มากกว่า 5 ครั้งต่อ 1 วิชา	
( ) มี 0 ร มส , 1- 5 วิชา ใน 1 ภาคเรียนเรียน	( ) มี 0 ร มส , มากกว่า 5 วิชา ใน 1 ภาคเรียนเรียน	
( ) มาโรงเรียนสายมากกว่า 5 ครั้ง แต่ไม่เกิน 10 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน	( ) มาโรงเรียนสายมากกว่า 10 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน	
( ) อื่น ๆ	( ) เขียนหนังสือไม่ถูกต้อง สะกดคำผิด แม้แต่คำง่าย	
	( ) ไม่เข้าใจในบทเรียนทุกวิชา	
	( ) อื่น ๆ	

2. ความสามารถอื่น ๆ

- มี ระบุ.....
- ไม่ชัดเจนในความสามารถด้านอื่น

3. ด้านสุขภาพ

☐ ปกติ	☐ เสี่ยง	☐ มีปัญหา
( ) น้ำหนักผิปกติและไม่สัมพันธ์กับส่วนสูง	( ) ป่วยเป็นโรคร้ายแรง / เรื้อรัง	
( ) เจ็บป่วยบ่อย ๆ	( ) มีความพิการทางกาย	
( ) ร่างกายไม่แข็งแรง	( ) มีความบกพร่องทางการได้ยิน	
( ) อื่น ๆ	( ) มีความบกพร่องทางการมองเห็น	
	( ) ความเจ็บป่วยที่มีผลกระทบต่อการเรียน	
	( ) อื่น ๆ	

4. ด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม

ด้านอารมณ์	☐ ปกติ	☐ เสี่ยง	☐ มีปัญหา
ด้านความประพฤติ	☐ ปกติ	☐ เสี่ยง	☐ มีปัญหา
ด้านพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง	☐ ปกติ	☐ เสี่ยง	☐ มีปัญหา
ด้านบุคลิกภาพและความสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน	☐ ปกติ	☐ เสี่ยง	☐ มีปัญหา
ด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม	☐ ปกติ	☐ เสี่ยง	☐ มีปัญหา

5. ด้านเศรษฐกิจ

☐ ปกติ	☐ เสี่ยง	☐ มีปัญหา
( ) พ่อหรือแม่ตกงาน	( ) พ่อแม่ ตกงาน	
( ) รายได้น้อย มีภาระหนี้สิน	( ) รายได้ครอบครัวต่ำกว่า 5,000 บาท	
( ) ใช้จ่ายแบบฟุ่มเฟือย	( ) ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน	
( ) ได้เงินมาโรงเรียนวันละ .....บาท	( ) ไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน	
( ) อื่น ๆ	( ) มีภาระหนี้สินจำนวนมาก	
	( ) อื่น ๆ	

6. ด้านการคุ้มครองนักเรียน

☐ ปกติ	☐ เสี่ยง	☐ มีปัญหา
( ) อยู่หอพัก	( ) ไม่มีผู้ดูแล	
( ) มีการใช้สารเสพติดหรือเล่น การพนันในครอบครัว	( ) มีบุคคลในครอบครัวใช้สารเสพติด เล่นการพนัน	
( ) มีพฤติกรรมส่อไปทางชู้สาว	( ) มีบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วยด้วยโรค รุนแรง / เรื้อรัง	
( ) ผู้ปกครองไม่มีอาชีพแน่นอน	( ) มีความขัดแย้งและมีการใช้ความ แกลกฮอฮอสบางครั้ง	
( ) มีการใช้เครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์บางครั้ง	( ) มีการถูกล่วงละเมิดทางเพศ	
( ) พ่อแม่แยกทางกันหรือสมรสใหม่	( ) มีการมั่วสุมทางเพศ	
( ) มีความรู้สึกไม่ดีต่อพ่อหรือแม่	( ) อื่น ๆ	
( ) อื่น ๆ		

7. ด้านอื่น ๆ

- ด้านการใช้สารเสพติด ปกติ เสี่ยง มีปัญหา
- ด้านเพศสัมพันธ์ ปกติ เสี่ยง มีปัญหา
- ด้านอื่น ๆ ที่เสี่ยง/มีปัญหา คือ.....

สรุป นักเรียนจัดอยู่ในกลุ่ม

- ปกติ
- เสี่ยง
- มีปัญหา

แบบสรุปการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล
(สำหรับครูประจำชั้น)

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ปัญหาของนักเรียน

1. ด้านความสามารถ
  - การเรียน คือ.....
  - ความสามารถอื่นๆ .....
2. ด้านสุขภาพ
  - ร่างกาย คือ.....
  - จิตใจ คือ.....
3. ด้านพฤติกรรม
  - ความประพฤติ คือ.....
  - พฤติกรรม คือ.....
4. ด้านครอบครัว
  - เศรษฐกิจ คือ.....
  - การคุ้มครองนักเรียน คือ .....
  - การเลี้ยงดู คือ .....
5. ด้านอื่นๆ
  - สารเสพติด คือ.....
  - เพศสัมพันธ์ คือ .....

แผนการแก้ไขปัญหา

- จัดกิจกรรมในห้องเรียน โดย.....
- จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดย.....
- จัดกิจกรรมซ่อมเสริม โดย.....
- จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนโดย.....

แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนชั้น.....

- คำชี้แจง** 1. ถ้านักเรียนจัดอยู่ในกลุ่มปกติให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องกลุ่มปกติ ถ้าไม่มีให้ขีดเครื่องหมาย --
2. สำหรับนักเรียนทุกกลุ่มในช่องสัมพันธภาพทางสังคม ถ้าเป็นจุดแข็งให้กาเครื่องหมาย ✓ ถ้าไม่เป็นจุดแข็งขีดเครื่องหมาย -- และให้ระบุความสามารถพิเศษที่นักเรียนมีลงในช่องความสามารถพิเศษ
3. ถ้านักเรียนมีภาวะเสี่ยงและมีปัญหาต้องได้รับการช่วยเหลือในด้านใด ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างนั้น

ที่	ชื่อ-สกุล นักเรียน	ปกติ			ด้านสุขภาพ : ร่างกาย - จิตใจ - พฤติกรรม					ครอบครัว		ปัญหาที่ พบ เพิ่มเติม	สรุป	
		สัมพันธภาพ ทางสังคม เป็นจุดแข็ง	มีความ สามารถ พิเศษ	ด้าน การ เรียน	ร่างกาย	อารมณ์	ความ ประพฤติ	ไม่อยู่ นิ่ง	สัมพันธภา พกับเพื่อน (เก็บตัว)	เศรษฐกิจ	การ คุ้มครอง นักเรียน		กลุ่ม เสี่ยง	กลุ่มมี ปัญหา
รวม		.....คน	.....คน	.....คน	.....คน	.....คน	.....คน	.....คน	.....คน	.....คน	.....คน	.....คน	.....คน	.....คน

ลงชื่อ.....ครูประจำชั้น

...../...../.....

สรุป จำนวนนักเรียนทั้งหมด.....คน แยกเป็น กลุ่มปกติ.....คน กลุ่มเสี่ยง.....คน กลุ่มมีปัญหา.....คน

หมายเหตุ การประเมินกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้ประเมิน

แบบสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

ระดับชั้น.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในกิจกรรมโฮมรูมว่านักเรียนมีความต้องการที่จะจัดเรื่องใดในระดับมาก ปานกลาง หรือน้อย โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน หรือระบุเนื้อหาอื่นๆ ที่นักเรียนต้องการ พร้อมกับข้อเสนอแนะ

เนื้อหาสาระ	ระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. การรู้จักตนเอง			
2. ทักษะการดำรงชีวิต			
3. การส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน			
4. การพัฒนาบุคลิกภาพ			
5. การศึกษาและอาชีพ			
6. การสร้างเสริมลักษณะนิสัย			
อื่นๆ.(ระบุ).....			
.....			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

คำชี้แจง 1. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมโฮมรูมในภาคเรียนที่ผ่านมาตามหัวข้อต่อไปนี้

สิ่งที่นักเรียนได้รับ	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม			
2. นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมโฮมรูมและแสดงความคิดเห็น			
3. นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรู้จักเพื่อน			
4. นักเรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง			
5. นักเรียนได้รู้จักตนเอง			
6. นักเรียนได้พัฒนาด้านการปรับตัวในครอบครัว โรงเรียน และสังคม			
7. นักเรียนได้แก้ไขปรับปรุงตนเอง			
8. นักเรียนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครูที่ปรึกษา			
9. นักเรียนมีความสุขในการร่วมกิจกรรมโฮมรูม			
10. นักเรียนได้รับประโยชน์และเห็นความสำคัญของกิจกรรมโฮมรูม			

2. นักเรียนมีความประทับใจ และได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหาและอุปสรรคที่นักเรียนคิดว่า ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ช่วงเวลาการจัดกิจกรรมโฮมรูมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น คือ

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกการพบผู้ปกครองรายบุคคล

ชื่อนักเรียน (ด.ช./ด.ญ./นาย/น.ส.).....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อผู้ปกครอง (นาย/น.ส.).....เกี่ยวข้องกับนักเรียนเป็น.....

1. พฤติกรรมของนักเรียนที่ผ่านมาดีขึ้น เรื่อง

- 1.1 มาสาย / หนีเรียน .....
- 1.2 ระเบียบวินัย .....
- 1.3 ความรับผิดชอบ .....
- 1.4 ศักยภาพ .....
- 1.5 ความดี / คุณธรรม .....
- 1.6 อื่น ๆ .....

2. พฤติกรรมของนักเรียนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

- 1.1 มาสาย / หนีเรียน .....
- 1.2 ระเบียบวินัย .....
- 1.3 ความรับผิดชอบ .....
- 1.4 ศักยภาพ .....
- 1.5 ความดี / คุณธรรม .....
- 1.6 อื่น ๆ .....

3. ผลการเรียนรู้กลางภาคเรียนที่ 2 เมื่อเทียบกับภาคเรียนที่ 1

- ดีขึ้น   ปรับปรุงแก้ไข

รายวิชาที่ต้องปรับปรุง

.....

.....

แนวทางการปรับปรุงเรื่อง

- พฤติกรรม.....
- การเรียน.....

4. ความรู้สึกของผู้ปกครองที่มีต่อการประชุมครั้งนี้

- ดีมาก   ดี   ปานกลาง   ควรปรับปรุง

ข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ปกครอง

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

แบบบันทึกสรุปผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน
(Classroom Meeting)

ครั้งที่ .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. จำนวนผู้ปกครองที่มาประชุม .....คน จากจำนวนเต็ม.....คน (มีรายชื่อดังแนบ)

2. บรรยากาศความร่วมมือ.....

.....

.....

.....

3. ผลที่ได้รับ

.....

.....

.....

4. งานที่ทำต่อเนื่อง

.....

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้บันทึก

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง ในการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่...../.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ในช่องระดับความพึงพอใจที่ท่านเห็นเป็นจริง

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การพบผู้บริหารและครู					
2	การรับฟังเรื่องการเรียนรู้จากกลุ่มบริหารวิชาการ					
3	การต้อนรับของครูที่ปรึกษา					
4	ความเหมาะสมของวันเวลาในการพบผู้ปกครอง					
5	รูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมพบผู้ปกครอง					
6	การรับทราบผลการเรียน ความประพฤติ ความสามารถ ของนักเรียน					
7	การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาแนวทางร่วมกันใน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
8	ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองในการแก้ไข และ พัฒนานักเรียน					

ความคิดเห็นอื่น ๆ หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกการให้คำปรึกษา

นักเรียนชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
วัน เดือน ปี.....เวลา.....น.

ประเภทของปัญหา

- การเรียน
- การปรับตัว
- บุคลิกภาพ
- พฤติกรรม
- อื่นๆ ระบุ.....

ประวัติส่วนตัว/ครอบครัว

.....

.....

ข้อมูลการเรียน

.....

.....

สภาพปัญหา

.....

.....

.....

วิธีการให้คำปรึกษา/ช่วยเหลือ

.....

.....

ผลการติดตาม/การนัดหมาย

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ให้คำปรึกษา
(.....)

แบบบันทึกการส่งต่อภายใน

(โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา)

โรงเรียน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน

เรียน .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย บทสรุปการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียน

ด้วยนักเรียน (ชื่อ-สกุล).....ชั้น.....

เลขประจำตัว.....มีพฤติกรรมสรุปได้ ดังนี้.....

.....
 .....
 .....
 .....

และได้ดำเนินการช่วยเหลือแล้ว สรุปได้ดังนี้.....

.....
 .....

แต่ยังคงมีพฤติกรรม ดังนี้.....

.....
 .....

จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนดังกล่าว และ
 ขอขอบคุณ ณ โอกาสนี้

(ลงชื่อ).....

(.....)

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

แบบบันทึกการส่งต่อภายนอก

โรงเรียน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน .....

โรงเรียนขอความอนุเคราะห์ในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ชื่อ.....

.....เพศ.....ชั้น.....อายุ.....ปี

บิดาชื่อ.....อาชีพ.....รายได้.....บาท

มารดาชื่อ.....อาชีพ.....รายได้.....บาท

ครูที่ปรึกษาชื่อ.....โทรศัพท์.....

สภาพปัญหา.....

.....

.....

.....

.....

.....

การดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นของโรงเรียน.....

.....

.....

.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความช่วยเหลือต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

แบบสรุปรายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ของครูประจำชั้น.....

ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

จำนวนเด็กในความดูแล ..... คน แยกเป็น

◆ กลุ่มปกติ.....คน (ร้อยละ.....ของจำนวนนักเรียนในความดูแล)

◆ กลุ่มเสี่ยง.....คน (ร้อยละ.....ของจำนวนนักเรียนในความดูแล)

◆ กลุ่มมีปัญหา.....คน (ร้อยละ.....ของจำนวนนักเรียนในความดูแล)

แก้ไขช่วยเหลือได้แล้ว .....คน อยู่ในระหว่างแก้ไขช่วยเหลือ.....คน ส่งต่อ.....คน

ผลการดำเนินงานกับกลุ่มแก้ไขช่วยเหลือ จำแนกปัญหาของนักเรียน

ลักษณะปัญหา	แก้ไขช่วยเหลือ ได้แล้ว (คน)	อยู่ในระหว่างการ แก้ไขช่วยเหลือ(คน)	ส่งต่อ (คน)	หมายเหตุ
ด้านการเรียน				
ด้านสุขภาพร่างกาย				
ด้านสุขภาพจิต				
ด้านพฤติกรรม				
ด้านเศรษฐกิจ				
ด้านการคุ้มครอง นักเรียน				
ด้านเลี้ยงดู				
ด้านสิ่งแวดล้อม				
อื่น ๆ (ระบุ)				

(ลงชื่อ).....ผู้รายงาน

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านผู้เรียน

โรงเรียน.....สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพฯ เขต.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....สถานที่.....

ผู้ประเมิน

☐ หัวหน้าระดับชั้น.....	ชื่อ-สกุล.....
☐ รองหัวหน้าระดับชั้น.....	ชื่อ-สกุล.....
☐ ครูแนะแนว.....	ชื่อ-สกุล.....
☐ ครูที่ปรึกษาชั้น.....	ชื่อ-สกุล.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ใช้ในการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านผู้เรียน โดยครูที่ปรึกษาห้องเรียนละ 1 คน และคณะกรรมการประเมิน ซึ่งมี 3 คน คือ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น และครูแนะแนว
2. แบบประเมินฉบับนี้มี 2 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 การประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านนักเรียน
  - ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
3. ให้ผู้ตอบแบบประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพของผลการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในมาตรฐาน/ตัวชี้วัดที่กำหนดให้ พร้อมกับบันทึกร่องรอยการพัฒนาที่ผู้ประเมินได้ดำเนินงานตามระบบฯ ด้วยตนเอง หรือได้พบจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการวิเคราะห์คุณภาพจากเอกสารบันทึกของครู สอบถาม สัมภาษณ์ และสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้อง
4. เกณฑ์การประเมินพิจารณาดังนี้

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
<p>ด้านนักเรียน</p> <p>1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข</p>	<p>1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 70 รู้ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และสามารถวิเคราะห์ตัดสินใจเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และกล้าแสดงออก อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม</p>
	<p>1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 70 มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์ มาตรฐาน (กรมอนามัย)</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และสามารถป้องกัน ดูแลสุขภาพตนเองได้</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และ ร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ ปรับตัวได้</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้</p>

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
	<p>1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัย อันตรายและ พฤติกรรมไม่พึงประสงค์</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 95 มีความรู้ความ เข้าใจในสิ่งที่เป็นพิษภัย อันตรายและพฤติกรรมที่ ไม่ถึงประสงค์</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 95 มีระดับ 1 และ สามารถวิเคราะห์ และ จำแนกสิ่งที่เป็นพิษภัย อันตรายและพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 95 มีระดับ 2 รู้เท่า ทันและกล้าที่จะปฏิเสธ สิ่งที่เป็นพิษภัย อันตราย และพฤติกรรมที่ไม่ พึงประสงค์</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 95 มีระดับ 3 และ สามารถชักชวนหรือ ส่งเสริมให้เพื่อน</p>
	<p>1.4 รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น และสามารถจัดการ กับปัญหาและอารมณ์ของ ตนเองได้</p>	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 70 รักและเห็น คุณค่าในตนเอง</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และ สามารถควบคุมอารมณ์ ของตนเอง</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และ สามารถใช้หลักเหตุผลใน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และ สามารถจัดการกับปัญหา และอารมณ์ได้</p>

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
	1.5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 70 รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัว</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 70 มีระดับ 1 และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 70 มีระดับ 2 และปฏิบัติตามกฎ กติกา ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนและสังคม</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 70 มีระดับ 3 และเป็นแบบอย่างที่ดีและมีจิตสาธารณะ</p>
	1.6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ สุจริต	<p>ระดับ 1 ร้อยละ 75 รู้จักงานและอาชีพ</p> <p>ระดับ 2 ร้อยละ 75 มีระดับ 1 และรู้ความสนใจด้านอาชีพของตนเอง</p> <p>ระดับ 3 ร้อยละ 75 มีระดับ 2 มีแนวทาง เหตุผล และมีการตัดสินใจเลือกอาชีพได้</p> <p>ระดับ 4 ร้อยละ 75 มีระดับ 3 มีทักษะพื้นฐานอาชีพที่ถนัดและสนใจเห็นคุณค่าในอาชีพสุจริต</p>

5. เกณฑ์ใช้แปลความหมายของคะแนนพิจารณาดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับคุณภาพปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับคุณภาพพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับคุณภาพดี

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.00 หมายถึง ระดับคุณภาพดีมาก

ตอนที่ 1 การประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านนักเรียน

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ				ร่องรอยการพัฒนา
		1	2	3	4	
ด้านนักเรียน 1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้					....
	1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี					....
	1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยงป้องกันภัยอันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์					....

แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกระบวนการ

โรงเรียน.....สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพฯ เขต.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....สถานที่.....

ผู้ถูกประเมิน

- ฝ่ายบริหาร
- ครูที่ปรึกษาชั้น..... ชื่อ-สกุล.....

ผู้ประเมิน

- หัวหน้าระดับชั้น..... ชื่อ-สกุล.....
- รองหัวหน้าระดับชั้น..... ชื่อ-สกุล.....
- ครูแนะแนว..... ชื่อ-สกุล.....
- ครูที่ปรึกษาชั้น..... ชื่อ-สกุล.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ใช้ในการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ โดยครูที่ปรึกษาประเมินตนเอง และคณะกรรมการประเมินครูที่ปรึกษา ซึ่งมี 3 คน คือ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น และครูแนะแนว โดยประเมินสลับชั้น ดังนี้

- 1.1 หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.1 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.4
- 1.2 หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.2 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.5
- 1.3 หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.3 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.6
- 1.4 หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.4 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.1
- 1.5 หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.5 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.2
- 1.6 หัวหน้า/รองหัวหน้าระดับชั้น ม.6 ประเมินครูที่ปรึกษาชั้น ม.3

2. แบบประเมินฉบับนี้มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ให้ผู้ตอบแบบประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพของผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในมาตรฐาน/ตัวชี้วัดที่กำหนดให้ พร้อมกับบันทึกการร้องขอการพัฒนาที่ผู้ประเมินได้ดำเนินการตามระบบฯ ด้วยตนเอง หรือได้พบจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดย

การวิเคราะห์คุณภาพจากเอกสารบันทึกของครู สอบถาม สัมภาษณ์ และสังเกตจากการปฏิบัติงาน
ของผู้เกี่ยวข้อง

4. เกณฑ์การประเมินพิจารณาดังนี้

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
<p>ด้านกระบวนการ</p> <p>2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>ระดับ 1 มีโครงสร้างการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีการคัดสรรและแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ</p> <p>ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีแผนงานโครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจน และจัดทำคู่มือปฏิบัติการของสถานศึกษา</p> <p>ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา</p>
	<p>2.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล - การคัดกรองนักเรียน - การส่งเสริมนักเรียน - การป้องกัน และแก้ไขปัญหา 	<p>ระดับ 1 รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีการคัดกรองนักเรียน</p> <p>ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีการส่งเสริมพัฒนาและการป้องกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน</p>

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
	- การส่งต่อ	ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการส่งต่อนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและมีเครือข่ายวิชาชีพ
	2.3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ระดับ 1 มีแผนงานการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ระดับ 2 มีระดับ 1 และดำเนินงานตามแผน ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีการนำผล การปรับปรุง พัฒนา ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการ รายงานผลและ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่

5. เกณฑ์ใช้แปลความหมายของคะแนนพิจารณาดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับคุณภาพปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับคุณภาพพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับคุณภาพดี

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.00 หมายถึง ระดับคุณภาพดีมาก

ตอนที่ 1 การประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ				ร่องรอยการพัฒนา
		1	2	3	4	
ด้านกระบวนการ 2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					....
	2.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน - การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล - การคัดกรองนักเรียน - การส่งเสริมนักเรียน - การป้องกัน และแก้ไขปัญหา - การส่งต่อ					....
	2.3 มีการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล รายงานผล และ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					....

แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านปัจจัย

โรงเรียน.....สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพฯ เขต.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....สถานที่.....

ผู้ประเมิน

☐ หัวหน้าระดับชั้น.....	ชื่อ-สกุล.....
☐ รองหัวหน้าระดับชั้น.....	ชื่อ-สกุล.....
☐ ครูแนะแนว.....	ชื่อ-สกุล.....
☐ ครูที่ปรึกษาชั้น.....	ชื่อ-สกุล.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ใช้ในการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านผู้เรียน โดยครูที่ปรึกษา และคณะกรรมการประเมิน ซึ่งมี 3 คน คือ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น และครูแนะแนว
2. แบบประเมินฉบับนี้มี 2 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 การประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านกระบวนการ
  - ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
3. ให้ผู้ตอบแบบประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพของผลการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในมาตรฐาน/ตัวชี้วัดที่กำหนดให้ พร้อมกับบันทึกร่องรอยการพัฒนาที่ผู้ประเมินได้ดำเนินงานตามระบบฯ ด้วยตนเอง หรือได้พบจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการวิเคราะห์คุณภาพจากเอกสารบันทึกของครู สอบถาม สัมภาษณ์ และสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้อง
4. เกณฑ์การประเมินพิจารณาดังนี้

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
ด้านปัจจัย 3. สถานศึกษามี บุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อ ต่อการดำเนินงาน ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการ ดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	ระดับ 1 มีการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย นโยบายการ บริหารงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีความรู้ ความเข้าใจและให้ ความสำคัญงานระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับ 3 มีระดับ 2 และมีการ พัฒนาตนเองและพัฒนา งานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ระดับ 4 มีระดับ 3 และมีการ สนับสนุนและส่งเสริมการ ดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน
	3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความ สามารถในการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ระดับ 1 มีความรู้ ความเข้าใจ ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ระดับ 2 มีระดับ 1 และมีการ พัฒนาตนเอง ระดับ 3 มีระดับ 2 และสามารถ ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ระดับ 4 มีระดับ 3 และให้คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้ร่วมงานและ สร้างเครือข่ายในการ

5. เกณฑ์ที่ใช้แปลความหมายของคะแนนพิจารณาดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับคุณภาพปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับคุณภาพพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับคุณภาพดี

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.00 หมายถึง ระดับคุณภาพดีมาก

ตอนที่ 1 การประเมินบทบาทของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านปัจจัย

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ				ร่องรอยการพัฒนา
		1	2	3	4	
ด้านปัจจัย 3. สถานศึกษามี บุคลากร สื่อ เครื่องมือที่เอื้อ ต่อการดำเนินงาน ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำ ในการดำเนินงาน ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน					....
	3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและ มีความสามารถในการ ดำเนินงาน ตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน					....
	3.3 ผู้ปกครอง ชุมชนมี ส่วนร่วมในการ ดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน					....

แบบสรุปผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียน.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

รายการ	ผลการประเมินตนเอง ของครูที่ปรึกษา				ผลการประเมินของ คณะกรรมการ			
	1	2	3	4	1	2	3	4
ด้านนักเรียน								
1. นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตาม ศักยภาพและสามารถ ดำเนินชีวิตอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข								
1.1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้								
1.2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และ สุขนิสัยที่ดี								
1.3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยงป้องกันภัย อันตรายและพฤติกรรมไม่ พึงประสงค์								
1.4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและ อารมณ์ของตนเองได้								
1.5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวโรงเรียน ชุมชน และสังคม								
1.6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการ ประกอบอาชีพสุจริต								
ด้านกระบวนการ								
2. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน								
2.1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน								

รายการ	ผลการประเมินตนเอง ของครูที่ปรึกษา				ผลการประเมินของ คณะกรรมการ			
	1	2	3	4	1	2	3	4
2.2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน								
2.3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน								
ด้านปัจจัย								
3. สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือที่ เอื้อต่อการดำเนินงาน ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน								
3.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำ ในการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน								
3.2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการ ดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน								
3.3 ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน								
3.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน								

แบบสอบถามสำรวจความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ ใช้สำหรับสำรวจความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ท่านประเมินตนเองพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านตอบให้ตรงกับสภาพเป็นจริงมากที่สุด
2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
3. ในการตอบแบบสอบถามของท่าน ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน และเขียนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

1. ชื่อ-สกุล.....
2. วุฒิการศึกษา.....อาชีพ.....ตำแหน่ง.....
3. ความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน
  - หัวหน้าระดับชั้น
  - รองหัวหน้าระดับชั้น
  - รองหัวหน้าระดับชั้น
  - ครูที่ปรึกษา

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน

รายการ	ระดับความรู้ความเข้าใจ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้					
1.1 ระเบียบสะสม					
1.2 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)					
1.3 แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน					
2. การคัดกรองนักเรียน โดย					
2.1 วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน					
2.2 พิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ของโรงเรียน					
3. การส่งเสริมและพัฒนา โดย					
3.1 การจัดกิจกรรมโฮมรูม					
3.2 การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน					
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา โดย					
4.1 การให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้น					
4.2 การจัดกิจกรรมในห้องเรียน					
4.3 การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม					
4.4 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร					
4.5 การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน					
4.6 การสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน					
5. การส่งต่อ โดย					
5.1 การวิเคราะห์ พิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่อ					
5.2 การประสานงานกับครูที่รับนักเรียนเพื่อการ ช่วยเหลือต่อ					

แบบบันทึกการประชุม การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การประชุมครั้งที่.....วัน.....เดือน.....พ.ศ.....สถานที่.....

การประชุมเรื่อง.....

ผู้มาประชุม

1.....

2.....

ผู้ไม่มาประชุม

1.....

2.....

เริ่มประชุมเวลา.....น.

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องประธานแจ้งให้ทราบ

.....

ระเบียบวาระที่ 2 เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่แล้ว

.....

ระเบียบวาระที่ 3 เรื่องเสนอเพื่อการพิจารณา

.....

.....

ระเบียบวาระที่ 4 เรื่องอื่นๆ

.....

.....

เลิกประชุมเวลา.....น.

(ลงชื่อ).....ผู้บันทึกการประชุม

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจรายงานการประชุม

(.....)

แบบบันทึกการนิเทศ
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เรื่อง.....

ผู้นิเทศชื่อ-สกุล.....วัน เดือน ปี.....

ผลการนิเทศ

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

ปัญหาอุปสรรคที่พบ	แนวทางแก้ไข

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อผู้นิเทศ.....

แบบบันทึกข้อมูลในการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา

คำชี้แจง กรณบบันทึกข้อมูลในการดำเนินงานตามที่ท่านได้ปฏิบัติ

วัน เดือน ปี ที่บันทึก.....ครั้งที่.....สถานที่.....

ชื่อ-สกุลผู้บันทึก.....

1. การดำเนินงานและเครื่องมือที่ใช้

.....

.....

.....

.....

.....

2. ผลการดำเนินงาน

.....

.....

.....

.....

.....

3. การสะท้อนผลการใช้ระบบ (ข้อดี ประโยชน์ ปัญหา อุปสรรค)

.....

.....

.....

.....

.....

4. แนวทางในการแก้ปัญหา (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงาน
ของคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**

คำชี้แจง กรุณำบันทึกข้อมูลและสรุปผลการดำเนินงานที่ท่านได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของ
ท่าน ลงในตารางและช่องว่างที่กำหนดให้

วัน เดือน ปี ที่บันทึก.....ครั้งที่.....สถานที่.....

ชื่อ-สกุลผู้บันทึก.....

การดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	การสะท้อนผล

สรุปผลการดำเนินงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำชี้แจง

1. แบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฉบับนี้มี 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ตอนที่ 2 กระประเมินประสิทธิผลของระบบ
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
2. โปรดกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน และเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น
ของท่านว่า เหมาะสมหรือ ไม่เหมาะสม และกรุณาเขียนข้อเสนอแนะในแต่ละข้อ รวมทั้งข้อเสนอแนะ
เพิ่มเติม
3. เกณฑ์ในการประเมินประสิทธิภาพของระบบ ให้คะแนนระดับความคิดเห็น ดังนี้
เหมาะสม ให้ 1 คะแนน
ไม่เหมาะสม ให้ 0 คะแนน
4. การแปลความหมายคะแนนระดับความคิดเห็นใช้เกณฑ์ ดังนี้
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 0.51 – 1.00 หมายถึง เหมาะสม
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 0.00 – 0.50 หมายถึง ไม่เหมาะสม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

1. ชื่อ-สกุล.....
2. วุฒิการศึกษา.....อาชีพ.....ตำแหน่ง.....
3. ความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน
  - รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล
  - หัวหน้าระดับชั้น
  - ครูที่ปรึกษา
  - ผู้ปกครอง
  - นักเรียน

ตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ท่านเห็นว่าตัวบ่งชี้ด้านต่างๆ ในการประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไปนี้มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ข้อเสนอแนะ
1. ด้านความเป็นประโยชน์			
1.1 ตอบสนองต่อการความต้องการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน			
1.2 ทำให้เกิดการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียน			
1.3 ได้รูปแบบกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภายใต้การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง			
1.4 พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์			
1.5 รายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปยังผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์			
2. ด้านความเป็นได้ในการปฏิบัติงานจริง			
2.1 สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา			
2.2 สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน			

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ข้อเสนอแนะ
2.3 ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง			
2.4 เป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน			
2.5 ผลการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความคุ้มค่า			
3. ด้านความเหมาะสม			
3.1 สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา			
3.2 พัฒนาระบบฯ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน			
3.3 พัฒนาระบบฯ โดยอาศัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ			
3.4 คำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก			
3.5 ดำเนินการตามระบบฯ ด้วยความรับผิดชอบและมีจรรยาบรรณ			
4. ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ			
4.1 สอดคล้องกับความสำคัญและจำเป็นของระบบฯ			
4.2 กระบวนการดำเนินงานตามระบบฯ แสดงด้วยแผนภาพที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย			
4.3 กำหนดตัวชี้วัด และเครื่องมือที่ใช้ สอดคล้องกับกระบวนการดำเนินงานของระบบฯ			

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ข้อเสนอแนะ
4.4 เครื่องมือที่ใช้ในระบบฯ ถูกต้อง หลากหลาย และครบถ้วน			....
4.5 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับระบบฯ ให้อย่างชัดเจน			....
5. ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง			
5.1 ความพึงพอใจ - ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ระบบฯ มีความพึงพอใจต่อ ผลการดำเนินงาน			....
5.2 การดูแลช่วยเหลือนักเรียน - นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถ ปรับตัว มีทักษะทางสังคม และ อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข			....
- ครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานตาม ระบบฯ ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้			....
- ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลพื้นฐาน ของนักเรียนไปใช้ในการกำหนด แนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตร และคุณภาพการจัดการ ศึกษา			....
- โรงเรียนได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และการร่วมมือจาก ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่ เกี่ยวข้อง			....

แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล.....
2. วุฒิการศึกษา..... อาชีพ..... ตำแหน่ง.....
3. ความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน
  - ผู้บริหาร
  - ครูหัวหน้าระดับชั้น
  - ครูที่ปรึกษา
  - ผู้ปกครอง
  - นักเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ท่านเห็นว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1 ระบุวางแผน

- ท่านได้ดำเนินงานในขั้นตอนนี้อย่างไร ผลเป็นอย่างไร ท่านคิดว่ามีปัญหาหรือไม่ อย่างไร
ควรแก้ปัญหานี้อย่างไร และควรเพิ่มเติมการดำเนินงานอะไรในระบบนี้

.....

.....

.....

.....

ท่านได้ดำเนินงานในขั้นตอนนี้อย่างไร ผลเป็นอย่างไร ท่านคิดว่ามีปัญหหรือไม่ อย่างไร ควรแก้ปัญหานี้อย่างไร และควรเพิ่มเติมการดำเนินงานอะไรในระบบนี้

.....
.....
.....

2.2 ระบบปฏิบัติการ

ท่านได้ดำเนินงานในขั้นตอนนี้อย่างไร ผลเป็นอย่างไร ท่านคิดว่ามีปัญหหรือไม่ อย่างไร ควรแก้ปัญหานี้อย่างไร และควรเพิ่มเติมการดำเนินงานอะไรในระบบนี้

.....
.....
.....

2.3 ระบบตรวจสอบ

ท่านได้ดำเนินงานในขั้นตอนนี้อย่างไร ผลเป็นอย่างไร ท่านคิดว่ามีปัญหหรือไม่ อย่างไร ควรแก้ปัญหานี้อย่างไร และควรเพิ่มเติมการดำเนินงานอะไรในระบบนี้

2.4 ระบบสะท้อน

ท่านได้ดำเนินงานในขั้นตอนนี้อย่างไร ผลเป็นอย่างไร ท่านคิดว่ามีปัญหหรือไม่ อย่างไร ควรแก้ปัญหานี้อย่างไร และควรเพิ่มเติมการดำเนินงานอะไรในระบบนี้

.....
.....
.....

3. แบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการสร้างแบบประเมินประสิทธิผลหรือไม่ อย่างไร มีบทบาทอะไร ร่วมทำอะไรบ้าง

.....
.....
.....

3.2 แบบประเมินประสิทธิผลที่พัฒนาขึ้นมีปัญหาในการใช้หรือไม่ อย่างไร ควรแก้ปัญหาลักษณะใด
ควรเพิ่มเติมอะไร

.....

.....

4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.1 บทบาทของท่านในการมีส่วนร่วมพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเหมาะสมหรือไม่
อย่างไร

.....

.....

4.2 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เป็นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่

.....

.....

4.3 ท่านคิดอย่างไรกับการให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

.....

.....

5. ความพึงพอใจที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5.1 ท่านรู้สึกอย่างไรต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

.....

.....

5.2 ท่านรู้สึกอย่างไรต่อการมีส่วนร่วมของท่านในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
เรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อ-สกุล.....
2. วุฒิการศึกษา..... อาชีพ..... ตำแหน่ง.....
3. ความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน
  - ผู้บริหาร
  - ครูหัวหน้าระดับชั้น
  - ครูที่ปรึกษา
  - ผู้ปกครอง
  - นักเรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อผลการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ท่านคิดว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีความพึงพอใจต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีข้อบกพร่องในด้านใด และควรแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าควรนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในภาคเรียนต่อไปหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

6. ท่านมีแนวคิดที่จะพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

12. ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่คาดว่าจะได้รับ มีดังนี้

1. นักเรียน

1.1 ได้รับการดูแลช่วยเหลือ และพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง

1.2 ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาด้านการเรียนรู้ และความสามารถพิเศษ

1.3 ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

1.4 มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครูและผู้ปกครอง

2. ครู

2.1 มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน

2.3 มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา

2.4 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

3. ผู้บริหาร

3.1 รู้และเข้าใจศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้

3.2 ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน
หลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา

3.3 มีรูปแบบกระบวนการพัฒนา และการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม

4. โรงเรียน

4.1 มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา

4.2 ได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร องค์กรที่เกี่ยวข้อง

4.3 มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

5. ผู้ปกครอง ชุมชน

5.1 มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

5.2 มีความเข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน

5.3 เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและบุคคลในชุมชน

5.4 มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง

6. เขตพื้นที่การศึกษา

- 6.1 มีการพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน
- 6.2 มีการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผล ประเมินผล และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 6.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับบุคคลและระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนางานต่อไป

7. ประเทศชาติ

- 7.1 นักเรียนมีคุณภาพดี มีสติปัญญา และมีความสุข
- 7.2 มีการเชื่อมโยงข้อมูลของชุมชนทุกระดับ
- 7.3 ลดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่างๆ
- 7.4 ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

- กมลวรรณ คารมปราชนธ์. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ส้ามัญศึกษา, กรม. นโยบายกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2545. กรุงเทพฯ: ประชาชนจำกัด, 2544.
- สุภาพจิต, กรม. คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: ยูเนสโสมเมจกรุ๊ป จำกัด, 2544.
- สุภาพจิต, กรม. คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2546.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค, 2545.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. การศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2548.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบโครงร่างการพัฒนาระบบ คู่มือการใช้ระบบ และ
แบบประเมินประสิทธิผลของระบบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 43 ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างการพัฒนาระบบ

รายการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
1. ระบบวางแผน (Plan)		
1.1 ชั้นวางแผน (Plan)		
1.1.1 ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง	100	–
1.1.2 ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันศึกษาระบบฯ	100	–
1.1.3 เสนอโครงการดำเนินงานตามระบบฯ	100	–
1.1.4 ร่วมกันเสนอชื่อคณะกรรมการระบบฯ	100	–
1.1.5 แต่งตั้งคณะกรรมการระบบฯ	100	–
1.1.6 ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการระบบฯ	100	–
1.2 ชั้นปฏิบัติการ (Act)		
1.2.1 อภิปราย วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา ความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียน และความคิดเห็น ของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	100	–
1.2.2 กำหนดแนวทางปฏิบัติการตรวจสอบ และ การสะท้อนผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยยึด กรอบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	100	–
1.2.3 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติตรวจสอบ และสะท้อนผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
1.2.4 กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตรวจสอบ และ สะท้อนผล	100	–
1.2.5 สรุปเป็นแผนปฏิบัติการ	100	–

ตารางที่ 43 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
1.3 ชั้นตรวจสอบ (Observe) - ตรวจสอบแผนปฏิบัติการที่ร่วมกันสร้างขึ้น โดยการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	100	–
1.4 ชั้นสะท้อนผล (Reflect) - นำผลที่ได้จากชั้นตรวจสอบมาสะท้อนผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และร่วมกันปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้	100	–
2. ระบบปฏิบัติการ (Act) 2.1 ชั้นวางแผน (Plan) 2.1.1 วิเคราะห์มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วางแผนการดำเนินงานตามระบบฯ จัดหา/ปรับปรุง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานตามแนวทางที่ร่วมกันกำหนดขึ้นในชั้นวางแผน	100	–
2.1.2 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
2.1.3 กำหนดแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
2.2 ชั้นปฏิบัติการ (Act) - ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
2.3 ชั้นตรวจสอบ (Observe) 2.31 ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบฯ ว่าเป็นไปในแนวทางที่ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาครูแนะแนว และครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	100	–

ตารางที่ 43 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
2.32 หัวหน้าระดับนิเทศเดือนละ 2 ครั้ง	100	–
2.33 ผู้บริหารนิเทศภาคเรียนละ 2 ครั้ง	100	–
2.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect) - สะท้อนผลที่ได้ในขั้นตรวจสอบให้ผู้เกี่ยวข้องทราบแล้วทบทวน และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
3. ระบบตรวจสอบ (Observe)		
3.1 ขั้นวางแผน (Plan)		
3.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดแนวทางและระยะเวลาในการประเมิน	100	–
3.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินทบทวนระบบฯ	100	–
3.1.3 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทบทวนระบบฯ	100	–
3.2 ขั้นปฏิบัติการ (Act) - ตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา	100	–
3.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe) - ตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
3.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect) - นำผลในขั้นตรวจสอบการดำเนินงานสะท้อนผลให้คณะกรรมการระบบฯ	100	–

ตารางที่ 43 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
4. ระบบสะท้อนผล (Reflect) มีขั้นตอนใน การดำเนินเนื้องาน ดังนี้		
4.1 ขั้นวางแผน (Plan)		
4.1.1 ประชุมคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้น	100	–
4.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากระบบตรวจสอบมาร่วมกัน วางแผนปรับปรุงแก้ไข	100	–
4.1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินประสิทธิผลของ ระบบฯ	100	–
4.1.4 สร้าง/พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประสิทธิผลของระบบฯ	100	–
4.2 ขั้นปฏิบัติการ (Act)		
4.2.1 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อมูลที่ได้	100	–
4.2.2 ประเมินประสิทธิผลของระบบฯ	100	–
4.2.3 จัดทำเอกสารรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	100	–
4.3 ขั้นตรวจสอบ (Observe)		
- ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ครบถ้วนใน กระบวนการปรับปรุง	100	–
4.4 ขั้นสะท้อนผล (Reflect)		
- ทบทวนปรับปรุงตามผลที่ได้จากการตรวจสอบ	100	–

ตารางที่ 44 ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบในโครงร่างการพัฒนาระบบ

รายการ	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC
	1	2	3	4	5	
ระบบวางแผน (Plan)						
1. การกำหนดขั้นตอนของระบบวางแผน (P) ได้แก่ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นตรวจสอบ ขั้นสะท้อนผล	1	1	1	1	1	1
2. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นวางแผน	1	1	1	0	1	0.8
3. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นปฏิบัติการ	1	1	1	1	1	1
4. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นตรวจสอบ	1	1	1	1	1	1
5. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นสะท้อนผล	1	1	0	1	1	0.8
6. การกำหนดเครื่องมือของระบบวางแผน	1	1	1	1	1	1
7. การกำหนดระยะเวลาของระบบวางแผน	1	1	1	1	1	1
ระบบปฏิบัติการ (Act)						
1. การกำหนดขั้นตอนของระบบปฏิบัติการ (A) ได้แก่ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นตรวจสอบ ขั้นสะท้อนผล	1	1	1	1	1	1
2. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นวางแผน	1	1	1	1	1	1
3. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นปฏิบัติการ	1	1	1	1	1	1
4. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นตรวจสอบ	1	1	1	-1	1	0.6
5. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นสะท้อนผล	1	1	1	1	1	1
6. การกำหนดเครื่องมือของระบบวางแผน	1	1	1	1	1	1
7. การกำหนดระยะเวลาของระบบวางแผน	1	1	1	1	1	1
ระบบตรวจสอบ (Observe)						
1. การกำหนดขั้นตอนของระบบตรวจสอบ (O) ได้แก่ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นตรวจสอบ ขั้นสะท้อนผล	1	1	1	1	1	1
2. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นวางแผน	1	1	-1	1	1	0.6
3. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นปฏิบัติการ	1	1	1	1	1	1
4. ภาระงานการดำเนินงานของขั้นตรวจสอบ	1	1	1	1	0	0.8

ตารางที่ 44 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC
	1	2	3	4	5	
5. กระบวนการดำเนินงานของขั้นสะท้อนผล	1	1	1	1	1	1
6. การกำหนดเครื่องมือของระบบวางแผน	1	1	1	1	1	1
7. การกำหนดระยะเวลาของระบบวางแผน	1	1	1	1	1	1
ระบบสะท้อนผล (Reflect)						
1. การกำหนดขั้นตอนของระบบสะท้อนผล (R) ได้แก่ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นตรวจสอบ ขั้นสะท้อนผล	1	1	1	1	1	1
2. กระบวนการดำเนินงานของขั้นวางแผน	1	1	1	1	1	1
3. กระบวนการดำเนินงานของขั้นปฏิบัติการ	1	1	1	1	1	1
4. กระบวนการดำเนินงานของขั้นตรวจสอบ	1	1	1	0	1	0.8
5. กระบวนการดำเนินงานของขั้นสะท้อนผล	1	1	1	1	1	1
6. การกำหนดเครื่องมือของระบบวางแผน	1	1	1	1	1	1
7. การกำหนดระยะเวลาของระบบวางแผน	1	1	1	1	1	1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 45 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
1. ชื่อระบบ	100	–
2. แนวคิดและหลักการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
3. วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
4. องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	80	20
5. กระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
6. มาตรฐานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	80	20
7. คณะกรรมการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
8. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
9. รูปแบบของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
10. แผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	80	20
11. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน		
11.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน		
1) แบบสอบถามข้อมูลนักเรียนรายบุคคล	100	–
2) ระเบียบสะสม	100	–
3) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ฉบับนักเรียน	100	–
4) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ฉบับครู	100	–
5) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ฉบับผู้ปกครอง	100	–
6) แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน	100	–
7) แบบสรุปผลการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน	100	–
8) แบบการคัดกรองนักเรียน	100	–

ตารางที่ 45 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
9) แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลของครูประจำชั้น	100	–
10) แบบสรุปการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียน	100	–
11) แบบสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)	100	–
12) แบบบันทึกการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)	100	–
13) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)	100	–
14) แบบบันทึกการพบผู้ปกครองรายบุคคล	100	–
15) แบบสรุปรายงานผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)	100	–
16) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองในการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	100	–
17) แบบบันทึกการให้คำปรึกษา	100	–
18) แบบบันทึกการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
19) แบบบันทึกการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	100	–
20) แบบบันทึกการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ	100	–
21) แบบบันทึกการส่งต่อภายใน (โดยครูที่ปรึกษา)	100	–
22) แบบบันทึกการส่งต่อภายนอก	100	–
23) แบบรายงานแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน	100	–

ตารางที่ 45 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
24) แบบสรุปรายงานผลการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	100	–
11.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทบทวนระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน		
1) แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนด้านนักเรียน	100	–
2) แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนด้านกระบวนการ	100	–
3) แบบประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนด้านปัจจัย	100	–
4) แบบบันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
5) แบบบันทึกการประเมินทบทวนระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	100	–
6) แบบสรุปผลการประเมินทบทวนระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	100	–
11.3 เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน		
1) แบบสำรวจความพร้อมในการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
2) แบบบันทึกการประชุมการดำเนินงานตาม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
3) แบบบันทึกการนิเทศ	100	–
4) แบบบันทึกข้อมูลในการดำเนินงานของ ครูที่ปรึกษา	100	–

ตารางที่ 45 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
5) แบบบันทึกและสรุปผลการดำเนินงานของคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
6) แบบประเมินประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
7) แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
8) แบบสอบถามคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	100	–
12. ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่คาดว่าจะได้รับ	100	–

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 46 ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ

รายการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
1. ด้านความเป็นประโยชน์	100	–
2. ด้านความเป็นได้ในการปฏิบัติงานจริง	80	20
3. ด้านความเหมาะสม	80	20
4. ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ	100	–
5. ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง		
5.1 ความพึงพอใจ	100	–
5.2 การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	80	20

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 47 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ

รายการ	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC
	1	2	3	4	5	
1. ด้านความเป็นประโยชน์	1	1	1	1	1	1
2. ด้านความเป็นได้ในการปฏิบัติงานจริง	1	1	1	1	1	1
3. ด้านความเหมาะสม	1	1	1	1	1	1
4. ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ	1	1	1	1	1	1
5. ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง						
5.1 ความพึงพอใจ	1	1	1	1	1	1
5.2 การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1	1	1	1	1	1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการสนทนากลุ่ม เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำหรับครูแนะแนว

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคือครูแนะแนวได้แสดงความคิดเห็นให้ข้อมูลรายละเอียด

การดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเองโดยมีผู้ช่วยในการดำเนินการสนทนากลุ่มที่มีประสบการณ์ จำนวน 2 คน ทำหน้าที่ในการจัดบันทึกข้อมูล 1 คน และอำนวยความสะดวกในการสนทนากลุ่ม 1 คน โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสนทนากลุ่ม
2. จัดกลุ่มสนทนาโดยมีการบันทึกเสียงไว้
3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่รวบรวมได้

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. คู่มือการสนทนากลุ่ม
3. ของที่ระลึก
4. สมุดบันทึก ดินสอ ปากกา
5. เครื่องดื่ม ของว่าง

แนวทางในการสนทนากลุ่ม

1. การเริ่มต้นการสนทนาด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและความคุ้นเคยให้เกิดกับผู้เข้าร่วมการสนทนา
  - กล่าวต้อนรับ แสดงความขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ
  - แนะนำตนเองและทีมงาน

- ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่มความสำคัญของข้อมูลที่จะได้รับการสนทนากลุ่ม

- อธิบายให้ผู้ร่วมสนทนาเข้าใจกระบวนการในการสนทนากลุ่ม เช่น ขออนุญาตบันทึกเสียง และข้อมูลที่ได้จะเป็นความลับโดยไม่เปิดเผยชื่อสกุลของผู้เข้าร่วมสนทนา

- เริ่มคำถามก่อนเครื่องด้วยการสนทนาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมการสนทนา เช่น เป็นครูแนะแนวระดับชั้นใด สอนจำนวนกี่คาบ เป็นต้น

2. การสนทนาเพื่อเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการ โดยใช้คำถามหลักและคำถามขยาย ซึ่งสามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ในสภาพการณ์จริง

3. การสนทนากลุ่มไม่ควรใช้เวลาเกิน 2 ชั่วโมง และเมื่อสนทนากลุ่มแล้วกล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึกตอบแทนผู้เข้าร่วมสนทนา แม้ว่าจะเป็นสิ่งเล็กน้อย แต่ในทางจิตวิทยาแล้วเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการแสดงออกซึ่งความมีน้ำใจของผู้ที่ทำการสนทนา

ประเด็นในการสนทนากลุ่มครูที่แนะแนว

1. ข้อมูลทั่วไป เช่น อายุ หน้าที่ที่รับผิดชอบ

คำถามหลัก

- ครูแนะแนวโรงเรียนนี้มีจำนวนกี่คน ส่วนใหญ่อายุเท่าไร ระยะเวลาที่แต่ละท่านทำงานที่โรงเรียนนี้ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งการสอนและนอกเหนือจากการสอนมีอะไรบ้าง

คำถามขยาย

- ทำไมจึงเลือกสอนที่โรงเรียนนี้
- หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างไร
- หน้าที่อื่นๆ นอกเหนือจากการสอน เช่น ครูที่ปรึกษาเป็นอย่างไร นักเรียนมีปัญหาหรือไม่ ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับอะไร

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัญหาและอุปสรรค

คำถามหลัก

- สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ท่านทำอย่างไร

คำถามขยาย

- โรงเรียนได้แบ่งภาระหน้าที่ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร
- มีการดำเนินการเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกชั้นตอนหรือไม่ อย่างไร
- มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

3. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำถามหลัก

- ท่านเข้าใจกระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

คำถามขยาย

- ครูแนะแนวส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือไม่
  - การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล” ท่านทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
  - การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การคัดกรอง” ท่านทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
  - การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การส่งเสริมและพัฒนา” ท่านทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
  - การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา” ท่านทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
  - การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การส่งต่อ” ท่านทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
  - โรงเรียนได้นำผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
  - โรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน) ให้ครูปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนหรือไม่ อย่างไร
  - โรงเรียนมีการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

4. ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำถามหลัก

- ขั้นตอนของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเป็นอย่างไร

คำถามขยาย

- ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีบทบาทอย่างไรในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนควรมีส่วนร่วมให้มากกว่านี้หรือไม่ อย่างไร
  - องค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเป็นอย่างไร

คู่มือการสนทนากลุ่ม เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคือนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นให้ข้อมูลรายละเอียด

การดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเองโดยมีผู้ช่วยในการดำเนินการสนทนากลุ่มที่มีประสบการณ์ จำนวน 2 คน ทำหน้าที่ในการจัดบันทึกข้อมูล 1 คน และอำนวยความสะดวกในการสนทนากลุ่ม 1 คน โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสนทนากลุ่ม
2. จัดกลุ่มสนทนาโดยมีการบันทึกเสียงไว้
3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่รวบรวมได้

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. คู่มือการสนทนากลุ่ม
3. ของที่ระลึก
4. สมุดบันทึก ดินสอ ปากกา
5. เครื่องดื่ม ของว่าง

แนวทางในการสนทนากลุ่ม

1. การเริ่มต้นการสนทนาด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและความคุ้นเคยให้เกิดกับผู้เข้าร่วมการสนทนา
  - กล่าวต้อนรับ แสดงความขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ
  - แนะนำตนเองและทีมงาน
  - ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่มความสำคัญของข้อมูลที่จะได้รับการสนทนากลุ่ม

- อธิบายให้ผู้ร่วมสนทนาเข้าใจกระบวนการในการสนทนากลุ่ม เช่น ขออนุญาตบันทึกเสียง และข้อมูลที่ได้จะเป็นความลับโดยไม่เปิดเผยชื่อสกุลของผู้เข้าร่วมสนทนา
  - เริ่มคำถามอุ้่นเครื่องด้วยการสนทนาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมการสนทนา เช่น นักเรียนเรียนอยู่ชั้นใด เรียนหนักไหม เป็นต้น
2. การสนทนาเพื่อเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการ โดยใช้คำถามหลักและคำถามขยาย ซึ่งสามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ในสภาพการณ์จริง
3. การสนทนากลุ่มไม่ควรใช้เวลาเกิน 2 ชั่วโมง และเมื่อสนทนากลุ่มแล้วกล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึกตอบแทนผู้เข้าร่วมสนทนา แม้ว่าจะเป็นสิ่งเล็กน้อย แต่ในทางจิตวิทยาแล้วเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการแสดงออกซึ่งความมีน้ำใจของผู้ที่ทำการสนทนา

ประเด็นในการสนทนากลุ่มนักเรียน

1. ข้อมูลทั่วไป เช่น อายุ ชั้นเรียน ผลการเรียน

คำถามหลัก

- นักเรียนโรงเรียนนี้มีจำนวนกี่คน แต่ละห้องเรียนมีจำนวนนักเรียนมากไหม นักเรียนที่นี่มีปัญหาบ้างไหม เช่น การเรียน ความประพฤติ สภาพแวดล้อม

คำถามขยาย

- ครูที่ปรึกษาดูแลนักเรียนอย่างไร
- นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเป็นอย่างไร
- นักเรียนร่วมกิจกรรมอะไรบ้าง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัญหาและอุปสรรค

คำถามหลัก

- สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนี้ทำอย่างไร

คำถามขยาย

- โรงเรียนได้ดูแลนักเรียนอย่างไรบ้าง
- การดูแลเรื่องการเรียนมีหรือไม่ อย่างไร
- การดูแลเรื่องความประพฤติมีหรือไม่ อย่างไร
- การดูแลเรื่องยาเสพติดมีหรือไม่ อย่างไร
- ฯลฯ

- มีอุปสรรคและปัญหาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

3. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำถามหลัก

- นักเรียนเข้าใจกระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่
อย่างไร

คำถามขยาย

- นักเรียนส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือไม่

- การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล” นักเรียนทราบหรือไม่ โรงเรียนทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

- การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การคัดกรอง” นักเรียนทราบหรือไม่ โรงเรียนทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

- การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การส่งเสริมและพัฒนา” นักเรียนทราบหรือไม่ โรงเรียนทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

- การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา” นักเรียนทราบหรือไม่ โรงเรียนทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

- การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การส่งต่อ” นักเรียนทราบหรือไม่ โรงเรียนทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

- โรงเรียนได้นำผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

- โรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน) ให้ครูปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนหรือไม่ อย่างไร

- โรงเรียนมีการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

4. ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำถามหลัก

- ขั้นตอนของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเป็นอย่างไร

คำถามขยาย

- ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีบทบาทอย่างไรในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนควรมีส่วนร่วมให้มากกว่านี้หรือไม่ อย่างไร

- องค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเป็นอย่างไร

คู่มือการสนทนากลุ่ม เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำหรับผู้ปกครอง

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคือผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นให้ข้อมูลรายละเอียด

การดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเองโดยมีผู้ช่วยในการดำเนินการสนทนากลุ่มที่มีประสบการณ์ จำนวน 2 คน ทำหน้าที่ในการจัดบันทึกข้อมูล 1 คน และอำนวยความสะดวกในการสนทนากลุ่ม 1 คน โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสนทนากลุ่ม
2. จัดกลุ่มสนทนาโดยมีการบันทึกเสียงไว้
3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่รวบรวมได้

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. คู่มือการสนทนากลุ่ม
3. ของที่ระลึก
4. สมุดบันทึก ดินสอ ปากกา
5. เครื่องดื่ม ของว่าง

แนวทางในการสนทนากลุ่ม

1. การเริ่มต้นการสนทนาด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและความคุ้นเคยให้เกิดกับผู้เข้าร่วมการสนทนา
  - กล่าวต้อนรับ แสดงความขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ
  - แนะนำตนเองและทีมงาน
  - ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่มความสำคัญของข้อมูลที่จะได้รับการสนทนากลุ่ม

- อธิบายให้ผู้ร่วมสนทนาเข้าใจกระบวนการในการสนทนากลุ่ม เช่น ขออนุญาตบันทึกเสียง และข้อมูลที่ได้จะเป็นความลับโดยไม่เปิดเผยชื่อสกุลของผู้เข้าร่วมสนทนา

- เริ่มคำถามอุ่นเครื่องด้วยการสนทนาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมการสนทนา เช่น มีบุตรหลานเรียนอยู่ที่นี่หรือไม่ คำนึงเกี่ยวกับโรงเรียนนี้หรือไม่ เป็นต้น

2. การสนทนาเพื่อเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการ โดยใช้คำถามหลักและคำถามขยาย ซึ่งสามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ในสภาพการณ์จริง

3. การสนทนากลุ่มไม่ควรใช้เวลาเกิน 2 ชั่วโมง และเมื่อสนทนากลุ่มแล้วกล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึกตอบแทนผู้เข้าร่วมสนทนา แม้ว่าจะเป็นสิ่งเล็กน้อย แต่ในทางจิตวิทยาแล้วเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการแสดงออกซึ่งความมีน้ำใจของผู้ที่ทำการสนทนา

1. ข้อมูลทั่วไป เช่น อายุ อาชีพ ชุมชน

คำถามหลัก

- ผู้ปกครอง อายุเท่าไร ประกอบอาชีพอะไร

คำถามขยาย

- สนับสนุน คำนึงเกี่ยวกับโรงเรียนนี้หรือไม่ อย่างไร

- พักอาศัยอยู่ที่ไหน ชุมชนมีแหล่งมั่วสุ่มหรือไม่ อย่างไร

- มองพฤติกรรมนักเรียนส่วนใหญ่เป็นอย่างไร

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัญหาและอุปสรรค

คำถามหลัก

- สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างไร

คำถามขยาย

- โรงเรียนได้ดูแลนักเรียนอย่างไรบ้าง

- การดูแลเรื่องการเรียนมีหรือไม่ อย่างไร

- การดูแลเรื่องความประพฤติมีหรือไม่ อย่างไร

- การดูแลเรื่องยาเสพติดมีหรือไม่ อย่างไร

- ฯลฯ

- มีอุปสรรคและปัญหาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

3. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำถามหลัก

- ผู้ปกครอง เข้าใจกระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่

อย่างไร

คำถามขยาย

- ผู้ปกครองส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานขอระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือไม่
  - การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล” ผู้ปกครองทราบหรือไม่ โรงเรียนทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
  - การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การคัดกรอง” ผู้ปกครองทราบหรือไม่ โรงเรียนทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
  - การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การส่งเสริมและพัฒนา” ผู้ปกครองทราบหรือไม่ โรงเรียนทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
  - การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การป้องกันและแก้ไขปัญหา” ผู้ปกครองทราบหรือไม่ โรงเรียนทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
  - การดำเนินงานเกี่ยวกับ “การส่งต่อ” ผู้ปกครองทราบหรือไม่ โรงเรียนทำอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร
  - โรงเรียนได้นำผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
  - โรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานขอระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน) ให้ครูปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนหรือไม่ อย่างไร
  - โรงเรียนมีการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
4. ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำถามหลัก

- ขั้นตอนของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเป็นอย่างไร

คำถามขยาย

- ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีบทบาทอย่างไรในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนควรมีส่วนร่วมให้มากกว่านี้หรือไม่ อย่างไร
- องค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเป็นอย่างไร

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....วุฒิการศึกษา.....
ตำแหน่ง.....อายุราชการ.....ปี ทำงานที่โรงเรียนนี้.....ปี
ภาระงานในปัจจุบัน.....
ภาระอื่น.....
ภูมิลำเนาเดิม.....
ปัจจุบันพักที่.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.1 โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร
  - 1.2 โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
  - 1.3 ปัญหาสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคืออะไร และควรแก้ปัญหายังไง
2. กระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.1 ท่านเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร
  - 2.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.3 มีความเป็นไปได้หรือไม่ ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. ขั้นตอนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบัน ผู้เกี่ยวข้องมีใครบ้าง
  - 3.2 ท่านมีบทบาทและส่วนร่วมอย่างไร
  - 3.3 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้เกี่ยวข้องควรมีใครบ้าง และควรมีบทบาทอย่างไร
  - 3.4 มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ ในการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
  - 3.5 โรงเรียนควรจัดทำคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครูได้ปฏิบัติในแนวทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

- 3.6 หลังจากดำเนินการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้มีการประเมินหรือไม่
อย่างไร
- 3.7 องค์ประกอบของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรมีอะไรบ้าง
- 3.8 ขั้นตอนของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเป็นอย่างไร
4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับหัวหน้าระดับชั้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....วุฒิการศึกษา.....
ตำแหน่ง.....อายุราชการ.....ปี ทำงานที่โรงเรียนนี้.....ปี
ภาระงานในปัจจุบัน.....
ภาระอื่น.....
ภูมิลำเนาเดิม.....
ปัจจุบันพักที่.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.1 โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร
  - 1.2 โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
  - 1.3 ปัญหาสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคืออะไร และควรแก้ปัญหาอย่างไร
2. กระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.1 ท่านเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร
  - 2.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.3 มีความเป็นไปได้หรือไม่ ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. ขั้นตอนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบัน ผู้เกี่ยวข้องมีใครบ้าง
  - 3.2 ท่านมีบทบาทและส่วนร่วมอย่างไร
  - 3.3 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้เกี่ยวข้องควรมีใครบ้าง และควรมีบทบาทอย่างไร
  - 3.4 มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ ในการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
  - 3.5 โรงเรียนควรจัดทำคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครูได้ปฏิบัติในแนวทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

- 3.6 หลังจากดำเนินการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้มีการประเมินหรือไม่
อย่างไร
- 3.7 องค์ประกอบของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรมีอะไรบ้าง
- 3.8 ขั้นตอนของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเป็นอย่างไร
4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....วุฒิการศึกษา.....
 ตำแหน่ง.....เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนนี้.....ปี
 ภาระงานในปัจจุบัน.....
 ภาระอื่น.....
 ภูมิลำเนาเดิม.....
 ปัจจุบันพักที่.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.1 โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร
  - 1.2 โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
  - 1.3 ปัญหาสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคืออะไร และควรแก้ปัญหาอย่างไร
2. กระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.1 ท่านเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร
  - 2.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.3 มีความเป็นไปได้หรือไม่ ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. ขั้นตอนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบัน ผู้เกี่ยวข้องมีใครบ้าง
  - 3.2 ท่านมีบทบาทและส่วนร่วมอย่างไร
  - 3.3 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้เกี่ยวข้องควรมีใครบ้าง และควรมีบทบาทอย่างไร
  - 3.4 มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ ในการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
  - 3.5 โรงเรียนควรจัดทำคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครูได้ปฏิบัติในแนวทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

- 3.6 หลังจากดำเนินการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้มีการประเมินหรือไม่
อย่างไร
- 3.7 องค์ประกอบของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรมีอะไรบ้าง
- 3.8 ขั้นตอนของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรเป็นอย่างไร
4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นายธงชาติ วงษ์สุวรรณค์
สถานที่เกิด	จังหวัดนครปฐม
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบางกะปิ
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์	ประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2516 ป.กศ.สูง วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
	พ.ศ. 2518 กศ.บ. (การสอนภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา
	พ.ศ. 2540 ค.ม. (บริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	พ.ศ. 2553 ค.ด. (บริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย